



## GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.



GÖTEBORGS  
UNIVERSITET



LUNDS  
UNIVERSITET



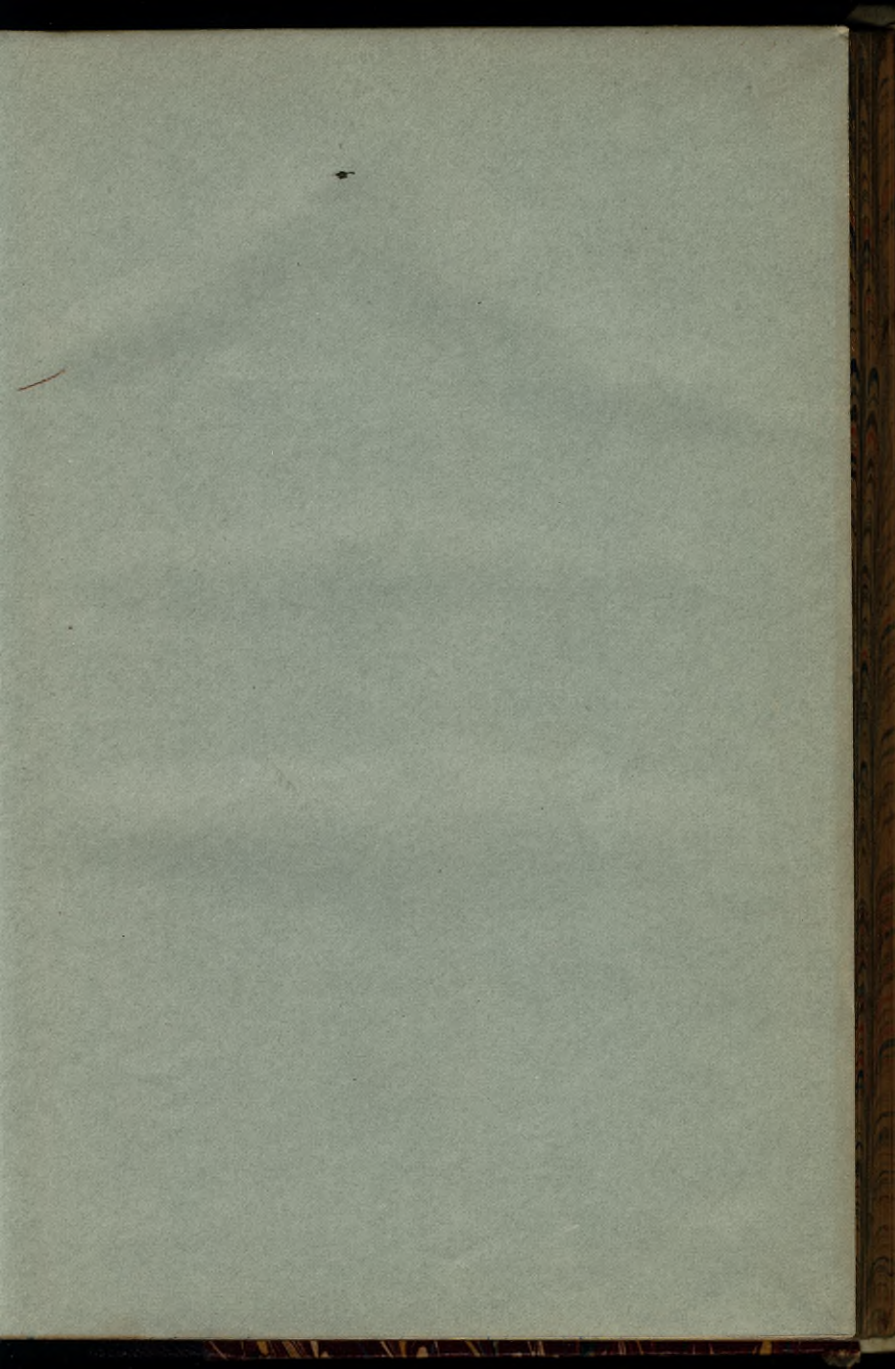
UPPSALA  
UNIVERSITET

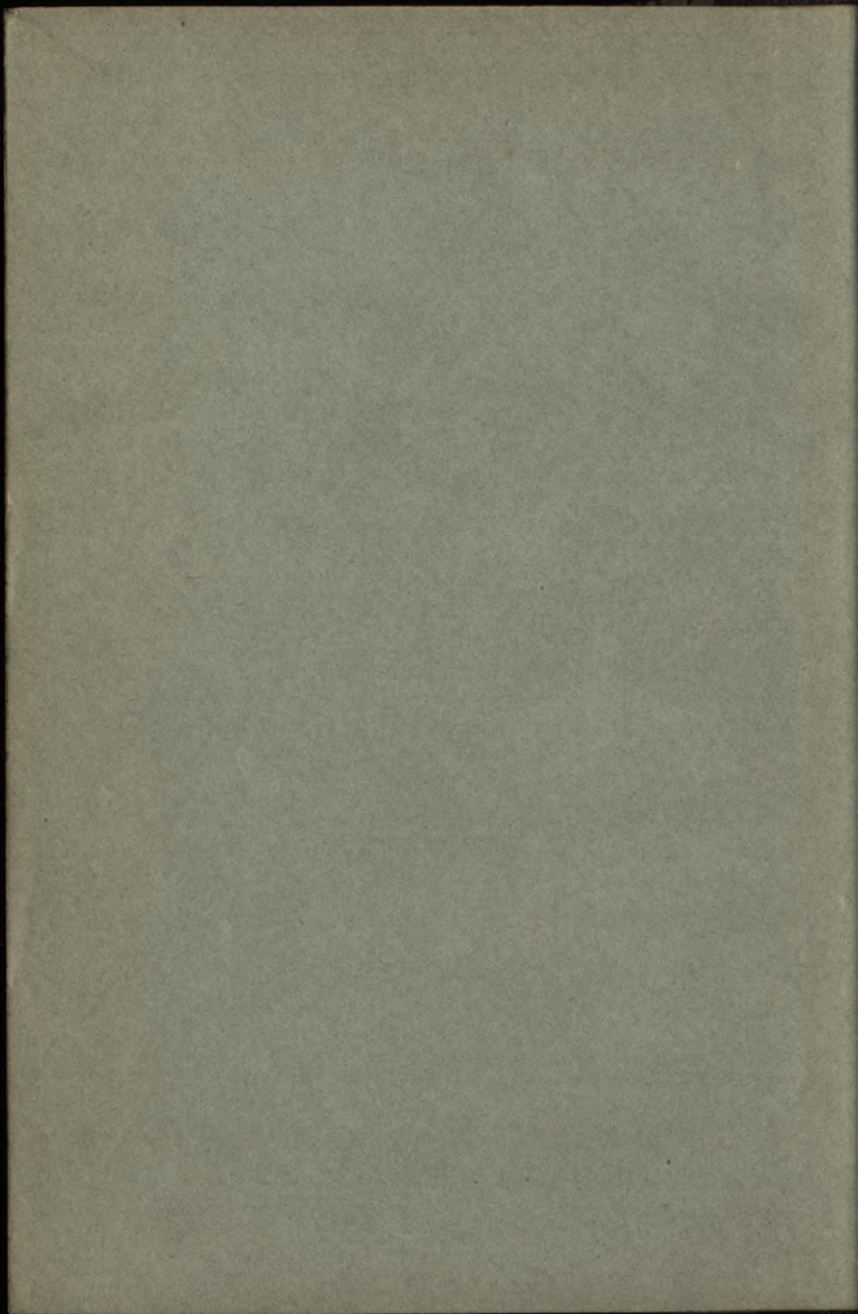


Litt.

Sv.







"S" CHAPPAD"

AF

CHICOT.

[C. D. Emeroth]



STOCKHOLM  
ADOLF JOHNSONS FÖRLAG.

NORRKÖPING  
M. W. WALLBERG & C:O BOKTRYCKERI  
1892.

## Innehåll:

Sid.

### Första Kapitlet.

Hvarför hjälten kom in vid jernvägen. — Han duger till allt och ändå inte till något. — Men genom en annan motsägelse avancerar han dock fortare än de andra . . . . . 1

### Andra Kapitlet.

Den Gode. — Hvarför han var så omtyckt. — Tre friska. — Den Gode hade också sina ryck. — På morgonkröken hos Tolfskillingen . . . . . 10

### Tredje Kapitlet.

Ett ruggigt uppvaknande. — Den Gode blåser inte i hvisselpipan. — Putz weg! — Karta och kompass. — Otroligt, men sant . . . . . 24

### Fjerde Kapitlet.

En storm i ättika och en cyklon i blod. — Häkningsordres. — Skräp till balans. — Flyttfogeln gripes, begäres få flyga bort, men finnes redan hemskickad i bur . . . . . 39

### Femte Kapitlet.

En roman ur verkligheten, hvilken handlar om en stilla fåne, som talade med månen och måste be sin lagligt kloke broder om lof att skänka sina egna pengar åt sin egen olaglige son . . . . . 49



**Sjette Kapitlet.**

- Den Gode åter på schappen och efterlyst. — Rudolf  
drömmer sig honom död i vatten eller luft . . . 59

**Sjunde Kapitlet.**

- Ett budskap från den så djupt saknade, hvilket pap-  
per vänder ut och in på en skön själ . . . . . 64

**Åttonde Kapitlet.**

- Gubben Hagelin. — Tärningen kastas. — Kryphålet 73

**Nionde Kapitlet.**

- Hurudan den matsäck var tillagad, hvilken Rudolf fick  
hemifrån att begagna till reskost i lifvet . . . . . 84

**Tionde Kapitlet.**

- Vår hjelte blir yrvaken och kastar sig in på köpen-  
skap, der han dock ynkligen kommer till korta  
på sin talisman . . . . . 109

**Elfte Kapitlet.**

- "När oskulden sofver, små englar gå vakt." — Flyk-  
tingens historia. — Indignation. — Ett indianskt  
spelparti. — Kampen mellan snusförnuft och  
känsla. — Spindelväfven och flugan. — Pluggbo. 123

**Tolfte Kapitlet.**

- Onda ögon. — Den Gode nr 2. — Andlig sjösjuka.  
— Mamsell Lenas sista skinka. — Hvem är den  
rette? . . . . . 158

**Trettonde Kapitlet.**

- Huruledes man kan hamna på ofäntligt olika platser  
i ett länsfängelse. — På landskansliet. — Galen  
galosch. — Ett andedrag af lättnad. — Nya  
moln. — Spöket i Kattgluggen. . . . . 185

**Fjortonde Kapitlet.**

Jemt upp det värsta af allt. — Lik eller inte lik, det är frågan. — "Männ' detta kärlek är?" . . . . . 216

**Femtonde Kapitlet.**

Varmt blod och kallt. — Jason nyper gyllne skinnet, tack vare Medea. — Genom bakvänd kikare. . . . . 228

**Sextonde Kapitlet.**

Den Gode är sig åter lik, men rakas, pomaderas och målas upp till en vildt främmande människa, som lyckligt och väl drager bort ur sina fäders land igen. . . . . 255

**Sjuttonde Kapitlet.**

"Ou est la femme?" — Vår hjälte får afsked på grått papper. — Ingen balans — otroligt, men sant! — Sex månader högst. — Omöjligheter äfven för en jernvägskung . . . . . 271

**Adertonde Kapitlet.**

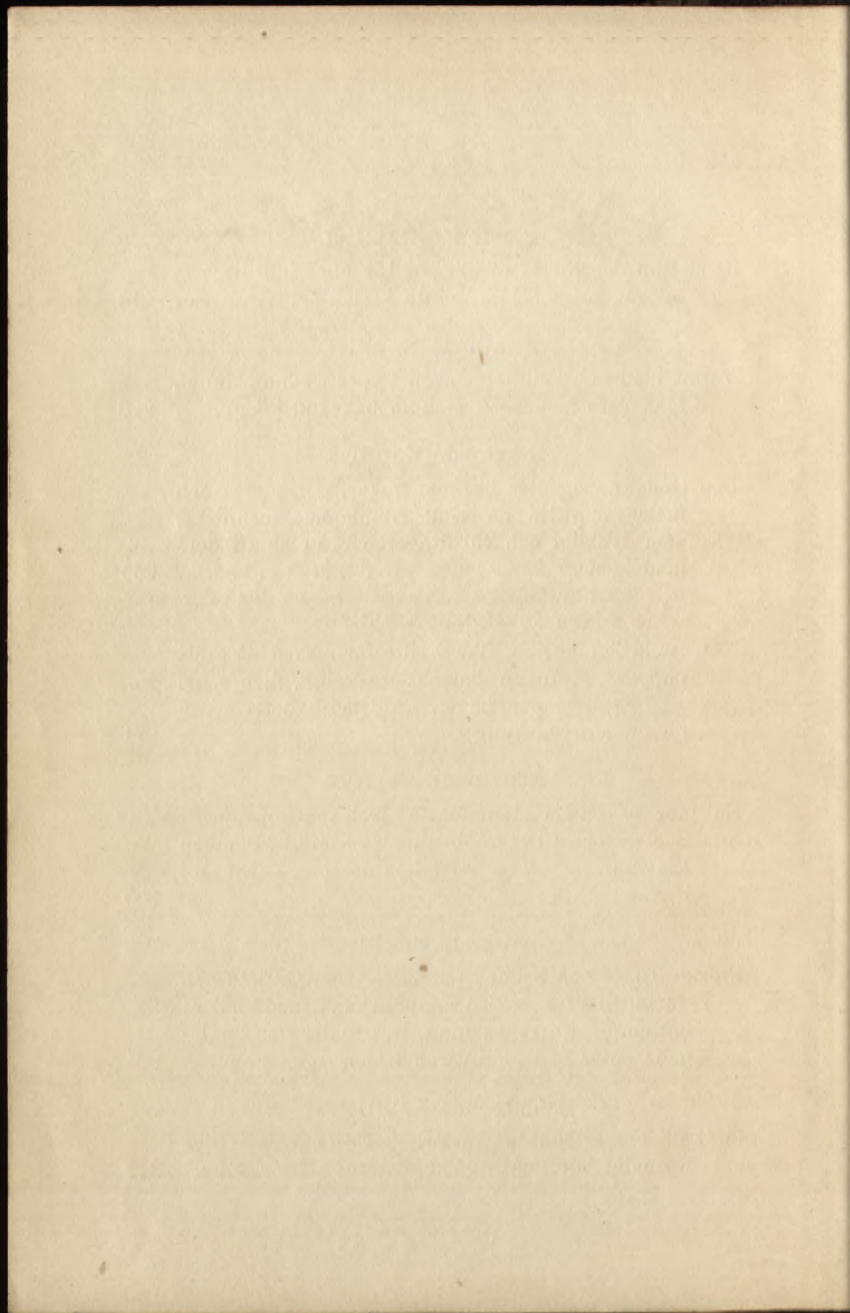
En mor af gamla stammen. — Noli me tangere. — Shelley och "Två gubbar med käppar". — Bomben kreverar. — Återseendet hos doktorn. — Ett bref i svartkrita. . . . . 300

**Nittonde Kapitlet.**

Fröken Clara och hennes pappa. — Don Quijote och Sancho Panza. — En pepprad man med socker i botten. — En ransakning, hvarunder den anklagade petar ned angifvaren i hans egen grop. . . . . 325

**Tjugonde Kapitlet.**

Inför döden. — Nattens röster. — En engel. — Clara Nymalm blir rädd. — Vid grafven. — "Försoning" 342





### Första kapitlet.

Hvarför hjälten kom in vid jernvägen. — Han duger till allt och ändå inte till något. — Men genom en annan motsägelse avancerar han dock fortare än de andra.

Rudolf Elander hade kommit till världen med det obotliga felet att ha för morsk uppsyn. Ty detta är en kitsligare naturgåfva än någon gerna vill tro, som icke sjelf fått den.

Ingen inre djup ödmjukhet, inga yttre kraftförsök kunde späda ut den öfverväldigande ensemblen af en hög panna, stora ögon och den kraftigt bugtade näsan, som satt der och icke kunde annat, hvarken göras mindre eller krökas uppåt. Rudolf såg ohjelpigt imponerande ut.

Hade han varit prins eller grefve eller adelsman eller bara ätteläggen till en rik snusmalare, skulle han kanske det oaktadt ha rönt något undseende af sina samtida. Åtminstone så länge han setat qvar och gödt sällskapet med ostron och champagne. Men nu visste alla, att han var

en fattig, underordnad tjänsteman, som ej hade ett fnask att vara stram öfver.

Det kunde tyckas underligt, att en så illa rustad person kommit in vid födelseortens jernväg, der alla platser uteslutande besattes med innerligt ödmjuka barn af de ödmjukaste föräldrar i det urödmjukaste samhälle, der det presenterades, bugades, hviskades, rekommenderades och småljögs ett par år i förskott, innan någon antogs som volontär till den hägrande potentaten med galonerad kuskmössa, hvars förnämsta sysselsättning tycktes vara att gå på en perrong och traktera hvisselpipa.

Men ödet har sina nycker. Till och med vid en så väl afvägd anläggning som X.-Y.-banan.

Dess förste trafikchef var militär och hade velat ge hela liniepersonalen en i högsta möjliga mån militärisk anstrykning.

Vid första anblicken af Rudolfs näsa, ryckte det till i majorens krigarsjäl. "Djeklar i den," mumlade han. "Hvilken figur skulle inte den der pojken göra på en plattform!"

På det viset blef Rudolf Elander telegrafist-elev vid X.-Y.-jernvägen. Det skulle innebära en förolämpning mot hans manliga känslor att sätta i fråga, om det tilltalade honom att sitta och hacka surkål med en gammal skrifnyckel och samtidigt bestirra de på en pappersremsa framglidande stereotypa strecken och punkterna. Eller lära sig i en burk tillaga "batteriet". Ty

ett batteri hade han nog drömt sig annorlunda: med kanoner, krutrök, hjeltar och blixtrande bajonettspetsar.

Men Rudolf måste finna sig deri. Och som han var kunnig, läraktig, rask och fick tjenstgöra i egenskap af "reserv" på trafikafdelningen från godsmagasinet ändå upp till kontrollbyrån, blef han snart en mycket dugande rallare.

Från reservist befordrades han omsider till biträdande telegrafist på hufvudstationen.

Chefen för telegrafinien var en gammal uttjent skolmagister, en grälsjuk pedant, som icke tålde menskligheten i allmänhet, men allraminst telegrafister.

Medgifvas måste, att dr. Beckman fått på sin lott en sällspordt utsökt samling unga åsnor att dagligen komma i "kontakt" med. Men också gjorde han allt för att skrämma bort det lilla vett de möjligen annars kunnat leta upp.

Alldenstund dr. B. verkligen var en lika lärd som slagfärdig man, den der kunde och äfven gerna ville bita andra får än bara telegrafister, hade majoren en ogemen respekt för honom, hvilket kända förhållande gjorde den buttre telegrafchefen enväldig på sitt område.

Den ende person dr. Beckman gjorde små försök att tåla var, märkeligt nog, sin nye assistent Rudolf Elander. Han nedlät sig till och med stundom derhän att rasonera med honom. Och en vacker sommareftermiddag öfverraskades hela stationen af att se doktorn marschera bort

med bössan på ryggen, lemnande tjänstgöringen helt och hållet åt det nya biträdet. Sådant hade aldrig inträffat med någon af de förra telegrafisterna.

Förhållandet var helt simpelt, att gubben Beckman snart funnit, hurusom inom unge Elanders "stryktäcka" stofthydda gömde sig en både mycket intelligent och godartad ande. Den höga pannan var icke för stort tilltagen. Der fans mångahanda vetande, bland annat ypperliga språkstudier.

Äfven trodde han sig ha upptäckt, denne tvärvigg, hos Rudolf vissa drag, som påminde honom om starka ansatser till samma slags drömerier, hvilka förljufvat och förgiftat hans egen ungdom och kollrat bort hans lif, tills det var nästan för sent att göra något *verkligt* dugande af de krafter han kände sig besitta.

Han hade ännu den svagheten att i största tysthet sympatisera med en sådan natur, ehuru man förr fått lägga honom på pinbänk än han velat medgifva någon dödlig en blick i den riktningen bakom sitt eget hårda, flintskalliga skal.

\* \* \*

Så hände sig, att majoren tog afsked och der kom en ny trafikchef, godsegaren Yckenberg.

Han hettes vara en drifvande man och han var så äfven.

Herr Yckenberg tålde inga raka karlar, han

ville ha dem krypande, helst på alla fyra, om de kunnat sköta tjensten i den ställningen.

Ett par månader efter detta öfverbefälskifte kom plötsligt underrättelse om, att telegrafisten i A. rymt med biljettkassan. En rätt försvarlig kassa.

A. var banans ändpunkt och sätet för den betydligaste trafiken näst hufvudstationen. Telegrafistplatsen der var också i vikt, rang och inkomster den första på hela linien, närmast telegrafchefens egen post.

Dr. Beckman kallades in till Yckenberg. Denne såg i hvardagslag så sur ut som en sliten öfverbondplågåre gerna kan bli vid sextio år. Men nu var han grinigare än vanligt och strök nedre delen af sitt glatta gurkansigte flere gånger, innan han yttrade något.

"Ett helvetes hål det der A. med sina skurkar till telegrafister!" hväste trafikchefen till slut. "Den här är ju den tredje, som rymt eller skjutit sig eller måst afdankas för balans. Hur fan instruerar doktorn sina telegrafister, hva?!"

Ädrorna på Beckmans kala hjessa hade svält upp som basfiolssträngar. Mustacherna reste sig. Ansigtet liknade en rödfärgad boj. Det var ett visst tycke af Bismarck i hans min, Bismarck retad till det yttersta. För vanliga ögon tycktes han vara färdig att krevera. Men han hade satt sig i sinnet att hålla.

"Jag instruerar mina telegrafister i att skicka och mottaga telegram," svarade dr. B., kippande



efter andan. "Men konsten att stjåla, rymma och skjuta sig, har jag aldrig åtagit mig att bibringa dem. Ni vänder er, herr trafikchef, till orätt person. Det här rör kontrollören."

Den nye trafikchefen blef askgrå och teg åter en lång stund, skrapande hakan med naglarna så argt, som om han egentligen velat klösa någon annan.

"Hm. Jaså. Nåå, hvem vill doktor Beckman vi nu ska skicka ditupp då?" frågade han omsider långsamt och utan att se fram mot den bistra figuren på andra sidan skrifbordet.

"Jag anser herr Elander fullt duglig till platsen."

"Hva för något? Den der högfärdiga spoling? För öfrigt är han ju yngre i tjensten än alla de andra."

"Elander är *ingen* spoling och är *icke* högfärdig. Han *är* den yngste af telegrafisterna. Men det fins ingen af de andra, som passar för tienstgöringen i A. Endast *han* har tillräckliga språkkunskaper, att nu bara nämna *ett* vilkor."

"Men doktorn bör ju tillräckligt veta genom erfarenheten, hvilken farlig post den der telegrafisttjensten är i förening med så betydlig biljettförsäljning. — Elander är ju så ung och ser mig just ut — —"

"Biljettförsäljningen hör ej till mitt departement. Men jag skulle vilja påstå, att Elander ej tillhör antalet af dem, som komma på balans och rymma. Dertill är han alldeles för *stolt*."

"Åh ja, åh ja, nog räcker *det* till. Men om högfärden botar för långa fingrar, är en annan sak. — Var god skicka hit Elander. God morgon."

Om några minuter inträdde den unge telegrafisten, helsade artigt och stälde sig vid dörren och försökte se ödmjuk ut.

Trafikchefen nickade vårdslöst. "Nåå, herrn tänker väl få resa till A., hva? Det tycker herrn naturligtvis är som att ta på hyllan, hvafalls?" frågade han försmädligt.

"*Jag?!*" utropade Rudolf så förvånadt och oförstådtt, att en mindre van vid hyckleri än Yckenberg borde på klangen ha hört, att undran var äkta. "*Jag?* — Nej, det har jag visst inte tänkt på."

"Se så, försök inte vara blygsam. Den konsten lyckas aldrig för *herrn*. — Jestannes, *herrn*, som ser ut som om herrn rådde om hela jernvägen! Apropos, jag ska säga herrn en sak så god som två. Herrn duger till *allt* här hos oss vid trafiken, och ändå duger herrn till *ingenting*. Kom detta ihåg! Jag tål inte herrn och ingen annan tål herrn heller, utom doktor Beckman möjligen, som sjelf inte är tåld af någon meniska. Så'nt der folk som herrn passar — förbanne mig! — inte för tjensten på jernvägar. Herrn *ser inte ut på det viset*. Herrn tror herrn ska få komma upp till A., men herrn kommer ingen väg, ska jag säga, *för jag tål herrn inte.*"

Trafikchefens sura, simpla ansigte riktigt

sken upp af gemen ifver att få så der ogeneradt pumpa ur sig all den äckliga småsinthet, som pöbelnaturer öfverflöda af gentemot i socialt hänseende underordnade, men annars öfverlägsna undantagsmenniskor.

Färgen steg visserligen ganska starkt fram på Rudolfs kinder. Men han var sedan länge van vid detta slags förolämpningar, ehuru inte fyllest så der grofva.

"Det är ledsamt, att herr trafikchefen hyser antipati mot mig," svarade han höfligt. "Men då jag tror mig förstå, att den kommer från orsaker, som jag inte rör för, kan jag blott beklaga detta tråkiga förhållande. — Hvad platsen i A. beträffar, så har jag verkligen inte alls tänkt på den, åtminstone inte ännu på mycket länge. Jag är nöjd med min nuvarande plats, och skulle verkligen ogerna vilja lemna den för en annan station med knappt högre inkomst, emedan jag bor och äter här hos min mor så billigt jag nånsin kan få."

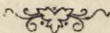
"Såå? Men om jag nu *verkligen* skickade herrn till A. från herrns mamma, hva skulle herrn säga om det, hva?" frågade Yckenberg med sitt kattaktiga begär att retas och spela envåldsherrskare öfver den han visste sig kunna göra det utan risk.

"Jag skulle vara djupt tacksam öfver ett sådant förtroende," svarade Rudolf utan tvekan. "Och jag skulle nog försöka visa mig värd det, så vidt i min förmåga står."

"Herrn har två timmar att göra sig i ordning på. Res till A. med middagståget. Men kom ihåg: bara på försök! Och glöm inte en viss lång holme, om kassan händelsevis inte räcker! — Adjö."

(Sådana *kunna* förmän vara, hvilka vid offentliga bolags-champagnemiddagar prisas för sin humanitet mot underhafvande.)

Unge Elander for emellertid med middagståget till A., vid hvilken "försökstation" han skulle komma att experimentera med åtskilligt annat än bara telegraf och biljettförsäljning.





## Andra kapitlet.

Den Gode. — Hvarför han var så omtyckt. — Tre friska. — Den Gode hade också sina ryck. — På morgonkröken hos Tolfskillingen.

Göran Theodor Maximilian Malm, sedan många år godsbokhållare vid A. station, var en helt annan figur än Rudolf Elander.

Malmen var en omtyckt karl, en mycket populär personlighet. Och det har ofantligt att betyda i ett mindre samhälle.

Huru skilda än annars meningarna kunde vara om släkt och grannar och vänner och bekantingar, rörande godsbokhållaren Malm, fans blott den enda, öfverensstämmande, gemensamma åsigten, att en hyggligare, trefligare, umgängsammare, "sekyrare" karl icke gerna kunde träffas i universum. Också kallades han "Den Gode" vänner och bekanta emellan, och man hade svårigen kunnat hitta på ett vackrare öknamn i dessa lifskampens bittra tider.

Den Gode var en liten fetlagd man med

starkt helskägga och tätta, sträffa håra, kortklippta, så att det runda hufvudet fick tycke af en hoprullad igelkott. Han hade bred, platt näsa, små ögon och låg panna. Det fans något visst makligt och säkert utbredda öfver åtbörder, hållning och gång. Han var så att säga födda till kavaj och att gå med händerna instuckna i fickorna.

Malm skref en vacker stil och räknade fermt, talade sällan i godsmagasinet om annat än frakbeloppen och taxan, och var merändels icke öfver sig småaktig mot trafikanterna beträffande den kitsliga afgift, som kallas magasinshyra.

Under sina fritider från tienstgöringen, befans han aldrig ledsen för några potter käglor eller ett parti priffa med snart påföljande "tre friska" eller en stilla supning eller hvad annars för nöjsamt, som kunde falla på.

Malmen hade aldrig råkat i ordvexling med någon dödlig och det var icke mycket sannolikt, att han fått en ovän. Följde man hans konversation några månader, skulle man ha funnit, hurusom samtliga hans yttranden med öfverraskande noggranhet visade föga varianter emellan ett tamt utrop "Hö?!" och den naivt-gemytliga frågan "Hvarför de' då?"

Man var ense om, att ingen hört godsbokhållar Malm någonsin tala illa om en bekant, hvarken i synen eller på ryggen. Ingen hade visserligen heller förnummit tecken till entusiasm öfver någon eller något. Men det var blott ännu

en förtjenst, att han icke hörde till de vanliga pratmakarne.

På ungefär sådana grunder kom det sig, att Göran Malm cirkulerade som "Den Gode" och var omtyckt af alla menniskor.

\* \* \*

Rudolf fäste sig också genast mycket vid honom. Trots sitt något sträfvva yttre, hade denne dock innerst en stark böjelse för socialt samlif, ehuru han skyggade för att tränga sig på någon. Också var han förut icke synnerligt bortskämd beträffande sympatiskt närmande i fädernestaden. Han mottog därför sin äldre kamrats lugna vänlighet med verklig hänförelse. Det var något nytt för honom. Han tyckte sig vara en svag ranka, som borde söka stöd af denna säkra stam.

Tack vare Den Godes mäktiga popularitet, blef den nye telegrafisten äfven mottagen i en mängd kottier. Man fann honom ej hälften så stryktäck som han såg ut till, men tillräckligt "egenkär" ändå för att aldrig bli mer än på sin höjd lindrigt fördragen.

Han "eftersöktes" blott som fjerde man i en priff, hvilket för vissa intelligenser ofattligt krångliga spel han spelade väl, men bråkigt, eftersom han hade den dåliga smaken att kritisera motspelaren, till och med då de vunno.

Det fräckaste draget bestod kanske deri, att han ej ville vara med om knack, äfven den mest

"stilla". "Af princip", som han sade. "En så'n der valp tala om principiper!" tyckte garnhandlar Thebom och fann ingen, som motsade honom.

Ty faktum var, att allt "bättre folk" i A. spelade knack. Från landshöfdingen ned till skomakar "Kristi lidande", så kallad därför, att han år efter år pintes och utmärglades af att hålla tre söner vid universitetet. Ehuru mindre ytliga forskare menade, att ynglingarna egentligen drogos fram med knack och att Kristi lidandet härrörde af nattarbete vid andra bord än skomakardisken.

Hazardspel idkades allmänt i detta hederliga samhälle, ehuru det icke talades så mycket derom.

Man iakttog också ett visst decorum. Började med en oskyldig whist eller priffe, ja till och med vira, ehuru mindre allmänt, eftersom viran är ett kanaljespel att lära in. Men snart blef stämningen matt, man såg på hvarandra och knacken var gifven. Äfven den börjades oskyldigt. Småningom stego dock allt hastigare både satser, betar och passioner, hvarpå herrarna utan misskund klådde hvarandra till "nionde knät" och sena morgontimmar.

Den Gode var en gerna sedd gäst vid knackborden. Han spelade så lugnt och bråkade aldrig. Han hade vanligen rätt god tur; men missbrukade "fläkten" på ett sätt, som de öfriga medspelande icke skulle ha tålt af någon annan



än Göran Malm. Men hos honom kom det icke an på partiskhet eller sådant der extra - - ahum.

Han var blott Den Gode mot alla i högsta grad och ville helst, att ingen förlorade, åtminstone mot honom. Visserligen gick han icke ända derhän att hellre uppoffra sig sjelf än se andra lida. Men att göra någon bet, när han egentligen icke behöfde det, var honom ytterst motbudande.

Satt han med trumfesset solo, spelade han ut det sist, såvida han ej blef tvungen, och man såg, att det gjorde honom ondt. Hade han två trumf och en hacka i annan färg, spelade han alltid ut hackan först under stilla hopp, att motspelaren möjligen kunde komma från beten med ett spel. Också glömdes det sent, huruledes han en gång sakta syntes draga fram först damen, derefter kungen och sist esset, liksom för att i så måtto mildra det ohjelpiga nederlagets värsta bitterhet.

Ehuru Rudolf icke sjelf deltog i knackspelet, var han dock närvarande åtskilliga gånger, och kände sin ungdomliga beundran för Göran Malm växa vid dennes enkla, lugna hjertegodhet midt i all den öfriga febrila, ohöljda roflystnaden.

Dessutom fann han hos sin äldre kamrat några underligheter, hvilka kanske icke de andra vännerna så noga lade märke till, men som förvånade den mindre verldsvane Rudolf.

Dessa herrar frågade nämligen tusan efter, om jorden var rund eller åttkantig och visste

blott, att "Humboldt" var en ångbåt och "Chateaubriand" en lösstekt köttbit med smör och persilja på. De talade flytande endast om den och den punschsortens förtjenster, krogfröknarnas små svagheter, kortspel, skandalhistorier och sina skräddare och skomakare.

Men då Rudolf var ensam med sin kamrat och började språka med honom om andra saker, kände han sig lik en filosof, som på akterdäcket råkat ut för en liten sextonårig backfisch och finner sig "ställd".

I början trodde han denna totala frånvaro af hvarje intresse utom det mest hvardagliga vara ett slags raljeri, en blaserad obenägenhet att inlåta sig på ideela områden.

Men småningom upptäckte han allt tydligare, att Den Gode egentligen var blott ett tjockt och mycket skäggigt barn, blankt okunnigt i de allra enklaste stycken, utom det nödvändigaste af skrif- och räknekonsten. Och så naiv sedan.

Den Gode kunde t. ex. fråga honom, när de en morgon gingo genom allén utanför stationen: "Hör du, Elander du, hvarför sitter den der foggeln *der*, hva?" i det han pekade på en talgoxe, som slagit sig ned på en lägre gren.

Rudolf började visserligen finna det konstigt, att en kår på tjugoåtta år kunde ha dragit sig fram med så litet. Men, märkvärdigt nog, tycktes hans vänskap endast ökas, ju mer han insåg, hvilken ringa utvecklad själ bodde inom detta

trygga, jemna, sorglösa fodral. Kanske berodde detta på lagen om motsatsernas attraktion.

\* \* \*

De kunde ha varit tillsammans ungefär ett år, då Rudolf varseblef hos Den Gode en ny sida, som i hög grad frapperade honom.

Det var en mörk, blåsig, kall vinternatt. Man hade suttit och druckit ovanligt mycket på stadskällaren, der en gemensam vän firat sin födelsedag i smårummen.

När de bägge kamraterna kommit ned på gården, började Den Gode genast klifva upp för en hög brandstege.

Förgäfves ropade Rudolf åt honom att komma ned, då stegen var slipprig af is och det var beckmörkt. Den Gode bara skrattade med ett slags besynnerligt gnäggande och klef upp på taket, der han stälde sig och kastade ned snöbollar, som han måtte ha användt mycken möda på att få upp ur den benhårda skaren.

Det dröjde en god stund innan det föll honom in att gå ned. Rudolf kände sig ängslig och häpen. När han äntligen fick syn på kamraten, glödde dennes ögon på ett eget, hemskt sätt.

Malm var nog betydligt påstruken, men det var också något annat. Fyllan gaf sig icke tillkänna genom slingringar eller osammanhängande sladder och slika vanliga symptom. Var han full, så var han åtminstone full på ett sätt för

sig. Han sade i öfrigt aldrig ett ord på hemvägen.

En annan gång — det var på sommaren — då de jemte några bekanta kommo från ett utvårdshus, gick Den Gode plötsligt från vägen till en gärdesgård, bröt löst några famnar deraf och drog så hela längan tvärs öfver landsvägen. Förgäfves förestälde de nyktrare honom vådan af denna hemgång.

"Vi ska sätta ett staket mot de der fähundarna, som kommer efter," menade Malm och gick sin väg med underligt glänsande ögon.

Det försiggick alltid en sällsam förändring hos Den Gode, när han drack mer än han tålde vid, hvilket dock inträffade ytterst sällan, emedan han var stark, äfven beträffande spriten.

Han blef då som en helt annan människa och likväl såg han icke ut som en vanlig drucken. Det gemytliga, saktmodiga, undfallande hos honom var vid sådana tillfällen som bortblåst. Han tycktes gripen af besynnerliga hugskott, i hvilkas utförande det icke märktes något osäkert och famlande, såsom hos en onykter person. Och det stod ej i någons makt att få honom ifrån dessa fixa idéer, förrän han sjelf tycktes ledsna derpå.

Hans vanliga vänner funno det bara lustigt, när Den Gode "var i tagen". Det kändes likasom tröstande att finna Malm äfven kunna gaska upp sig någon gång. "I lugnaste vattnet gå de

stridigaste fiskarna." Den Gode hade nog också sina sidor, bara han väl satte till, likt en hvar annan dödlig. Och de der tagen gjorde honom bara mera omtyckt, mera "allmänt mensklig."

\* \* \*

På tredje året sedan Rudolf kommit till A., hade han, Den Gode och några andra slagit käg-lor ända ett stycke in på morgonqvisten. Vid hemgången från utvärdshuset föreslogs, att man skulle gå till "Tolfskillingen" och dricka porter.

Tolfskillingen var en gammal sockerbagare, som hade ett litet aflägsset liggande konditori, der samma "utsökta" konfektyrer ständigt kändes igen på några generationer flugor, som dött af ledsnad under de urblekta tarlatanskynkena.

Men Tolfskillingen hade äfven sjelf för länge sedan ledsnad på såväl begravningskarameller som bröllopskrokaner, och i stället odlat upp en ofantlig, violett nästipp, som tog sig bra ut mot den hvita, runda, uppstående sockerbagarmössan.

Han var för resten en gemytlig karl, infödd stockholmare, som kunde spåda i med småroliga historier från sina vandringsår i Schweiz och Frankrike, under det man drack hans porter och dyra viner, hvaraf han hade ett större lager än en oinvgd kunde tro. Ty inte lefde han på bara konfekten.

Det kunde också hända, att han ibland sjelf inbjöd vissa burgnare gäster på en butelj i sitt

innersta rum, och utan att någon egentligen visste huru, voro då kortlapparna snart på bordet.

Så hade det äfven gått denna vackra som-marmorgon. Blott Rudolf satt der i en emma och gäspade. Han ville gå strax efter portern, men fick icke med Den Gode, som dock lofvat följa sedan de tömt portvinet.

Efter första buteljen kom en till och så Bo-mans flickor, ett färskt spel. Den Gode skulle följa om en stund.

En stund är dock något obestämd i sven-skan, besynnerligast med kort och portvin.

Den Gode hade tur och som vanligt spelade han ytterst barmhertigt. Han kunde väl icke bryta lag så fort, när han satt ensam i flax och de andra hade tappat.

Tolfskillingen fylde i och satte sitt glas mot morgonsolens pigga stråle, som stulit sig in genom de otäcka jalousierna. "Bon vin!" smackade han däst.

"Très bien!" svarade en utsökt klädd herre, som stått tio år i kramhandel, men helst umgicks med unga tjenstemän på senare tider.

"Hvarför de då?" frågade Den Gode på sitt stereotypa sätt.

Men Rudolf hörde ändå något i rösten, som kom honom att betrakta vännen närmare. Den Godes ögon hade börjat tindra. Han var i tagen.

"Sitter inte den djefveln med bå' kungen och knikten!" ropade plötsligt en annan af spelarne.

"Ursäkta mig, bror Malm, men du spelar då som en lus."

"Instämmer," svarade en annan, som inte fått vara med på sin "bet."

"Hvarför de då?" frågade åter Den Gode, men nu så häftigt, att Tolfskillingen sneglade åt honom med sitt ena rödspritiga öga. "Jag spelar hur jag vill, jag," återtog han i en ton, som ingen af de andra någonsin hade hört från honom vid spelbordet.

"De ä rätt och riktigt," medgaf Tolfskillingen, som just kommit undan förderfvvet på en klöfversexa. "Fritt spel, go herrar, och inge gurgel."

"Fritt spel ja, jag kan nog spela riktigt fritt jag också, om det gäller!" ropade Den Gode, hvarpå han knep ihop läpparne, så att det sträfva skägget stod ut lik en dödbok under hakan.

Rudolf hade nu stigit fram till bordet och tog sin kamrat i armbågen.

"Se så, kom nu, efter det är rent på bordet," sade han högt och bestämdt. "Låt herrarna här spela, som få ligga tills solen är hög. Men vi ska ju vara i farten i god tid."

Den Gode såg upp med ett så hemskt uttryck i ansigtet, att Rudolf trodde sig åter se en helt främmande person, så ytterligt förändrade voro blick och drag. Portvinet måtte ha varit bra starkt.

"Gå du åt h—e du på en stund! Hej! Här ska spelas *fritt, fritt, fritt*, ser ni!" gallskrek

Malm, liksom han velat ha luft och slog näfven i bordet, så att glasen hoppade.

"Gå, gå din väg, du bara förargar honom — tror du inte *han* är karl för sin hatt?" skrånade de två, som nyss retat sin vän Malm.

"Göran, kom nu med, jag ber dig. Du ska tacka mig i morgon," hviskade Rudolf i kamrattens öra.

"Skål!" myste Tolfskillingen, som åter fyllt glaset till brädden.

Den Gode tömde sitt i ett andedrag, hvarpå han grep efter de uppgifna korten med en ifver, som han annars aldrig lade i dagen.

Rudolf kunde se dem. Det var tre lankor.

"Se så, hyfva den der smörjan och låt oss gå," hviskade han ännu en gång.

"Knack!" lät det från Malm, i det han sköt bort korten och köpte "tre friska." Äfven dessa voro hackor med ingen trumf. Han köpte nya, gick dubbel bet, kastade beloppet på bordet och fattade leken för att gifva sjelf.

"Spela nu bara på beten och låt det sen vara slut," hviskade Rudolf ånyo.

"Ska jag då i evighet höra ditt förb. käx?!" skrek Den Gode alldeles ursinnig, samtidigt springande upp och måttande med knytnäfven mot sin unge mentor.

Denne undvek slaget, men lemnade genast rummet, der heller ingen sökte qvarhålla honom, allra minst värden med gredelina nästippen.

När han kom ut i den svala, tysta sommar-



natten. och med raska steg ilade genom den ny-anlagda "promenaden," der de unga träden stodo uppställda likt två linier tålmodiga rekryter, sökte hans djupt poetiska, lifliga själ att byta ut de vämjeliga intrycken af hvad som nyss passerat mot svärmiska analogier mellan sitt eget öde och dessa nyplanterade telningar.

Bägge parterna hade försatts bland dåliga omgifningar. Ty jordmånen i promenadanläggningen, som till stor del bestod af krossad slagg från varpen, var högeligen ogynsam för all växtlighet, och roströken från grufvan drog qväfvande öfver stam och blad, så att de flesta telningarna, äfven af mycket starka och härdiga trädslag, inom kort vissnade och dogo. Också han kände sig förtvina i den mark ödet satt honom. Så hård och så torr. Och från omgifningarna blåste endast giftiga vindar, som nog snart skulle stäcka äfven hans utveckling.

Rudolf tyckte sig stå mera ensam och oförstådd än någonsin just nu, när hans ende vän sårat honom så rätt.

Och ändå slog ju solen sitt friska strålände löje ut öfver hela trakten så fullt och opartiskt, gnistrade i daggperlorna, som sutto inkrupna bland telningarnes tvinsjuka blad och glittrade muntert på de krusiga "vägar" morgonbrisen plöjde i den slammiga sjön, medan på afstånd t. o. m. den fula "grufstöten" glänste som en pyramid af guld.

Allt var för öfrigt tyst och stilla. Ingen levande varelse syntes ännu vid denna tidiga timme. Rudolf tänkte på scenen hos Tolfskillingen. De jolmiga jalousierna, de nedrökta, obscena lithografierna, de torkade flugorna, hvitmössan, vinsqvättarna, korten, de giriga ögonen — allt, allt idel äckel. Ögonen fylles våldsamt med tårar och han omfamnade en af dessa vilseförda telningar som en älskad broder.

Men snart trängde åter tanken på Den Godes gåtlika excentricitet och farhågan för hvad som kunde hända honom allt annat i bakgrunden. Han gick grubblande in på sitt rum och somnade först knapt en timme innan gamle Svensson, nattvakten, tassade in för att purra honom till morgontågets biljettförsäljning kl. 5,30.





### Tredje kapitlet.

Ett ruggigt uppvaknande. — Den Gode blåser inte i  
hvisselfippan. — Putz weg! — Karta och kompass.  
— Otroligt, men sant.

Tjänstgöringen i godsmagasinet började först kl. 7 och det var Rudolfs vana att gå in och väcka Malm efter tågets afgang.

Med beklämdt sinne passerade han genom kontoret, der den stele, betydligt maklige stationsinspektör Högstedt gaf honom en ceremoniös tvåfingershelsning mot uniformsmössan. Derefter följde ett rum för trafikchefen, när han var deruppe, och så kom godsbokhållarens rum.

Rudolf öppnade dörren sakta, men hörde genast på de massiva snarkningarna, att hans försigtighet var öfverflödig. Ingen oro förmådde hålla Den Gode vaken.

Han låg klädd på sängtäcket, dit han stjelpt sig med stöflor och allt.

Rudolf gick fram och stötte hårdt till hans arm några gånger. Malm öppnade äntligen sina små ögon, nu visserligen något rödsprängda, men

milda och lugna som vanligt. Han var nu åter Den Gode.

"Kors, är det så dags redan?" gäspade han, gnuggande ögonlocken. "Åh, långa mig ett glas vatten från byrån der, är du så snäll."

Han tömde det i ett drag. "Ett till!" Äfven detta strök med, fast långsammare. "Schamo!"

Han tycktes ej ha det ringaste minne af, att han förolämpat kamraten några timmar förut. Han var sig lik, gick i allt metodiskt tillväga, medan han tvättade det skäggiga ansigtet och borstade mjellen ur sin täta hufvudschagg.

Och likväl var det något, som endast vänens oroliga öga tyckte sig märka, något afvikande från hans vanliga bondlugn. Kanske det kom blott af Rudolfs egen arbetande ängslan, som laborerade med olycksbådande föreställningar. Men han trodde sig nu upptäcka en viss ansträngning i Den Godes flegma, ehuru denne hade naturen för sig till den grad, att han icke kunde se annat än "säker" ut huru som helst.

Ty han pratade så mycket nu Malm, han, som annars bara kom med sitt evinnerliga "hö." Om bagateller rundtomkring honom. Han grumsade öfver handduken, öfver tvålen och frågade, hvarför hårborsten blef så sliten på framändan, fastän han alltid strök *hela* borstytan bakifrån öfver hufvudknoppen. Men han nämde ingenting om nattens tilldragelser.

Till slut kunde icke Rudolf styra sin ängslan längre.

"Nåå, Göran, hur gick det sedan?" frågade han. Han försökte ge rösten en lätt, ogenerad ton. Men han hörde sjelf, huru gravitetisk den skorrade.

"Sedan? Hva för sedan?" upprepade Den Gode, i det han makligt gick till byrån och öppnade öfversta lådan, der han med stor noggrannhet letade efter den lämpligaste näsduken bland hela dussinet precis lika.

"Jo — sedan — i natt — hos den der ohängde Tolfskillingen?"

"Jaså med knacken? Jo, den gick ut för ett inte. Det enda djekliga är, att man känner sig så durrig efter vinet och portern, hö."

"Ja, hva var det jag sa dig? Isynnerhet i dag, då vi ha redovisning — —"

"Just det ja — ja, visst ja. — För tusan, klockan är mycket, jag får lof och upp i magasinet — —"

Efter att ha mottagit ankomstsignalen för tågets inträffande vid nästa station, gick Rudolf ut att promenera en stund och äta frukost. Hans ordinarie tienstgöring vid telegrafan började nämligen först kl. 8.

Redovisningarna vid denna jernväg verkställes för hvar tionde dag och skulle insändas till hufvudstationen med elfte dagens aftontåg. Telegrafmedlen redovisades blott för hvarje månad. Nu inföll just början af en ny månad — det var nämligen 1 Juli — hvarför Rudolf Elander nu hade dubbla redovisningar, och så fullt upp med

arbete, att tanken på det nattliga uppträdet snart försvann.

De bägge kamraterna träffades vid middagen, men der nämdes ingenting om saken, synnerligast som de spisade tillsammans med åtskilliga andra herrar, som icke varit med vid uppträdet hos Tolfskillingen.

Malm var sig fortfarande alldeles lik, åt bastant som vanligt och skrattade godt åt hvarje småsak. Rudolf beslöt också att icke vidare röra i hvad äfven han numera höll för vanligt nattsöl, i synnerhet som Den Gode sjelf ej tycktes medveten om sin förolämpning, hvilken ju i så fall faktiskt var af ingen betydelse, såsom gifven under inflytelse af ett rus och eftersom fyllan helt och hållet tycktes göra honom till en helt annan karl. Hvad de öfriga deltagarne i spelet angår, brydde han sig icke ett ögonblick om, hvad dessa herrar tänkte eller tyckte.

Rudolfs tjänstgöring vid telegrafan för främmande korrespondens slutade kl. 6 e. m. Han brukade då gå på sitt privata rum och läsa, tills Malm, hvars expedition i godsmagasinet räckte ända till kl. 7, kom in för att hemta honom till en spatsergång eller båtfärd tills tåget anlände kl. 9. Sådant var programmet om somrarna. Den Gode hade visst icke öppnat bok sedan sin konfirmation, och läste aldrig något, inte ens en tidning. Men sådant lades ingen till last i den goda staden A. och inte i andra heller.

Det var hett och qvadt denna första juliafton och Rudolf blickade med en fånges längtan genom de bågge öppnade fönstren allt oftare bort mot de aflägsna skogsbekransade höjderna åt högra sidan, dit den växtligheten förstörande rost-röken icke hann sträcka sitt välde.

Plötsligt fick han se Malm passera förbi fönstret. Han såg på klockan, som verkligen visade ett par minuter öfver sju.

"Hallå, Gode, hvart ska du hän?" ropade han förvånad och litet trumpen. Det hade också aldrig händt förr, att icke kamraten åtminstone kommit in, om äfven de ej alltid tillbringat aftonen tillsammans.

"Jag går upp i stan för att inkassera några frakter," svarade Malm, i det han gjorde min af att fortsätta. Åtminstone vände han sig icke.

"Då tar jag kanoten och far ut på sjön ett slag. Du blir väl inte länge?"

"Nej bevars, nej. Ge dig inte så långt ut. Jag blåser i hvisselpipan, när jag kommer, så kan du hemta mig vid bryggan. Det ska göra godt att få en munfull frisk luft, innan tåget kommer."

Dermed gick Malm med sin vanliga, trygga gång.

Rudolf for ut med kanoten, som egentligen alls inte var någon kanot, utan en skarp Lima-båt med uppstående stäfvar som på en gondol. Men dessa uppstadslandkrabbor hade fått för sig, att så borde en kanot se ut, och det enda Rudolf

lyckades väcka deras intresse för, var hans rodd, hvilken också verkligen smakade af "man-of-war-fashion" och plögade locka en skara nyfikna åskådare till de tarfliga täpporna, som stupade ned mot den ojemna, kala stranden.

Men Rudolf var nu icke vid humör att anställa några roddöfningar till A:bonas gratisförmöjelse, utan paddlade blott ut ett stycke och lät båten drifva. Så satt han der väntande både länge och väl på den otrefliga sjön, i hvilken icke ens den mest föraktade fisk ville vistas på grund af dess dåliga vatten och der endast sällan några friska fläktar vankades, åtminstone för den, som likt Elander varit uppfödd nästan vid hafstrandens.

Men ingen hvisselpipa hördes af och till slut måste han ro i land, för att hinna till stationen och mottaga afgangssignalen för qvällståget från N. station. En hop nyfikna hade som vanligt strömmat ned för att se på tåget. Men Malm syntes icke till.

Tåget anlände. Resande och de inhemska gaparne fylde snart vägen till staden och försvunno. Rudolf spanade utåt denna väg eller "gata," som stadsbona äflades att kalla den, och granskade den till höger liggande promenaden. Malm syntes dock icke komma ännu.

Godsbokhållaren hade väl egentligen ingenting att skaffa med ankommande qvällståget, men Malm brukade nästan alltid gå ned till stationen för att mottaga fakturorna och se efter,



om deribland fans något ömtåligt gods, som behöfde "skyndsam behandling." Nu kom han emellertid icke, och det var tydligt, att Den Gode råkat ut för några vänner, från hvilka han icke kunde komma lös, förrän framåt nattkröken.

Inspektor Högstedt hade gått upp i sin privata våning, resgodsexpeditionen stängdes och nattvaktens steg genljödo redan i vestibulen. Rudolf fann det trist på stationen och gick fram åt promenaden upp till det gamla utvärdshuset och så till det andra nyare, högst eleganta, utan att finna sin kamrat. Han superade ensam och satt länge vid en toddy, betraktande de olika kotterier, som kommo in från kägelbanorna. Men Malm syntes icke till bland något af dem.

Ändtligen gick han hem till stationen, frågade nattvakten, huruvida godsbokhållaren passerat och fick nekande svar. Efter att ha läst en stund, kröp han till kojs, låg länge lyssnande till hvarje buller, tills han somnade, trött af föregående nattens vakande.

\* \* \*

Sedan Rudolf morgonen derpå stängt biljettluckan, skyndade han in i Malms rum. Det var tomt och synbarligen hade ingen legat der.

Han gick åter till telegrafan, mottog ankomstsignalen och höll under tiden utkik öfver de bägge vägarne. Fåfängt. Intet tecken till Den Godes fyrkantiga varelse.

Rudolf började nu på allvar bli ängslig. Att

Malm varit borta ända till dess han skulle börja i godsmagasinet, hade icke händt förut, och dessutom visste han, att det nu särskildt vid redovisningen var mera arbete, än Malm nästan kunde hinna med vid sidan om de löpande göromålen. Derför var ett sådant skolkande nästan obegripeligt.

Något utöfver vanligt nattsudd hade bestämdt inträffat. Man hade supit Den Gode redlös och så lemnat honom. Kanske han just nu satt och sof någonstädes — kanske det rent af händt honom en olycka.

Hvem visste bättre än Rudolf, hur excentrisk den annars så filbunksaktige Göran Malm kunde bli, och till hvilka galenskaper han vore i stånd, lemnad på egen hand och "med ångan uppe?" I sådana ögonblick syntes ju Den Gode alldeles oberäknelig och tydligen ur stånd att bedöma sina egna handlingar. Det var som om en orolig, främmande ande plötsligen bemäktigat sig hans lugna kropp.

Han blef "besatt." Och nu hade ingen varit till hands att drifva djefvulen ur honom.

Rudolf skyndade ut, innan inspektoren skulle komma med några frågor.

I första rummet gälde det att få reda på Malm och väcka honom eller hjälpa honom ur något fänigt äfventyr. Hufvudsaken var, att han kom ned till godsmagasinet så fort som möjligt.

Han besökte utvärdshuset först, emedan de

här höllos öppna äfven för mycket tidiga frukostgäster.

Der hade man ej sett godsbokhållar Malm. Nej, han visste nästan det. Så gick han till stadshuset och "Hotell Skandia." Efter listiga frågor till de pråliga Stockholms-papegojorna på bägge dessa fina ställen, kom han nästan till visshet om, att Den Gode äfven icke varit der.

Skulle han åter ha lockats in i råttfällan hos Tolfskillingen männe?

"Konditoriet" var ännu stängdt och de obehagliga, guldaskiga gardinerna hermetiskt dragna för fönstren, då han nästan ofrivilligt stannade utanför den ännu lästa butikdörren.

Han kände väl bakvägen, men det bar emot att gå in på gården och knacka på så der vid fullt dagsljus. Men tiden led, han gjorde våld på sin motvilja, smög in och knackade sakta på den äfven tillästa förstudörren.

En god stund förflöt, innan den öppnades af ett medelålders fruntimmer, som serverade i konditoriet och påstods vara Tolfskillingens icke så sällan blåmelerade slafvinna.

Vid Rudolfs nästan andfådda fråga, huruvida godsbokhållaren Malm varit der på qvällen eller natten, såg qvinnan skyggt bakom sig — mam-sell Brisman såg för öfrigt alltid tuktad ut — men svarade omsider hviskande, att herr Malm varit inne hos konditorn i går på aftonen strax efter sju, men gått om en liten stund.

Rudolf återvände till stationen med snabba

steg. Det låg ändå något lugnande i vissheten, att Malm ej suddat bort natten hos Tolfskillingen. Måhända var han nu i godsmagasinet och allt väl.

Knapt hade han dock öppnat dörren och borttagit proppen, som stängde telegraflinien, förrän inspektor Högstedt kom och frågade, om han möjligen kände till, hvar Malm hölle hus, emedan denne ännu saknades i godsmagasinet, fastän han borde ha varit der sedan en timme.

De voro bägge Malms vänner. Ehuru i mycket olika grad. Ty inspektoren hade ett tämligen flegmatiskt temperament och var visst icke bekajad med några chevalereska känslor. En pligtrogen maskinskötare, ingenting vidare.

Men Malm hade länge varit en mycket integrerande del af maskineriet och därför kände han sig obehagligt berörd, om någon olycka skulle ha gjort den viktigaste maskindelen obrukbar. I synnerhet som inspektor Högstedt icke sjelf för egen del var någon synnerlig vän af den tysta fliten, utan mera tyckte om att låta andra arbeta för att sjelf kunna paradera med produkterna.

Rudolf, ung och hängifven, förmådde icke bära sina farhågor ensam, utan omtalade nu de efterforskningar han gjort och föreslog, att inspektoren skulle sända ut folk att söka efter den försvunne, som troligen råkat ut för ett missöde, kanske låge lemlästad, sårad, möjligen död någonstädes, man kunde ju ej veta hvad som

kunnat hända under de tolf timmar han icke varit synlig.

Inspektoren drog smått på mun åt hans ifver. Man skulle väl inte anställa någon skallgång heller. Kanske Malm helt simpelt fått ett par glas för mycket och sofvit öfver hos någon, som inte varit bättre deran än han. Han komme väl nedstöflande snart. Förargligt bara, att det der just inträffade vid en redovisning och munsjör Malm skulle nog få på puckeln. Han började bli för gammal i gården, det var alltihop.

\* \* \*

Timme efter timme gick dock, utan att Malms välkända figur syntes närma sig stationen. Mid-dagståget anlände med nytt gods och nedgående tåget afblåstes.

Rudolf skyndade genast in på kontoret efter tjänstgöringens slut. Han var nämligen då ledig till kl. 3.

Inspektoren såg nu en smula mindre trygg ut, nästan ängslig. Malm var fortfarande borta, och han måste nu sjelf taga itu med att göra upp redovisningen, hvilket opåräknade arbete också gjorde honom lika orolig som retlig — maklig och ovan som han nu var vid mer ansträngande arbete än att gå på perrongen och se snygg ut, ta mot tåget, och hvissla i sin pipa, när det gick.

Han gaf Rudolf i uppdrag att besöka några af Malms vanliga umgängesvänner och af dem

söka utforska, hvar Den Gode kunde ligga förankrad och, om han lyckades uppsnoka honom, genast föra honom till stationen.

Rudolf gick åter på spaning, hörde sig för så diplomatiskt han kunde — hvilket var dåligt nog, alldenstund den enklaste träsäl genast kunde se, huru ängslig han var — hos diverse yngre landstatstjenstemän, landtmätare, yngre lärare, handlande och bokhållare. Men ingen hade sällskapat med eller sett Den Gode under qvällen eller natten. Alla lade dock i dagen en duktig dosis nyfikenhet, hvilken Rudolf gjorde halsbrytande försök att förvandla till dunst.

Slutligen kom han också in i stadens boklåda, der en bekant bland biträdena upplyste, att Den Gode varit der mellan sju och åtta föregående afton, då han köpt en reskarta och en kompass i kommission åt någon kamrat ute på jernvägs-linien.

"Men kors, hva kommer åt dig? Mår du inte bra?" frågade commisen i samma andedrag. Rudolf hade blifvit alldeles blek och stirrande.

"Åh, ingenting," svarade vår diplomat stammande. "Alldeles ingenting. — Jag mår som en gud, jag. God middag på dig!" Och dermed gick han nickande sin väg.

Men han såg sig icke mycket omkring under marschen till stationen, upptagen som han var af en enda tanke. Man hade kunnat köra rakt emot honom och han skulle icke ha gått ur vägen. Ty alla hans sinnen voro koncentrerade

kring den förfärliga hemlighet, som med ens gått upp för honom.

*Malm, kamraten, hade rymt.*

Detta uppslag skulle icke någonsin ha fallit honom in utan ljusblixten af kartan och kompassen.

Bland hundratals gissningar rörande vännens plötsliga försvinnande, skulle han säkert aldrig af sig sjelf kommit på *denna* fatala lösning af gåtan.

Malm, "Den Gode," tryggheten personifierad, utan fantasi, utan äfventyrlust, utan skulder — en person dessutom, hvares ärlighet aldrig ens skulle ha ifrågasatts af folk, som blott sett honom fem minuter.

Att *han* skulle ha *rymt*, hvem kunde ett ögonblick ha misstänkt något ditåt?

Och *hvarför* hade i så fall han gifvit sig af? Något feminint fans icke på botten, det trodde han sig veta bestämdt. Skulle han ändå vara på balans?

Omöjligt. Malm, så "gammal i gården," så pedantiskt ordentlig i penningväg. Dessutom var ju kontrollen genom ömsesidiga fraktböcker och sina tio dagars redovisningar så öfverhängande, så jägtigt efterhållsam, att fuffens nästan hörde till det omöjliga.

Der kunde aldrig sådana balanser, sådana förnillningar komma i fråga, hvilka långsamt fortgå, växa och döljas under längre tid, för att sedan i ett ögonblick krevera lik en dold mina, öfverströ-

ende lata revisorer, godtrogna borgesmän och skamsna umgängesvänner med ruiner och smuts.

Reskartan och kompassen i förening med Malms försvinnande utgjorde dock tyvärr för Rudolf Elander tillräckliga indicier på, att Den Gode sökt knalla sig af, antagligen till det förlofvade landet hinsidan Atlanten, dit Bergqvist, Rudolfs företrädare och Malms synnerligen gode vän, redan styrt kosan.

Rudolf skyndade genast in till inspektor Högstedt och delgaf honom ifrigt och oförbehållsamt sina misstankar.

Inspektorens ståtliga ansigte blef genast eldrött ända upp till det djupsvarta hårfästet. Ögonblicket derpå framglänste två breda framtänder under den väldiga mustaschen och han slog till ett flatskratt.

Det var sällan inspektoren skrattade. Han hade intet sinne för humor. Men sammanställningen mellan Malm och Amerika måtte ha förefallit honom mer komisk än något annat han hört på många år, ty skrattet hotade nästan med en köttslig katastrof, så hejdlöst var det.

"Ne-e-ej," flämtade han, så fort han kände sig i stånd att tala, "kom med hvad som helst, men försök inte med Malm och rymma och Amerika. Jag har känt honom i åtta år och 'förr ska solen vändas ur sin bana än Fabricius från det rättas väg."

Men tiden led, Malm var i alla fall fortfarande osynlig, och så måste Högstedt ändtligen

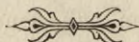


telegrafera till trafikchefen med anhållan om uppskickandet af en vikarie, emedan Malm icke infunnit sig till tjenstgöring.

Ett beskt svar från den fruktade Yckerberg följde genast och med aftontåget uppkom en bäfvande bokhållare från en af mellanstationerna.

Dagen slutades med allmän förstämning på stationen, der paketförman, stationskarlar och konduktörer mycket mystiskt börjat tissa och tassla.

Hela staden pratade också redan under qvällens lopp vid toddar och the om denna nya, i betraktande af Den Godes personlighet, ytterst öfverraskande jernvägsskandal. Ty man var den tiden långt ifrån fullt så blaserad på rymningar, sjelfmord och kassabalanser som de senare åren gjort oss.





### Fjerde kapitlet.

En storm i ättika och en cyklon i blod. — Häkningsordres. — Skräp till balans. — Flyttfogeln gripes, begäres få flyga bort, men befinnes redan hemskickad i bur.

Med nästa morgontåg kom trafikchefen.

Om någon människa kunde se bitsk ut, så var — som vi veta — visserligen herr Yckerberg karl att ta priset. Vid detta minnesvärda tillfälle liknade hans fula ansigte närmast en rynkig citron, inlagd i en grå spritbehållare. Det syntes genast, att *han* åtminstone inte alls hyste några tvifvel om orsaken till Malms uteblifvande.

Först gled han, tyst och menande, in på stationskontoret, der inspektoren fick sig en halftimme, hvarunder dennes flegma blöttes upp till den grad, att hon rent af försvinner så ofta herr Högstedt ännu ett kvarts sekel derefter erinrar sig dessa långa trettio minuter.

Sedan skakades dörren till telegrafkontoret häftigt. Herr Yckerberg måtte ha antagit, att

Elander redan gått sin väg och i ilskan blott velat göra en frenetisk demonstration mot den döda dörren, liksom för att få en afledare.

Men Rudolf, som visste, att busen var kommen och väl kunde förstå, att åskan skulle urladda sig äfven mot honom, hade stannat qvar, oaktadt hans knappa ledighet infallit strax efter tågets ankomst. Han beslöt taga stöten så godt först som sist.

"Stig på!" ropade han så obesväradt han möjligen kunde, ehuru hjertat bultade hårdt, ty han kände sin chef och hade ingen flegma på lager.

Dörren slogs upp med fart och trafikchefen rusade mot Rudolf med knuten näfve.

"Jaså, herrn är *här* herrn? Är herrn qvar herrn, hvasa? Hvarför har inte herrn gett sig för fan i våld med? Edra sakramenskade skojare här! Åh, hvem tusan kunde då tro, att den der beskedliga idioten Malm skulle ge sig af? Om det varit *herrn*, skulle ingen ha undrat på det! Nåå, hvarför svarar ni mig inte, förbannade spoling der, hva?"

Han mera morrade än skrek ut orden under ett ilsket singlande med pepparögonen. Hans magra gestalt darrade af raseri och han hade satt sin gula knytnäfve nästan under Rudolfs haka.

Det torde vara hårdt när omöjligt att tillfredställande göra reda för hvad som under dessa sekunder tilldrog sig inom Rudolf. Han hade

föresatt sig att mottaga hvad som helst med lugnt inre förakt och yttre undergifven köld.

Han skulle vara lik ett vasstrå under svallvågen, emedan han hvarken ville eller för moderns skull kunde riskera sin goda anställning vid jernvägen.

Men ungdomen har starkt kött och varmt blod och Rudolf härstammade minsann icke från trälar.

Inför så mycken låghet, brutalitet, öfversitteri och ondska kastade stoltheten och vreden i ett ögonblick omkull hvarje föresats, hvarje hänsyn, lika våldsamt som cyklonen knäcker trädtoppen.

Med ett ryck drog han upp sin nyckelknippa och rappade till herr Yckerbergs beniga knyt-näfve så kraftigt, att den föll ned vid sidan alldeles afdomnad.

"Inte ett ord vidare!" flämtade den dödsbleke unge mannen med ett uttryck i rösten, som tydde på att inombords sjöd ett raseri, färdigt till det *värsta*. "Ni är väl min förman, men ni har därför ingen rätt att behandla mig som vore jag en skurk. Tror ni jag är någon dräng? Tyst! Inte ett ord, hör ni! Annars — —"

Rösten stockade sig. Utom sig af förbittring, fattade han om framsidan af trafikchefens skrumpna hals och sänkte sina flammande ögon så att de nästan kommo i kontakt med herr Yckerbergs egna pepparkorn. — Det var vilddjuret, som gnistrade fram från de vidgade, mörknande pupillerna och fräste ur de arbetande näsborrarna.

Trafikchefen hade vikit baklänges mot dörren. Auktoritetens konstlade skranka var sprängd i bitar. Han var ingen hjelte mer, utan böjde sig ned och försökte ruska sig lös och fly.

I ett ögonblick släppte Rudolf sitt tag, sköt fram chefen midt i rummet, läste igen dörren och kastade nyckelknippan på bordet.

"Se der," sade han åter så lugnt han kunde — det kom ändå i andfädda stötar — "se der ligga nycklarne. — Der står biljettskåpet. — I bordslådan under är kassan. — Var god inventera biljetterna. — Var god räkna kassan. — Finnes någon balans, så står jag här till vederbörandes förfogande. Jag ämnar inte rymma jag, hvarken nu eller någonsin. — Men tills det visat sig, att jag handlat oredligt eller icke kunnat räkna rätt, torde herr trafikchefen hålla inne med förolämpningar, som ingen hederlig person får tåla och heller ingen förman borde få tillåta sig."

Det der smakade väl något teater.

Men hållningen var natur: den ännu icke maskstungna ungdomens "drypande blod" på kinderna och indignationens blixtrande blick.

Herr Yckerberg hade hunnit hemta sig under denna föreläsning. Den bet visserligen icke på honom. Mot den enkla logiken deri var dock just ingenting att invända, åtminstone under dåvarande omständigheter. Men att detta fräcka uppträdande icke höjde telegrafisten i *hans* ynnest, derom kunna kännare af det vanliga mennisko-

exemplarets sanna natur vara så tämligen tvärsäkra.

"Gaffla lagom, ni," svarade han hvasst, när han fann Rudolf åter fullt normal och *följaktligen ofarlig*, "större skepp har jag sett segla omkull. För resten är det väl ingenting att vara hoppstor för, om slantarna händelsevis en gång skulle stämma. Jag ska låta inspektoren gå igenom det här och för resten nog djefvulen ha er i minnet, gunstig junker."

Med dessa vänliga ord läste trafikchefen upp dörren och skyndade upp till staden för att hos landshöfdinge-embetet låta anmäla en till beloppet ännu obekant penningeförskingring ur godsmagasinet kassa och anhålla om den förmodade gerningsmannens, afvikne godsbokhållaren Göran Theodor Maximilian Malms efterspanande och häktning.

Man skulle visserligen härvid kunna anmärka, att hvarken trafikchef eller stationsinspektör då ännu hade ringaste hum om, huruvida det var någon balans alls i kassan, emedan ännu ingen inventering skett. Sålunda kunde ännu ingen människa heller påstå, att Malm gjort något fuffens, som föranledde en häktningsåtgärd. Ty att han tagit sig hvad man kallar bondpermission genom att utebli från godsmagasinet, var dock icke något brott med straffpåföljd. Och det var också allt hvad man säkert visste.

Så fort emellertid telegrafan åter öppnades på e. m., fick Rudolf det angenäma uppdraget

att afsända långa telegram till polismyndigheterna i Stockholm, Malmö, Göteborg, Kristiania, Trondhjem, Bergen och Köpenhamn, innehållande vännen Malms ganska väl träffade signalement jemte order om hans gripande och öfversändande till Konungens Befallningshafvande i X:s län.

Det var aldrig för treftigt att nödgas beskriiva Den Godes prosaiska fysiognomeja i sju lika upplagor för de filistéer. Men sådan kan en telegrafists lott vara.

Sedan trafikchefen farit med aftontåget efter ett längre samtal med inspektor Högstedt, inkom denne på telegrambyrån och omtalade, att chefen befalt honom inventera biljettskåp, biljettkassa och telegrafmedlen hvarje qväll. Inspektoren försäkrade sig dock hysa så stor aktning och oinskränkt förtroende för sin unge telegrafists karaktär, att han visst icke ämnade efterkomma detta lika obehagliga som skymfande uppdrag.

Rudolf bugade sig och tryckte den framräckta handen. Men han var redan verldsklok nog att inse, hurusom detta dyrbara förtroende fastmera utgjorde ett ytterligare kraftprof på inspektorens makliga natur, än det härflöt från några upphöjdare känslor.

Samtidigt fick han höra, att man icke ens nu visste, om det öfverhufvud var någon balans i godskassan. Så mycket hade dock inspektoren hunnit "inspektera," att om Den Gode lagt sig till med reskassa, så måtte han ha tagit den bra liten.

Den nye ovane godsbokhållaren räknade emellertid äntligen ut, att det i godskassan fans en brist, uppgående till omkring 800 kronor, med hvilket billiga belopp tidningarne skyndade sig att lugna allmänhetens nyfikenhet.

Samtidigt började man tala om i staden, att Malm under ett af dessa ögonblick "då han var i tagen" spelat bort 300 kronor på sitt hedersord till Tolfskillingen, som mottagit detta belopp i kontanter samma afton Malm försvunnit. Malm hade sålunda icke medtagit mer än 500 kronor på sin förmodade långtur.

Summans obetydlighet i förening med Den Godes allbekanta hygglighet gjorde, att allmänheten ansåg hela saken vara blott en tillfällig öfvervilning och alls icke något egentligt brott.

Åtskilliga af Den Godes många bekanta förklarade också, att de mer än gerna skulle försträckt honom dessa futtiga 300 kronor, derest man haft den halfdragaste aning om, att han kunnat falla på den vilda idén att ge sig i väg för en sådan bagatell. Ja, de närmaste vännerna gingo ända derhän att i punschetten bedyra, hurusom de ämnade ställa till en stiligare fest-sexa för honom, när han en gång komme lös (i fall han nu blefve gripen och satt inom lås och bom) och begagna detta tillfälle för att be-tyga honom sin vänskap och af ett slikt skräp icke alls störda högaktning.

Rudolf instämde äfven på sitt sätt i detta



skål- och väggskroderande, ehuru han icke ytttrade sig högt.

Han kunde visserligen ej, i likhet med "vännerna," inse det "urstyftva" i att Malm löst in sitt "hedersord" till en sådan yrkesspelare som Tolfskillingen med en stöld ur jernvägens kassa. Det var oförsvarligt.

Men han tyckte synd om sin stackars kamrat, som så lättvindigt blifvit ett offer för en missbildning i sitt eget väsen, hvilken Rudolf väl visste fans, men som han icke kunde förklara. Sjelfva rymningen var naturligtvis endast en följd af vanlig simpel rädsla öfver stölden till spel-skuldens honorerande.

Men ett annat skäl fans derjemte. Malm tycktes ha en bestämd motvilja för att meddela sig med andra om sina personliga angelägenheter.

Denna "innighet" var snarare en brist, än någon af klokhetshänsyn framkallad försigtighet i Den Godes enkla natur.

Hos honom röjdes aldrig något behof att yttra sig om *något* utom det mest närliggande. Ehuru det egendomliga inträffade, att han med all sin tomhet, sin så att säga torra intighet imponerade på lifligare naturer, som lutade sig intill hans breda bröst och biktade. Han fick många förtroenden, men sjelf lemnade han ingenting i den vägen.

Det var denna passiva lojhet, som äfven åstadkommit, att han hellre med kallt blod begick den tarfligaste "obetänksamhet," som det kallades,

än förtrodde sig åt Rudolf eller någon annan, som kunnat afhålla honom derifrån och ställa saken till rätta.

Och likväl hade bokhållar Malm i många år gällt som en förständig ung man, uteslutande genom den lyckliga bristen att icke ens kunna få fram sin egen inre naiva tarflighet.

På andra dagen visste man bestämdt, att Malm verkligen begifvit sig på flykten. En herre, som gjorde i timmer, hade ätit middag tillsammans med honom på en gästgivaregård ej långt från gränsen, och till denne hade han sagt, att han nu äntligen en gång efter åtta års tjänstgöring fått sommarpermission och vore på lustresa. Äfven hade han skrivit sitt rätta namn i dagböckerna från tredje eller fjerde skjuthållet.

Denna underrättelse lifvade vår känslosamme telegrafist att börja med, eftersom han i tysthet gått och rufvat öfver, att kamraten, trots reskarta och kompass, gjort sitt värsta.

Men så kom ovisshetens ångest öfver honom ånyo. Han kunde icke sofva om nätterna och blef nervös om dagarne hvarje gång apparatens häfstång började skramla stationens signatur. Han fruktade ständigt att på pappersremsan få afläsa "Länsstyrelsen i X."

Slutligen bildade också en dag de odrägliga strecken och prickarna denna mycket menande adress. Malm hade blifvit gripen i Trondhjem, just då han var färdig att gå ombord på ett far-

tyg, som skulle segla till England. Han hade genast blifvit under bevakning öfversänd till sitt land igen.

Underrättelsen derom telegraferades genast till trafikchefen, som med första tåg kom upp till X, skyndade till landshöfdingen och anhöll om arresteringsorderns — annullerande.

Då denne förvånad frågade efter anledningen till en begäran, så mycket underligare som trafikchefen förut i raseri sagt sig här vilja statuera ett fruktansvärdt exempel, svarade herr Yckerberg mycket trankilt, att hela saken berodde på ett förargligt missförstånd, gjordt i brådskan af inspektor Högstedt. Jernvägsbolaget hade i sjelfva verket intet att fordra af herr Malm och förde ingen talan mot honom, så att han hade rätt att fortsätta sin resa utan hinder.

Landshöfdingen förklarade dock, att han ingenting kunde göra, förrän Malm anländt till landskansliet, då han skulle ordna om, att denne blefve fri i laga form. Emellertid lofvade han att sända en skrifvelse till länsstyrelsen i Y, på det att denna skulle meddela stadsfiskalen i H., dit Malm blifvit förpassad, nödiga ordres, att transporten ned till A. måtte försiggå på ett sätt, så litet uppseendeväckande som möjligt.





### Femte kapitlet.

En roman ur verkligheten, hvilken handlar om en stilla fåne, som talade med månen och måste be sin lagligt kloke broder om lof att skänka sina egna pengar åt sin egen olaglige son.

Denna öfverraskande vändning i Malmska rymningshistorien gaf anledning till mångahanda utläggningar, af hvilka dock ingen gick upp mot verkliga förhållandet. Bland annat sadet det, att jernvägsdirektionen ansett, att då Malm lika ledigt kunnat taga 30,000 kronor som 800, hade man bevekts till medlidande och hänsyn till hans åttaåriga goda tjenstgöring. Men sådant visade sig vara griller, ehuru verkligheten nog lät mindre trolig. Ty den var ett stycke riktig roman.

Ingen hade bland det myckna pratet om Malms balans och rymning kommit att lamentera öfver den vid sådana tillfällen starkt förmodade sorg, som skulle drabba hans släktingar.

Skälet var högst enkelt. Ingen menniska hade någonsin hört talas om Malms släktingar.

Sjelf hade han aldrig nämnt en stafvelse, som kunde tyda på, att han var befryndad med någon jordisk varelse. Man visste icke ens, hvarifrån han kommit, när han först inträdde vid jernvägen.

För öfrigt var ju Den Gode en så tystlåten gök, att det icke föll vännerna in att stämpla detta som något slags öfverlagd hemlighetsfullhet, om de ens någonsin bekymrat sig om hans familjeförhållanden. Rudolf hade nog mången gång haft på tungan att fråga kamraten, huruvida äfven dennes mor vore i lifvet, alldenstund han dyrkade sin egen rara mamma. Men det kom aldrig till något förtroende ens i den vägen.

Genom en slump fick han dock veta mer om Den Godes familjeangelägenheter än denne märkvärdigt nog till och med sjelf hade reda på.

Se här historien.

I den stora sjöstad, som genom jernvägen förenade A. med hafvet, var gamle kommerserådet Nymalm på sin tid förnämste mannen, hvilket der icke ville säga annat än den rikaste.

Kommerserådet, en dryg, hård patron, hade två söner. Den älsste ingick i faderns grosshandels- och skeppsrederifirma, den yngre var bestämd att öfvertaga en dyrbar, större fabrik, som kommerserådet låtit anlägga, men hvars skötsel han måst öfverlemna åt utlänningar, emedan ännu den tiden inga svenskar funnos att tillgå på detta industriområde.

Richard, den yngre af bröderna, som skulle

i framtiden få fabriken på sin lott, var visserligen en flitig, stillsam yngling, men föga begåfvad. Han gjorde heller icke mycket buller af sig och ingen kunde på hans uppträdande i honom ana arftagaren till stadens rikaste man.

Dessutom försvann han snart nästan alldeles ur stadsbornas minne efter sin afresa till England, dit han for för att praktiskt och grundligt lära sitt blifvande yrke under ett antaget namn och som simpel arbetare. Man var nämligen mycket rädd om industriens hemligheter den tiden. Han skulle stjäla konsten af utlänningen.

Efter några års vistelse i utlandet, återvände han till Sverige och tog, fortfarande anonymt, anställning vid en fabrik i Göteborg.

Der förälskade han sig i en fabriksflicka och öfverraskade en dag fadern med ett bref, hvori han skildrade sin djupa kärlek till en dotter af folket, fattig, men annars förträfflig och passande för honom. Han anhöll slutligen om faderns tillåtelse att få gifta sig med den enda han någonsin skulle komma att älska.

En tämligen enkel ung man, den Richard Nymalm.

Den stolte fadern sände honom också ett hänfullt svar, som för öfrigt innehöll den bestämdaste vägran till en slik mesallians jemte befallning, att han genast skulle resa hem.

Efter emottagandet af detta brutalt hårda bref, började man lägga märke till vissa underligheter i den lika stillsamme som tystlätne ar-

betarens uppträdande, och det befans snart, att han blifvit rubbad till förståndet, som det heter.

Vederbörande, som tagit hand om främlingen, kommo genom åtskilliga papper underfund med, hvem han verkligen var, och blefvo icke litet öfverraskade att i denne enkle arbetare, som ej i något fall syntes stå öfver sin omgifning, finna sonen till en af landets största affärsmän.

Fadern underrättades nu visserligen så skonamt som möjligt om sonens förskräckliga olycka, men meddelandet träffade honom dock som en blixtråle. Kommerserådet Nymalm fans död af slag med det ödesdigra brevet i sin konvulsiviskt knutna hand. Han gick under af för mycken styrka, då sonen förstördes genom sin svaghet.

Richard Nymalm kom under lämplig behandling derhän, att han såsom alldeles ofarlig lössläptes, ehuru han icke fick betyg på full världslig klokskap, och återvände sedan till hembygden.

Fädernearfvet var betydligt. Bland annat fick han också fabriken på sin lott. Fabriksanläggningen blef dock nedlagd och stället förvandlades till en landtgård, emedan mycket jordegendom hörde dertill och läget i stadens grannskap var ypperligt.

Der lefde nu herr Richard Nymalm, hvars penningeförvaltning lyckligtvis sköttes af en red-

bar förmyndare, en "stilla dåres" lif, om man så får kalla det.

Hans "ljusa mellanrum" blefvo med tiden allt längre och det var endast sällan fullt vassinne inträdde, alltid dock under en mild form och aldrig annat än vid månsken på eftersommaren. Han brukade då ikläda sig en gammal arbetaredragt och ro ut på fjärden, der han tillbringade nätterna med att tala vid månen, till hvilken mycket större fånerier nog blifvit sagda, alldenstund dåren, trots sin lagliga galenskap, icke egentligen var någon poetiskt anlagd natur.

Under dessa utflykter på sjön följdes han i början af sin bokhållare, som på samma gång var hans vaktare. Denne smög sig efter i en annan båt, hvilken han skickligt visste hålla dold bakom fjärdens många holmar. Men som aldrig något hände under dessa sjöfärder annat än att dåren rodde ut i månglittret, lade sig på botten af båten med ansigtet uppåt och började tala högt, tills han blef trött och for hem igen, fick han snart prata alldeles solo.

Många år hade så förflutit lugnt och fredligt, hvarunder ingenting annat hänt än att den stackars enslingens landtegendom blifvit en verklig mönsterfarm, tack vare skickliga inspektorer, och hans kontanta förmögenhet fördubblats, tack vare den ärlige förmyndaren.

Hans lagligt förståndige broder fick deremot röna ödets vexlingar så mycket mera. Den gamla firman han öfvertagit efter sin far strök med i



en af de stora handelskriserna och af den fäderneärfda egendomen räddades nästan ingenting. Dåren Richard, efter hvilken han egentligen aldrig frågat, ville träda emellan och hjälpa sin kloke broder, men förmyndaren, som var den kloke kaste af alla, satte sig afgjordt deremot. Det var nog, tyckte han, att den normale brodern eller hans barn en gång finge ärfva hela kakan.

Några år efter denna uppseendeväckande katastrof hände sig, att herr Richard Nymalm en kall augustinatt somnade från sin konversation med månen och på morgonen anträffades af fiskare, som bogserade honom hem i mycket medtaget tillstånd.

Om ett par veckor fick brodern kallelse till hans dödsbädd. Den ådragna febern hade gjort fruktansvärda framsteg. Tillståndet var hopplost. Men själen tycktes ha klarnat och fått mer energi, ju mer kroppskrafterna blifvit nedsatta. Patienten syntes nu fullkomligt redig och hade med enträgenhet fordrat broderns tillkallande.

De hade icke sett hvarandra under flera år, dessa bröder, och den "sluge" konsul Robert Nymalm, som var ruinerad, sågs nu med synbar förlägenhet inträda till sin "mindre vetande" broder, hvilken dock vetat nog för att hålla qvar sin förmögenhet.

Förmyndaren, en gammal f. d. magistratssekte, torr på ytan, men en svärmisk själ i botten, hade äfven utrest för att säga sin staccars myndling ett sista farväl. Han befann sig

i sjukrummet vid konsulns ankomst jemte doktorn och en sjuksköterska. Doktorn hade förtrott honom, att den döende icke hade långt kvar, men att sinnestillståndet fortfarande vore alldeles normalt.

Konsuln hade stannat midt på golvet. Han förmådde ej gå fram till sängen. Det syntes honom dock för blodigt att trycka denne broders hand, som han knapt någonsin brytt sig om, först nu, när han nästan stod i begrepp att taga hans pengar.

Den sjukes feberglänsande ögon vidgades, när han fick syn på konsuln. Det var som hade de uppflammat i vrede.

Men ögonblicket derpå stämplades hans svettglänsande ansigte af ett pinsamt uttryck af förlägenhet och fruktan. Han vinkade. Brodern steg ändtligen tveksamt fram till hufvudgården.

"Det är snart förbi med mig," flämtade den sjuke i ofta afbrutna ord, men tillräckligt tydliga för att uppfattas af alla innevarande.

"Förlåt, att jag besvärade dig, Robert, men jag ville be dig om en stor tjänst, innan allt är slut. Jag kan inte göra något testamente, som gillas af våra domstolar. Du får hela min förmögenhet, du vet det. Nu är det så, att jag har en son, en enda son. Han är anställd som godsbokhållare vid järnvägen och heter Malm, Göran Theodor Maximilian, en snäll gosse. Lofva nu mig, lofva mig här på dödsbädden, att han får 15,000 kronor, när han behöfver hjälp,

när han gifter sig eller bosätter sig eller så, du förstår. Ja, längre fram, när han blir i behof, förr eller senare. Han behöfver inte veta hvem det kommer ifrån och att han haft en så olycklig far. Han vet, att jag är hans far, men känner inte min — — min. — — ställning — —

Här fylldes ögonen af stora tårar. Han torkade bort dem med sin genomskinliga hand, som han sedan lade i broderns.

"Vill du lofva mig det der, bror Robert?" återtog han skyggt.

Den döendes röst var full af rörande ödmjukhet, helt och hållet lik en tiggares ton, fastän det var en obetydlighet af sin egen förmögenhet han bad om för sin egen son.

Konsuln kände sig också rörd, och tryckte lätt sin stackars broders maktlösa hand.

"Var lugn, Richard," sade han så mildt och litet affärstonande det var honom möjligt. "Jag förstår dig och skall respektera och villfara din önskan."

En half timme derefter var brukspatron Richard Nymalm död och konsul Robert Nymalm egare af minst tvåhundredratusen kronor jemte den präktiga gården.

Detta vinstgifvande frånfälle hade inträffat året efter Malms anställande vid jernvägen.

Den Gode fick visserligen notifikationskort om faderns död, men det var föga troligt, att han brytt sig om någon närmare forskning

efter dennes öden eller qvarlåtenskap, synnerligen som han ju var hvad man kallar "oäkta."

I alla händelser var det tämligen säkert, att han hållits i okunnighet om den testamentariska disposition, som gjorts till hans fördel.

\* \* \*

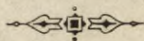
Men när så konsul Nymalm, som nu åter kommit i smöret till den grad, att han invalts i jernvägsdirektionen, erhöll nys om Malms afvikande, friskades hans minne upp på ett särdeles lifligt sätt. Han befarade nämligen, att en blifvande domstolsrafistulation skulle pressa fram både slägtskapen och testamentet, i händelse Malm blefve gripen och lagförd.

Något avslöjande i den vägen hade dock icke varit angenämt hvarken i ena eller andra fallet.

Det gälde sålunda att förekomma detta genom en åtgärd, som i liknande mål har visat sig märkvärdigt ofelbar på senare tider, så genom enkel den än är. Han erlade nämligen balansens belopp jemte kostnaderna för efterspanandet till jernvägsbolaget och bad sin vän och meddirektör Yckenberg låta Malm obehindradt löpa af till andra sidan Atlanten, ju längre, ju bättre.

Genom denna kloka manöver gjorde han en god gerning, uppfylde delvis broderns testamente och kunde möjligen samtidigt få behålla de åter-

stående fjorton tusen kronorna i sina egna farbroderliga fickor. Ty det var just ej mycken sannolikhet för, att de gamla vittnena till uppträdet vid Richard Nymalms dödsbädd sedan skulle fara och snoka upp Malm i Amerika för att delgifva honom faderns muntliga sista vilja, och att denne sedan skulle återvända som arfkräfvare.





### Sjette kapitlet.

Den Gode åter på schappen och efterlyst. — Rudolf drömmer sig honom död i vatten eller luft.

Vid denna tid fans ej ännu en enda telegrafstation på hela sträckan mellan norska gränsen och den första svenska stad, dit Malm skulle anlända. Det var därför omöjligt att under vägen skicka honom några tröstande ord om den bättre vändning saken tagit. Ty på posten till någon sockenexpedition under vägen kunde man ej vänta, att ett bref skulle träffa en fånge, som åkte med skjuts.

Elander måste därför inskränka sin sjudande otålighet till att sända Malm ett bref först på H., den enda punkt, der det säkert skulle träffa honom.

Han bad honom deri vara vid godt mod. Saken hade tagit en öfverraskande lycklig vändning. Gubben Munter, som trafikchefen ironiskt

kallades, hade varit upp till landshöfdingen och nedlagt all talan beträffande balansen under förklaring, att saken berodde på ett missförstånd. Så trodde också alla i A. Rudolf försäkrade till slut, att ingen af vännerna skulle se snedt på honom för hvad som händt, och lät till och med förstå, att en bättre festsexa skulle arrangeras för honom samma afton han anländt och blifvit fri. Ty fri skulle han bli med detsamma.

Han räknade sedan dagarne tills Malm skulle inträffa, och hade särskildt vidtalat en kamrat vid G. station att genast telegrafera till honom, när Malm anlände dit och med hvilket tåg han skulle afgå. Han hade föresatt sig att vara den förste på perrongen, när Malm inträffade, och att trycka hans hand, äfven om halfva staden samlats nere vid stationen för att bondglo.

Men tiden gick utan att Malm hördes af. Han borde enligt rundlig beräkning ha väl hunnit till H., och vädret hade varit det bästa. Men ingen Malm kom dit.

Så fick man läsa en vacker dag i länstidningen, att häktade jernvägsbokhållaren Malm, som gripits i Trondhjem, rymt från fångföraren ett par mil från H.

Den Gode hade rymt från fångföraren! *Han?! Den säfligaste, minst företagsamma meniska i universum skulle ha försökt hvad knapt den mest durkdrifne gamle bof numera vågar sig på! Och lyckats. Det lät vidunderligt.*

Otroligt var det sant likväl. Malm med ut-

förligt signalement efterlystes också strax derpå i de allmänna kungörelserna.

Detta oväntade uppslag gjorde på kamraten det smärtsammaste intryck.

Han hade ännu icke hunnit lägga bort den farliga missuppfattningen att bedöma andra efter sina egna känslor och åsigter. När därför Malms rymning bekräftades, kunde han ej förklara denna kraftyttring på annat sätt än att Malm gripits af en allt vildare förtviflan, ju närmare han nalkats den trakt, der han skulle bli föremål för en mindre treflig uppmärksamhet af forna vänner och bekanta. Tanken derpå var mer än nog, menade Rudolf, för att frampressa behöfligt mod hos Malm till ett rymningsförsök. Det kunde icke mer än misslyckas i värsta fall.

Huru Den Gode kommit undan, hade han mycket svårt att förklara; men då han nu sluppit lös, var Rudolf tyvärr så mycket säkrare på sjelfva historiens slutpunkt.

*Han* skulle nämligen sjelf i ett liknande läge icke ha dröjt länge att försvinna ur tillvaron och han kände sig därför alldeles viss om, att Malm nog funnit sin okända graf i någon mörk, stilla tjärn i traktens stora skogar eller kanske *hans* plebejlekamen — ty *det* skulle då aldrig Rudolf ha förmått sig till — nu dinglade uppe i ett af denna landsdels dyrbara sågtimmerträd.

\* \* \*

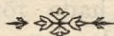


Under denna bedröfvansens tid fick han ett långt bref från sin mor, hvori hon omständigt berättade historien om kamratens arf efter den tokige patron Nymalm, hvilken djupt förborgade affär hon fått del af vid ett kafferep, der den affidnas sköterska i största förtroende och under följaktligen äfven strängaste tysthetslöfte öfverlemnade sin dyrbara hemlighet åt minst sex par på helspänn uppspärrade käringöron.

Detta meddelande gjorde vår känslomme hjelte ännu mer modstulen såsom ett bittert kraftprof på ödets grymma ironi och trolösa släktingar. Ty naturligtvis hade Malm icke schappat, om han vetat sig vara arftagare till femton tusen kontanta kronor. Men nu var han död, om han än efterlystes och håret och skägget beskrefves aldrig så väl i kungörelser och från predikstolar. Och hans misstänkligt glömske farbroder kunde nu i ro använda Den Godes arfsmedel på friskare sätt än att reservera dem i en unken inteckning för möjligen inträffande arfkräfveri, om han verkligen varit så pedantiskt nog.

*En* tröst fann Rudolf dock i avslöjandet af Malms familjförhållanden. När han nämligen nogare tänkte öfver Den Godes hela väsen och uppträdande, gick det allt klarare och bestämdare upp för honom, att hans egendomlige kamrat just inte blifvit så alldeles arflös som damerna på kafferepet trodde. Den Gode måtte nog, när allt lades till allt, åtminstone ha fått en god del af faderns stilla galenskap som arf och eget.

Och nu förklarades mycket, som eljes varit honom idel gåtor. Sjelfva tillgreppet och rymningen, så enkelt och — rent ut sagdt — dumt gjorda de i sjelfva verket voro, framstodo äfven i en annan dager. Rudolf kände från denna tid en så att säga bättre motiverad sympati för sin olycklige vän. Han kanoniserade Den Gode allt mer i sina tankar, på samma gång han kände en verklig tröst öfver att det till slut gått som det gått. En sådan upplösning var nog, när allt kom omkring, ändå det bästa på en historia, som hade så tragiska förutsättningar.





## Sjunde kapitlet.

Ett budskap från den så djupt saknade, hvilket papper vänder ut och in på en skön själ. — Gubben Hagelin. — "Kattgluggen."

Två månader hade förflutit sedan Malms rymning. Man hade spanat efter honom länge och väl, men fåfängt. Inte en skymt upptäcktes någonstades af honom, hvarken som död eller lefvande.

Och så tänkte snart ingen mer på den hyggelige godsbokhållaren, som tog en så galen ände. Ingen utom den illa afhållne telegrafisten i A.; som ännu stundom egnade hans minne en stilla suck.

Då instacks till denne en söndagsmorgon genom biljettluckan ett bref, hvars utanskrift kom honom att studsa. Man får under tjänstgöringen i telegrafen ett skarpt öga för stilar och Rudolf kände genast igen denna handstil, ehuru skrifvaren synbarligen sökt krångla till bokstäfverna i adressen genom att skrifva dem hvar för sig.

Handen darrade ofrivilligt när den skulle tjenstgöra vid uppslitandet af kuvertet.

Rudolf betviflade icke ett ögonblick, att innehållet skulle vara den sista helsningen från en, som gått till förgängelsen, och drog sig för att läsa detta sorgliga papper i första taget.

Morgonen var ovanligt vacker. Om en liten stund skulle tågets ankomstsignal ljuda från nästa station och då blef han ledig halfannan timme. Hvarför skulle han förgifta promenaden, sin enda verkliga njutning, med det förfärliga intryckhan ovilkorligen skulle få af att läsa det posthuma budskapet?

Signalen smattrade mot apparatens ankarjern sina tre — — — \*) med samma pigga ljud som förr, då han och Malm så många söndagar otåligt väntat på dessa taktmässiga slag för att tillsammans kila ut. Och nu hade han dödsbrevet i fickan. Nej — han *kunde* icke gå.

Han gjorde våld på sig och drog fram det olycksbådande papperet.

Brevet var helt kort. Sällan har väl dock en menniska blifvit så förbluffad af några rader, skrifna med dåligt bläck. Romantiken fick en hård törn.

Se här hvad han läste:

"Hedersbror!

Jag står inte ut längre. Att lefva på bär och vatten är inte min likör. Jag ger mig god-

\*) Bokstafven X i Morses telegrafalfabet. Den begagnades som ankomstsignal stationerna emellan.

villigt. Men innan jag öfverlemnar mig i Rättvisans händer, vill jag att du nästa tisdag kl. 7 e. m. möter mig vid gamla Marnäsvägen. Tag med dig någon styfvare föda, så att jag kan få mig ett busmål innan jag kryper in och en tvålbit, så jag kan få skrubba af mig en smula i sjön. Glöm också inte en rulle tobak, som jag är mäktas sugen på.

Jag hoppas du är kry och gör denna sista-tjenst åt

Din stackars utfarne vän

X."

Rudolf satt länge tyst med detta enkla bref hopkramadt i handen. Så genomfor han det ännu en gång, hvarpå han mycket noga brände upp det i kakelugnen och omsorgsfullt petade in de svarta resterna bland den gamla askan med öfverlefvnan af tändstickan.

"Såå," mumlade han. "Nej, hur skulle man också kunna begära *sådant* af *honom*? — Men i den så kallade rättvisans händer ska du ändå inte ge dig, det ska *jag* bli man för."

Derpå stängde han kontoret och klef promenaden framåt med stolta steg.

Solen sken så grant och fogelqvittret trängde fram från de lummiga björkarna.

Han kände sig proppfull af tillförsigt och styrka. Ungdomsmodet reagerade kraftigt mot den förra modstulenheten.

Hvartill tjenade det, att Malm gäfvte tapt?

Hvad skulle egentligen vederbörande nu med honom, när allt var klareradt?

Det låge väl intet ohederligt i att hjälpa den stackaren i väg nu, då lagen ju egentligen ej vidare hade något att göra med honom.

Vid kaffebordet på utvårdshusets höga veranda, der en näpen fröken genom glasdörrarna förstulet besneglade Rudolfs förnämt lagda profil hade han redan planen färdig.

Ögonen strålade, rodnaden lyste friskt på kinden, ett segrande löje till och med krusade de för hans år riktigt otrefligt allvarsamma läpparna. Fröken Hulda fann honom "pin stilig." Fruntimren tycka om sådana der melankoliska gökar och Rudolf skulle nog haft tacksammare fält för sina romantiska ansatser, om han ansträngt sig åt det hållet.

Men nu var hela hans varelse upptagen af Den Gode och brödrakärleken.

Han skulle möta honom, proppa i honom mat och mod, tala om balansens betäckning, nedläggandet af åtalet och hviska honom i örat om arfvet. Sedan skulle han gömma undan honom och skynda till G., uppsöka hans farbror, hemta arfvet med godo eller på något vis med ondo.

Och så bums i väg med flyktingen till det förlofvade landet! Der borde Malm med sitt kapital, sitt bondlugn, sitt förtroendegifvande väsen nog kunna taga sig ut. Han såg sig redan i andanom vifta afsked åt Den Gode, der han satt

väl förklädd i raphönan på väg från närmaste gästgifvaregård.

\* \* \*

Rudolf hade blott två dagar på sig till tisdagen och han föresatte sig att begagna dem väl.

Det första han gjorde var att försöka skriva ett ytterst mystiskt, men ändå tillräckligt genomskinligt bref till Malms farbror, som han förmodade vara en mycket skarp karl.

Men ju flera koncept han gjorde, ju mer kom han till den öfvertygelsen, att det företag han ville inlåta sig på i sjelfva verket ej var så lätt som han först hade funnit det.

Om saken verkligen vore så enkel, hvarför skulle han då behöfva så många omsvep redan i brefvet till onkeln? Hvarför sökte han affatta innehållet så, att det skrifna icke skulle kompromettera vare sig honom sjelf eller vännen, i händelse det råkade i andra händer eller missbrukades af emottagaren?

Det var fruktan för *lagens* arm, som dikterade utkastet. Han kunde icke neka dertill. Lagen, offentligheten, polisen, domstolen, fängelset — allt detta gör sig till lika många Medusæhufvuden, hemska, kalla, olycksbådande för oerfarenheten och den ungdomligt starka inbillningen.

För Rudolf hade det alltid varit något otänkbart att komma i ringaste beröring med den

offentliga rättvisan. Ah — *han?* Nu var han ju dock på god väg dit.

Var han icke Malms medbrottsling redan genom att ha mottagit hans bref utan att genast ha anmält denna händelse och lemnat skrivelsen till vederbörande myndighet?

Men om äfven i hvarje hederlig mans ögon ett sådant förfarande väl torde ha stämplats snarare som en handling af lika mycken feghet som låghet, kunde han sedan gå längre? Kunde han *aktivt* deltaga i handlingar, hvilka skulle afse att hjälpa en efterlyst person på flykten? Blefve han ej derigenom *sjelf* en brottsling huru som helst, äfven om han lyckades?

Malms tjufnad — kalla det hvad man ville, stöld *var* det dock! — hade, när Rudolf tänkte rätt på saken, alldeles icke blifvit försonad dermed, att en uppdykande släkting återburit beloppet, hvarför bolaget fått sitt och lagt ned sin talan.

Allmänna åklagaren återstod ännu och kunde när som helst fordra att få ha sitt ord med laget.

Men, om också detta senare fall på grund af åklagarens lojhet eller personliga vänskap för Malm icke var mycket att befara, återstod likväl *en* omständighet, som icke kunde bortresoneras, så genomverklig var den. Malm hade rymt från fångföraren och var allmänneligen efterlyst, och om han än varit oskyldig som den heliga jungfrun i öfrigt, hade han nu likväl genom rymningen brutit mot lag och förordnin-



gar och var sålunda faktiskt en brottsling. Och följaktligen blefve en hvar hans medbrottsling, som på något sätt bidrog att rycka honom undan lagens arm.

Ju längre Rudolf grubblade öfver sin skefva ställning, ju tydligare framträdde för honom allt detta. Och så kom hans rastlösa inbillningskraft, som heller icke lemnade honom någon ro, när den väl satt af i full karrier.

Han började nämligen nu också beräkna *följederna*, ifall han skulle misslyckas och denna utgång sväfvade snart med allt pinsammare tydlighet framför honom.

Han stelnade af förtviflan inför sin tillintetgjorda mor, slog ned ögonen gentemot trafikchefens grinande skadeglädje och hörde sig dömd som en simpel brottsling.

Hela denna lyckliga framtid, som han tänkt sig kunna utbyta mot ärlighet och sträfsamt arbete, skulle genom detta enda slag af ödet på förhand vara tillspillogifven. Hans lif skulle få en fläck, som intet kunde utplåna. Han blefve en förstörd man.

Så tog tankarnes hets en annan väg.

Förutsatt, menade hans allt skärptare blick framåt, förutsatt också att jag skulle lyckas, att jag kan dölja honom, skaffa pengar och få honom i väg — männe icke allt detta eller blott något deraf en dag kan upptäckas? Kanske skall, sedan jag väl tillkämpat mig en ställning, denna blixtråle slå ned och krossa alltsammans.

Medvetandet om en sådan fara skall alltid hänga öfver min tillvaro som ett hotande damoklessvärd, skall förlama hvarje lefnadsplan, förbittra äfven det ljufvaste — — —

Denna strålande förmiddag lät Rudolf för första gången smaka lifvets bitterhet på allvar och dess vanliga sura yttringar.

Han harmades öfver det pigga solskenet, som muntert letade sig väg till hvarje vrå af rummet. Han afundades de sorglösa mjölnardrängarna, som under bondqvickt prat inbjödo tre feta pigor att sätta sig bredvid dem på säckarna, när de körde från godsstationen förbi hans fönster.

Till slut blef det honom för qvaft inne på det lilla kontoret, der telegratkorrespondensen ända till fram åt middagen också blef allt mindre liflig.

Han begaf sig därför ut i den rymliga vestibulen, der man åtminstone kunde få sträcka ut benen.

Väntsalarne voro ännu ej öppnade för passagerarna till middagståget. Men på en soffa sutto redan två gamla damer, som försigtigtvis gått ned till stationen halfannan timme före tågets afgang.

I ett ögonblick kände han sig topp rasande på dessa fredliga gummor, som sutto der sticande på hvar sin mellanspets. Det skakade i honom af våldsamt förbittring öfver olikheterna i tillvaron.

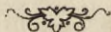
Hvilket retsamt hån fann han icke i dessa

smått bekymrade blickar, som då och då öfver brillorna riktades mot den stängda biljettluckan med hopp, att den snart skulle öppnas, ehuru klockan ännu felade en halftimme i tiden för biljettförsäljningen!

Och sådana människor kunde det finnas, hvilkas hela bekymmer utgjordes af att inte komma för sent på tåget, oaktadt en hel timme felades i afgangstiden, för att inte försumma en middag en half mil derifrån, då han — —

Naturligtvis var *han* medelpunkten i tillvaron och han tyckte käringarna borde veta det och trösta honom. Men de betraktade honom blott med meningslöst kolugn. Han gick åter in i svart förtviflan.

Också skref han icke något bref med det middagståget.





### Åttonde kapitlet.

Gubben Hagelin. — Tärningen kastas. — Kryphålet.

Rudolf var inackorderad i maten hos en gammal mamsell, som bebodde ett litet hus, beläget på den backe, som ligger strax vid stationen.

Äfven Malm hade spizat der, mycket längre än Rudolf för öfrigt, och mamsell Lena hade "givit sig lefvande öfver," när Den Gode så snöpligt försvann.

Hon höll styft på honom och kunde aldrig tro, att "det stod rätt till," utan lät ofta nog höra åtskilliga ytterst närgångna misstankar om vissa "andra" vid stationen, något hvarom dessa bofvar lyckligtvis sväfvade i den djupaste okunighet.

Äfven några herrar från staden, mest yngre tjänstemän, frossade af mamsell Lenas ypperliga husmanskost, och dessa herrar voro alla Malms gamla vänner. De hade försökt kinka mer och mindre öfver hans öde och samtliga i början tagit notisen om rymningen för en anka. Nu

var emellertid Den Gode redan ett uttömdt tuggningsämne och ingen spilde mera ett ord på honom.

Bland dessa tämligen godtköpsaktiga herrar fans likväl en, som betydligt stack af mot de andra.

Han hette Hagelin och var en gammal man, åt hvilken de andra bort säga farbror, om han tillåtit det. Men gubben Hagelin tillhörde den starka ras, som aldrig vill erinras om åren. Han var ännu glad, liflig och skämtsam, hade för öfrigt i all sin dar varit en sorglös ture och opraktisk galning, så trodde man, och aldrig bragt det längre än till provisor, det visste man. Efter att ha laborerat på rikets alla Lejon, Hjortar, Kronor och Markattor, befans han slutligen omöjlig på apothek, vare sig i "labbis" eller vid recepturen, då en anhörig skaffade honom anställning här att hjälpa till med analyser.

Gubben Hagelin bebodde ensam ett litet uråldrigt hus vid den s. k. "Grönlösetägten," ett dystert ställe, der på grund af roströken ej ett grässtrå kunde spira upp. Men i det gamla rucklet fans ett kasseradt laboratorium, och bolagets högre tjänstemän, som silade mygg, tyckte kanske icke så utan skäl, att bostaden och laboratoriet voro som skapade för en afsigkommen giftblandare.

Han hade varit mycket med i sin dar, Manne Hagelin. Hans ungdom inföll under den gamla, goda tiden, då man tyckte om "glada galoscher"

af hans nummer. Men han förföll småningom och som enda minnet af lefnadsglädjen hade han blott fått bibehålla en ovanligt grann ansigtsskolorit, till hvilken den något rödare näsan gjorde sig naturligt och bra. På hjässan fans icke ett strå, men bak i nacken hade han låtit håret växa så mycket vildare i tofviga krumelurer. Hans sätt att dra upp axlarne mot öronen vid häftigare meningsbrytningar, då lockarne bubblade upp sig, gaf hela figuren, sedd både fram och bak, ett synnerligen groteskt och löjligt utseende.

\* \* \*

Rudolf förtärde just ingenting, men de öfriga skeppade in så mycket mer. Förrätten bestod till all olycka i dag af paltbröd och fläsk och gjorde vår hjelte mer melankolisk än paltbröd och fläsk borde ha rätt att göra någon meniska, inte ens den mest romantiska.

Denna bastanta föda var nämligen Den Godes älsklingsrätt och Rudolf kunde inte låta bli att tänka sig den stackars vännen gå ensam i sjumilaskog plockande sura lingon, i stället för att här gaffla i sig fläsk och paltbröd, omgifven af sympatiska, liksmakande vänner.

Som ett gäckande eko af dessa svärmodiga funderingar, inföll Hagelin helt plötsligt: "Jag undrar just hvar Malmen nu håller hus, han som satte sånt värde på paltbröd. Har du hört någe vidare om honom, Elander?"

"Hva skulle jag kunnat höra mer än andra?"

invände denne häftigt, men kände att han blef röd som en tuppkam.

"Nej, hva skulle du också fått höra mer än andra?" skyndade sig den godmodige Hagelin att upprepa, då han såg, att han gjort Malms unge kamrat förlägen. "Men nog är det fanken så underligt, att de inte lagt vantarne på honom än. Han såg mig just inte ut att kunna löpa långt. Om han bara hade haft så mycket ruff i sig, att han vetat smyga sig hit, hade det nog funnits utvägar att hjälpa honom i väg —"

"Jo, jag tycker mig just se det," inföll "lafogden" Sundqvist snäsigt. "Dertill behöfdes minsann andra medikamenter än du kan koka ihop. För resten aktade Malm sig nog att sticka hufvudet i sjelfva lejonkulan."

"Det der låter just inte mycket smickrande för hans många vänner här," svarade Hagelin litet morskt.

"Pah, ingen klök menniska skulle utsätta sig för att råka i slanger med Malmen, och gjorde någon det, komme det allt surt efter. I en sån här sqvallerhåla till, der hela stan har reda på, hur många toddar en druckit innan en hunnit hem, om man också springer lifvet ur sig ifrån sista toddyn", anmärkte en rödmosig jätte till landtmätare.

"Ja, sådana bli ni, ni herrar, som ä med i viften, kallblodiga egoistiska rackare hvarenda tum af er!" skrek Hagelin, i det han drog upp en väldig pris ur sin stora näfverkuns. "Jo, jo,

jag känner till det der, jag, sen jag var med som sarfven i hvar lek. Men jag säger ännu en gång jag, att om Malmen kunde komma hit, skulle jag åtminstone inte dra mig för att hjälpa honom, det må bära eller brista."

"Inte om det brister i reskassan åtminstone, gamle friskus," insköt en skämtande.

"Det är som jag alltid sagt: ni gamla pillertrillare bli aldrig riktiga menniskor," menade lafogden afgörande, hvarpå man bytte om samtalsämne.

Detta pladder hade haft sin uppmärksamaste åhörare i Elander.

Man behöfver icke ha studerat psykologin mycket för att veta, huru flertalets torra likgiltighet skulle verka på ett sinne, sådant som Rudolfs.

I ett ögonblick strökos hans farhågor bort, ehuru de alldeles nyss varit så lifliga och synts honom så berättigade. Den ungdomliga indignationen öfver hjertlösheten i lifvets prosaverld svallade öfver lik en mäktig vårelf, förande med sig hvarje tvekan; hvarje hänsyn beträffande det egna jaget. Han måste söka hjälpa sin stackars kamrat, kosta hvad det ville.

Rudolf steg upp och gick. Nu var det ej längre tid att sitta der och torrprata.

Hagelin passade på tillfället och slank ut samtidigt. Han var icke fullt den rhinoceros bordskamraterna sökt göra honom till.

"Du sa ingenting, men du tänkte så mycket



mer, såg jag," sade han godmodigt. "Du är ingen sån der gross-gross menniska du."

De gingo nedför backen. "Hör på, Hagelin," sade Rudolf plötsligt, när de skulle till att skiljas, "du är heller ingen född bracka och lyckas visst aldrig bli någon af de äkta. Vill du komma till mig i afton, så få vi pratas vid om åtskilligt. Står du för hva du sa om Malmen?"

"Hvafalls? Du vet då något? Ja, det ante mig. Står jag? Visst fan gör jag det, min gosse. Åh, så bussigt det skulle bli, om jag kunde få vara med på ett hörn i ett äfventyr en gång. Det har aldrig gifvits något tillfälle, men du ska få se — åh, jag har något, som ingen annan har jag," hviskade han hemlighetsfullt.

"Och hva skulle det vara?" frågade Rudolf, som började känna sig tveksam, huruvida det var rådligt att taga denne tämligen försupne och icke så litet talträngde gamle enstöring till sin förtrogne.

"Jo, jag har ett *gömsälle*, du, der ingen ska snoka opp honom, det lofvar jag. Ingen, inte ens mitt få till städerska har den blåaste aning om *det kryphålet*."

"Tyst — inte så högt, vi få talas vid i qväll. Kom ned till station klockan efter nio, jag kommer ut sen tåget gått in. Men var alldeles tyst om Malm. Bäst, att han är gömd och glömd för alla utom de *verkliga* vännerna."

Rudolf skyndade nu raskt ned till telegrafbyrån och nedskref utan tvekan sista konceptet till det mystiska brevet, hvilket han beslutsamt lade i stationens breflåda, som tömdes till aftontåget.

Nu var tärningen kastad. Det gälde blott att handla hädanefter, att icke fundera onödigtvis.

Hans oroliga sinne började nämligen strax sysselsätta sig med Hagelin, huruvida denne skulle vara i stånd att tåga, att begagna all möjlig verksamhet och en hop andra farhågor.

Men allt sådant borde qväfvas nu. Han *måste* lita på honom, sådan han var.

Likväl skulle han iakttaga den största försigtighet. Han gaf därför Hagelin, som kommit ända ut på perrongen, förstulet tecken att gå framåt staden och följde långsamt efter, tills Hagelin kom till den föga besökta gränd, som ledde åt Grönlösesidan, då han hastigt närmade sig.

Der krökte de in tillsammans. Under vägen fick Hagelin del af brevet från Malm och blef äfven underrättad om arvet jemte de möjligheter, hvarpå Rudolf med anledning deraf byggt för att hjälpa Malm öfver till Amerika.

Den gamle provisor'n visade en nästan barnslig glädje öfver, att Den Gode ännu var bland de lefvande. Han gillade Rudolfs plan beträffande Malms farbror och bad honom vara lugn med afseende på gömstället.

Detta utgjordes af en större skrubb bakom

hans säng, hvars höga gafvel och gammaldags sparlakan alldeles dolde dörren dertill. Hans städerska visste ingenting om tillvaron af ett sådant krypin och för öfrigt trodde han, att ingen af hela grufpersonalen numera hade minne af, att något kontor fans bakom sängen. Det gamla huset låg alldeles isoleradt vid ändpunkten af den långa gränden, som der tvärt afbröts af en farlig öppning i berget, åstadkommen genom ett ras för många år sedan.

Rudolf följde Hagelin upp till den af rost-röken brunstekta byggningen, som nog räknade sina tre sekler i ålder och fann med ens, att ett säkrare gömställe redan i afseende på den yttre belägenheten icke gerna kunde uppletas.

Huset hade två våningar. Den nedre inrymde det gamla laboratoriet och en hop skräp. Den öfre utgjorde Hagelins residens och innehöll utom kök blott två, men rätt stora rum. Det var inom det inre gömstället låg.

En väldig sänghimmel med sparlakan, hvilka gingo långt fram, dolde alldeles ena väggen, så att den som kunnat uppsnoka någon dörr der bakom, borde ha varit försedd med en planritning öfver huset; ett papper som mycket säkert aldrig funnits, alldenstund sådana kåkar förr i tiden uppfördes af ett par "timmerkusar" utan ritning eller kostnadsförslag.

Pillertrillarens lätta sätt att ta sakerna visade sig dock här genast på ett sätt, som, trots all

föresats att ej mer vackla, obarmhertigt väckte Rudolfs farhågor.

Gömstället kunde nog vara bra i och för sig, men Hagelin hade ännu aldrig sjelf tagit det i ögnasigte, oaktadt han bott der under ett dusin år.

Men nu gick det icke an att huttna, utan Rudolf tog tvärt i och hjälpte till att flytta fram den tunga sängen, bakom hvilken låg ett fotsjockt lager af dam.

Dörren var täckt med samma färg som väggen, ljus limfärg, hvarpå stänkts mörkare prickar efter gamla tidens sed. Den kunde därför, sedd i sparlakansdunklet öfver sängkarmen, icke urskiljas från den öfriga väggen, emedan sjelfva sängen var så hög, att den gömde nyckelhålet.

Denna förgätna dörr öppnades nu, antagligen efter lång tid, och för de inträdande visade sig en skrubb eller hvad Hagelin kallade en "kattglugg", full af spindelväfvar och gamla malmstuffer.

Den fick något ljus genom ett taktegel, som var rest på kant, och kunde rymma en tälotsäng och ett par stolar, kanske också ett mindre bord.

Sådana bohagsting — det hade varit för sprättigt att kalla dem möbler — funnos lyckligtvis bland bråtet i laboratoriet, och de bägge sammansvurna började nu sitt befrielseverk med att göra kyffet så hyggligt som möjligt, hvarpå det skraltiga bohaget flyttades dit.

En madrass, en kudde och en filt skulle se-

dermera flyttas ur och i Hagelins säng under städerskans frånvaro, och Rudolf ålade dervid Hagelin den listigaste försigtighet, ty qvinfolken, menade den unge mannen, ha argusögon i fråga om bäddningen af en säng.

Sedan gömstället var beredt, framkom Rudolf med sin plan att ditföra flyktingen. Och den var inte så dålig för att vara gjord teoretiskt ur romaner.

Rudolf skulle dagen derpå äta middag på utvärdshuset och dervid medtaga sin portör. Under förebärande att han ämnade ut på en längre botanisk exkursion, skulle han låta flickorna derstufva in en bättre matsäck i portören jemte något fluidum. Klockan sex, då tjenstgöringen slutade, skulle han gå ned till kanoten och ro den ett godt stycke upp i sjön, gömma den vid stranden under några buskar på indianvis och sedan genom skogen smyga in på gamla Marnäsvägen.

Hagelin borde åter med en butelj punsch, cigarrer och tobak så obemärkt som möjligt på landsvägen från motsatt håll bege sig till mötesplatsen.

Vid Marnäsvägen voro de så tämligen säkra att ej möta någon. När Malm träffades, skulle han naturligtvis äta i högsta grad — de öfverenskommo att inte störa honom dervidlag genom några småfnaskiga sidoinflytelser — och sedan skulle de tillsammans fröjdas åt återseendets ljufva glädje, hvarefter Den Gode pilsnabbt skulle fraktas öfver sjön direkt till det gamla huset,

som låg blott ett litet stycke från den kala sjöstranden.

Sådant var programmet för denna viktiga afton, mot hvilket gubben Hagelin endast invände, att punschbudgeten borde minst fördubblas på grund af Den Godes långa torcka och återseen-dets fröjd.

Rudolf nickade otåligt och gaf honom en skarp blick. Bara supa, bara roligt! Till och med den der gamle utspårade kunde inte ta något allvarligt. Men han teg, tog farväl, lade sig tidigt, och fick ej sofva en blund för sin stora hjerna och ryggmärg och allt det der, som arbetade huller om buller vid nattvaktens pinsamt regelbundna marsch derute i vestibulen.





### Nionde kapitlet.

Hurudan den matsäck var tillagad, hvilken Rudolf fick hemifrån att begagna till reskost i lifvet.

Innan vi nu gå att möta flyktingen, som likt den förlorade sonen ledsnat på lingonen och stigit upp och knallat sig af hemåt till den helige Hermandad, bedja vi att här få sticka emellan med en lätt skizzering af Elanders tidigare lif, på det läsaren sedan må bättre uppfatta denne något ensidigt utvecklade unge manslifsåskådning.

Hans mor var icke längre alldeles så ung, när hon blef gift med sjökaptén Elander. Hennes hem hade då för länge sedan blifvit ett slags fernissadt fattighus, der mor och döttrar dock med yttersta seghet höllo på, att "alla skåda armen, men ingen skådar tarmen". Fadern, en njutningslysten tjänsteman utan personlig förmögenhet, lefde flott och dog lyckligt och väl från den skröpligaste ruin, som så vanligt är i detta kalasernas storskrytande land.

Enda utsigten för en vacker, fattig mamsell den tiden var giftermålet med en man, som kunde försörja henne. Enkan mottog för sin vackra dotter det ena "hederliga anbudet" efter det andra. Men mamsell Justina Juringius väntade på sitt "ideal" naturligtvis, liksom andra f. d. pensionsflickor för sextio år sedan, ehuru de sällan fingo syn på dem. I staden funnos bara trygga, feta köpmän, lycksökande jurister, som viggade af brackorna, snusiga lärare och ett par stelhalgade prestmän, men inga löjtnanter. Sjökaptenerna voro ännu för simpla och i öfrigt ytterst sällan hemma.

Så förgick år efter år, utan att någon förmått "röra hennes hjerta". Hon blef sina trettio och hennes romantiska själ höll ännu på "honom eller ingen." Äntligen fick hon syn på sin "honom" i en kapten Elander. Släkten och modern ville icke nu, men hon sjelfså mycket mer, och hvad qvinnan vill, vill ju Gud.

Kapten Johan Rudolf Elander var dock ingen vanlig bondskeppare, utan en man med kunskaper och allmän bildning långt öfver hvad man brukade finna hos sjökaptenerna af gamla stammen. Han hade också tagit studenten och gaf sig till sjös, emedan han var för fattig och duktig att krypa på akademibanorna.

Bröllopet gick i rappet. Det lyste tre gånger samma söndag. Och så tog den ståtlige kaptenen sin ännu mycket vackra brud med ut på salta böljan.



Resan räckte i två år och under denna lyckliga tid lärde de känna och uppskatta hvarandra, ostörda som de voro af alla främmande inflytelser.

En sådan bröllopstrip är också något helt annat än att fara och flaxa kring på kontinentens raffinerade nöjesplatser, idkande hotellif och försvinnande som nollor bland mängden af världens blaserade dagdrifvare.

Kapten Elander blef sin hustrus idol. Oin-skränkt herrskare öfver skepp och besättning, såg hon alla blicka upp till honom och hörde hans kraftiga stämman dåna genom stormen, när det gälde att möta en allvarsam fara. Sådant verkar *karl* och helt andra hustrutyper än de nu modernerna.

I innerligt, andligt samlif med honom lärde hon å andra sidan känna hans förträffliga hjerta och högsinta karaktär. Han var allt en smula despot ibland, äfven härvidlag; men sådana drag tycka qvinnorna om mer än det tros i dessa karl-toppridningens slappa dagar:

Nästa resa ansåg kaptenen sig icke för rederiets skull kunna medtaga sin hustru, huru hårdt det än kändes. De brefvexlade så mycket oftare och längre. Det blef jubeldagar, då han återvände. Sjömanspar fira bröllop många gånger om.

Så gick han, efter att ha stannat hemma öfver vintern, åter ut på långtur med "Thetis", ett nytt skepp, bygdt som ett försök med tillämplande i vissa delar af klipperfasonen. Meningen

hade varit, att fru Elander skulle få följa med denna resa, men hon anförtrodde honom en — som det står i de gamla fruntimmersromanerna — ljuf hemlighet, och de måste skiljas.

\* \* \*

Thetis gick till London för att koppras och kapten Elander skref derifrån, att skeppet blivit befraktadt på Kap.

Det blef en lång resa, hvarunder fru Elander nedkom med en son. Så fort hon hunnit tillfriskna, lemnade man henne ett bref från mannen med Jamestowns (S:t Helena) poststämpel. Kanske skall någon af våra moderna mödrar ännu kunna känna en smula af det vemod, som genomdallrade den stackars kaptensfruns bröst när hon läste följande bref:

”Min dyrkade egen Justina!

Tusen tack för ditt så kärkomna bref! Vi hafva haft en lång och besvärlig resa, och så vidt jag kan se, måste vi rent af gå in till S:t Helena för att taga in vatten och reparera något, emedan hon slet rätt ondt i en orkan för några dagar. Nu ligga vi belamrade i stiltje här midt i Atlanten och jag begagnar tillfället att skriva till dig, eftersom jag icke kan låta bli att tänka på dig jemt och ständigt.

Jag kan väl föreställa mig dina dagar nu, min älskling. Hvilken oro och ängslan måtte icke råda hos min rara gumma! Men vi skola hoppas på Gud, ty han hjälper de svaga. Kanske, när

du får dessa rader, är allt väl öfverståndet och du redan kysst en liten rosig mun.

När jag tänker derpå och vet, att en sjömans lif är så osäkert, förefaller det mig, som om jag borde lemna något minne efter mig åt vårt barn, i händelse jag aldrig får se det kära ansigtet. Blif nu ej orolig, min vän! Allt står ju i Guds hand och det finnes ingenting, som antyder, att jag icke kommer hem igen och får se min okände arfvinge. Men det skadar icke att vara förtänksam och därför, medan tillfället ännu står öppet, ville jag här lemna dig några råd, huru jag tänker mig, att barnet skulle uppfostras, i fall jag fölle ifrån. Betrakta dem som ett slags testamente, som man ju kan göra femtio år före sin död.

Jag vet naturligtvis icke, om det är en gosse eller flicka, Gud signe ungen!

Huru man skall bära sig åt med en flickas uppfostran har du väl reda på i alla delar och kan du få henne lik dig sjelf, så tror jag hennes blifvande man icke kunde bättre begära. Men får jag säga något härom, så vore det, att hon skulle lära sig kristendomen, goda seder och att laga bra mat. Sådant sätter en förständig karl värde på. Har hon från början godt musiköra och verkligen tycker om musik, låt henne då lära sig spela piano; men har hon icke alldeles påtaglig musikalisk begåfning, lär henne då aldrig slamra på en tangent.

Studier mer än till husbehof duga icke för

fruntimmer. De kunna ej bära dem utan att blifva på något sätt konstiga. Få de för mycket i hufvudet, mista de balansen. Det är som om man skulle sätta en för hög mast med för stort segel på en norsk snipa. Lärdom och visdom följas sällan åt hos qvinnor, så sällan, att det är klokast att afstå från experimentet att draga upp vår flicka till en vetenskapsmamsell. Har hon förstånd mer än till hus, man och barn, så är det väl inte bortkastadt, om hon använder det som blir öfver på att göra sig behaglig och angenäm i sällskapslivet.

Men huru det än blir med allt det der, sök att implanta hos henne *sann ödmjukhet*. Den är visserligen bra både för gossar och flickor, men jag tror, att stolthet är mera farlig hos flickor, der den fort slår öfver till dum fåfänga, isynnerhet om de se något ut för världen.

Skulle du få en pojke, så har det sig värre för dig att uppfostra en sådan och sätta honom på rät köl från början. En far bör taga ledningen öfver sonen, så fort hans lynne och fallenheter börja sticka fram; ty huru det är, förstår aldrig en mor sin son så väl som hans far, som klarare ser hvad han går för och vet, huru han skall behandlas.

Men, om nu så skulle hända, att jag komme att falla ifrån, innan vi få språkas vid personligen, så vill jag här lemna gossen och dig liksom ett slags legat, bestående i några få lefnadsregler, hvilka jag vill, att du skall inskräpa hos honom

och äfven låta honom veta, att de komma från mig, emedan han då skall respektera dem högre och följa dem osvikligare. Min egen far dog, då jag var ett litet barn, lemnande blott en sliten skizzbok efter sig; men jag kan aldrig betrakta figurerna på de trasiga bladen annat än med den största vördnad, och om också andra hade sagt, att utkasten äro mycket tarfliga, skola de likväl för *mig* alltid hafva högre värde än alla verdens konstverk. Jag hoppas därför, att mina enkla förmaningar böra få en betydelse för honom, som de kanske annars icke skulle ernå, isynnerhet om han kommer att brås på mig, ty vi Elandrar hafva alltid hållit våra fäder i hög vördnad. Det tyckes ligga i släkten.

Här är nu den promemoria jag tänkt ihop, och nog vet jag, att hvad fel den har, icke är det brist på välmening i den:

Min son! För att få en god handstil och bibehålla den, bör du aldrig skrifva sämre än du kan, utan alltid göra ditt bästa, äfven när du tycker det kunde göra detsamma, om stilen icke är så vacker. Om du kan forma den vacker alltid, hvarför skulle du då icke göra det?

På samma sätt är det med lifvet. Ett hederligt lif är det bästa lif. Bjud till att lefva så hederligt du någonsin kan, äfven i småsaker. Ty hvad som synes smått, kan många gånger blifva af oberäknelig vigt.

Man talar så mycket om lycka. Hvad är lycka? För mig har lyckan bestått deri, att jag

försökt mitt yttersta att göra en sak så godt jag kunnat. Det alstrar tillfredsställelse, äfven om resultatet icke blifvit hvad jag hoppats. Uppbjud därför hvarenda nerv, komme sedan hvad som helst. När du handlar så, kan du äfven se hvad man kallar olyckan med lugn.

Välj ditt yrke efter hågen, likgiltigt hvad det är, ehuru jag väl hoppas du duger till mer än skräddare eller skomakare. Ty med verklig lust går allt arbete lättare. Många fäder vilja ej, att sönerna skola egna sig åt samma bana de sjelfva slagit in på. Detta kommer sig mest deraf, att de visserligen iakttagit svårigheterna inom sitt eget fack, men icke alls studerat dem inom andra. Maten smakar ju alltid bättre ur grannens gryta. Jag kunde väl ha mina skäl att varna dig för att blifva sjöman. Sjön ger ett bröd, saltadt med mödor och faror mer än vanliga bröd. Men har du lust, så gå till sjös. Med kraft och pålitlighet vinner du der oberoende och god utkomst kanske förrän på landbacken.

För att vinna förtroende, utan hvilket ingen fattig kommer framåt, bör du alltid tala sanning. Du behöfver därför ej alltid säga sanningen oombedd, ty ofta nog är det bättre och klokare att tiga. Men uttala aldrig en osanning, icke ens en så kallad nödlögn, ty du får den kanske tillbaka i din egen hals, när du minst väntar det. Ett säkert medel till att väcka och bibehålla förtroende är följande regel: *Lofva aldrig annat*

*än hvad du kan hålla, men håll också alltid hvad du lofvat.* — Följer du noggrant denna regel, har du viss utsigt till framgång och aktning i hvilken ställning du än kommer, äfven bland mycket dåliga menniskor. Den, på hvilken man vet sig kunna lita i alla väder och som aldrig sviker sitt ord, kan det icke gå annat än väl.

Men dessa råd äro visst intet fideikomiss att lefva på. Det kan möta mycket, som kan göra din framtid motig, i synnerhet om du skulle råka till att slägtas på mig. Jag och mina förfäder, så långt traditionen sträcker sig, hafva varit mycket nackstyft folk, som satt ett kanske väl öfverdrifvet värde på sig sjelfva och släkten. Men sådant kan gå för långt. Jag sjelf skulle nog aldrig ha dugt för landbacken, der mitt häftiga lynne och rättshafveri bragte mig i krakel. Sjön blef min räddningsplanka. När man är kapten, behöfver man icke komma i kollision med sina underordnade, blott man är rättvis och godhjertad, men oblidkeligt sträng emot kanaljer.

Också fruktar jag för ditt öde, om du i arf får mitt stolta, häftiga lynne och ber dig därför låta din mor inverka på dig härvidlag med sin milda natur. Och fastän jag vet, Justina, att du icke behöfver någon särskild sporre i fråga om vårt barns uppfostran, ber jag dig likväl allvarligt att, om du upptäcker detta genomgående grunddrag i min släkt äfven hos vår gosse, du då måtte göra ditt yttersta för att söka bortslipa

så mycket du förmår deraf. En god krok skall krökas i tid. Jag vet, att du icke kan begagna sträfhets och våld, och därför är jag rädd du faller undan. Men fördubbla dina ansträngningar. Du är så mild och ödmjuk, att sjelfva ditt väsen bör kunna inverka på honom genom vana och exempel."

Det långa brefvet slutade i öfrigt med uppmaningen, att frun skulle skriva så fort "allt var väl öfver" och beskriva den lilla, särskildt hurudana ögon, näsa, mun och panna barnet hade, om det var ljust eller mörkt och en hop annat, som rörande tydde på, hvilken djup och samtidigt nästan barnslig ömhet gömdes inom den till sitt yttre så odrägligt "manlige" kaptenen, som nu nere på kajutsoffan drömde sig höra barnjoller, trots rorets våldsamma knyck på sina hakar i de långa sättningarna af Atlantens jättedynning.

\* \* \*

Kapten Elander fick aldrig se sin son. Skeppet, som gått in till S:t Helena och tagit nytt vattenförråd, kom sedan icke någonsin fram till Kap. Det "blef borta" som så många andra.

Gamle komminister Åstrand trädde en förmiddag in till fru Elander. Hon hade redan väntat till förtviflan på bref från "Kap Goda Hopp", och anade genast hvad han ville säga. När komministern, som annars såg butter nog ut, besökte en sjömanshustru och hade påtagit sin milda min, så visste alla, att han bar på ett



dödsbud, om det också dröjde ett par timmar innan han nändes krypa fram med det.

Enkan trodde icke, att hon skulle lefva länge efter denna jobspost. Men sådan slags sorg, koncentrerad i ett enda djupsvart moln, som icke sedan småningom breder ut sig till jemntjockt mörker öfver hela himlen utan att lemna en enda ljus strimma vid horisonten, dödar sällan, om den icke genast tillintetgör likt blixten.

Hon hade ju att lefva för sin son och saknaden. Likväl, sedan den bittraste smärtan gått öfver och medan sonen ännu var för ung att erbjuda henne lifligare omtanke, pockade själen på mera verksamhet. Och så fann hon den då vanliga trösten i läseriet.

Hon blef en "sann kristen", efter lidande och starkt känsliga qvinnors sätt att realisera denna ensidiga typ. Hennes kristliga hänförelse brann icke ut efter den första väckelsen och den anspråksfulla friden med Gud. Hon förblef "kristligt sinnad" i hvarje gerning, helgjuten, äfven i hvardagslifvet. Hon lefde isoleradt och den enda kommunikation hon hade med "vännerna" var vid besök i "samlingen", der man suckade af förakt för "verlden" (hvarmed tydliggen menades hvarenda en, som icke gick på bönhuset) eller log och nickade frimuraraktigt åt hvarandra, när skraddaren G. eller skomakaren H., som hade fått en (af anden) dem speciellt meddelad nåd att förkunna ordet eller ibland Ahnfelt och Rosenius på genomresa försäkrade dem allihop vara fräl-

sta och saliga. Åh, huru sublimt verkade det icke, när den svettige trubaduren med näsduken tog en afrifvare öfver sitt feta ansigte och i den qvafva, öfverbefolkade salen pinade ur sig:

”Salig redan här på jorden  
hvilken herrlig lott!”

Dessa voro högtidsstunder för fru Elander, och hon gick derifrån direkt hem och lefde länge på sådana stämningar, med ispadande af Pietisten och Missionstidningen.

När sonen Rudolf blef så pass, att han kunde gå med på ”bön”, som det hette för korthetens skull, förde modern honom dit. Att börja med blef han rädd för folket, men sedan somnade han i den öfverhettade salen. Ingen undrade derpå, medan han ännu var liten. Men han blef inte stort uppmärksammare sedan heller, om han än ej så öppet och ordentligt slumrade in.

Rudolf fann det ständiga idislandet om Jesus och hans blod och sår mycket tråkigt. Och föga mer tilltalades han af Jesusbilden i öfrigt. Verldsreformatorns upphöjda gestalt var icke stor för honom, som ännu icke begrep det ringaste af ödmjukhetens och uppoffringens storhet, och som fann motsatsen till allt styft i att vända venstra kinden till, när man fått sig en kurrill på den högra.

Fru Elander, en förständig och lugn qvinna i vanliga förhållanden, blef dock djupt sorgsen öfver att hennes femårige gosse icke ville ”älska Jesus” öfver allt annat, ansåg det vara en sam-

vetssak att göra honom till ett "Guds barn" och uppbjöd hela sitt nit och sin öfvertalningskonst att få honom räknad till den lilla skaran, som visste sig frälst och salig. Men ju segare hon sträfvade till detta lifsmål, ju mer motbjudande gjorde hon kristendomen för lille Rudolf.

Läseriet lade sig tungt öfver barnen, när det var som allvarligast. Öfver deras himmel bredde sig ett stort, svart moln. Man röfvade från läsarbarnen lifsmorgonens äkta guld.

Fru Justina höll allt tal utom bibelordet och engelska traktater för mer eller mindre syndigt. Aldrig sjöng hon för Rudolf annat än långsläpiga andliga sånger och aldrig talade hon om en saga. Det gamla magiska "Det var en gång", hvarvid andra små ännu den tiden jublande spetsade örat och som tände den långtande flamman efter sago-  
verldens under i barnsjälar, törstande efter att fyllas med hvad de vilja och kunna smälta, ljöd ingen gång för honom. Åh, dessa jättar, troll, skogsrår, förhexade prinsessor och du fyndige Tummeliten, huru tassade ni icke omkring i rummets alla vinklar och dunkla vrår, medan brasan sjönk hop allt mer, utan att någon kallade fram edra ömsom groteska ömsom så fina dunstgestalter!

I stället pluggades gossen full med en hel hop alldeles obegripliga och ytterst ledsamma saker om ånger, bättring, nåd, försoning och lösköpning med blod, vexlande med gråtmilda omvändningar af hottentotter, kineser och mennisko-

ätare och berättelser om ihjältpiskade negerungar, som lågo i uthus och förläto sina profosser och dogo i tron på sin frälsare.

Rudolf fick kanske från början för mycket af det söta, så att hans kraftiga barnsjäl redan från början reagerade och kastade sig åt det bästa och stränga.

Också var det rent af kostligt att lägga märke till, med hvilket förakt pysen upptog allt, som han tyckte vara pjollrigt, vekt och mildt. Till och med det glada tålde han inte. Han fördrog snart inga smekningar. Och han blef riktigt ilsken, när någon skrattade åt hans korta, tvärhuggna sätt att tala. Han generade sig inte för att säga ifrån om sådant nedsättande af hans värdighet och då modern sökte öfverskylla det, blef han bara värre.

En dag hade Rudolf särskildt varit svår mot sina två mostrar, ett par artiga gamla mamseller, oföränderligt glatta och hårda som biljardbollar. Den fromma modern talade efter deras bortgång bevekligt om hans häftighet och försäkrade, att englarna i himmelen brukade gråta åt elaka barn, men le åt de snälla.

"Mamma," frågade pojken hastigt, "hva är le för någe?"

Modern blef förlägen. "Le — — le — — ja, det är — — det vill säga så mycket som — — skratta, min gosse."

"Skratta? Hm, jag tror inte att englarna skratta. Och om de också bruka skratta, så ville

jag inte alls, att de skulle skratta åt *mig*," anmärkte den lille buttert.

\* \* \*

Hon läste hvarje dag för honom ur bibeln, men blott med det resultat att gossen snart fann, hurusom gamla testamentet var mycket treffigare än det nya. Han kunde ännu icke läsa, men hade märkt, att nya testamentet stod närmare slutet af den stora boken, hvarför han, så fort modern slog upp ett ställe bakuti, genast bad henne läsa något längre fram. Stridigheterna härom blefvo långa och svåra, men slutades med en kompromiss, hvarigenom modern förband sig att läsa ett par kapitel ur gamla testamentets historiska böcker, isynnerhet om judarnes strider med filistéerna, mot det att hon sedan fick föredraga en smula ur evangelierna eller brefven.

Rudolf blef nämligen mycket tidigt fast för hjelteafgudereri. På salsväggen hängde i vackra ramar dessa stora bataljstycken från förste Napoleons dagar, som man förr så ofta såg, åtminstone i sjökaptenshusen. Äfven funnos der den store kejsarens afsked från gardet i Fontainebleau, hans graf på S:t Helena, der man mellan tårpilarna såg en öppning, som bildade en trogen silhuett af den välkända figuren i lilla hatten och öfverrocken, samt en slags underlig apotheos, kallad Napoleons dröm, der hans mar-

skalkar i uniform voro på väg mellan himlen och sin kejsare.

Dessa planscher, fulla af krutrök, på afstånd kämpande massor och i förgrunden sårade krigare (hvilkas sår man lyckligtvis icke kunde se) mellan trummor och bortkastade vapen, medan på en lämplig höjd mannen med marmoransigtet poserade bland en lysande svit med fjäderbuskprydda hattar, ingåfvo den liflige gossen en djup beundran, blandad med ett slags hemsk häpnad, lik det intryck inbillningskraftiga barn få af spökhistorier, berättade i halfmörker.

Rudolf ville veta en hop om Arcola, Lodi, Pyramiderna, Marengo, Preussich-Eylau, Wagram, Moskwa, S:t Helena och allt det der på taflorna, så att hans mamma måste skaffa sig all literatur hon kunde komma öfver i den vägen att läsa och berätta. Den, som känner tonen i dessa gamla memoirverk och biografier kan förstå, hvilket intryck sådana framställningar skulle göra på en pojke med slukande mottagningsgåfva.

Och ännu värre blef det med vår Karl XII, hvaraf olyckligtvis fans ett stort kopieradt porträtt i olja, bröstbild. Taflan var gammal och mörk, men så mycket mer verkade den mystiskt, på samma gång skräckingifvande och tilldragande. Också om den svenske hjälten måste modern redogöra så utförligt som möjligt. Och som äfven vi rörande honom ännu den tiden voro lika okritiska och blott fäste oss uteslutande vid modet

och de ensidigt sedliga dragen hos denna monarkiska kuriositet, inpräglades Karls hjältefigur så starkt i Rudolfs pojksjäl, att den sedan spökade länge hos honom. Vissa drag gingo igen ända in i hans mannaålder, synnerligen den korrekt vansinniga stoltheten att midt upp i en värld af gångbar dålighet aldrig pruta en millimeter på hvad man anser vara rätt.

Napoleon och Karl XII blefvo också snart hans ideal långt mer än Moses, Saul, David, Goliath och Simson, hvilka i hans tycke voro en sämre sorts hjeltar, emedan bibeln, mer realistisk än våra gamla historieböcker, icke stuckit under stol med deras afvikelser från det romantiska idealet. Ty den friska, ursprungliga ungdomens demarkationslinier äro breda, tvära och fasta. Dygderna och lasterna synas i början lika skarpt skilda som befallande. Han fann en David listig och stundom vankelmodig, medan han trodde Karl XII stå upprätt utan fel. Han fick tidigt smak, icke för det allsidigt menskliga, men allt sträft heroiskt.

Rudolf hade ovanligt lätt för bokens konst. På lek lärde han läsa och långkatekesen med hustafla och allt det öfriga kunde han inom kort rabbla upp från perm till perm. Den tiden kom man in i prima på bara lillkatekesen och vid hvilken ålder som helst, hvarför unge Elander med skarpkanten af en bastant lineal mottog sin obligatoriska invigningsstut blott vid nyss fyllda sex år

Han fick egentligen aldrig förrän i skolan komma tillsammans med jemnåriga, emedan modern fruktade, att han skulle lära svordomar och fula ord af grannarnes "sämre" pojkar. Han hade därför i tysthet mycket undrat, huru andra pojkar kunde vara. Och som han såg dem alla ha två ögon, en mun och en näsa midtemellan, så antog han, att de skulle vara ungefär lika jemnskapade äfven invärtes. Men redan från första lektionen fann han till sin häpnad hvilken ofantlig skilnad visade sig i tal och svar.

Rudolf var den yngste bland tjugofem kamrater; af hvilka ingen räknade mindre än åtta år. De utgjorde, dessa köpmans-, embetsmans- och prestgroddar, med högst få undantag, en så jemnvuxen samling pundhufvuden som en gammaldags magister väl någonsin pröfvat rotting och tålmod på. Och det var otur för stackars Rudolf, ty deraf formades en annan tung länk i den kedja han började smida åt sig sjelf.

När han dag för dag hörde kamraternas bakvända svar, stamningar, omtuggningar, plötsliga afbrott och så lade märke till denna hjälplöshetens fåniga tystnad, då ögat slött stirrar i golfvet och träskallen plötsligt faller ned som om den firats från en osynlig göling i taket, kände han småningom ett allt mer djuprotadt förakt växa upp hos sig gentemot dessa skolträningens stackars martyrer.

Och när så en fråga kom, som ingen kunnat nöjaktigt besvara och han satt der med svaret



svidande längst ut på tungan och ögonen fästade på magistern, som med ett slags ironisk sympati nog såg, huru de brunno af samma gnistrande ifver som jagthunden, då han vädrar vildt och sliter på kopplet, efter den välkända nickan och det vanliga: "Nå, säg kålrötterna det, du Elander lille", då brände stolthetens farliga flamma hans kind och glödgade till en kanske ännu tyngre länk, som smiddes och fort nog kallnade till en genomgående känsla af öfverlägsenhet.

Redan andra terminen flyttades han upp till primus och denna "framskjutna" ställning behöll han genom de klasser han passerade. Han fick också i alla ämnen öfverdådiga betyg, stora premier och ansågs af de gamla, tröttkörda, snusande lärarne för ett geni. Ty man trodde ännu den tiden på bokliga s. k. "snillen".

Att anses genialisk, att höra sig nämnd som ett undantag är ofta en af de största vådor beträffande inåtvända naturer med stark inbillning.

Rudolf — lemnad åt sig sjelf, ty hans mor, liksom mödrar i allmänhet, förstod icke att behandla den jäsningsprocess, som försiggick inom honom — insöp detta försåtliga gift som skrap-torr jord uppslukar vatten. Och han sväljde det i så mycket större doser, ju sällsynt enklare kamraterna fortfarande voro; alldenstund himlen öfver hans fädernestad tycktes ha varit särdeles snål på andliga gåfvor under hans skoltid.

När han såg de arma kamraterna långa vin-terafnarn, påtröskade af informatorer, träla svet-

ten ur sina tomma hufvudknoppar, medan han själf mången gång först på morgonen slog i sig lexan på bönerummet med boken gömd i sitt breda nya testamente, och han sedan kunde lexan alldeles ypperligt, under det plugghästarne endast med yttersta möda och ständiga snubblingar släpade fram hvad de dunkat in, var det kanske icke så underligt, att han började anse sig många strån hvassare än kålrötterna och som en *annan* än de.

Men lättheten att lära verkade äfven ett annat, lika betydande ondt. Hans starka inbillningskraft, som blifvit hämmad i sin naturliga utveckling, bröt nu fram med desto större våldsamhet. Han började läsa romaner och poemböcker.

\* \* \*

Man har alltid uppstämt skrin emot romanläsning, men utan att alltid just veta hvarför. Det är med romaner som med viner: man skall välja endast de goda, som stärka och lifva, och icke smaka de dåliga, hvilka blott rusa och lemna efter sig kopparslagare. Romanen bör innehålla *verkliga* lifsbilder för att vara god. Om det ligger en djup sanning i att studiet af människor gör människan, bör man då icke försöka att lära känna människolifvet under så många olika former som möjligt? Är ungdomen icke bättre skyddad för kommande händelser genom att veta

åtskilligt på förhand om huru andra mött och genomgått liknande fall?

Romanerna borde vara ett slags livvets "Lat-hundar", hvarefter man kunde beräkna förhållandena; en samling sjökort med utprickade, upp-mätta farleder; oceankartor, visande hafsström-marna och passadvindarna.

Blir man inskränkt till att lära livvet blott af hvad man ser och hör omkring sig, så studerar man hos en lärare, som döljer för mycket och lemnar det mesta arbetet åt lärjungen sjelf. Men den egna erfarenheten blir en dyr läromästare. Livvet är för kort att lära genom en method så långsam och framför allt så opålitlig och lärjun-gen skall hinna se sitt bästa ha flytt eller rent af gå under i kampen, innan han lärt sig livvets verkliga innebörd.

Tyvänn har romanen syndat och syndat i oändlighet mot denna sin hufvuduppgift.

Det var de gamla romanförfattarnes största fel, att de skildrade livvet falskt. De skrefvo för att bara roa, kittla inbillningen, smeka fantasin. De gjorde sina läsare dumt känslösa, dumt högmodiga, dumt missbelättna. De skapade en hop tomma drömmare och fåfänga drönare. I deras värld vimlade det af monster i hvitt och svart, men funnos få människor. Man lefde der i slumpar, intriger och spetsade tillstånd, som förstörde hvarje föreställning om verkligt lif.

Också låg det något konstladt i hela vårt förra halfsekels sätt att tänka och handla. Den all-

männa estetiska bildningen ledde sitt ursprung från Tysklands och Frankrikes romantiska vitterhetsskolor. Och detta eviga, ihåliga "estetiserande", som då var modernt, skapade en sällsam hop lika sjelfviska som opraktiska figurer. De blefvo "intressanta", men ofruktbara. De satte sig som medelpunkter i hvar sin konstlade värld och finga äfven sitta der, ehuru icke alldeles strafflösa. Ty efter dem kom syndafloden.

Hvad särskildt angår romanen, sådan denna andliga hvardagsspis framträdde på 1830-50-talen, förberedde den en dufven, så att säga dvalhändt bortkommenhet i det praktiska lifvet hos den ungdom, som närde sina hjertblad ur denna fantastiska överklighets stagnerande vatten. Det behöfdes mången gång ett helt lifs upprepade åderlåtningar för att laka ur den sjukliga saf, som romanen då alstrade i mottagliga sinnen och hvilken blef så föga egnad att hålla krafterna uppe i den storm, som kom och skonslöst slog ned de gamla föreställningarna och tänkesätten med de vackra lögnerna och behagliga sjelfbedrägerierna.

Ty efter det romantiska ruset, den bramarbasande chauvinismen, som slog ut i Nybomska vansinnesfanfaren

"Tram, tram, tram, tram!

Trumman går, I Svenska bröder,

Stridens bröllopstimma slår!"

skulle följa realismens nyktra, kalla vind, som jagade bort detta tomma patos, detta mätande med falska mått, hvilka i sjelfva verket aldrig gäلت något i praktiska lifvet.

Till och med en John Keats, poeten bland poeter, kände redan överklighetens förbannelse, när han sjöng om menskligheten i allmänhet:

”— — — They are no dreamers weak;  
They seek no wonder but the human face”

som motsatsen till de stackars gamla estetikus-sarna, hvilkas gripande öde han formulerat i sin bittra bikt:

”Only the dreamer venoms all his days,  
Bearing more woe than all his sins deserve.”

Åh, hvem kan nu utan ursinne, hos den lugne iakttagaren blandad med en god dosis humor, erinra sig dessa gamla romaner med sina styltklifvande hjeltar, ädla, tappra, uppoffrande, storsinta, finkänsliga som apotheksvågar, penningföraktande, nobelt blygsamma, alltid sköna, mörka, lockiga, högpänniga, långa, lika ständigt bofförföljda som segt henne eller ingen älskande och på ändan rikt och lyckligt gifta? Man gjorde ju aldrig för ett öres gagn i tusen af dessa volymer, utan bara led och älskade för att bli lycklig efter ett gifvet recept. Och så hjeltinnorna med sin obligatoriska dygd och bofvarne och bofvinnorna sedan — åh — åh — tvi för dem! — hala som ålar och svartare än Cardiff-kol.

Ack, med betydligt mindre risk hade man kunnat låta inbillningen spela kring en antediluviansk Megatherium, hvars felande korpus på långt när icke hade behöft blifva så fantastiskt konstruerad som mängden af dessa orimliga herrar och damer! Och dock är den underliga mikrokosm, som kallas människa, innerst till grundragen alltid sig lik, huru den yttre utvecklingen än rusar fram. Shakspeare skulle icke ha så värst mycket att lära af en Zola, trots elektriciteten och ångan, strejken och jemlikheten.

\* \* \*

Tack vare sin lifliga, smidiga mottaglighet för intryck besatt Rudolf en olycklig lätthet att assimilera sig lika ledigt med piedestalhöjda historiska personligheter som romanernas donquijotiska dimfigurer och återfinna motsvarande egenskaper hos sig sjelf, lik en kronisk magkarrist, som studerar Husläkaren.

Han var för öfrigt under detta skede nästan aldrig sig sjelf, utan gick mest upp i en hjelte, der han höll sig några dagar eller veckor, allt efter som hjälten var styf till. Äfven tog han det icke så noga med sina roller och kunde krypa direkt i Bruti skinn efter Cæsars, på hvilket han då för tillfället skulle ha stuckit hål utan tvekan.

Desslikes utvecklade han stor knepighet i analogier mellan sig och dem han agerade. Skilrades t. ex. icke den unge Bonaparte i Brienne

som dyster och sluten, gående som enstöring och föga omtyckt af kamraterna? Och var det icke precis så med honom sjelf?

Ty de starkare kålrötterna betalade honom utom lektionstimmarna med händer och fötter ganska bastant hans icke fullt diplomatiskt dolda löjen öfver deras defekter i hufvudet, hvarför han snart drog sig undan och gick solo som de stora gåsungarna.

Men det är inte alldeles helsosamt att bli enstöring redan som pojke.





### Tionde kapitlet.

Vår hjelte blir yrvaken och kastar sig in på köpen-  
penskap, der han dock ynkligen kommer till korta  
på sin talisman.

Kapten Elander hade icke efterlemnat myc-  
ket af denna verdens enda nödvändiga. Den  
tidens skeppare slogo sig annars vanligen i ro  
med rätt runda förmögenheter, hvilkas för deras  
ställning tämligen oförklarliga dimensioner man  
tillskref mycket annat utom månadspenningen  
och kaplaken. Men af tonen i kapten Elanders  
svanesång bör det icke synas underligt, att en  
sådan man saknade handlag för smuggel, dubbla  
skeppshandlarräkningar och reducerad proviant.  
Han hann ej heller längre än att förtjena sig ett  
litet hus och några få tusen riksdaler.

De senare måste göras så räntebärande som  
möjligt, hvarför enkan satte in dem i briggen  
"Konung David", som egdes af ett rederi "vän-  
ner". Att börja med gjorde Konung David rätt



bra affärer, hvilket somliga ville tillskrifva förbönerna i samlingen, ända tills Konung David på ett outransakeligt sätt ramlade omkull i en utländsk torrdocka, dit han intagits för att undersökas i botten. Häraf uppstod en lång rättegång med assuradörerna, som inte ville ut med en skilling, emedan de sökte ådagalägga, att kaptenen genom åtskilliga knep, för listiga och omständliga att här nämna, sjelf lagat så, att briggen skulle förstöras.

Under denna process, som kostade rederiet betydligt med pengar, blefvo enkefru Elanders inkomster försvinnande små — hon fick i hyra för ett rum med kök och ett brygghus sammanlagdt 40 riksdaler om året — och hon måste därför anstränga sig med finare handarbeten, under allt ifrigare böner om, att processen äntligen måtte utfalla till "vännernas" fördel. Naturligtvis trodde hon i sitt fromma sinne att kaptenen, som länge haft frid med Gud, inte kunnat vara i stånd att göra några världsliga konster och att deras sak var rättfärdig. Men handelsdomstolen i Cherbourg gick efter handgripligare bevis och dömde Konung David att säljas som vrak för att betala rättegångsomkostnaderna till assurancesbolaget, hvilket förklarades fritt från all ersättningsskyldighet. Följden häraf blef bland annat, att enkefru Elander förlorade så godt som allt hvad hon egde.

Så gingo några år under försakelser af alla slag. Småningom inverkade arbete, nattvak och

bekymmer för dagen så starkt på hennes helsa, att hon började frukta det värsta. Det var då hon en dag lät sonen få del af faderns sista bref.

\* \* \*

Rudolf var då tretton år, men såg ut som om han räknat sexton. Han hade redan kommit upp i gymnasium, der man ännu skarpare än i den lägre afdelningen utbildades till "bättre folk", särskildt genom anläggandet af den då brukliga "mjölkbyttan", en besynnerlig sorts hvit skorstensformad hatt. Så fort ynglingarne fått dessa byttor på hufvudet, tyckte de sig utgöra en högre kast, som djupt föraktade allt, som icke hörde till lärdomen, tjenstemannakåren, militären och den högre bourgeoisien. Rudolf, ehuru yngst, var visst inte den, som först ville gå af för haccor. Stram såg han ut af naturen, men han blef nästan väl svår äfven för sina närmaste, när han stagade sin grönfodrade mjölkbytta på sned och anlade den viktiga gymnastminen på sitt unga ansigte.

Till en så beskaffad gröngöling lemnade nu modern det sista brefvet från hans far. Måhända tyckte hon det nog kunde vara på tiden, att han nu borde lyssna till den högtidliga rösten ur grafven. Han började växa henne ur händerna.

Rudolf hade aldrig upphört att fantisera om denne okände, som var hans far och som försvunnit lik en aflägsen stjerna, hvilken man ser

rinna ned från fästet och slockna i hafvet långt nere vid horisonten. Redan från moderns knä hade han tyckt sig se en hög gestalt stå på hytt-taket med roparen i hand, tills vågorna sopade bort honom med sina dansande skumhvirflar. Modern hade så många gånger målat denna bild med en pensel, doppad i vek, qvinlig ömhet, att fadern till slut framstått som en dallrande, dimmig halfgud, liknande dem han funnit i vissa romaner och denna bild af fadern ökade blott ännu mer hans lutning åt det drömmande, fantastiska.

Det var därför med ett slags svärmisk vördnads-känsla han fattade dessa blå postpapper, hvilkas gulnade rader föreföllo honom som stelnade sukar ur djupet, dödsrop till modern, till Gud, kanske äfven till honom sjelf.

Han flög igenom sidorna och ju mer han läste, ju tydligare trodde han sig finna, hurusom här mötte honom ett annat väsen än den töckenbild modern hittills löst skizzerat för hans inre syn. Här hade fadern tecknat sig sjelf skarpt och klart. Det var ingen oredig dunstkrets omkring den gestalten, ingen falsk gloria

Fadern hade varit en *verklig man*, som gått sin väg genom lifvet rak med öppet ansigte, en hederlig karl, som gjort sitt bästa tills han dog på sin post. *Han* talade icke om nåd och förlåtelse och sådant der andligt tallricksslickande, som redan i årtal pinat Rudolfs öron, likt trän-gande furunklar. Och icke ett spår fans der af

romaneskt snick-snack. Nej, han hade styrt sitt lif efter sanningens, den *praktiska* sanningens kompass utan att gira åt styrbord eller babord.

Så att detta var faderns testamente till honom, *honom* särskildt. Huru öm och god måtte han inte ha varit! Han hade haft sitt hjerta sammanvuxet med hemmet, huru långt han än seglade. Hvertenda ord trängde till Rudolf såsom voro de amuletter, dem han borde bära om halsen till ledning och skydd i lifvet.

Och han läste sitt arf om och om igen. Men ju oftare och lugnare han genomgick brevet, ju tydligare sprang det upp för honom, hvilken man fadern varit och hvilken ynklig figur han sjelf gjorde. Hans af sjukliga storhetsgriller bulande panna möttes här af verklighetens salta, friska kåre. Faderns praktiska ande blåste på hans ögen och lät honom för första gången se, att Rudolf Elander blott var en uppblåst skolpojke och en butter egoist i öfrigt.

Hade *han* gjort sitt bästa någonsin? Aldrig. Han kände det nu inför den dödes pligtmedvetna uppfattning af lifvet.

Nej, nej, Rudolf Elander, du hade dittills lefvat på fusk. Lifvet var något helt annat än den unkna, intiga skuggverld, der du tills dato behagat gassa dig.

Hade sonen gjort sitt yttersta för att hjälpa modern, som han sett tråla och streta och vaka för honom, så att hon redan måst lägga sig till med glasögon? Sitt yttersta!! Han, länge så

stor och stark, hade låtit sin fina, aftärda, svaga mor göra allt, ombesörja allt, tänka på allt, och sjelf aldrig frågat efter något, utan blott gått till dukadt bord och bäddad säng, som om det skulle så vara.

Han hade bara slagit i sig lexorna, läst romaner och blåst upp sig till en idiotisk jag-fetisch. Hvilken skamlig narr var han icke, hvilken otacksam son! Fusk, bara fusk alltsammans. Hela hans gamla skuggverld ramlade i ett enda fall.

\* \* \*

Rudolf var en de häftiga impulsernas lekboll. Lik lampans ande lydde han blindt så fort något gned på hans hjerta. Han såg sin synd, såg den blodigare än den var och föresatte sig att sona den med ens och grundligt.

Från nu borde han sörja för sig sjelf. Det vore icke för tidigt att lyfta lifsomsorgen från moderns svigtande skuldror på hans egna, som han tyckte svälla af kraft.

Med spår af tårar på sitt allvarsamma ansigte skyndade han in till modern och frambrusade i passionerade ord sina sjelfförebärrelser och sitt färska beslut. Han hade hittills lefvat blind, döf och sjelfvisk i en högfärdsblåsa af overklighet. Men faderns kraftiga maning hade stuc-kit hål på blåsan, skingrat dessa tomma dunster och nu såg han klart sin nesliga ställning. Hädanefter skulle modern inte behöfva kosta på

honom en enda skilling. Han borde lemna gymnasiet och genast börja arbeta för sitt uppehälle.

Ah, om han så måste gå ned på varfvet och skrapa beck, knacka sten, hacka grönskan ur rännstenarna eller knoga med hvad som helst för att sjelf tjena sitt bröd, skulle han göra det raskt och utan tvekan. Huru hade han kunnat ligga sin mor så länge till last, fastän han alltjemt borde ha sett henne blifva allt klenare och mera lidande? Han hade bara henne att lefva för och skam vore väl, om han inte skulle duga till så mycket som att föda henne och sig, unga, starka pojken.

Modern blef förskräckt öfver gossens häftighet och försökte lugna honom med, att hon nog kunde reda sig tills han blefve student. Men han kysste hennes aftärda drag, såg vemodigt in i de sjuka ögonen och försäkrade med en nyfödd ångers varma envishet, att han icke kunde mottaga något från henne mer och att det nu vore hans tur att ställa sig i skacklorna.

Och hon gaf vika. Hon rådgjorde väl med sina två äldre systrar, de der torra, glattartiga nuckorna, som hade en liten tapisserihandel, der de ständigt smålogo och sågo ut att suga på en evighetskaramell. Men de tyckte, att det vore bättre stämma i bäcken än i ån, ty man hade nog hört, hvilket elände läsvägen blefve för fattiga studenter.

Så att Rudolf fick sin vilja fram och slutade studierna. Men så djupt som till att skrapa

beck från fartygsnåten behöfde han ju ändå inte sjunka, utan begaf sig i stället med modern till en troende kramhandlare med klockartenor, den der tog upp sångerna på bönehuset och ansågs som en af församlingens allra säkraste pelare.

Han fick också plats i dennes bod och kastade sig med brinnande ifver på att mäta och prata. Men han pratade inte alldeles så som patron Johansson ville ruljansen skulle gå.

Patron Johansson stod nämligen sjelf och ljög dagen i ända med sin utsvängda gäddmun så högtidligt och tvärsäkert, att han lindrigt räknadt tog in femtio procent mer af sina kristligt sinnade vänner än om de gått till vredeneskärilet Magnusson, som bodde snedt emot och förgäfves hade lagt ut sina billiga prissiffror i fönstren, något den tiden för nytt och fantastiskt. Men öfver dennes kattunförkläden och halsdukar sväfvade inte andan, ehuru de voro köpta af samma profryttare och på samma "konditioner".

Rudolf blef förvånad öfver, att den, som satt närmast predikstolen i bönesalen och under predikan täckte ansigtet med handen för att få ordet att verka liksom mera direkt på själen, kunde vara en sådan storljugare i sin borgerliga handtering, men gjorde länge ingen anmärkning för att icke såra sin mors skrupulösa fromhet.

När han likväl en dag blef tillsagd att hålla fram och i första rummet söka bli af med några tyger, som patron köpt som "slump" på en kon-

kursauktion och visste vara "förlegade", tog han bladet från munnen och gick sin väg.

Modern ville inte tro, att en af stamvännerna, som haft frid med Gud i så många år och var med bland de fäder, hvilka profvade kolportörernas andliga njurar, innan de fingo uppträda, kunde vara sådan som Rudolf skildrade honom. Men han tog fram faderns bref, läste upp den del, som handlade om nyttan och nödvändigheten af att hålla sig vid sanningen och förklarade, att han talade sanning både af egen smak och vördnad för faderns vilja, men att patron Johansson ljög från morgon till qväll, trots sin stadgade nyfödelse, sitt barnskap, sin frid och sin tro. Sanning vore ändå sanning, äfven om man inte "trodde", och lögn blefve väl aldrig sanning, derför att lögnaren besatt tron i högsta grad. Den kristlige kramhandlaren hade för resten nog *sina* skäl att hålla på tron, besynnerligen "vännernas" tro på hans högtidliga osanningar.

Stackars enkefru Elander blef vimmelkantig inför detta dilemma. Lika motbjudande kändes det att hålla den ene eller andre för lögnare, ehuru någon var det.

Patron Johansson satt ju alltid som själfskrifven i soffan bredvid den och den afgudade främmande predikanten på syföreningens andeligt intima theqvällar, då damerna lyssnade till dessa mäns hårfina erfarenheter, huruledes de under noga aktgifvande på sig själfva och ständig kamp mot djefvulen lyckats tillväxa i nåden



och komma allt längre på helgelsens saliga väg. Huru mikroskopiskt undersökte de ej hvarje den för vanliga "köttsliga" ögon vackraste handling för att komma till klarhet, huruvida man icke borde göra sig samvete deraf och huruvida ändå inte djefvulen der utsatt någon af dessa fina fällor, som själafienden just lägger der man minst förmodar honom ha gillrat. Kunde en sådan andans man, som mätte sina minsta handlingar på decimallinien, vara storljugare till sitt yrke? Sådant skulle komma hennes tro på allt sant och heligt inom de från "verlden" afstängda bönehusväggarna att ramla. Det vore att uppgifva det hopp, som lefde inom hennes fromma själ. Och det vågade hon ej. Hon måste haka sig fast vid vännerna.

Men å andra sidan stod minnet af hennes man, som hon aldrig hört narras och som alltid hållit sitt ord, ehuru han visst icke varit läsare och ibland på sjön kunnat svära till, så att håren rest sig på hennes finnerviga hufvud. Och så hennes gosse, hvilken var alldeles *för* uppriktig och som icke farit med osanning sedan sin tidigaste barndom, då ju alla ungar annars skarfva rätt bastant. (Hvilket ju är första tecknet till intelligens, men det visste icke enkefru Elander.)

Hon kunde och ville icke heller tro, att Rudolf farit med lögn.

Under sådana omständigheter handlade hon

likt alla svaga. Hon stack hufvudet i busken som haren, tills faran skulle gå öfver.

Rudolf rätade sig snart nog efter detta första slag och funderade öfver, i hvad slags hand del han skulle ge sig för att slippa ha till sitt yrke att ljuga.

Åh, på böckerna stodo ju priserna tydligt tryckta, och så gick han äntligen in till bokhandlaren, efter att ha stannat vid trappan och vändt ett halft dussin gånger under en vecka. Han hade denna öfvervinnerliga motvilja mot att begära något för sig sjelf, som finnes nedlagd i blodet hos vissa menniskor och svärligen kan bortarbetas.

Försöket lyckades äfven denna gång. Han blef antagen mot en liten månadspenning, som ökades på tredje året ända till den förvånande summan af 30 riksdaler.

Här behöfde han visserligen icke hugga till en ofantlig prutmån eller skarfva för troende, men blef i stället ett offer för sin samvetsgranhet.

Innan han fick förtroendet att sälja böcker, måste han likväl först genomgå en långvarig skärseld af sopning, damning, paketbärning och annat springpojksjobb, hvarunder hans medfödda stolthet, den inga stålföresatser kunde qväfva, beredde honom marter, mot hvilka "qvalen" hos romanernas "högsinta" unga grefvar började förefalla honom som bra stort nonsens. Huru ofta måste han icke med ett tungt bokpaket på ryggen knoga ned till ångbåtarna förbi sina forna

kamratglopar, som spotskt begrinade honom med hela öfversittarkänslan hos blifvande studenter. Kålrötterna visste hämnas med ränta. Förgäfvades han sig, att han bar detta för sin mors skull, att han fullgjorde en helig pligt, hvaröfver han borde känna sig tillfredsstäld, att han hade mycket bättre både hufvud och hjerta än de — —

Fåfångt, fåfångt! Hans kind blef allt rödare och han bet läpparna till blods. Temperamentet kastar omkull sådana slags predikningar som stormen sädeskärfvarna.

Ändtligen fick han börja studera de olika lagren och sälja böcker.

Men Rudolf, som var en grundlig natur, ville också förskaffa sig verklig varukänedom och slog sig därför på att äfven studera innehållet af böckerna, åtminstone de skönliterära. Hvarje nytt arbete, som kom ut, smugglade han hem och slukade det om nätterna. Han ansåg sig icke kunna yttra omdömen angående en bok, hvilken han ej dragit åtminstone musten ur.

Dervid kunde han icke undgå att förvånas öfver det äldre bitrådet, som aldrig tittade i en bok, men likväl alltjemt med mycken bestämdhet vid disken förklarade, att den och den vore rysligt bra och den och den alldeles utmärkt, någonting makalöst. Han förvånades ännu mer, när han fann, hurusom den franke herr Pettersson sålde böcker mycket bättre än han och kunde prata bort nästan hvilken bok som helst med

*samma* jargon om alla, medan han sjelf inlät sig på olika, bestämda omdömen rörande hvarje arbete han läst och inga om dem han inte kände. Men stackars Rudolf förvånades allra mest, när till slut principalen en ful dag förklarade sig inte kunna använda honom längre, emedan han ej alls passade för bokhandel.

Rudolf kände sig bittert förödmjukad och orättvist behandlad. Han tyckte om bokhandeln och hade lärt sig känna förlagen mycket bättre och grundligare än herr Pettersson, som måste vända sig till honom med förstulna frågor så ofta man begärde en något äldre bok, att nu inte nämna, huru djupt okunnig denne fine herre var rörande allt hvad skönliteratur hette utom titlarna.

Vår djupt sårade hjelte gick också hem med tungt hjerta och nändes ingenting nämna för sin mor, förrän han, som vi sett, genom en underlig slump kom in vid jernvägen.

Och der inträdde han med redan fullt utveckladt medvetande om lidna oförrätter och att i denna sköna verld finnas menniskor, som inte alldeles motsvarade hans fordringar. Dock hade han ännu bergfast lit till den talisman han fått i faderns bref. Att uppbjuda sitt yttersta i arbetet och alltid tala sanning skulle nog ändå segra på det nya område, dit han nu gick att kämpa för sin mor och sig.

Men tyvärr låg djupt hos honom nedlagd denna förmättna stridbarhet, som söker att med

lågande indignation göra front mot allt hvad en kärnsund romantiker anser ondt, skeft och falskt i verldsvimlet utan att tänka på, att intet låter utrota sig af allt det ogräs, som mensklighetens eviga brister behaga göra nödvändigt. Och detta "sublima förakt", detta medfödda och genom ensidig isoleringsbildning stegrade hat mot hvad *han* ansåg absolut dåligt och lågt, skulle blifva den tyngsta länken i Rudolf Elanders lifskedja.





### Elfte kapitlet.

”När oskulden sofver, små englar gå vakt.” — Flyktingens historia. — Indignation. — Ett indianskt spelparti. — Kampen mellansnusförnuft och känsla. — Spindelväfven och flugan. — Pluggbo.

Tisdagen den 4 September 1868 var icke på något sätt olik andra septemberdagar för mängden af människobarnen, fastän Rudolf Elander tyckte timmarna aldrig ville ta slut. Men äntligen blef klockan 6 också för honom.

Den onaturliga spänningen skingrades något under rodden öfver Tysken och promenaden genom skogen, men återkom vid åsynen af Hage-lins försupna barnansigte, som med alla tecken till sorglös munterhet lyste emot honom vid mötesplatsen. Halsarna af två omsorgsfullt inslagna buteljer stucko upp ur hans flottiga rockfickor och han motsåg tydligen flyktingens ankomst som hvarje annat tillfälle att få sig en glad af-ton, så mycket treffigare som sådana numera för honom blifvit allt sällsyntare.

Gamla Marnäsvägen hade tillfölje af banans framdragande genom närmaste trakten blifvit igenlagd och var redan öfvervuxen med tallbuskar, hvilka gäfvö den äfven förr fula omnejden ett ännu vildare, dystrare utseende.

Rudolf bar sin fullpackade portör med samma känsla som om den innehållit tjufgods. Det hjälpte inte, att han sade sig vara på väg att mätta en hungrande pilgrim med två de läckraste kycklingar och för öfrigt det bästa utvärdshusets kök förmådde prestera jemte gammalt sädes i fröken Huldans rensköljda luktvatensflaska och en butelj bästa St Estephe. Medvetandet af att för första gången begå en handling, hvars halt nog var åtskilliga tvifvel underkastad, naggade honom för hvarje steg.

Nu voro de ett långt stycke in på vägen och spejade allt skarpare åt bägge sidor. Men ingen mörk figur syntes posta i den omgärdande, högvuxna skogen. De tillryggalade hela det nära halfmilen långa vägstycket utan att ha hört eller sett ett lefvande väsen. Ty äfven fåglarna tycktes sky grannskapet af de ruskiga, glest stående tallskotten, som trängt sig upp ur den hårda grunden efter gamla vägen.

Hagelin menade till slut, att den stackars vännen nog haft svårt att infinna sig på bestämd tid, då han saknade både almanack och klocka, och föreslog därför, att de skulle gömma sig vid vägskalet och invänta honom, då han kom från stora landsvägen för att slå in på Marnäsvägen.

Rudolf — med sin ballast af praktiskt snusföruft, så fort ej de subtilare känslorna hyfvade ut den — anmärkte dock, att Den Gode mycket säkert inte promenerade på de stora stråkvävågarna, helst i en trakt, der han visste sig vara mera allmänt känd. De skulle i stället gå tillbaka, följa skogskanten på hvarsin sida och mönstra terrängen inåt skogen. Märkvärdigt ändå, att flyktingen ej sett dem, i fall han var der, ty nog hade han goda ögon, om han än inte kunde mäta sig med Hagelin, som påstod sig ha sett myggorna sitta och gäspa på kyrktornet vid komminister Trärots aftonsångspredikningar.

Skymningen hade redan börjat sänka sig öfver nejden. Det dröjde icke länge, förrän Rudolf, ovan vid ensliga skogspromenader, kände sin galopperande inbillningskraft så påverkad af dessa snärjande, fantastiska syner, hvilka mörkrets dokande skuggor allt tätare släppte lös mellan de likt jättelansar upptornade furorna, att han till slut nästan glömt, hurusom han egentligen skulle spana efter en rymd, alls icke riddaraktig eller gastartad godsbokhållare, när han med ens vaknade upp vid en menande hostning och åter såg bara prosaiska tallar och knottiga, i pinmon envist qvarsittande stubbar.

Han var inte sen att knalla sig ur skogen och mötte på vägen Hagelin, som slog till ett gapskratt.

"Hvarför grinar du?" frågade han flat.

"Den Gode är ändå bäst!"



"Hvafalls? Inga tjocka vitzar! Har du sett honom?"

"Jo, något och hört honom med och vi skulle allt ha fått glo både länge och väl innan vi fått korn på honom, om vi så haft ögon som kattor."

"Hör på, Hagelin, du må väl — — det är väl aldrig någe galet med honom — —?"

"Bah, griller, griller. Jag tror, du känner dig skral, hva? Men Den Gode, åh, han är någe till filosof, den."

De gingo fram ett stycke. Plötsligt stannade Hagelin, satte armen i vädret och gnolade patetiskt:

"Hör, hör dessa ljud,  
så rena, tjusande, min gud!"

"Jag tror det är någon, som snarkar", mumlade Rudolf snopen.

"Jo, *den* kan dra sina timmerstockar, så det passar. Annars hade jag nog inte luktat upp honom."

"Du menar väl aldrig, att det der sågandet kommer från Den Gode?"

"Jag tycker *du* borde känna igen klangen. — Åh, han går utanpå Ankarström före stupstocken, Napoleon före Waterloo —"

Några famnar från vägen stod ett snår af halfvuxna hänggranar, hvilka grupperat sig kring ett rullstensblock, rikt betäckt med mossor. Det var från baksidan deraf de dofva snarkningarna hördes.

Herrarne trängde genom snåret. På den sluttande baksidan af stenen låg en karl utsträckt i mossan.

Den slokiga hatten hade fallit ned öfver ansigtet. Hela figuren såg ut som ett stort, aflångt trasbylte, hvarur framstack ett par vinda skohasor utan klackar.

De stodo alldeles öfver honom och hade bullrat skarpt med de torra grenarna, hvilka med fart slagit tillbaka, när de trängde genom snåret. Men trashanken snarkade lika regelbundet ändå.

"När oskulden sofver, små englar gå vakt", läste Hagelin högt, likaledes utan verkan.

Rudolf tog bort hatten. Man såg knappast mer än håret och ett skägg, som fått växa vildt ända upp under ögonen. Det lilla, som syntes af ansigtet, var brunt som betadt i ekbark.

Var denne snörflande trashank verkligen godsbokhållaren Malm, så gerna sedd i alla hyggligare samqväm? Karlen var ju så lik en vanlig hamnbuse som det ena lingonet liknar det andra.

Rudolf vinkade åt Hagelin att dra sig undan. Den Gode skulle kanske bli orolig öfver att möta två räddare, när han ej bestält mer än en.

Sedan stötte han hårdt på figurens armbåge. Den snarkande for hastigt upp, gnuggade ögonen och stirrade vildt omkring sig.

Det var nu alldeles mörkt, ty månen hade ännu icke äntrat nog högt för att lysa upp sceneriet omkring dem.

Trashanken kunde därför icke strax känna igen Rudolf, men lugnades genast af dennes medlidsamma: "Stackars Göran! Ack, är det verkligen du?"

"Visst är det jag — hvem fan skulle det annars vara? Brrr, jag lurade till jag, hö, här i ensamheten. Mätte ha sofvit bra länge, efter det är kolmörkt. Har du nån mat, hö? Jag är så förbannadt sugen så — —"

"Jag kan nog tro det, stackare dig, min vän. Jo bevars, hva här finnes gudslån till höger och venster. Jag ska bulla upp dem i rappet."

Rudolf ryckte af sig portören, öppnade den och packade ifrigt fram sina läckerheter på en tidning. "Se här, min gubbe, plocka bara i dig. Ät och drick, så det står härliga till!"

"Det är bara Hagelin, pillertrillaren, du vet. Han blir din hyresvärd de närmaste dagarna", fortsatte han, när denne nu slank fram för att ej gå miste om återseendets tröjd.

"Tjenis på dej, hedersprisse!" ropade Hagelin muntert. "Se så, säg ingenting — Korta böner ä gud behagliga, amen. Bara svälj och låt det gå undan med tugget!"

Den Gode behöfde ingen påstötning i den vägen. Likt en utsvulten varg kastade han in kycklingarna utan att uppehålla sig med knif och

gaffel. Man hörde benen knastra som under tänderna på en mastiff.

De slogo i supar och öl. Den Gode slukade allt vått i en handvändning.

Han darrade i hvarje lem likt ett rofdjur, som dricker blod. Svetten rann redan i stora droppar, när han ätit blott ett par minuter.

Det skulle ha varit en högtid för frossare att åse denna febrila länsätning, der rubb och stubb förtärdes ända till sista brödbiten under loppet af en halftimme.

Hos Den Godes räddare väckte denna kolosala aptit endast djupt medlidande och de läto maten tysta mun af bara rörelse.

Rudolf måste dock i tysthet banna sin egen delikata naturel, hvilken behagade känna sig oangenämt berörd af denna djuriska glupenhet och menade tro på, att en smula sinnesstyrka inte kunnat skada. Liksom hungern hade göra med estetiken!

Hagelin snoppade en cigarr åt flyktingen, bjöd honon en brinnande sticka, drog korken ur punschbuteljen och slog i tre glas.

Den Gode sög in röken i duktiga drag och sträckte ut sig på mossan. Han kände det fysiska välbefinnandets belättna glädje i högsta mått. Det framträngde ur de godmodiga ögonen vältaligare än om han varit en Gambetta. Intet oroligt, skyggt, försynt märktes deri. Ingen tvekan att se de andre i synen ens skymtade till på hans trygga ansigte.

"Välkommen tillbaka då!" klingade Hagelin med en smula förlägenhet i rösten, ehuru Malm nog inte uppfattade helsningen som en ironi.

"Tack och tack, hedersknyfflar! Åh, det känns som ett sekel sen jag fick ett glas pubac", smackade Malm. "Jag vände det vore en mil i botten så visst som det är säkert, att jag snart inte ska känna lukten af spriten på mången god dag, hö."

"Det är väl inte så säkert", anmärkte Rudolf med eftertryck. "Men innan vi komma dit, kan du just tala om, hvar du hållit hus hela tiden. Jag kan inte neka till, att jag är lite nyfiken."

Den Gode var ingen vän af långa tal och gjorde ifrån sig historien kort och torrt.

Polisen i Trondhjem hade inte haft mycket hufvudbry med att lägga vantarna på honom, emedan han rest under eget namn. Han var också, enligt sin egen åsigt, ingen tjuf, utan hade blott "lånat" en mindre summa från jernvägen och nog tänkt betala den, så fort han hunnit tjena så mycket i Amerika. Derfor hade han heller aldrig förmodat, att jernvägsbolaget skulle låta spana efter honom för en sådan småsak, då man låtit Bergqvist löpa utan en suck, han som varit på en vida större balans. Det lät rent af på Malm, som om han snarare blifvit öfverraskad än ledsen öfver häktningen.

De hade för öfrigt varit mycket snälla mot honom under transporten till Sverge. Rym-

ningen från fångföraren klingade som en skepparlögn, såvida icke Malm sjelf omtalt historien, ty han hade ju intet intresse af att göra den så urenkel. Fångföraren, som skulle forsla honom till H., hade nämligen, troligtvis på grund af Den Godes spaka utseende, anförtrött hans skjutsande åt sin son, en ung och dum pojke. Vid ett tillfälle, då denne höll med hästen för att pusta ut, hade fången helt sonika klifvit ur kärran och gått ett stycke in i den der mycket täta skogen, liksom för att räta ut benen. Pojken följde ej efter genast, hvarför fången fortsatte längre in i skogen, började så springa och var försvunnen, innan föraren hann honom på spåren.

Rymningen hade inte varit konstigare än så, och det är mycket troligt, att Malm icke förrän just i det så att säga tillbjudna ögonblicket kom på tanken att rymma, ehuru han icke sjelf lemnade en sådan förklaring. Kanske han aldrig reflekterat deröfver.

Sedan vankade han en tid omkring i de stora skogarna deruppe, lefvande af bär och några matbitar han tiggde sig till i aflägsset liggande gårdar. En gång vågade han sig in till staden S. och hjälpte till vid ångbåtarna. Men fraktstyrmannen vid en af dessa började betrakta sin nyengagerade schåare med så uppenbara tecken till stark nyfikenhet, att Malm hastigt fann för godt att smörja sina sandaler och åter ge sig till skogs. Efter ett längre kringirrande vågade han sig in till W. bruk, med hvars smi-

desmästare han blifvit bekant under denne's vi-  
stande vid bergsskolan i A. Men "Kasper", som  
smidesmästaren kallades på grund af sin långa  
näsa, tyckte inte om sådana figurer i sin nuva-  
rande teater, utan körde bort den forne vännen,  
sedan han med nöd låtit honom skrifva brevet  
till Rudolf och skänkt honom ett frimärke.

Som han nu kom in i den stora provins,  
der han tjentgjort så länge och i egenskap af  
godsbokhållare haft att göra med förbönder ända  
från dess aflägsnaste hörn, måste han uteslutande  
hålla sig på storskogen, och han hade de senaste  
dagarna inte förtärt annat än lingon och vatten.  
Men nu förklarade sig Den Gode vara så trött  
på både diet och logis, att han föredrog någon  
annan inackordering, om också inte alldeles så fri.

\* \* \*

Rudolfs hjärna hade haft ett våldsamt stycke  
arbete under Den Godes enkla, mellan cigarr-  
blossen frampustade skildring af sina vedervär-  
digheter. Hans reflexionssjuka stegrades till full  
feber, medan de bägge andra supande och bol-  
mande sögo honungen ur tillvarons flyende mi-  
nuter.

Han hade med sin snabba inbillning upp-  
kallat hungern, som skafde inelfvorna, den brän-  
nande törsten, ensamheten, ångsten, skogarnas  
dystra ödslighet, natten med sina många hemska  
ljud, prasslandet af qvistar under djurfötter,  
bullret af hastigt uppflygande fåglar, nattskärnan.

Han tyckte sig skönja de långsamt svällande nattdimmorna vältra öfver i urskogen undan-gömda skogstjärnar och sjelf känna det utpi-nande vilsegåendet kring ofantliga, sankta myrar, der långt ute man endast hör vadarnes hesa skrin, som komma en att tänka på den hjälplösa öfvergifvenheten, glömskan, döden, förintelsen.

Allt detta drog i snabbvexlande bilder förbi hans inre syn och kom den trasiga figuren vid hans sida att stråla med en desto mer flammande gloria af tyst kraft och tålsamt lidande, ju an-språkslösare och torrare berättelsen i sig sjelf ljudit. Åh, den gömde på så många osjungna sånger, der låg en så storartad tragik just i det osagda — —

Men dessa tablåer med blåhvit, melankolisk belysning försvunno snabbt som rök för vinden under det derpå följande klingandet och torrpratet mellan Malm och den rödnäste provisor.

Rudolf frågade sig snart harmset, hvarför Den Gode inte visade ett tecken till blygsel, inte ens den ringaste förlägenhet.

Hvilken slags varelse vore då denne man, som man kallat "Den Gode"?

Under det Rudolf sjelf, alltifrån den stund han fått höra nämnas om köpet af kartan och kompassen, lidit för och med honom alla de psykiska qval, af hvilka han förestälde sig kam-raten borde ha marridits, hade denne sjelf syn-barligen varit alldeles okänslig för hvarje an-fäktelse i *den* vägen. Den Godes enda rörelse



hade bestått i begäret att smita ifrån allt, att bara komma undan. Sjelfuppehållelsedriften hade naturenligt spelat sin rol, lika energiskt, men också lika simpelt som hos ett djur. Då den tycktes uttömd, var saken utagerad. Något subtilare lidande fans ej till i Malms grunda själ.

När han nu såg detta trygga, efter maten så innerligt belåtna ansigte, kände han sin sjelf-ironiska ådra svälla upp allt starkare. Hvilken gröngöling var han icke alltid! Huru enkel föreföll han sig icke nu, när det på bittraste allvar kunnat falla honom in att tro Den Gode någonsin ha setat försjunken i grubblerier öfver det bittra valet mellan rep och vatten. Pah, hvad vänner, bekanta och "verlden" skulle tänka och säga, derpå hade han troligen aldrig offrat en tanke.

Och hvad ämnade han göra nu, denne "gode" man?

Gå och anmäla sig hos stadsfiskalen och ge sig godvilligt, emedan han var trött på att vandra och led vid lingon? Han hade lagt upp årorna, blundade och lät strömmen drifva sig till vattenfallet.

För öfrigt, om något lade i dagen hela fullheten af Den Godes slöhet, så var det väl den löjligen omständigheten, att han helt sonika hade lagt sig att sofva, när han visste sig skola möta kamraten vid detta viktiga skede af sitt lif. Och så han snarkade sedan.

Och nu! Halflåg han inte der, lik en mätt struts, och "höade" och skrattade åt Hagelin, som om ingenting händt eller ingenting hotade?

Hvarför sysselsatte han sig just med Hagelin? Denne var blott en af hans många "bekanta" och det var ju dock till honom, kamraten, han vändt sig i nödens yttersta ögonblick. Nu hade han icke ett ord, knappt en min för *honom!*

\* \* \*

Rudolf var en mycket stolt natur, lika stolt som finkänslig. Han hade stark sjelfkänsla och tyckte därför, att äfven andra borde hålla styft på honom. I följd deraf var han ytterst misstänksam och lättretlig.

Före sin ankomst till A. hade han aldrig varit med om källarlif eller umgåtts med ungarlar. Han kände icke tonen bland dem och talade mer som en bok än en tjugoettåring. Man fann honom tråkig, emedan han icke visste prata om just *det enda* de visste. Han hade därför med tyst förtrytelse lagt märke till, hurusom Den Gode i större sällskap hellre sysselsatte sig med andra än med honom.

Han tyckte sig dock vara dessa "andra" betydligt öfverlägsen i kunskaper och intelligens, och han *var* så obestriddigen och mera än de kunde ana. Men han led mycken brist på praktisk menniskokänedom.

Han hade nog också lärt sig umgängeslivet, men blott som man studerar en karta öfver främmande länder. Han visste en hel hop saker teoretiskt, men hade aldrig varit med på dem i verkligheten. Det isolerade lifvet med modern hade dessutom gjort honom skygg och tillbakadragen mot främlingar.

För honom gestaltade det sig hardt när till förolämpning hvad som i sjelfva verket blott var den naturligaste följd af gifna orsaker. Den Gode kunde prata blott om nonsens och var ej alls intresserad af annat än de mest när-  
liggande småsaker, och så voro också de der "andra." Rudolf deremot — som utfylde hvarje ledig stund under telegraftiden med den bästa lektyr han kunde komma öfver och hvars unga, kraftiga, arbetande själ lemnat romanen och nu ständigt var upptagen af verldshistoriens bilder och tillvarons mångahanda problem, en oklar tanke-atlant visserligen, der han ännu slungades mellan strömsättningarna, men som dock gaf honom ett rikt inre lif — han föreföll dessa andra tung, otreflig, att ej säga "onoslig." Han kom aldrig upp i gasken och ville inte prata persilja.

De kunde inte med honom. Och han ännu mindre med dem. Ehuru han verkligen försökte, men de afstodo redan från början. Han blef dem en främling. Han verkade på dem nästan fiendtligt, hvilket retade dem att försöka drifva med honom och han förstod ej att parera så-

dant med samma vapen, utan sårades, drog sig tillbaka och ödde sin ädla harm på lappri.

\* \* \*

Ju mer ogeneradt och sorgglöst de två andra pratade bredvid honom, alldeles som hade han ej funnits till, ju starkare kände Rudolf inom sig uppstiga en föreställning, som antog allt fastare former.

Förtrytelsen, missräkningen öfver detta möte, som han sedan tvänne dagar drömt sig skola försiggå på ett helt annat sätt, minst åtminstone med smärtsam rörelse och brännheta tårar, arbetade småningom fram ett slags ljus, klart, men kallt.

Detta starka sken föll, tyckte han, likt en elektrisk blänkare öfver förhållandena mellan honom och denne rymling, upplysande hela situationen ända till minsta skrymsla.

Hvad var, när allt kom omkring, Den Gode för honom? Fans något gemensamt emellan dem? Hade denne kamrat, så mycket äldre han var, någonsin lärt honom något, hjälpt honom, intresserat sig för *honom*? Nej aldrig, inte det ringaste.

Tvärtom, så fort de väl kommit ut och träffat *andra*, tycktes det som om Rudolf för honom ej varit med längre.

Han frågade sig vidare, huruvida Den Gode skulle ha skyndat till *hans* bistånd, om han sjelf varit på flyende fot och sökt dennes hjälp.

Ingalunda. Han skulle säkerligen, trots det att *han* var "Den Gode", icke lagt två strån i kors för Rudolf, som var omtyckt af ingen der och ej misstänkt för något superfinare hjerta.

Och ändå bar kamraten bestämdt icke alls på sådana ängsliga hänsyn beträffande namn, familjförhållanden, samvete, personlig stolthet som Rudolf.

Den Gode var nog med på hvad som helst i sin väg, spel, supning, utflykter, allt sådant, som var angenämt för honom. Men skulle fråga uppstått om en sak sådan som denna, hade han nog dragit sig. Han skulle aldrig ha låtsats om den.

Och åter kom en ny tanke, naturlig nog just nu, när han såg Den Gode så sysselsatt med den lustige provisorn.

Hvarför hade Den Gode just anlitat sin unge kamrat i den här obehagliga saken? Då Rudolf tyckt sig tjena blott som ett slags *reserv* i umgänget med honom tills han träffade andra bekanta, hade det väl varit naturligare och riktigt, om han nu satt sig i förbindelse med någon af dessa äldre vänner. Bland dem funnos många både förmögna och som disponerade öfver sin tid, hvilka kunnat vara honom till mycket större tjänst både i det ena och andra. Allt detta borde Den Gode nog veta, ty så slö var han dock inte.

Svaret på denna fråga gjorde vår känslige

unge vän blott ännu bittrare stämd mot flyktingen. Det sårade stoltheten ännu känbarare.

Den Godes motiv härvidlag kunde ej bestå i annat än vissheten, att ingen af hans vanliga umgängesvänner och bröder hvarken skulle ha *velat* eller *vågat* lägga sig ombord med denna lika farliga som besvärliga affär med alla dess obehag och möjligen hotande följder.

Den Gode kände dem lika väl som han kände sig sjelf och hade nog bondförstånd att inte dervid anlita någon af dessa slags vänner och bröder.

Nej bevars, *nu*, i detta frestande fall, nu var den der onoslige telegrafisten god nog! Rudolf Elander med sina öfverspända begrepp om vänskap, sin ridderlighet och kanske — hvarför inte? — sin gröna oegennyttia. Han var en "karaktär" han, som höll sig med principer, på 1000 kronor om året och fritt husrum. Sådana kunna passa.

Ja, så hängde det ihop. Rudolf såg nu alltsammans med retsam tydlighet. Och han hade också genast varit färdig att sluka denna grofva krok likt en hungrig Stillahafshaj.

Rudolf kände blodet våldsamt galoppera genom ådrorna. Han var nära en explosion.

Som väl var, herskade mörkret ännu. De andra skulle annars lagt märke till hans bistra min och kanske gjort någon lätt anmärkning deröfver, som framkallat ett utbrott. Ty Rudolf hade säkerligen i detta ögonblick för ett enda

ord kastat sig öfver Malm med raseriet hos en sårad tiger.

Lyckligtvis kom ingen gnista flygande, som tände eld på krutet. Han fick tvärtom en afledare i en historia, hvilken snart fängslade hans sinne, som ännu var lika brusande, men också lika lätrördt som oceanvågen, der den tumlar om mellan strömmar och klippor vid de stora hafsuddarna.

\* \* \*

Enär Rudolf, trots sina aggende funderingar, icke kunde vara alldeles döt för de andras prat, hade han under tiden mekaniskt lyssnat till, huru Malm omtalade speluppträdet hos Tolfskillingen, der han blifvit offret för ett plötsligt påkommet anfall af "knack-dille", som han sjelf menade.

Pillertrillaren försökte då vänskapligen att trösta honom med exempel på andra, som både voro värre spelare och som det gått sämre. Till bevis derpå berättade han följande historia. Och som Hagelin var en god berättare, lyssnade äfven Rudolf snart dertill med allt mera stegradt intresse.

En af mina kamrater, började provisorn, for ut till Amerika för att få plats på apothek. Det lyckades bra, eftersom det i Amerika bara finnes dåliga pillermakare, som bli rika, och inga ärliga, ordentliga farmaceuter, som alltid skulle bli fattiga. Emellertid fick Grönlund rätt bra betaldt, åtminstone mot hvad man får här i Sverige. Men sedan han laborerat ihop några

hundra dollars och var led vid att jemt sitta instängd i labbis, beslöt han lufta på sig riktigt bastant en gång. Som han läst alla Coopers romaner och var begifven på äfventyr, gick han till den då ännu "vilda" vestern för att se äkta indianer inom bösshåll, kom i slanger med ordentliga trappers utaf gamla stammen och undvek åtskilliga gånger bara på ett hårstrå att mista sin skalp.

Grönlund kom hem igen, vi träffades och jag bad honom tala om indianerna. De voro, påstod han, alls inte i Cooper-stil. Långt, långt derifrån. Söpo som borstbindare och satte i sig kanntals med fotogén, bara den rullats ett par hvarf i en gammal bränvinskutting. Det var just den tiden man upptäckte petroleumkällorna.

Äfven fann han dem vara de värsta hazardspelare i verlden. Du tyckte du blef plockad af Tolfskillingen, Malm, min gosse. Men det var ju småsaker, bara barnlek. Grönlund talade om en historia, som går utanpå allt tänkbart, hvad anbelangar att klå en medmänniska — jag vill inte precis säga en kristen, eftersom partiet gälde indianer.

En sioux-indian stötte tillfälligtvis på en af Kråk-stammen. Bägge voro på krigsstråten och väpnade till tänderna. De träffades vid en sodavattenskölla, hvaraf många finnas i den trakten och som indianerna anse för heliga. Till följe deraf kunde inte de unge männen rusa på hvarandra, utan föredrogo att röka hvarsin freds-



pipa och dricka sodavatten. Det blefvo de inte ovettiga af, men efter en stunds indiansk tystnad kryade de till sig så pass, att den ene föreslog ett spelparti, som genast antogs, för indianerna äro storspelare, som sagdt var.

Det var ett mycket enkelt spel, bekant öfver hela verlden. Den ene tog en sten, ruskade den mellan händerna, gömde den slutligen i ena handen och lät den andre gissa, i hvilken hand stenen låg.

Kråkan hade tur. Han vann pil på pil från siouxn. Så gingo bågen, stridsklubban, knifven, tomahawken, mockasinerna och sedan hela garderoben med fjädrar och allt, så att "Blanka Flintan" till slut satt der bokstafligen kringklädd ända till skinnet.

Blanka Flintan var dock en stor höfding bland sitt folk och gaf inte så lätt tappt. En vanlig fattig sate af annan nationalitet borde nu ha ansett sig pank. Men indianerna ha alltid sin skalp att vinka på. Vår sioux satte ut skalpen och — det är nästan äckligt att tala om det — han förlorade äfven denna sista resurs. Utan att blinka sträckte han fram hufvudknoppen. Kråkan, som inte läst Cooper och således inte visste, att indianerna äro lika storsinta som tappra, tog genast fram knifven och håfvade in sin blodiga vinst utan att rabattera så mycket som till en vanlig tupé.

Nu ansåg sig Blanka Flintan ändtligen ha förlorat nog för den gången, men bad om re-

vanche, hvilken Kråkan var nog gentil att bevilja.

Godt. På den bestämda tiden träffades de igen och drucko sodavatten. Siouxn hade med sig en splitterny uppsättning vapen och kläder och så satte de sig ned att spela. Nu hade turén vändt sig, och Blanka Flintan vann igen sina gamla vapen och kläder och pannfjädrar och mycket mer dessutom, så att Kråkan i sin tur satt der blott och bar. Så satte han upp skalpen, och Kråkan måste räcka fram sin kalufs, som Flintan, trots traditionerna från Coopers "Stora Orm", inte var sen att expediera.

Nu stodo bägge herrarna der utan peruker. Kråkan hade gått så långt han kunnat till och med för en indian, men spela ville han ändå fortfarande. Ty speldjefvulen går utanpå alla andra äfven hos bättre folk.

Så satte han upp *sitt lif* emot allt hvad siouxn vunnit. Man skulle med något skäl kunna tro, att en sådan insats icke accepteras någonstans på jordklotet. Men då känner ni inte indianerna.

Siouxn skramlade med stenen och visade så sina kopparfärgade händer. Kråkan tog sig en bondtänkare och pekade slutligen djerft på den ena, men den var *tom*. Han sträckte fram bröstet och Blanka Flintan stötte sin knif i hans hjerta ända till fästet.

En så pass spelorre var i alla fall inte du,

Gode", slutade Hagelin skrattande. "Du har åtminstone lifhanken kvar och skalpen med."

"Åh, hvad skalpen beträffar", inföll Rudolf plötsligt, "så är det som det kan med den. Hedern är vår skalp och den har Malm mist, åtminstone ett godt stycke af den."

"Hva går åt dig?" återtog Hagelin, högeligen förvånad. "Är du en broder med klufven tunga, för att tala i indianstil? Det var ju annars du, som proponerade mig att gå i kompis om den här saken. Är du nu ledsen redan, hva?"

"Åh, jag ska nog ersätta dig det här, Elander, fast jag inte kan nu för tillfället", anmärkte Malm vänligt. "Vi ska ha oss en festmiddag, när jag kommer mig i svängen igen, fast — hö, hin må veta, när det blir. Det är inte så godt att bestämma *det* på klockslaget inte, hö."

Rudolf betraktade Den Gode forskande. Han såg verkligen litet brydd ut, tyckte han, så vidt annars detta slöa ansigte var i stånd att åter spegla någon rörelse alls annat än stereotyp "vänlighet."

Så att det enda *han* skämdes för och förmodade kamratens misstämning härleda sig ifrån, var att bli bjuden på mat och dryck utan att kunna genast "se på något igen."

Han visste icke Rudolf ännu, hvilken ofantligt stor klass i vårt land sätter sin *enda egentliga* stolthet i att bli bjuden och kunna bjuda igen.

"Ah, så du säger, bror", mäklade Hagelin, "inte menade Elander någe i den vägen, inte. Var det likt det? Och du Elander sen — du ska inte väga allt med medicinalvigt. Alla ä vi dödliga, min gosse. Och hva anbelangar den beträffenheten, att du, Gode, tänker på nästa kalas som om du hotade gå i kloster nu med samma, så får jag säga, att vi kommit hit för att hjälpa dig i väg, din schapperare der, men alldeles inte till kurran, var lugn för det."

Malm betraktade dem med gapande förvåning. Det var tydligt, att han icke gjort sig räkning på något sådant. Hans önskningar hade aldrig sträckt sig längre än till ett ordentligt mål mat, fluidum, en bra cigarr och litet tobak, innan han skulle bege sig inom lås och bom. Han syntes taga detta steg som den naturligaste sak i världen, sedan han nu så länge utan egentligt ändamål blott slitit ondt af hunger och umberanden.

"Hva — hva i fridens dagar tänker *ni* göra med mig då?" frågade han, som hade det rört sig om en färd till månen.

"Vi ska smugla dig öfver till Amerika, fria Amerika, min gubbe. Yankee Doodle guard your coast, Yankee Doodle Dandy — — Huj — hva du ska komma att krossa Atlanten fint och finurligt!

"Ni bägge — ska ni hjälpa mig på schappen igen, ni?"

*Schappad.*

"Jo, just vi, vi två. Tror du inte vi stå ut med det, i fall vi anstränga oss, hva?" frågade den gamle provisorin med komisk tillförsigt, i det han drog upp en väldig pris i sin röda nasus.

"Men pengarna — pengarna?" mumlade flyktingen, fortfarande inte i stånd att fatta denna sakernas nya vändning och väl vetande, att ingendera af befriarne hade något till öfverlopps af den varan.

"Dem har tuppen värpt, medan du varit borta, din lyckliga kumminost der. Lyckan kommer annars, då man sofver, men din tycks ha dykt upp när du bäst behöfde den. Du har blifvit en Cræsus, min gode man, medan du traskade i öknen och åt vild hanog. — Fråga bara Elander här, som ser ut som om han tappat både handskar och vantar, men har reda på dina affärer bättre än du sjelf."

\* \* \*

Rudolf hade återfallit i nya funderingar. Och de togo nu en bestämd riktning, framdrifna af en vind, stick i stäf mot den, som hittills fyllt hans unga andes vingar.

Denna nya vind sprang icke allenast upp från kompassens motsatta pol, utan blåste äfven skarp och bitande. Men luften blef klarare, dimmorna försvunno och det var nu blott att styra efter en stor, klar stjerna med jemnt sken.

Denna stjerna var *Sjelfvissheten*. Hon tindrade och blinkade icke och var ej hopgyttrad

bland andra i obestämda bilder, lemmande fritt utrymme åt fantasin som de gamla ungdomsstjernorna. Sjelfviskheten satt ensam, tydlig, orörlig och förnöjd, lik ett bredmynt vestgöteansigte öfver en flottig plånbok. Der bakom lågo lugnet och tryggheten.

Rudolf hade visserligen i första hettan antydtt sin afsigt att söka rädda kamraten, men denne var då för tvärmätt att fästa sig dervid.

Under alla pinsamma betraktelser, som sedan följde, uppsteg då äfven, jemnsides med grämseln och indignationen, en i början tveksam, sedan alltmer tillspetsad fråga, huruvida han icke kunde komma ifrån hela saken helt enkelt genom att dra sig ur leken och lemna Den Gode åt det öde denne sjelf beredt sig.

Frågan liknade i sin upprinnelse en af dessa små mörka fläckar man stundom får se på eqvatorialhimmeln. Pricken växer hastigt till ett moln, som snart rullar ut liksom en ofantlig mörk duk öfver hela fästet och skymmer undan allt annat.

Så tätnade också denna fråga till en bestämd önskan, när Rudolf fann, att flyktingen sjelf så långt ifrån hade gjort sig någon räkning på hjälp till ny flykt, att han tvärtom tydligen blef ytterst öfverraskad, när Hagelin halade fram förslaget derom.

Rudolfs för högt resta lefnadsfarkost var en stämningarnas lekboll. Då de stormade till, blef skutan rank och oregerlig. Men så fort hon icke

krängdes af deras press, stod hon på rät köl och styrde lika bra som hvilken vanlig koldragare som helst.

Nu styrde hon väl och stod klar att falla af för den nya vinden.

Hade Den Gode vid återseendet gjort en melodram, skämts som en svanshuggen valp, fält tårar likt en pinfärsk sjömansenka och deklamerat öfver trogen vänskap, skulle visserligen Rudolf Elander aldrig räsonerat eller tvekat.

Den gamla dystra frågan "Skall jag taga vara på min broder?" hade då icke dykt upp i en själ, svällande af ungdomens bästa instinkter, förstärkta af härmningsbegärets romantiska efterbildningar.

Men Rudolfs hela stämning hade qväfts af flyktingens torra flegma, hvilken släckte ut ända till sista gnistan af deltagandets eld.

Som förhållandena nu vridits, skulle säkerligen Rudolf aldrig mer yttrat en halfdragen anda hvarken om sina qval under dagar och nätter efter och under flykten eller sitt med så många hänsyner grumlade hopp att rädda honom från Hermandads klor.

Han hade blott följt sin f. d. kamrat till slutet af Marnäsvägen och der tagit farväl af honom. Just inte med gladt, men i stället ett betydligt lättare hjerta, än då han gått att möta honom.

Han stod nu der med ödets ror i sin egen hand och hade så lätt kunnat undvika detta

skär, om icke en obetydlig spindelväf lagt sina fina trådar som en hinna öfver hans ögon.

\* \* \*

Man skulle ibland känna sig frestad att likna romantiken vid spindeln, stämningarna vid spindelnätet och romantikern sjelf vid flugan, derest ej denna liknelse vore så utnött och oskön, och läsarne så nervösa.

Men åtminstone spindelväfven är ju ändå inte allt för ful och oestetisk. Låtom oss därför ett ögonblick betrakta stämningarnas så vackert skiftande väf af glänsande trådar. Huru fin och dock huru seg. Åh, så stark den spånaden, den ränningen, det inslaget äro för vissa naturer och under vissa omständigheter!

Månsken är en sådan omständighet. När månstrålarna falla på nätets fantastiska maskor, växer trådarnas styrka på ett underbart sätt och förlänar dem samtidigt något starkt tilldragande, ungefär likt den elektriska strömmen, som gör jernet magnetiskt.

Månen hade just nu börjat sprida ett mildt sken öfver rullstenen och barrskogen. Det förlänade åt de närmaste föremålen och sträckte öfver till omgifningarna något visst mjukt, behagligt, icke just lugnande, men ändå harmoniskt.

Rudolf såg upp mot den uppslupne provisorn, då denne så gladt som om det gält honom sjelf omtalade, att Den Gode blifvit en Cræsus. Han betraktade hans ögon och vips! vajade deri en



sådan der spindelväf, så lätt att slita itu understundom, men så omöjlig att våldsamt bryta genom ibland.

Rudolf kunde nog få denna gamla barnsliga, glada, välmenande blick att på ett ord af honom fyllas med förakt och ovilja.

Och hvad skulle en sådan skiftning egentligen ha gjort honom? Den hade icke kostat honom ett öre, och Hagelins äfven bittraste missnöje kunde i socialt hänseende hvarken göra honom till eller ifrån.

Och ändå förmådde han icke med ett plump slag rifva sönder denna spindelväf.

Omöjligt! Han såg ännu en gång in i pil-  
lertrillarens naiva, vänliga ögon — —

Han kunde icke på dennes anmärkning, att han såg ut att ha tappat både handskar och vantar, helt kärft klippa af med att svara, att han inte tappat dem, men väl lusten att hjälpa Den Gode rymma, och nu för sin del gäfvade honom på båten.

Hans läppar voro som sammansnörda. Han ville nog — —. Han så att säga fattade i sina käkar för att få tungan att framslunga denna brutala klokhetsakt.

Men viljan gjorde icke tjenst. Hon vägrade. Rudolf hade tränat henne för litet. Hon kändes som en Saulsrustning.

Han var en född känslomenniska och anlaget är vid hans ålder starkare än förnuftsyttringen.

Hvarenda nerv, hvarje bloddroppe, hela hans inre darrade och satte sig till motvärn med förtviflans kraft.

En andlig kallsvett perlade öfver hjärnans hemlighetsfulla bark. Det var som om han velat med egen hand slita sin gamla själ ur kroppen. Han kände sig hålla på att begå ett men-skolifs svartaste dödssynd.

Var han icke i begrepp att stjäla sin egen ursprunglighet, att gå bort från sig sjelf och lefva de andras, de mångas lif efter samma matse-del derute i verldsvimlets Praktiska Hushållsskola?

\* \* \*

Rudolf hade dragit fram klockan nästan alldeles mekaniskt och såg på visarna. De andre kunde icke undgå att märka, huru förfärande blek han var.

"Kom, låt oss gå till båten", sade han med hörbar ansträngning att få fram orden ogeneradt med den vanliga tonen. "Det är sent. Jag måste vara nere vid station i tid för att ta emot signalen."

"Men pengarna? Hur är det med pengarna? Hvar ä dom?" frågade åter den trasiga figuren, som rest sig, ännu oviss om han skulle följa med dem eller gå för att ge sig godvilligt.

Pengarna! Dem förstod han sig på ändå.

"Allt det der får du nog reda på sedan", svarade Rudolf hvasst, i det han slängde por-

tören på axeln. "Kom nu med bara och låt det gå lätt sen!"

Kanoten låg qvar. Elander tog årorna, Hagelin satte sig i aktern och Den Gode förtöjdes på botten, utsträckt längsefter flaken under en filt, för att vara så osynlig som möjligt.

Tysken var en liten aflång sjö. Gräslösetäkten låg vid nordvestra ändan. Stränderna knepo in på ett par ställen, isynnerhet vid järnvägsstationen, hvars byggnad för stationskarlarne, lokomotivstall och uthus lågo alldeles nere vid stranden. På venstra sidan voro stränderna hela vägen tvärbranta, riktiga ättestupor, tills de närmare grufvan sänkte sig och bildade den af roströken steriliserade, ofruktbara terräng, som kallades Gräslösetäkten.

En frisk kåre hade börjat blåsa upp från sydostkanten, så att den lätta, skarpa båten bokstafligen flög som en pil öfver vattnet. Det fans ingen styrinrättning, men Rudolf kunde mycket väl manövrera med blotta årorna.

Som han emellertid satt bakfram på roddtoften, hade han icke strax lagt märke till en liten ljus punkt, som glindrade fram högt upp på ett klippkrön till venster. Skenet liksom hängde i luften och skulle ha tagits för en mindre fyr, om man befunnit sig på hafvet.

Hagelin, den ende som hade näsan framåt, varskodde Rudolf derom. Denne vände sig och hvilade på årorna. I samma ögonblick hördes

ett besynnerligt, rasslande ljud som om någon på långt afstånd stjelpt af en kärra gatsten.

"Bataljon!" hviskade Den Gode. "Var länge sen jag hörde *den* klangen."

"Träffadt!" svarade Hagelin. "Hvem tusan har skickat bud på de der just nu? Timan, snåljåpen, brukar ju aldrig fara dit i sällskap med annat än sina böcker. Det heter inte Pluggbo för inte."

"Tala saktare", varnade Rudolf. "Det här var ett tjockare streck i räkningen."

"Är det inte den 4 September i dag?" frågade Hagelin.

"Jo, det stämmer."

"Jag kunde just tro det. Han firar Moses och då slå de alltid käglor på den der gistna banan", upplyste Hagelin. "Timan har fest bara en gång om året, men då går det så mycket friskare till. Han råkar vara slägt, den der stoffilen, med mest alla storgubbarne här och de ä kända för värre festprissar — —"

"Tyst!" varskodde Rudolf. "Du vet hva vi ha för händer."

Käglorna smattrade. Man tycktes bara kunna slå bataljoner deruppe. Åtminstone gallskek resaren ideligen "Hurraaah! Bataljon! 10 öre."

Hagelin, som varit med vid en af dessa Mose-fester, förklarade hviskande denna underbara skicklighet komma sig deraf, att de utslitna käglorna knapt kunde stå för sig sjelfva, hvarför allesammans ramlade öfver ända, en-

dast klotet hann fram till första hörnan. Men så mycket roligare kändes det för fulla bergsmän och gamla hedersknyfflar till "borgmästare och råd", som voro för vördiga att öfva sig på de offentliga banorna.

Rudolf hvilade ännu på årorna och öfvervägde, huru han skulle draga sig ur denna opåräknade knipa. Under sin vana att grubbla öfver allt, hade han äfven kommit ut för tron på tur och otur. Och som han tyckte sig ha funnit sina egna slumpar betänkligt luta åt det senare hållet, trälade han under trycket af medvetandet om en "gifven otur."

Kunde han inte tro det? Just den enda qväll han behöfde kusten klar, skulle en halvriden gammal öfverliggare, sonen till en rik bergsman, som bygt upp ett lusthus med usel kägelbana rakt på toppen af en ful klippa, der inte den mest asketiske uf mänd vilja bo gratis — skulle den der bokslukande oduglingen råka heta Moses — hvilken kristen själ heter annars Moses? — och fira en namnsdag, som han borde skämmas för, uppe i ett sådant näste! Slikt kunde endast hända *honom!*

Och så skulle detta ruckel råka ligga precis midtemot stationen, der Tysken var smalast. Naturligtvis också bara för hans skull, bägge delarna!

Rudolf hade just beräknat att på detta, det farligaste stället kunna hålla sig tätt under berget,

dit månskenet icke trängde och så sticka rätt öfver till Grönlösetäkten.

Äfven om han nu lyckades obemärkt glida förbi under sjelfva bergklinten med kägelbanan, der skuggan af höjden föll ett godt stycke öfver vattnet, skulle man troligen se båten, när han sedan kom fram i flacket, hvarest månglittret glänste så poetiskt och dit de sälla gubbarna nog skulle titta.

Men här gälde att icke hutla. Rudolf hade nu tagit hin i båten och måste föra honom i land.

"Var nu tysta, mina herrar", hviskade han, "inte ett knyst! Du, Hagelin, lägger dig skaffötters nere på flaken. Ja ja, kläm ihop er, det går nog. Försök göra er så platta som möjligt. Seså, inte ett ljud! Skulle de fråga oss, så svara inte. Ni få betrakta er som ballast. Kryp ihop, och på med filten."

Båten var verkligen så låg och smal, att den lefvande lasten nästan hotade att synas öfver relingen. Men Malm och Hagelin stufvade ned hvarandra så våldsamt, att man endast tyckte sig se liksom ett fortepiano med öfverdrag eller något annat större möbelaktigt på botten af båten.

Nu tog Rudolf åter till årorna och satte kurs på lyktan, som hängde öfver kägelleken. Gubbarna slogo fortfarande bataljoner, blandade stundom med "en kraktje (krake) qvar"\*), hvil-

\*) 8 dubbla.

ken alltid utgjordes af bakersta käglan, som stod en aln från de andra och som den listige pojken icke alltid hann sparka omkull.

Båten befann sig nu rakt under Pluggbo och man kunde känna igen många af de skrålande rösterna, såsom tillhörande samhällets mest framskjutne män.

Rudolf hade låtit årorna släpa, när han kom tätt till berget, der det var nermörkt och båten sög sig ljudlöst fram med vinden. Men så fort han nalkades månglittret, lade han ut årorna och rodde för brinnande lifvet. Han kunde ro, den Rudolf Elander, och så brådtom han hade, skefades dock bladen örlogsmässigt.

Kanoten hade, som nämnts, ovanligt höga stäfvar både för och akter. Och Rudolf aktade sig noga att visa något af bredsidan, hvarför det var nästan omöjligt äfven från sjelfva bergstoppnen att urskilja lasten på flaken bakom den uppstående akterstäfven.

Men båten sågo gubbarna från den öppna kägelbanan och kände igen den genast, ty maken fans icke i hela nejden. För öfrigt rodde ingen der i uppstaden så "man-of-war-fashion."

"Hå hå! Ah ho! Det är den der uppkäftiga telegrafisten ve station", hördes deruppifrån.

"Hallo!" skrek en hes arraksbas på denna odrägliga dialekt, som kan göra en ordinär svensk galen. "Hve kuter han efter så dant? Kom opp till öss vett ja, och få e glas! Här går unnan

för fulla muggar. Det är'nte alla dagar Mosis, och nu är det *jag*, som bjur."

"Vi ä mosiga allihop, hva det beträffar", sade en kärnig bergsmansgubbe af den gamla, lustiga sorten. "Har'n flickur i båten, harre? Kom hit opp och var inte buskablyg, här ska valsas värre. Hej!" Och så började han tralla: "Och flecka hon skulle åt marknaden gå. Hej hopp sudderull rullililej — —"

Men Rudolf satte alltjemt i med kläm och var snart långt utom prejhåll. De kommo också lyckligt och väl i land ett stycke från det gamla huset, dit Den Gode och provisorn alldeles obemärkta slunko in, hvarpå Rudolf tog båten snedt öfver till bryggan vid stationen, dit han dock hann först sedan telegrafisten i K. fåfängt upprepat afgangssignalen utan att erhålla svar.







## Tolfte kapitlet.

Onda ögon. — Den Gode n:r 2. — Andlig sjösjuka. —  
Mamsell Lenas sista skinka. — Hvem är den rätte?

Vid A. station släppte man icke fram den väntande allmänheten förrän tåget kommit in. Perrongen var afstängd genom en större grind, bakom hvilken nu stod en packad massa af till största delen blott nyfikna, som drifvit omkring i månskenet och så gått ned för att se på tåget, det enda gratisnöje staden egde.

Som folkhopen icke hade något annat för tillfället att titta på, synade man med desto större uppmärksamhet den smärte telegrafisten, som med hastiga steg promenerade på yttre plattformen fram och åter. Föremålet för dessa närgångna betraktelser rufvade så uteslutande på det nyss passerade, att han sjelf icke egnade en stunds uppmärksamhet åt dessa åskådare, förrän han i sin tankspriddhet stötte mot lyktstolpen, hvilken stod ej långt från grinden.

Han kom dervid att se upp och öfverfor mängden med sina allvarsamma ögon. Det låg i hans blick, utan att han själf visste af eller ansträngde sig för att åstadkomma denna effekt, en egen, genomträngande stränghet, en rent af utmanande kraft, som hos vanligt folk framkallad misstämning, motstånd, illvilja. Ur den stora, stålgrå pupillen, vanligen länge orörlig som hos små barn, strömmade mot obekanta ibland äfven ett uttryck mycket liknande förakt, ehuru det blott berodde på en rent fysisk egendomlighet i själfva organet. Egentligen visade blicken snarare något förvånadt, stundom alldeles frånvarande, men det uppfattades som förakt af mängden. Och det retade och frampressade en mot-sättning, som tog sig uttryck i hån.

Man betalar sådana tysta vexlingar med ränta.

Rudolf tyckte sig nu därför se de flesta af dessa obekanta betrakta honom med ett menande, elakt småleende. Någoting skadeglåd stal sig fram, liknande minerna hos barn, som sqvallrat och brygt ihop en risbastu. "Jo jo, men sann. Vi vet nog, vi. Hva du ska komma att må, du! Åh ja, kråma dig du, du blir så lagom stursk, när man lägger vantarna på dig!" tyckte han sig läsa som i tryck.

De hade säkert reda på något om honom. Naturligtvis något ondt. Och hvad kunde detta vara annat än hans försök att hjälpa Malm i väg?

Skulle den der konsuln ha sqvallrat ur skolan. Männe Hagelin — —? Hvem kunde veta?

Ingen vore ju att tro, som man inte kände till njurtalgen. Knappast sådana ens. Och dessa två voro ju honom nästan främmande, isynnerhet konsul Nymalm, som nog inte hörde till guds bästa barn.

Sådant der verkar det gemensamma arbetet af irriteradt samvete och rastlös inbillning. Snart skulle också Rudolf i hvarje mötandes blick tycka sig uppfånga medvetandet om sin hemlighet, vore denne äfven, likt stadens originele mathe-seos lektor, mer sysselsatt med någon af de andra planeterna än vår egen.

Stationsinspektorens Carl XV:s anlete förekom äntligen på andra platformen. Semaforen visade klart, och ånghästens röda ögon glänste redan fram i kurvan vid bangårdens nedre ända.

Den ståtliga inspektoren såg för tillfället icke fullt så högofficiel ut som vanligt, emedan han kom från en liten bjudning i sin trefliga våning och på grund af värdskapet väl måst dricka sig en smula ur platformsvigten. Enär han aldrig brukade se någon af tjenstepersonalen hos sig, tyckte han sig dock nu som ett slags ersättning böra säga något gladt och vänligt åt sin buttre telegrafist, hvarför han försökte anslå en skämtsam ton, hvilken verkade som en glödgad ten på Rudolfs sjukligt känsliga nerver.

"Jag tror minsann herr Elander varit ute och svärmat i månskenet i qväll eller hur? Min hustru och fruntimren sutto i salsfönstren och

följde kanoten mycket noga. Och vet herrn hva de sa?"

Rudolf ryckte till, men hade beherrskning nog att mumla något om, att han hade litet svårt att gissa sig till deras djupsinniga yttranden.

"Jo, de gåfvo sig katten på, att herrn bestämdt gömde någon i båten och menade, att vår telegrafist allt är en riktig filur, så allvarsam och ordentlig han än ger sig ut att vara — —"

Inspektoren plirade dervid mycket menande med sina högtidliga ögon, men måste nu vända dem mot tåget, som i sakta mak gled in mellan plattformerna.

Rudolf fick lyckligtvis icke tid att genast svarfva till något nytt åskmoln af damernas tro-ligen mycket närgångna gissningar, ty nu öppnades grinden och hela skaran utanför rusade in på perrongen.

Han höll just på att armbåga sig fram emot strömmen för att slå ankomstsignalen, då någon grep honom i armen. Det var Terserus, en kamrat, telegrafisten från närmaste station, som ofta brukade taga sig bondpermission för att kila tillbaka på sin post med första morgontåget.

Han kallades annars "Glada Laxen" — eller bara "Laxen" för korthetens skull — på grund af sina herkuliska ansträngningar i att vara kalasrolig, hvarför han äfven till hvardagslag genom träning fått en så stereotyp munter min på det breda köttansigtet, att han såg ytterst olycks-

bådande ut de få gånger han blott skulle föreställa något allvarlig.

"Hör du", hviskade han förstulet, dragande Rudolf åt sidan, "vet du af, att Malmen är här?"

Rudolf for tillbaka, drog efter andan och kunde icke få fram ett ljud.

Också den der flaxande gynnaren! Hela jernvägslinien kände då redan denna hemlighet, som dock först alldeles nyss blifvit hans.

Det var för mycket, för plötsligt och för obegripligt. Han stod der formligt bedöfvad med stirrande ögon och gapande mun, ur stånd att tänka och ännu mindre handla.

Laxen tolkade denna tydliga handfallenhet på sitt sätt. "Ja, jag kan nog förstå", återtog han, artigt deltagande, "att särskildt *du* ska tycka det här vara riktigt etterdjefigt. Men också vi vid K. hade inte så trifsamt, gamla bekantingar som vi ä med honom allesammans. Ingen enda af oss gick fram till tåget. — Men för all del, låt oss kila! De komma visst med honom nu. — Fy tusan, att här skulle vara så många gapare just i afton också."

Han tog sin vimmelkantige kamrat under armen och drog honom fram åt högra sidan, hvarest vestibulen mynnade ut i en smalare gång, ledande till telegrafbyrån och hufvudkontoret.

En massa ifriga, hviskande stadsbor fylde nu till trängsel stora gången. Allas ögon höllos spända på två figurer, den ene en fångförare, den

andre en bredryggig, kortare karl med hatten dragen djupt ned öfver pannan.

Gubben Svensson, nattvakten, som stod vid midteldörrarna, försökte ordnande hålla tillbaka massan ett ögonblick. Han kom dervid att se på fången och ryckte plötsligt upp hufvudet, likt en gammal dragonhäst, som får höra hornsignalen. Ofrivilligt helsande med två fingrar på mössan, steg han bakom dörren och blängde argt mot de påträngande, af hvilka somliga tumlade på hufvudet utför trapporna för att riktigt kunna hinna i hack och häl och inte gå miste om något af nöjet.

Nattvakten stod ännu qvar och kikade förtrytsamt på de mörka raderna, som rörde sig framåt staden i en kompakt klump, likt barn efter en positivspelare, när de bägge telegrafisterna kommo ut från byrån.

Svensson gjorde honnör för dem och sökte se stram ut, men lipade till vid åsynen af Rudolfs sorgsna ansigte. Gubben var allt litet käringaktig och måste nu tvärt lossa en del af sina qval.

"Herre min ack ändå", suckade han, "ocken kunde tänka en skulle få si godsbokhållern si-sanne. En sån omenskel i rarer harre och så gemild sen! Han gaf mig mången tölfskilling han — alleri minner slant än en hel tölfskilling, nej. Han va fälle för gohjerta, kan tänka och det får en mest lida åf själf på sista byte. Såg pilli-

grafisten skymten åf honom?" frågade han, vänd till Rudolf.

"Ja, men bara på ryggen. — Var han sig lik?" Rudolf gjorde sitt bästa för att frågan skulle låta så lagom deltagande och ändå så lugn som möjligt.

"Hade de inte vurri för det myckna skägge, skulle en då just inte kunni ha drägi känsla på'n värst, så utfärin och medtagin var han då. — Men jespeligen, det var så rätt, här har jag ju ett bref till pilligrafisten, för pillegrafen var stängd, när brefdragarn kom ner. — En kan bli alldeles ifrån sej för tocke elände, raväg ja."

Rudolf tog brefvet och kastade en hastig blick på utsidan. Stilen var okänd, men kuvertet hade G:s poststämpel. Han anade genast hvarifrån det härrörde och visste, att inom det tunna kuvertet låg gömd en ytterst viktig del af flyktingens och icke minst hans eget öde. Men han stoppade brefvet i fickan obrutet.

Han kunde inte läsa det nu. Han sade sig väl, att det inte var klokt att öfvertyga sig om innehållet i andra personers närvaro. Men han visste, att han ljög, och att han inte vågat titta deri, om han varit molensam heller. Och han föraktade sig sjelf djupt, mycket djupt, utan att ändå finna kraft till att lyfta sig ur obeslutsamhetens ängslande förlamning.

Ty Rudolf var redan nu ett offer för denna ohyggliga blandning af bristande vilja och öfverflödande inbillning, som hos kontemplativa sin-

nen förstör det bästa i handlingskraften, det snabba afgörandet. Onekligen ett slags sjelfbehaglig feghet, beroende på en nervös ovilja mot beröringen med det verkliga, framkallar denna missriktning ett ihållande begär att föredraga det osäkra framför det säkra, att sjunka allt djupare ned i ovisshetens bägnande gungfly. De veta hela tiden, dessa veka dröjare, att de skulle känna sig bättre, ju fortare de grepe till vissheten, men de mäka ej. De äro som förlamade. Sådana martyrer för svagheten i viljan likna skendöda, som alltjemt ha fullt medvetande om sin belägenhet, men icke förmå röra ett finger för att hjälpa sig derur.

Ännu var dock Rudolf inte kommen allt för långt ut på uppskjutandets sankt myr. Han skulle fort nog göra våld på sin tvekan, lofvade han energiskt.

Men nere på stationen var det för tryckande högtidligt. Hu, så ex officio och qvaft! Här kände han sig ur stånd att se efter, om hans enda reela förhoppning kanske låge krossad i några torra affärsrader. Och så följde han Laxen fram till staden, der denne skulle på ett kalas för att agera clown.

\* \* \*

Laxen, som smidigt visste att rätta sig efter en hvars lynne, ödde inga hemmagjorda qvickheter på sin allvarlige kamrat, men sökte i stället förgifta honom med en snobbig skildring af det



menliga inflytande Malms gripande skulle komma att utöfva på jernvägstjenstemännens anseende och hvilken ytterligare utvecklade kanalje trafikchefen nu hotade bli. Till och med han, Laxen, skulle nog utsättas för frågor, ehuru han ju inte hade ett dyft att göra med Den Gode, ty hela staden talade naturligtvis nu om Malm och hans dumma streck hela qvällen.

Rudolf visste bäst, att Laxen som telegrafist inte hade något anseende att förlora, och var ej heller okunnig om, att denne fine herre inte ansett under sin värdighet att upprepade gånger viggja af Malm och ständigt glömma betala. Men han såg ändå efter Laxens välfriserade nacke med en bitter känsla af afund, så lumpen denne annars föreföll honom. Den der ytliga sällskaps-göken, som lefde på sina bondgrin, skulle visst aldrig komma att lägga två strån i kors för någon annan dödlig och skulle nu om en halftimma, sedan han gjort sig viktig på Malms bekostnad, äta godt, dricka tappert, skratta högt och valsa sig röd som om ingenting alls händt, under det *han* — —

Vår stackars enstöring ville ej besöka någon källare, der han åtminstone i qväll skulle bli uppmärksammas af alla frågvisa, både kända och okända. Han hade nog af att umgås med sig sjelf och det är inte heller alltid så roligt.

Han hade gått tillbaka till promenaden och satt sig på en soffa. Månens orörliga gubb-

ansigte grinade försmädligt mot honom, likt en obarmhertig satiriker.

Huru annorlunda verkade icke månen nu emot de stämningar hans glänsande strålar annars lockade fram!

Redan tidigt hade Rudolf under sådana der tysta, ensligt tillbragta månskensqvällar känt uppvälla hos sig denna underliga, skapande drift, hvilken inför äkta skaldenaturer frambesvärjer alla dessa för andra osynliga, luftiga, skära bilder af uppdykande minnesarabesker, omflätade med egna, starka drömmar.

Huru tydligt hade han ej i detta blåhvita skimmer sett skymta mångudinnan, den grekiska Artemis, hög, smärt och smidig med det kyska, ideala Apolloansigtet strålande af sedligt majestät, ljudlöst, med lätta kretensiska skor glida öfver de månlysta branternas fuktiga mossor! Han hade känt sig ett med Hippolytos, Antiope's rene son, något som han i lefvande lifvet äfven hade vissa andliga betingelser för, ehuru Eros, den lekande krypskytten, nog skulle i honom funnit ett tacksamt mål, derest månstrålarne råkat falla på en lefvande, fin profil med drömmande ögon och fladdrande hår. Men ännu rörde sig hans unga längtan blott kring töckniga idealgestalter.

Eller hade citterspelande, mörkhyade mohrer visat sig i skuggan af Lejongårdens smidiga kolonner, medan månglittret lekte i alabasterbassinen, likt hoppande silfverfiskar. Och huru brusande

eldigt hade han icke i sådana stunder lågat af samma trängtan att besjunga medeltidens för honom så lifslevande romantik, som förmådde en annan Apollosen att utbrista:

"Lo! I must tell a tale of chivalry,  
For large white plumes are dancing in mine eye."

Men nu såg han blott i månen en gammal, prosaisk Kladderadatsch, som hånande pekade finger åt honom.

Naturen, annars så fattlig, så meddelsam, var nu hotande. Han kände sig icke som en medlem i henne, utan som en utstött.

Och ju längre han satt orörlig och rufvande, ju starkare trängde sig på honom andra tystnadens och ensamhetens dunklare, mera sväfvande och obestämda s. k. evighetstankar; föreställningar, hvilka verka så tyngande på en ung människa genom sin formlöshet och bristande begränsning.

Han kände sig tryckas ner, blifva allt mindre, obetydligare, hjälplösare. De yttre omgifningarna, stadens husmassor, kyrktornen, grufkonsterna krossade honom med sin massiva orörlighet. Den djupa tystnaden rundt omkring honom föreföll som en mur af blytung ligkiltighet.

Han såg ibland förintad upp mot det oändliga himlahalvfvet som om han der någonstädes bland de gnistrande stjernknippena väntat sig finna ett vänligt öga, som ville sända honom tröst och råd. Men han mötte öfverallt bara indifferrent stirrande diamanter, blott öfverlägset lugn,

en kall, osympatisk storhet, som stelnade vågorna i hans själ till ett fruset kaos.

Huru han krymte ihop inför sig sjelf!

Var han inte en, som drömt om att drapera sig i romartogan, att besitta en Richelieus klokhet, en Napoleons kraft, ett mod, som kunde trotsa allt, när det skulle gälla?

Och nu stod han der som en ångestfull stackare gentemot lifvets första egentliga påkänning och hvilken, skarpt sedt, ju relativt var en bagatell mot de många tusen svårare och farligare konflikter han läst om.

Han kände sig till slut på vippen att försöka mumla fram en bön, ett förtvifadt nödrop till denne okände, som vakade öfver, att icke en sparf fölle till marken utan hans vilja — —

Det verkade som en dusch. Feg, må så vara. Men hycklare — nej.

Han reste sig och pressade handen hårdt öfver ögonlocken.

Bort med grillerna, det obestämda, alla dessa sig hopfiltande känslöstämningar, som verkade på själen likt sjösjuka, bort!

Han gick långsamt framåt promenaden och sökte drifva ut de äcklande farhågorna med friska doser ur den intellektuela kraften i sin själ.

Han skulle arbeta sig till lugn och fasthet. Ingen borde få märka, att inom hans stränga, allvarliga yttre låg ett haf af vaggande, lättörd känslsamhet, att under den manliga pan-

nan och den sträft skurna läppen, som ljög om okuflig viljekraft, dolde sig en qvinnas hjerta. Det var nog, att han visste det sjelf — —.

\* \* \*

Rudolf ansträngde sig att tänka lugnt öfver situationen. Först om den der falske Malm.

Ökade detta nya uppslag egentligen faran? Det hade kommit så oförmodadt och träffat hans nerver så skarpt, just då de förut redan voro irriterade till öfvermått, att fångens uppträdande verkat som ett åskslag. Men månne vid närmare eftersinnande icke dennes mellankomst i sjelfva verket vore gynsam? Den falske Malm borde afleda uppmärksamheten från den verkliga och göra det lättare att få undan Den Gode.

Kanske inte ändå. Man skulle snart nog upptäcka, att denne N:o 2 ej vore den rätte. Och när vederbörande nu en gång blifvit åter väckta ur sin slummer i Malmska saken, skulle man allt hålla ögonen bättre uppe en tid; just den tid, då han behöfde operera.

Men var det då så alldeles gifvet, att den person, som nu förts till häktet, icke vore den verkliga Malm?

Vid denna tanke tvärstannade han. Skulle han då vara på väg att bli splittergalen under dessa söndersargande sinnesrörelser?

Åhnej, det var bara hans fula vana att vilja se sakerna på alla sidor, i alla belysningar, tills han snart inte kunde skilja på afvigan och rätan.

Han kände sig säker på, att den han aflemnat i kattgluggen nog var Den Gode i original. Alla yttre kriterier tydde derpå. Men kunde inte hundra, tusen, tiotusen karlar vara precis lika honom, blott de hade hög skäggväxt på kinderna, mörk hy och undersätsig figur? Det fans alldeles ingenting utmärkande hos den verkliga Malm framför hvilken lurk som helst utom möjligen handstilen, i synnerhet när han förekom otvättad och i trasor.

Kanske skulle vederbörande få en underlig härfva att reda. Han komme nog att kallas till vittne. Ja ja, det blefve allt kinkigt, om man ansatte honom med frågor.

Men det var inte värdt att längre fundera på den sidan af saken. Man finge snart se, huru den utvecklade sig, hans åtgärd förutan.

Nu gälde det att taga del af brefvet, som så länge bränt hans ficka.

Hans farhågor och förhoppningar hade hela tiden böljat omkring detta papper, ehuru han sträfvat att skjuta dem tillbaka med annat osundt grubbel, som blott gjutit smält bly på ovisshetens sår. Han visste, att han *måste* slita upp kuvertet — innehållet måtte vara glädjerop eller jobspost — men hade gjort alla möjliga sjelfpinande uppskof för att slippa se vissheten i ansigtet.

Men nu skulle det öppnas och med detta fasta beslut gick han upp till mamsell Lena, der

han ibland om qvällarna brukade dricka the och visste sig skola få vara ensam.

\* \* \*

”Åh, herre gud, ja, det var en sak det, att herr Elander har reda på det. Jag vardt alldeles ifrån mig, jag, och hva ska inte då telegrafisten vara? Herrarne två, som va allt i ett. Jag såg nog med samma, att telegrafisten var jusom ifrån sej, för när en är riktigt i sorgen, kan en inte få ur sej hvarken hytt eller mytt”, pladdrade den blekfeta, rullande mamsell Lena, sedan hon varit ute och satt på theet och nu börjat duka och plocka fram litet kallskuret.

Men tjocka Lena var en klen iakttagerska, ty annars skulle hon sett, att den hängfärdige tungus, som kom in, fått ett ljusare ansigte, medan hon sysslat i köket.

Rudolf hade rifvit af kuvertet med vild fart och först flugit igenom raderna, men sedan läst dem så noga, att han kunde brefvet utantill, när han fann innehållet gynsam och med ens upplifvande hans tillförsigt.

Brefvet var mycket riktigt från Den Godes farbror och hade följande försigtiga lydelse:

”S. H. T.

Ärade skrifvelsen bekommen. Tacksam för meddelandet. Skall söka göra hvad jag kan, ehuru affären redan kostat betydligt. Kan ej afgöras genom correspondance, utan bör ske genom personligt sammanträffande, emedan dju-

paste discretion behöflig. Innn sig här fortast möjligt för samtal, men iakttag för all del största försigtighet. Sänd in sitt kort i kuvert till mig, skall möte arrangeras.

Högaktningsfullt

*Den Tit. vet."*

Rudolf kände sig som opererad i en böld, hvarifrån all värk med ens försvunnit.

Vissheten om hjälp från det viktigaste hållet framkallade hela hans sangviniska spänstighet. Han såg genast allt i idel ljusa färger. Pah, flykten skulle gå som en dans.

Smörgåsarna satte ännu mera piff på humöret, ty maten har en större förmåga i den vägen än estetiskt äfven folk ännu vill tillstå.

Han hade genast sin plan färdig. Hagelin borde fara till G. redan med morgontåget, tala vid konsul Nymalm och söka få så mycket pengar som möjligt, hvarpå han skulle återvända hem med aftontåget. Dagen derefter skulle de köpa kläder och skor åt Den Gode, göra honom oigenkänlig i hår och skägg och så få honom i väg på något listigt sätt redan natten derpå.

Sjelf kunde han inte resa utan permission och sådan stod ej att erhålla så i blinken. Men hvad som skulle göras, måste göras fort.

Nu var han beslutsamheten sjelf, så fort han kommit på den bogen. Åtminstone i tankarna. Han satt nu lika högt och fritt på vågkammen som han nyss varit djupt sänkt i svalldalen med hotande vattenmassor öfver sig på alla sidor.



Nu var han äfven i stånd att lugnt öfvervåga det närmast liggande och kom dervid att tänka på, hurusom Den Gode skulle bli utan proviant, då Hagelin måste genast knalla sig af. Han borde sjelf skaffa den dit redan i qväll, enär han ej vågade sig till kattgluggen under Hagelins bortovaro.

Feta Lena vore just den, som kunde hjälpa honom med den detaljen, hon, som hade så känslofullt hjerta. Nu kunde hon få öfva det.

"Hör på, snälla mamsell Lena", stack han därför lent in i ett varmare ordsvall öfver Den Godes öfverträffade sociala egenskaper, "jag förmodar också mamsell mer än någon annan skulle vilja göra vår stackars vän Malm en liten tjänst?"

Gumman spratt till så häftigt, att det öfversvallande bröstet hotade kverera.

"Hva — hva är det jag hör? *Jag*, goa herr Elander, *jag*?! Tvi vale! Neej, snälla herrn, det går inte den vägen. Ärlig har jag varit och ärlig ska jag bli till min död. Var så god och obsalvera det."

Hon hade blifvit som en af sina egna kopparkastruller i ansigtet, medan hon steg fram och lade händerna på de breda rona.

"Man kan visst tycka synd om en stackare", fortsatte hon flämtande i ett kör, "som är åfsejkommen och sitt bättre dagar. Men rätt och sanning ä rätt och sanning, sa Karl Johan, och som en kokar, får en supanmaten. Åh, för sjus-

singen, man ska inte komma och säga på min döa mull, de jag beblandat mej med fästningsfångar. Hu, i jessistade namn då, det är så en kan just hiksna —

"Et tu Brute!" skulle Rudolf ha gnisslat inom sig för blott en halftimme sedan. Men nu var pessimismen bortblåst och därför lät han icke målet skymmas af vanmäktigt, tyst förakt, utan föresatte sig att hinna det genom manövrering.

"Åh", invände han, ytterst förbindligt, "det skulle naturligtvis aldrig fallit mig in att proponera något, som i ringaste mån kunnat kompromettera mamsells så väl qvalificerade karaktär. Långt derifrån! Jag tänkte blott på att skaffa honom litet bättre mat än han kan få i fängelset. Naturligtvis betalar jag hvad det kostar och låter sjelf skicka upp gudslånet. Mamsell behöfver aldrig bli nämnd, det lofvar jag på — på — parole d'honneur."

Den filuren! Han visste, hurusom hushållerskor, som tjenat sig upp från köksor på bättre ställen, ha en märkvärdig respekt för "fint folk", som inte hushålla på ord med främmande klang. Och att vördnaden växer desto tjockare, ju mindre diskbänkens uppkomlingar förstå dem.

Medlet visade sig suveränt äfven här. Mamsell Lena blef som att vända om en hand. Hon lofvade lemna hvad hon kunde, fast hon hade så litet kallmat inne. Hon grundade öfver det

och det, men ingenting passade. Det var också en olämplig tid just före höstslagten.

Rudolf lyssnade artigt på gummans högfärd och hushållsbekymmer och menade, att bara något komme från mamsell Lena, visste nog Malm det smakade som konfekt hvarenda bit.

Mamsellen kråmade sig med en sådan der plump blygsamhet, som aldrig är afsedd att tros, och slätade länge och ifrigt sitt breda förkläde.

"Åh fattigt!" utbrast hon till slut i full förtviflan. "Han ska välan få min sista skinka då, fast nog går jag mej bra nära. Men jag vet, att Malmen var så dann i mina skinkor. Åh ja, jag skall säga, dom skäms inte för sej heller, jag har sjelf lagt händerna vid dom från början till slut." Och dermed dök mamsellen ut som om hon hotat kasta sig hufvudstupa i Tysken.

Hon återkom dock med sin sista, men fetaste, raraste, finast sockersaltade och rökta skinka, två hembakta vörtbullar och en half hval böckling, propert inlagda i ett skinande örngått, hvilka godsaker Rudolf naturligtvis först efter mycket krusande kunde mottaga, ehuru han brann af otålighet att få ge sig af.

\* \* \*

Glad i hågen skyndade han med elastiska steg uppför den nu folktomma gata, som ledde till pillertrillarens gamla eremitage.

Med sina tillskrufvade fönsterluckor såg det ut att inte ha varit bebodt på hundra år, så

ödsligt och dödt var der både i huset och gården deromkring. Ett första klassens gömställe utan all fråga, menade nu vår optimistiske hjelte; ty porten kunde ju inte ens stängas med det gamla låset, som ännu satt qvar på insidan med utskjuten, förrostad kolf. Och ingen rymling borde väl misstänkas vara undansmusslad i ett hus, hvartill man inte ens begagnade en portnyckel.

Han stod snart utanför Hagelins dörr och knackade på ytterst försigtigt. Egentligen borde man ha gjort upp om hemliga signaler. Naturligtvis öppnade ingen. Präktigt. Man var på sin vakt.

"Hallå, Hagelin, Hufvudflusspiller! Det är bara jag. Från station. — Är du vaken?"

"Vaken?! Nej, men jag kan bli", svarade pillertrillaren, sluddrande på målet, i det han öppnade för en molnsky bäska ångor, som genast satte hosta på Rudolf. "Här går det undan för fulla muggar, ska du tro."

Värden och gästen hade synbarligen spelat kort, groggat ganska bastant och haft en trötlig afton.

"Nej, men se på en sådan hygglig mammas gosse den der trilligafisten ändå är!" fortsatte Hagelin muntert. "Kommer han inte dragande med sin egen hufvudkudde, så att den vilsne vandraren — —"

"Äsch, ingen teater!" afhögg Rduolf, som åter hastigt sjunkit ned i missmod. "Jo, ni ä

just ena ljusens pojkar! Jag har minsann fått dricka ur andra kalkar, jag."

"Hvem har bedt dig om det? Tror du vi legat på latbänken för resten, vi, hva? Titta på den här gubben" — Hagelins tumme pekade baklänges mot en butelj konjak af den mörka sort, som den tiden dracks nästan uteslutande i landsorten — "vi höll just på och tog döden på'n, när du kom med den der dumma frågan, om jag sof, he. Blygs! Se här ska du få en liten geting ur bottengömman, min unge vän."

"Nej, tack. Vi ha väl annat göra nu än supa oss fulla, edra ohjelplingår!" snäste Rudolf tämligen hvasst.

"Hvarför det då? Hva ska vi göra då, då?" grymtade Malm, hvars ögon inte mera tindrade så vänligt.

För öfrigt var f. d. godsbokhållaren nu i belysningen från provisorns gamla gröna lampskärm föga treflig att skåda alls om alls. Hans tofviga skägg med de likgrå ränderna under ögonen och det nu som en ofantlig koltjärsborste öfver den låga pannan uppstickande schagghåret visade, hvart frånvaron af föda och barberare kunna föra en menniska.

"Du?" anmärkte Rudolf kort. Det kom något rysande, beklagande i tonen. "Du! Jo, du skulle gå till kojs, du Göran. Du bör vara trött och behöfver nog hvila."

Han hade försökt säga det der mildt och deltagande som från kamrat till kamrat, ty han

hade märkt, att Malm kommit till det stadium, då han var i tagen. Det tycktes som om all den misstänksamhet och tyckmyckenhet, som ligga på botten hos sådana der småfnaskiga naturer, då lösas af spriten, stiga till ytan och taga intryck af det allra ringaste, vid hvilket annars ej den sjukligaste stolthet knappt skulle fästa sig.

Malm sneglade på honom, likt vissa hundar innan de rusa till.

"Låt oss göra qväll, min stackars vän", tillade Rudolf.

Malm rusade upp mot honom med knuten näfve. "Tusan, hva *du* blifvit kaxig på en tid, din himlande sjöboråtta! Sköt du dig sjelf och lägg inte din näsa i blöt om mig!"

Pillertrillaren blef med ens nykter och fattade Malm hastigt i armen, liksom på skämt.

"Hva nu, Goden? Lägg på locket, karl! Den, som minst får gasta här, borde väl vara du, din Schappalinskoj!"

Men stackars Hagelin hade intet begrepp om Malm "i tagen", hvarför han ögonblickligen fick en puff, som sände honom hostande i en vrå, hvarpå den rasande åter störtade mot Rudolf.

Denne visste, att han nu måste göra processen kort, om ej allt skulle sättas på spel. Han böjde sig ned, fattade Malm under armarna, lyfte honom ett par tum och kastade honom med en kraftig knyck ned på golfvvet under sig.

"Så der ja, der ligger *du*, sa Thorsbaum om sillen", flämtade Rudolf, i det han sträckte ut

den vrålände Malms armar tvärs öfver golfvet i form af ett krucifix, "nu är du stilla och snäll, begriper du, min gubbe. — Och du, Hagelin, qvickt hit med en tågstump, så ska jag surra honom, tills hin far ur svinahjorden."

"Är du också galen?" klagade värden utom sig.

"Nej, men du, om du inte är rask i vändningar. Nu duger det inte att hutla och agera filantrop."

Malm skar tänderna och gjorde ursinniga försök att vältra sig undan Rudolfs kraftiga grepp. Men dertill var han nu alldeles för reducerad på krafter och Rudolf nöp i handlofvarna som grymma döden.

När han ändtligen fått repstumpen, bände han knäna hårdt mot Malms bröst, ryckte hastigt upp armarna, satte liksom en jernring rundt handlofvarna med venstra handen, under det han med den högra slog ett halfslag omkring dem. Sedan stack han, utan att be om ursäkt, sin näsduk i Malms mun, och bad Hagelin röja undan vägen till skrubben, hvarefter han gjorde fast flyktingens händer vid hvarandra på ett sätt, som visade att han inte alldeles förgäfves tillbragt sin mesta tid i en sjöstad.

Det aflopp dock ej utan våldsamheter af flere slag att rädda Malm in i den fridlysta vrån och kränga honom ned på tältsängen, hvars gamla stolpar under de första svåra kasten nog hade sina funderingar att skiljas. Men qvällens ovanligt

styrkande händelser utöfvade snart nog äfven sin andra, bedöfvande verkan på flyktingen, som åter med snarkningar tillkännagaf för sina bägge räddare, att han ändtligen hamnat i Abrahams sköte.

"Aldrig har jag sett Den Gode göra mindre skäl för sitt namn", pustade Hagelin, torkade sitt stora, kala hufvud efter ansträngningen. "Han är ju inte sig lik ett tecken. En riktig bråkstake, hu!"

"Kanske den här prissen inte är Den Gode heller", anmärkte Rudolf med mer än sitt vanliga allvar.

"Hur var det? Skulle inte han derinne vara Den Gode?" hviskade Hagelin, ängsligt sneglande på sin unge ledare.

"Ja, hur kan du så noga veta det?"

"Hur jag kan veta det? Ja, det har du rätt i. Jag märker, att man aldrig lär känna folk längre än till tårna, och jag får verkligen tillstå, att ni bägge två förefallit mig inte lite vridna i afton. Eller kanske alla rallare ä så der konstiga? Men du är åtminstone inte full och inte värst skämtsam heller. Men därför är det kanske så mycket värre med dig, unge grubblare."

Han hade till utseendet skämtsamt, men möjligen i mycket allvarlig afsigt stigit upp och gått till dörren.

"Om", fortsatte han, "den derinne *inte* är Den Gode, hvem skulle han annars vara?"

"Jag tror nog, att han är den verkliga Gode,



just med anledning af krakelet nyss. Men annars kom den efterlyste Malm hit med qvällståget och sitter inqvarterad på häktet i denna stund."

Hagelin hade fattat i dörrlåset och granskade telegrafisten med så högt drifven förfäran tecknad på sitt fullmånsansigte, att Rudolf öfvervældigades af ett gapskratt, hvilken hos denne ytterst sällsynta företeelse kom pillertrillaren att läsa upp låset och bege sig på afvigsidan om dörren.

"Nej, låt mig vara menniska!" skrek han, när Rudolf med mildt våld återförde honom till stolen. "Två galningar i min fredliga boning ä något för mycket — —"

"Tre, säg tre. Tres faciunt collegium. Men låt oss nu tala förstånd. Det är som jag sagt. En fångförare kom nu på qvällståget med en person, som tydligen tagits för Malm — —"

"Två Godisar — — jag trodde inte det fans så många af den sorten — —"

"Alldeles och jag tänker det ska underlätta vår affär här. Åtminstone komma inte vi att må illa af, att uppmärksamheten drages ditåt — ja, åt häktet ja. Vidare har jag den nyheten, att bref anländt från konsuln. Han är beredd att hjälpa med pengar och vill att jag ska fara dit ned. Men det kan jag inte nu genast utan permission. Jag hade därför tänkt be dig resa dit i morgon bittida och pina ur honom så mycket du möjligen kan. Här är brefvet."

Hagelin läste brefvet mycket uppmärksamt och mulnade synbart.

"Jo, nog är *den* en försigtig skräddare", sade han en smula misslynt, "och lär inte bli så god att fjälla utan rasp, en riktigt skarp rasp. Och jag är intet passande instrument till sådant, gunås. Duger inte för en tio bankos vigg. I så fall tar du nog bättre. Du ser åtminstone allvarsam ut för femton dödsdömda rådsherrar."

"Du måste resa, det fins ingen annan råd. — Åh, han borde väl veta skam, när vi, som inte ä några slägtingar alls, våga våra skinn. — Du får ett introduktionsbref från mig med i biljettluckan."

"Nåja, försöka duger, fast jag tviflar mycket, som mamelucksonen i Sagolystne Paschan. Men hur ska vi då ställa med den Gode? Jag kommer väl inte hem förrän med qvällståget, och under tiden kan ju den arme mannen inte få hvarken torrt eller vått."

"Hva ger du då för det här?" utropade Rudolf, med rättvis stolthet klappande på örngåttet. "Bland annat har tant Lena släpt till sin sista skinka, och får Malmen hushålla med den som han har hjerta till, så tror jag han inte mycket begråter din bortovaro, bara du ger honom ett halft dussin öl."

"Kors, du är ju inte så dum, inte alls dum!" utbrast Hagelin, bländad af så mycket godsaker. "Ja, inte får han illa, hva sofflet angår. Frid och fröjd, jag måste tidigt upp och proviantera och instruera Goden — —"

"Ja, godnatt. Tusen tack! Jag liksom känner mig lugnare nu — —"

"Ingen prise sig lycklig före sin död, sa Cræsus. Men sof i ro ändå."





### Trettonde kapitlet.

Huruledes man kan hamna på ofantligt olika platser i ett länsfängelse. — På landskansliet. — Galen galosch. — Ett andedrag af lättnad. — Nya moln. — Spöket i Kattgluggen.

Direktör Wahlgren på länsfängelset, hvilken efter en knogig fanjunkarebana befordrats till denna post, var en passionerad kortspelare. Kasinon hade varit hans medelålders hufvudsakligaste nöje; men sedan han blifvit satt till öfverste för fångarhuset, stal han undan sina lediga stunder blott åt priffen.

Han kallades "Tjufgömmaren" af de närmare bekanta, hvilka hvarken han sjelf eller andra misstänkte för att någonsin kunna komma att få bo gratis i det stora huset, der direktören två gånger i veckan hade "junta" i sin privatvåning. Men som direktören var svår att göra till lags i priffen, hade juntorna blifvit allt smalare.

Malm hade hört till detta kotteri, och det väckte därför en obehaglig sensation förbemålde

tisdagskväll, när värden, som blifvit bortkallad, kom tillbaka ovanligt stillsam, och lågt och graflikt anförtrodde sina gäster, att Malm nyss blifvit aflemnad nere på vaktrummet af en fångförare.

Genast var det som hade ljusen i de låga spelstakarna mist sitt sken och skuggor dessutom skymtat öfverallt och tassande af filttofflor hörts ute i de långa korridorerna. Herrarnas hvardagliga hjertan liksom pressades ihop af en gemensam suck. Det är visserligen svårt att tolka innebörden af en suck från fem gubbar i en småstad; men jag tror mig komma sannolikheten tämligen nära genom att återgifva den med: "Det ska fan sitta på häktet och spela kort. Hu, hvem vet hvad som härnäst kan hända!"

Och de sågo ej på hvarandra en lång stund, men sneglade hemska i hågen åt Tjufgömmaren, hvilken de nu funno fruktansvärd, ehuru han för fem minuter sedan tyckts dem vara en nog tarflig dödlig.

Huru många gånger hade de ej setat med Den Gode just i detta rum, der han varit den mest omtyckte, på grund af sitt lugn och sin flax att få goda kort. Just raka motsatsen till den ohjelplice Tjufgömmaren, som alltid kältade, förlöpte sig till gormande, som alltid fick på huden och ständigt satt med mest bara hackor. Men nu var Den Gode stoppad i en cell bland de andra uslingarna och Tjufgömmaren förekom som mer än en kung gentemot honom.

För att bryta den tryckande tystnaden, harklade sig garnhandlar Thebom, han som var så gentil, att han stafvade bundt med "ou."

"Jojo", anmärkte han, "det der råkade han i för att han satte sig hos Tolfskillingen och spelte knack".

"Och tappade ja", fräste länsträdgårdsmästaren, hetsig som alla låghalta. "Hade han vunnit bara, åh, för hej! då hade han nog suttit häruppe bland herrarne i denna qväll och varit genomhederlig, i stället för att den stackaren nu måste kinesa i brors der sinkabirum. Från det sublima till det löjligen är det bara ett steg, sa Napoleon, kom renrakad från stora reträtten; men det tycks bara vara ett halft mellan hederskulan och erkebofven — —"

"Nå nå, inga öfverdrifter", mäklade fängelsepredikanten, i det han med ett slags stilla välbehag lät korten, som han mekaniskt blandade, glida genom sina feta fingrar. "Det lär ju egentligen inte komma att uppstå några obehagliga följder af den der lilla balansen, såvidt jag hört rätt. Men i alla händelser får man väl anse hans namn och goda rykte — —"

Direktören, som blifvit utkallad af en vakt-knekt, kom nu åter in, och delgaf vännerna den underrättelsen, att en af vaktpersonalen, som tjenstgjort som stationskarl i godsmagasinet, bestämmt påstode, att den anlande fången ej vore godsbockhållar Malm.

Denna nyhet verkade visserligen lättande på

den Godes gamla "vänner", men den satte också stopp för något vidare spel, emedan värden måste personligen undersöka förhållandet med sin nya inqvartering för att tidigt kunna lemna rapport till landskansliet, så att de nödgades intaga en hastigare aftonrisp och skiljas.

Gubbarna skulle därför ha kommit hem till sina gummor alldeles för bittida. Men som de voro försigtiga nog att inte vilja "vänja dem några ovanor", så gingo de visliga till Stadskällaren för att få sitt vanliga quantum fylldt. Och der lade de ny torrved på den nästan slocknade askan efter pratet om Den Godes snöpliga återkomst. Så att på onsdagsmorgonen spred det sig ned ända till jernvägsstation, att fången med qvällståget, som alla hållit för f. d. godsbohallar Malm, blott var en dennes dåliga kopia.

\* \* \*

Rudolf Elander mottog kallelsen att infinna sig på landskansliet kl. 1,30 onsdagen den 5 Sept. 1868 med större lugn än han sjelf någonsin trott sig skola kunna känna vid något liknande. Men nu bars han upp af optimismens svallvåg, emedan han trodde sig ha satt allt han kunde i gång för att lyckas och visste, att någon fara icke sammandrog sig från det hållet.

Inspektor Högstedt, som från perrongen gått in på kontoret med tågets väska för att i hast qvittera vagnslistan, hade genast kilat upp till

sitt främmande och först om morgonen erfarit de vexlande uppgifterna om sin gamle medarbetare i godsmagasinet. För sin del tycktes han anse Malm numera alldeles utom räkningen, antingen död eller borteskamoterad af sin hemlige välgörare. Nu när han hört, att man ditfört orätt person, förklarade han mycket tvärsäkert — herr Högstedt hade börjat sin bana på länsmanskontor — att *han* visst icke skulle ha lagt vantarna på den der figuren, om han fått förordnande som aldrig så grön. Ty det hade också dunstat ut, att en tillförordnad länsman företagit häktningen. Inspektoren tillhörde dessa lyckliga, som utan tvekan ställa ägget på ändan för egen räkning sedan Columbus lärt dem knepet.

Äfven inspektoren hade blifvit kallad och de gingo tillsammans upp till gamla kanslihuset, som låg så fredligt och vackert deruppe på borggården till höger om landshöfdingeresidenset, bakom hvilket, kanske nästan allt för nära, reste sig länsfängelsets välbekanta massa inom det röda, inåtlutande planket.

I yttre rummet sutto ett par rödnästa skrifvare och en glad student, som kastat sig på landstaten och nu knep ihop pannan öfver näsroten för att prägla till sig. På slaget 1,<sup>30</sup> anlände den häktade, eskorterad af två vaktknektar.

Nu fingo vederbörande stiga in till landssektorn, som på grund af sakens ovanlighet ditkallat äfven landskamrern och länsnotarien, som förde protokollet.



Landssekttern var en lång, gammal man med saktmodig, men värdig min. Den styfva, hvita halsduken, hvilken knöts bak i nacken och satt som en stärkt, bred bindel under den vissna öfre halsen, förlänade ansigtet ett mumielikt utseende.

Men uppmärksamheten riktades förnämligast mot den häktade. Likheten med Malm både till ansigte och figur var verkligen slående, till punkt och pricka efter signalementet. Också samma trygga säkerhet i uppträdandet, ehuru äfven den grönaste borde kunnat märka, att fången aldrig rört sig i herrekretsar. Hvad garderoben angår, var der också inte mycket att ge emellan. Trasor mot trasor. Paltorna likna hvarandra på ett förvillande sätt.

Så att hvad det yttre beträffar, kunde vid hastigt påseende den häktade nog förvexlas med Malm.

Men ansigtsuttrycket var mera skiftande och helt annorlunda än hos den stereotype godsbokhållaren. Karlen här försökte nog af alla krafter att se häpen och förvånad ut. Han gapade och bladrade med munnen lik en idiot, som försöker läsa öfver katekesen. Men ögonen foro rastlöst omkring, och det märktes tydligt, att han ängsligt spanade efter, huru landet låg.

Under förhöret framträngde också mycket markeradt det okufliga begäret att låta herrarne veta, att han ändå inte vore fyllest så dum, och qväfde alldeles föresatsen att spela oangenämt öfverraskad och enkel. Denna gesällhögmodets

strid mot bondslugheten gaf honom slutligen den kostliga anstrykningen af en kitslig slagskämpe, som snart alldeles glömt, att han stuckit in ansigtet i en godmodig dumsnutsmask, men hela tiden håller näfven i högsta hugg till ett godt nyp.

Äfven rösten hade en helt annan klang och uttalet förrådde, att någon af Dalasocknarna utgjort skådeplatsen för hans tidigare ungdom.

Sedan landssektorn ännu en gång läst rapporten, såg han upp från papperet och sökte en stund under tystnad fixera fången med sina något utstående, vattiga ögon.

"Nåå, är ni Malm?" började han mycket fogligt.

Karlen, som inte tycktes ha låtsat om landssektorns granskning, öppnade nu sina väldiga tandrader och bara gapade.

"Malm?" mumlade han. Och så log han idiotiskt och flinade till: "Hocken malm?"

"Är ni Malm?" återtog landssektorn med något mera eftertryck.

"Neej, är 'an sjalf?"

"Akta er, inga impertinencer! Heter ni Malm?"

"Om jag eter malm? Neej, 'an är allt för åltugga för *mej*, lell."

Landssektorn brassade litet på sin halsduk, såg åter i rapporten och försökte vara human.

"Är ni", återtog han, "afvikne bokhållare Göran Theodor Maximilian Malm, som tjenstgjort vid härvarande jernvägsstations godsmagasin?"

Karlen flinade till och såg sig omkring åt alla sidor, så att man riktigt skulle märka så oskuldsfullt dum han var.

"Jo, nog allti säger dom så, 'ör jag".

"Hvilka?"

"Dom, som tog mej, förstås, länsman och fjärsman. Dom ska fäll 'all rea på fölka dom lell, och dom la femman på mej och sa, de jag va då Malmen och skicka mej hit, fast jag sa ifrån så myckje jag hörka, inte en, utan tusen sinom tusende gånger, kantänka."

Landssektern vände sig nu artigt mot tjenstemännen från jernvägsstationen, och desse intygade bägge, att den häktade icke var identisk med afvikne godsbokhållaren Malm.

"Ja, då få vi väl anse som ådagalagdt, att här föreligger ett misstag på person", förklarade landssektern. "Men hvem är ni då?" återtog han mera skarpt, vändande sig till Malms f. d. vikarie.

"Ja, säj he?" grinade mannen. "Om jag fått fri skjuss hit och fria rum på Hvita huse, så måtte he fälle qvitta härrarna lika, hocken jag ä, lell."

"Ni hade inga papper, då ni anhölls, säges det i förpassningen. Hvar är ni skrifven?"

"I lefsens bok te borja me."

"Stå inte här och skämta, karl! Hvar är ni mantalsskrifven?"

"Åh, jag ä skrifven lite här och lite der, jag, nådi lagman", upplyste mannen, bugande sig för första gången.

"Om ni fortfar i att vägra lemna ordentliga upplysningar om er person, får ni sitta kvar i häktet tills det blifvit på annat sätt utredt, hvem och hvad ni är. Jag råder er därför att godvilligt ge länsstyrelsen de upplysningar, hvilka göra det möjligt att inom kortaste tid hitskaffa nödiga legitimationspapper, då ni, om de befinnas riktiga, genast lössläppes. Jag beklagar visserligen hvad som skett; men enhvar måste kunna göra reda för sina personliga förhållanden. — Således, namnet, yrket och senaste mantalsskrifningsorten?"

Landssektern hade yttrat detta långsamt och bestämdt. "Resolutionen" gjorde synbarligen intryck.

Idiotmasken hade nu alldeles fallit och bondförslagenheten trädde fullt fram, men med försagdare later.

"Åhja, nog för jag kan oppge mina doklamente, i fall de ä så noga", svarade han, seende i taket, "fast en blind höna borde då kunna obsalvera, de jag då alderi i min ti' vari nån bokhållere. Jo, jag ä mjölnardräng och skrifven i Tuna i Bälinge socken sist. Annars ä jag då barnfödd i Äppelbo '38, och heter Pank Anners Olsson. De ä rätt och sanning, sa kung Oskar, sa en."

Dermed var undersökningen slut och den häktade återfördes till länsfängelset, sedan han gjort en något ironisk reverens för alla innevarande, särskildt den stele landssektern, hvilken

inte med den ringaste skiftning i minen gaf tillkänna, att han nog ville se bra klara papper, innan denne oförsynte gök åter släpptes ut i det fria.

\* \* \*

På eftermiddagen kl. 3 telegraferade inspektör Högstedt till trafikchefen, att den person, som häktats, vid på landskansliet hållen undersökning befunnits icke vara Malm. Från den station, der den falske Malm stigit på, hade nämligen ingått rapport derom, och trafikchefen begärde närmare underrättelser från Högstedt.

Elander hade ej på länge varit vid så godt humör som denna eftermiddag. Redan vid uppvaknandet tyckte han sig vara en annan människa. Stärkt af några timmars drömfri sömn — något okänt på senare tiden — vaknade han med en känsla af frigörelse.

Handlingens dag grydde äntligen efter grubblets och de ovissa förväntningarnas långa, pinande natt.

Han hade sett Hagelin resa af med morgontåget och ansåg sig ej behöfva befara synnerliga svårigheter för denne att komma till snar uppgörelse med konsuln. Ty ju fortare Malm kunde komma i väg, ju bättre för alla parterna.

Han visste Den Gode vara väl gömd och att han inte lede någon nöd beträffande det lekamliga, hvilket för *honom* ju var hufvudsaken. Malm skulle om möjligt redan denna natt i väg, fast denne

ej sjelf visste huru, alldeles som man befriar ett litet barn från ett farligt läge, hvarur det icke skulle ha förmått rädda sig sjelft.

Nu hade han äfven varit på kansliet, der allt aflupit väl, alldeles efter önskan. Man skulle emellertid prata derom ett par dagar och det kunde nog ha sin nytta för den verkliga Malms schappering.

När telegraftiden var slut, hade han nära tre timmar lediga och föresatte sig att använda dem till Malms vederbörliga uppsnyggning redan denna afton. Ty när verksamhetslusten en gång var uppe, eldades ångan alltid till högtryck, så mycket högre som den tvungna inspärningen blott gjorde honom mera otålig.

Rudolf hade beslutat, icke allenast att köpa flyktingen ny garderob från tå till topp, utan äfven göra det af egna medel, huru ringa hans tillgångar än voro. Han ansåg nämligen, att Malm väl behöfde alla penningar de kunde anskaffa för färden och första vistelsen i främmande land. Att döma af hvad han hört, skulle konsuln just ej släppa till mycket öfver det allra nödvändigaste, åtminstone af egen fri vilja.

Vanligt konstrueradt folk skulle ha funnit sitt svåraste i denna ganska känbara pekuniära uppoffring. Men derpå grubblade Rudolf inte en minut. Hans betänkligheter härvidlag voro af helt annat slag.

Det föll sig ej så lätt att komma öfver plagg, hvilka ej skulle se lånta eller ännu misstänktare

ut. På den tiden fans i A. blott en enda skräd-dare, som kursade med färdiggjorda kläder, en dansk, smart och talför likt de flesta af sin stam.

Till denne skulle han nu gå och uppge sig ha fått i uppdrag att på prof sända ett par bättre kavajkostymer till en kamrat ute på linien, som ej sjelf kunde få permission att fara in till staden.

Detta lät ju ganska sannolikt. Planen hade ingenting hvarken äfventyrligt eller bedrägligt i sig och skadade ingen, allraminst dansken, som ju fick göra en god affär. Så skulle tusen både unga, medelålders och gamla hyggliga karlar ha tänkt och äfven den mest finskänsliga ungmö hade inte känt det ringaste af sin beundrans doft förflyktigas, om älsklingen handlat på det sättet för en god vän.

Men för Rudolf Elander var det der som att med slutna ögon gå mot ett eldsprutande batteri.

Nutidens analyserande och obducerande vise må säga hvad de vilja och öfverlägset runka sina vissna hufvuden åt sådana barnsligheter såsom foster af den ihåliga hyperidealism, hvilken tillverkats på papper för att uppiffa menskligheten med s. k. dygder, hvilka hon egentligen aldrig haft. Men jag vågar påstå, att själar finnas, der sanningsåtrån är lika så medfödd som hvarje annat utprägladt naturanlag, utan att individen nödvändigt behöfver vara en idiot för det.

Denna sanningsdrift utgjorde en af hörnstenarna i Rudolfs karaktär, hvarpå hans egen växande intelligens och lifskampens invecklade maskineri visserligen alltmer skulle droppa sitt förvittrande, eviga stänk. Men ännu stod hörnstenen ostörd och fast. Han kunde ej ens tänka sig sjelf komma fram med en lögn utan att hela hans inre råkade i våldsammaste uppror. Visserligen hade han börjat dagtinga med grundsatsen om sanningen till hvarje pris. Vore det ej bättre handladt, sade han sig, att rädda en förföljd oskyldig undan förföljarne genom att leda dessa på villospår än visa dem vägen flyktingen tagit? Han hade ju också praktiserat en sådan nödlögn vid bordsamtalet rörande Den Gode. Den hade bränt, men dock oemotståndligt halkat öfver läpparna under ögonblickets press.

Och nu var han på väg att göra sig saker till en ny, öfverlagd lögn. Ty han insåg, att under denna kris — sin sista trodde han! — borde hans individuella hänsyn vika. Man kastar däckslasten öfverbord för att afböja det helas undergång.

Men han kände sig börja sjunka, och gick till dansken under trycket af den bittraste förödmjukelse. Han kunde ej ens möta den illpariga blicken från en sådan bugtande, slingrande, ljugande judeåls schakalögon, ehuru herr Jensen var den förekommande artigheten sjelf och saken aflopp utan ringaste svårighet annars.

Det gick sedan lättare att på öppet köp an-



skaffa hatt, skor, strumpor, lannesaker, nattsäck och diverse annat smått, hvarpå han återvände, visserligen missnöjd med sig sjelf, men full af hopp och tillförsigt beträffande den stundande flykten. Hvarje sak han skaffat utgjorde ju en station mer mot det så ifrigt åtrådda slutmålet. Och sedan? Ja, sedan skulle ingen kunna narra honom ut på hal is mer.

\* \* \*

Också var det under en helt annan sinnesförfattning än gårdagens han nu mätte plattformen för att mottaga Hagelin. Samlingen vid grinden såg ej heller denna afton efter honom med illvilliga blickar.

Men så fort han i den gamle provisorns rödsprängda ögon tyckte sig upptäcka en viss besvärad modstulenhets, som ej jäfvades af den lama handskakningen, såg han genast åter idel menande blickar möta dem i vestibulen.

Sedan han signalerat tågets ankomst och de gingo framåt staden, meddelade han i rabblande hast sina uppköp. Han ville inte strax höra olycksbudet bestämdt och frågade den tigande Hagelin, bara för att lätta på dennes tryckande tystnad, huruvida det vore skäl att ännu så tidigt på qvällen taga de af dansken nedsända kläderna med till Malm för att profva.

Pillertrillaren svarade vresigt, att det så mycket mindre brådskade med utstyrseln som

han ej fått ett kronans öre till respengar åt honom.

Rudolf hade anat onda tidender, men inte alldeles derhän. Nu var allt åter mörkt, vida svartare än förra qvällen, ty då hägrade ju ännu hoppet om erhållandet af sjelfva A och O, penningar åtminstone till resan.

"Det hade jag ändå inte trott, då konsuln ju lofvade i brefvet", började han efter första bedöfningen. "Jag har varit långt ifrån så sangvinisk som du i hela den här saken, men efter brefvet väntade jag bestämdt, att han alltid skulle lemna ifrån sig något, om också inte så mycket som vi kunde hoppas och önska."

"Skön konsul den", muttrade Hagelin, som åter blef sig sjelf och andades lättare så fort han fört fram sitt obehagliga budskap. "Konsuler äro af två klasser. Ytligt folk, som bara går efter statskalendern, ser, att de delas i konsuler och vice konsuler; men praktiskt skiljer bara på kanaljer eller åsnor. Öfverkanaljen eller öfveråsnan kallas för generalkonsul, i fall han blir erkänd. Det finns undantag i alla tre klasserna, men inte så många. Korsningar förekomma oftare. Den der Nymalm hör nog obestriddt till de distinkta kanaljerna. Jag skickar in ditt bref och han låter sin bokhållare kommendera mig att möta honom i en aflägsen vrå af parken långt utanför ena tullen, precis som om han stämt möte med en piga. Naturligtvis går jag dit och får vänta både länge och väl, tills han kommer

smygande och vinkade mig in i en tät berså. Han tycktes betrakta oss som skojare. Hela din historia vore en rätt finurligt med mig hopgjord komplott att narra af honom penningar. Men det skulle inte gå så lätt som vi trodde. Jag svarade honom så godt jag kunde, men aktade mig med afsigt att nämna något om den der galna galoschen, som kom i går — —”

”Han är redan expedierad såsom icke varande Malm, men sitter kvar på häktet tills han kan legitimera sig”, upplyste Rudolf.

”Ja, det kunde jag väl tro, att det uppdraget skulle gå som en dans. Men jag ville inte krångla in affärerna och därför teg jag om den historien. Men den försigtigheten var allt en sämre diplomati. Ty sedan jag vädjat till hans farbroderliga känslor och pligter och till slut bombarderade honom med hans förbannade skyldighet i kraft af den svagsintes testamente, stack onkeln med den här Falske Demetrius som trumf och tog hem hela kakan med samma.

’Nu kan det vara nog’, sa han. ”Tror ni jag skulle ha gått ända hit och lekt kurragömma, om det inte varit för att komma underfund med hela denna historia. Den är inte så illa upp gjord och jag skulle kanske ha blifvit lurad. Det vill säga inte så mycket som herrarne spetsat på. Ty jag är affärskarll tillräckligt för att ej låta så lätt dra mig vid näsan något kännbarare af första bästa skälmar — —”

"Skälmar?!" afbröt Rudolf, stucken till hjert-  
roten. "Hut!"

"Jag sa till och med 'Åh hut, fähund!' men  
det tycktes inte bekomma herr konsuln stort. *Den*  
är kall, ska du tro, men alltid artig och cirklad.  
Han sade sitt 'första bästa skälmar' inte som du  
skulle ha gafflat ur dig det — med ljungande  
förakt. Nej bevars, det lät bara som det gält  
ett par sämre papper i banken.

"Troligen skulle jag, som sagdt', fortsatte  
han så lugnt som om jag alls inte afbrutit ho-  
nom, "ha lemnat herrarne åtskilligt för att få  
den der lymmeln så långt vägen räcker, om jag  
inte händelsevis nyss fått veta, att vederbörande  
åter knipit honom och att han nu sitter inom  
lås och bom. Otur för er, att den der slumpen  
inträffade just nu. Herrarne trodde väl aldrig,  
att han skulle dyka upp mer. Jag ska emeller-  
tid göra för honom hvad jag kan, men herrarne  
få ursäkta, att det nu går genom andra kanaler,  
der afgiften inte är så hög och man kan vara  
säkrare på, att godset kommer riktigt ordentligt  
fram. Adjö!"

Omöjligt öfvertyga honom, att den gripne  
ej var hans brorsson. Han smålog artigt åt min  
förklaring, huru allt hängde ihop. 'Hvarför ser-  
verade herrn inte den der fricasséen genast?' hå-  
nade den basilisken. "Bra lagad på stående fot,  
men tusan så olämplig som efterrätt, mjuka tje-  
nare!" Och dermed gick han och satte hufvudet

på sned så fort han kom till stora gången för att se tillräckligt konsulmässig ut.”

”Hvilken otur!” suckade Rudolf. ”Slumpar, som kunna hända endast mig! Konsuln hade naturligtvis fått veta det der om Falske Demetrius, som du säger, af trafikchefen. Inspektoren telegraferade härifrån i dag kl. 3, att den häktade ej var Malm. Det är nog mycket säkert, att trafikchefen genast delgaf konsuln innehållet äfven af detta telegram, så att, hade du besökt honom ännu en gång på e. m. och gjort ett ytterligare försök, skulle vi nu haft medel ihänderna — —”

”Slump — tala du aldrig om otur i det här fallet åtminstone”, afbröt Hagelin, för första gången rätt skarpt. ”Alltihop kommer af brist på förutseende af oss bägge och mest af dig, ty jag fick ju fara nästan direkt från groggen. Du visste, att konsuln kunde ha fått nys om första telegrammet och borde ha fäst min uppmärksamhet särskildt dervid, så att jag helt frankt förut omtalat häktandet af en främling i stället för Malm, som satt hemma hos mig. Sedan borde du ha tänkt, att misstaget med den häktade snart måste uppdagas och att detta skulle rapporteras till trafikchefen, som i sin tur meddelade rapporten till konsul Nymalm. Hade vi då öfverenskommit, att du skulle telegrafera till mig om samma sak strax efter, enligt på förhand uppgjord adress, skulle jag ha inte ha farit tillbaka med tåget kl. 4, utan återmarscherat till konsuln med ditt telegram, hvilket han efter trafikchefens

meddelande inte haft mage nog att kalla en ny sorts fricassé. Troligen hade jag då haft plentum med mig hit i morgon. Nej, du är för när-synt, min gosse, du ser inte längre än näsan är lång, och då går det så geschwindt att skylla på otur, gubevars."

Ehuru pillertrillaren hade rätt och ehuru han tyckt sig märka, att detta strandvrak från ett antagligen stormigt lif i botten var långt ifrån det sorglösa "mehe" han låtsade vara, kändes den der lektion inte alls trefflig i Rudolfs egna öron. Men misshaget försvann vid den äldres godsinta leende, så mycket mer som han insåg, att penningaffären nog ännu kunde rangeras, hvilket han sjelf ämnade åtaga sig mot det mycket djupt dolda kommissionärsarvodet att få spela N:o 1 af de räddande englarna.

I alla fall måste nu flykten uppskjutas. Nå, några dagar förr eller senare gjorde ju på det hela taget ej så mycket, då Malm var så väl gömd och slapp slita ondt.

\* \* \*

De hade nu vikit in på Hagelins gata, en rätt lång och bred gata, ehuru stadsborna sedan uråldriga tider kallat den för gränden. Bebodd mest af arbetarefamiljer, var denna trakt vanligen redan sänkt i ro så dags på qvällen. Men nu tycktes gränden ovanligt befolkad. Talrika grupper, mest qvinnor, passerade hastigt förbi dem. Troligen hölls bröllop någonstädes längre

fram och man skulle dit för att "se bruden", hvilket ännu utgjorde det mest omtyckta pignöjet i denna aflägsna landsort.

Våra skyddsenglar fäste sig inte dervid i början förrän de kommo ett godt stycke, då man i det klara månskenet på långt håll kunde se, huru raderna drogo till grändens ändpunkt, der de, likt de flytande isstyckena om våren, sköto in i en tät massa, som stod packad just utanför det gamla huset.

Bägge stannade som förlamade, stelnade af samma tanke.

Det kunde inte vara mer än *en* tanke.

Malm var upptäckt och man hade nu samlats dit för att se honom hemtas och afföras.

Detta slog dem i hufvudet som en nedfallande tegelpanna. Ingen hade föreställt sig *denna* utgång. Att gömstället kunde upptäckas, hade ej ens spilts något ord på.

Allt var nu förloradt i ett enda slag.

På Den Gode tänkte de dock egentligen inte, någon af dem. Faran brände dem sjelfva alltför hett i synen. Huru skulle det gå med dem? Det blef första frågan.

Samtidigt kom paniken, driften att skena bort från alltihop. Bägge vände om på en gång, ofrivilligt.

Hagelin var den förste, som blef fri från det plötsligas djurskräck. Han kände lokali-terna och drog Rudolf in i en portgång.

"Det tjenar ingenting till att retirera", hvi-

skade han, ansträngande sig att låta frank och skämtsam. "Såvida vi inte skulle ta till schappen vi också?"

Rudolf teg. Han kunde ännu ej få fram ett ljud. Det var som om en klippta fallit öfver honom.

"Är du rädd, så säg ifrån", fortsatte Hage-  
lin, som inte höll sig med tusendedelen af sin  
unge medbrottslings sjelfuppskattningsvärde. "Då  
gör du klokast i att knalla tillbaka till stationen  
med samma och låta mig ensam vara syndaboc-  
ken. Två sådana behöfs inte för så litet och jag  
kan ändå aldrig komma ifrån, jag, när man hug-  
git honom hos mig."

"Jag lemna dig i sticket?! Jag, som sjelf  
dragit dig in i denna fruktansvärda katastrof?!"  
framslungade nu Rudolf, som om han agerat i  
en tragedi. "Kom, låt oss gå ödet till mötes.  
Men vet, att det är jag, som tar hela skulden  
på mig!"

"Det kan du inte, min gosse lille, om du  
också aldrig så gerna vill nu för tillfället. Den  
Gode har setat gömd i min kattglugg och inte  
Hin Håle sjelf skulle kunna advocera bort den  
skrubben från baksidan af min egen säng. Men  
håll, håll an — — Jag får en tanke — —"

"Ingenting kan rädda oss, och jag ämnar  
visst inte hvarken dra mig undan eller neka."

"Du behöfver aldrig tala, det är bättre upp.  
Var bara lugn. Vi ska drilla oss undan båda  
två. Jag skyller på min städerska. Passar den  
idén? Jag har varit borta hela dagen, något som



ej händt på många år, och ända till G., så att ingen kan påstå, att jag smugit mig tillbaka. Det finns vittnen på, att jag både varit der och rest på jernvägen. Ingenting är väl då naturligare, än att min halftokiga städerska passat på och gömt undan Malmen hos mig, hva? Hon trodde naturligtvis inte, att jag så snart skulle kila hem igen; men hon kuggade sig ändå, fast hon stoppat in honom i ett hål, som jag aldrig sjelf ens luktat opp, fast jag kinesat bredvid det så många år. Det der låter ju inte så pyckelryggigt, hva?"

Rudolf, hvilken tog detta vilda uppslag som ett skämt för att pigga upp honom, undrade dock i sitt hjertas oskuld, om det kunde ha någon skymt af sannolikhet, så att han till pillertrillarens djupa förvåning verkligen sporde, huruvida Malm och hans städerska haft något förhållande sig emellan.

"Vet jag det jag?" svarade Hagelin obesväradt, ehuru knappast i stånd att hålla inne ett gapskratt, trots situationens trängande hot. "Det kan ju hända. Sådant händer, isynnerhet der man minst förmodar. Lotta är visst både ful och halfgalen. Och Den Gode sneglade just aldrig åt kjolar. Men det hindrar ju inte lagfarten. Man måste ge sig tusan på, att de haft något maskopi. Sämt tror alltid folk ledigast på. Och så är det lite romantiskt eller hur?"

"Ja, men hon är ju oskyldig?"

"Hva gör det? Henne ska hela saken ändå komma att drabba minst. Hon anses inte till-

räknelig och slipper ifrån alldeles helskinnad. Ju mer jag tänker på Lotta, ju mer tilltalar hon mig som bulvan."

"Men om hon nu är ett sådant våp, hur har hon då kunnat uppsnoka Malm, när hon ju inte ens haft minsta aning om gömstället?" invände Rudolf, som inom sig upprördes af hvarje tanke på en sådan lösning.

"Hvem har sagt, att *hon* fått tag i honom? Tids nog få vi veta hvem som sparat upp den stackarn. Jaså, du tycker inte om min ljusa idé, du? Neej, det kunde jag också tänka mig. Nu går jag i alla fall dit bort, ta hvad lag det vill. Kila du tillbaka till station, det mår du inte illa af."

Rudolf svarade naturligtvis med att kraftigt sticka Hagelins arm under sin. "Jag går med, komme hvad som helst!" förklarade han med styft patos.

"Tack för hjeltemodet, storsinte broder, men det är bara i vägen nu. Låt mig sköta det här ensam, jag som inte är fyllest så öm om åttonde budet och inte om alla de andra heller för resten."

"Jag ska inte säga ett smack", lofvade hjelten resigneradt. "Men med måste jag."

"Nå, så ske dig som du vill, men inga idealistiska utbrott — framåt marsch!"

Hopen utanför Hagelins boställe tycktes mest bestå af madamer med barn, bättre och sämre jungfrur samt några sotiga grufarbetare instuckna här och der. Qvinnorna sågo förskrämda ut,

gapade upp mot öfre våningen och pratade ifrigt, ehuru dämpadt.

Smärre grupper syntes också med korta mellanrum passera ut och in genom sjelfva porten. De utkommande blandade sig med massan, hvars närmaste delar genast slogo täta bugter omkring dem för att uppfånga hvad de hade att förkunna, hvarpå uppstod ett allmänt summ, som ur en kupa då bien hota att svärma.

Våra bägge herrar väckte ingen uppmärksamhet i början, emedan alla stodo vända åt huset till. Men när de försökte tränga sig närmare porten, igenkändes Hagelin af de närmaste, som med ett anskri af oartikulerad fasa kommo hela högen att vända sig om.

Vid hans åsyn nedgick sorlet med ens till hviskning. Det var som om han lagt på deras munnar en ofantlig sordin. Straxt derpå afstannade hvarje ljud och allas ögon nitade sig fast vid Hagelin med ett på sådana hvardagsansigten så mycket fullare drastiskt uttryck af ytterlig förvåning och rädsla.

Elander, som stod der hög och blek med våldsamt hopbitna läppar, brydde sig ingen om, ehuru han försökte ståla till sig för att trotsa en värld.

"Hva är egentligen meningen med det här, godt folk?" frågade Hagelin lugnt, nästan gemtyligt. — Våldsamt komiska sågo också de flesta ut med sina vidöppna ögon och munnarna på helspänn.

"Och hvem fan har skickat bud på er, eftersom ni tycks ha varit och helsat på hos mig?" sporde han ironiskt tre lunsiga pigor, som kommo flåsande ut genom porten.

Dessa, som först nu fingo syn på honom, hajade till ett "Harre Jasses, därne står'n ju"! och gnodde i väg, så att de breda sulorna viftade högt.

Vid detta gallskri dök en figur upp, som stått liksom på post innanför porten. Det var den mångomtalade Lotta.

Hon visade i det fulla månskenet mer tydligt än som egentligen var trefligt sitt breda ansigte, som frappant hade tycke af en på vissa punkter rödfärgad rofva, hvari någon fuskare sökt skära ut en näsa, hvilken han ej kunnat få tillräckligt fram, men sedan, liksom för att ta igen skadan, skurit till en mun för två.

Det tycktes också som om käkarne försetts med något extra maskineri, hvilket tillät dem göra dubbla slag mot vanliga dödligas. Troligen var denna brådstörtande, forcerade prathastighet egentliga grunden till misstankarna om att åtskilliga skrufvar inte sutto så riktigt fasta.

Så fort Lotta fått syn på Hagelin, slog hon ihop händerna, sprang alldeles intill honom och starrbligade upp i hans ansigte med ett så stelt uttryck af fasa, att tungan satt som fastläst, hvilket var det svåraste symptomet hos *henne*.

Hon bara glodde honom stinnt ända in på

näsan och hade fattat i och höll upp hans ena arm.

"Hva går åt dej?" fräste Hagelin halfhögt, ryckande lös armen. "Har du nu blifvit alldeles sqvattokig? Hvarför låter du främmande menniskor karta opp till mig som på ett panorama?"

Lottas runda ansigte hade skinit upp, och vefstaken kom i gång med susande fart.

"Åh, så glittandesta gla ja ä, att de inte va aptekarn! Hva va e ja sa? De kun int va aptekarn, omöjeligen, sa ja. Han ä en riktin harre, så de ä int nå likkt, sa ja, barre en förstår sej på'n, sa ja. Han skojar och låter värre iblan, men de ä int nå ledt i'n, fast de kan så tyckas, sa ja. Sa ja int, de de int kun vëra aptekarn?" skrek Lotta öfverljudt, adresserande sig till hopen.

"Du lät int så värst säker nunnes, tyckt mej!" svarade en karlröst hånande.

"Anfäkta mej, jag begriper ett sock af det här!" ropade Hagelin med väl spelad förtrytelse. "Hvarför stå alla menniskor här utanför och gapa? Hvem har skickat bud på dem, frågar jag ännu en gång."

"Hå, ja vardt så radd, så radd, så jag kund int begå mej, utan måtta te springa te Anderssons utme öss, å så geck de kring kring som Berglunds härfvilt långs hela gränn, gå ut och gå in om e — —"

"Hva om, hva om, din sakramenskade slam-

mertacka?" röt Hagelin så barskt han kunde, ehuru han nog darrade inom sig för svaret.

"Hå, jessestaligen, jag kommer ju vet ja i möres och skull te städa och då va aptekarn int här å ja vänta me kaffe å aptekarn kom inte, så ja mätta gå, å så när jag kom tebaks på qvälln, så såg ja aptekarn inte hade väri hemma; men så bäst de ä, så får jag höra de börja jussom på te sucka å jämra se å låta illa i sängen, å när ja tittar etter, så syns de ingenting te der, utan de bara geck på te sucka å jämra å de lät så förfasli, jussom nån hade hålli på te dra de sista dragene. Å ja vardt öfver me gifvin, för ja trodde de va aptekarns vålna å att han va dö nånstans å att de bödas för'n, raväg. För ja hadde då allri hört nå kränk der förr, å vardt så radd å utom mej, så ja sprang te Anderssons, å så geck'e gålmillan, å så kom fölke hit, må vetta, å ja lät dom gå opp, för ja trodd int me sjalf, å dom ha hört de dom me, å hört de tala iblan å ropa på aptekarn. Men nu ä ja så gla, sen ja fått si aptekarn ä här sjalf te skäls och välbehullin — —"

Hon hade i ifvern och sin öfversvallande glädje åter fattat Hagelins arm, liksom om hon velat ännu en gång öfvertyga sig, att han verkligen var kroppslig och inte ett spöke.

"Tack Lotta, tack! Du menar väl, fast du är lite fnoskig och lättskrämd. Nå nå, jag undrar inte på det, om det kom så der hårdt och starkt. Ser ni", fortsatte Hagelin till de närmaste, "jag

har hört, att jag har en sån der varsel, ni vet, före mig mot när jag ska komma, i synnerhet då jag varit långt borta. Då blir varseln alltid skarpare. Många ha sagt mig det der den tiden jag bodde tillsammans med kamrater på apoteken. Sjelf har jag aldrig märkt något. Också hör det alltid upp så fort jag kommit hem, så nu kan ni gerna gå och lägga er, godt folk. För nu är det nog slut med spökeriet, och jag är trött och vill att här blir tyst. Godnatt med er och frid och fröjd, och tänk inte mer på det här spökeriet, för då få ni bara drömma om jemrande andar och illalätande utbördingar och allt möjligt sånt der sattyg hela natten!"

\* \* \*

Med dessa lugnande ord gick Hagelin in till sig, åtföljd af Elander och Lotta, som gick friskt på med en hop detaljer, till hvilka vännerna lyssnade med ett tålmod, som de annars ej skulle ha lagt i dagen. Men när hon pumpat sig läns, afklippte Hagelin hennes sällskap dit upp med en skur extra ovett. Lotta visste tydligen ingenting om Malm, och ingen af de andra heller.

När de äntligen kunde kika genom porten efter hennes lunkande gestalt, som skyndade att upphinna de hemgåendes yttersta led, drogo bägge en hörbar suck af lättnad.

"Nu har då den jemmern en ända", sade Hagelin, "och de må gerna sqvallra om kring stan, att det spökar i det här gamla rucklet, så myc-

ket de orka. Ingen dålig idé. Det var kanske dumt, att jag inte på skarpen trattade i dem det med för samma betalning."

"Så fiffigt du tog det", utropade Rudolf, som dragit största sucken. "Du var ju riktigt beundransvärd. Men det är för olyckligt med Malm. Han har naturligtvis blifvit sjuk."

"Förmodligen, såvida han inte blifvit galen. Han såg ut att vara på god väg i går natt."

Rudolf teg. Han ville ej öka farhågorna genom att nämna hvad han kände till i den vägen.

Så fort de kommo upp och in i Hagelins yttre rum, hördes dofva stönanden med korta mellanrum från sängkammaren. Det lät verkligt ohyggligt hemskt, ehuru ljuden för dem ej hade något öfvernaturligt.

Inom ett par minuter hade de tändt lampan, nedsläpt gardinerna, flyttat undan sängen och öppnat dörren till gömstället.

En vidrig stank slog emot dem.

I sängen låg Den Gode blek som en död, omgifven af de äcklande intygen på att magen dukat under för den plötsliga öfvergången från bär till den yppersta skinka.

Han svarade nästan ingenting på deras deltagande frågor, utan bara jemrade sig monotont. Sjukdomen hade nog angripit honom mycket hårdt, såsom fallet är med ursprungligen starka fysiker.

Hagelin lagade hastigt till en s. k. besk, den



enda medicin han för tillfället kunde åstadkomma, och gaf Malm den som man håller medicin i ett barn, ty denne visade sig redan vara så matt, att han sjelf inte orkade föra glaset till munnen.

Sedan hjälptes de åt att göra rent, hvilket jobb inte föll sig så angenämt för den propre telegrafisten, ehuru han fann uppoffringen estetiskt mycket upphöjd och berättigad.

Då skrubb och säng blifvit någorlunda snygga, bäddades Malm, hvilken de måst bära ut under tiden, åter ned och tycktes om en stund falla i en sömnluk dvala.

"Hva tror du? Är sjukdomen farlig?" frågade Rudolf, sedan de sakta smugit ut i sängkammaren.

"Det är inte så godt att säga på rak arm. Vi skola hoppas, att den inte hör till de svårare, framför allt ej till de långvarigare, ty sannerligen jag då vet, hur det här ska sluta."

Hagelins utseende hade igen skiftat om till något helt annorlunda än hans vanliga. Han förekom nu som en gammal betänksam man, för hvilken Rudolf började känna en allt större respekt, hvilken dessutom ökades i samma mån han visste sig stå i allt större beroende af honom.

Men det behagade ej vår stolte och samvetsgranne unge man. Han kunde aldrig lemna ur sigte, att *han* dock var primus, var den som borde rida för rusthållet, och att Hagelin blott utgjorde ett slags amatörmedhjelpare.

"Jag ska stanna här och vaka", förklarade han därför pligtmedvetet. "Du är väl trött efter resan och behöfver hvila. Säg mig bara, hur jag ska bete mig, om han vaknar och blir sämre."

I Hagelins ögon visade sig en hastig skymt af skalken. "Jag ska nog se till honom i natt. Var lugn du, min gosse, tidsnog får du vaka, tidsnog kommer den onda tid, och du får dess galla smaka. — Nu kör jag hem dig på allvar."

"Tusen tack, men jag ville så gerna, så gerna, så det kan du aldrig tro. — Godnatt då! Jag sätter mig nu bums och skrifer permissionsansökan, så den kan gå med morgontåget. Pengar måste vi ha — —"

"Om än aldrig så litet, ja. För kan du pressa långschalar ur *den*, får du allt begagna tumskrufvar. Nå nå, sköt du den hårdhertade onkeln, ska jag väl försöka pyssla om hans för mycket uppmjukade nevä. Hvar och en på sin teater, men bägge för ett godt slut på pjesen och så fort som möjligt, ty nu är den inte egentligen rolig längre."





### Fjortonde kapitlet.

Jemt upp det värsta af allt. — Lik eller inte lik, det är frågan. — "Månn' detta kärlek är?"

Fredagsmorgonen satt Rudolf ensam i en 2:dra klassens kupé på väg till G.

Han hade fått permission endast med det uttryckliga vilkor att återvända dagen derpå, njuggt som man i allmänhet höll på ledigheter vid denna bana, hvarest semester ännu var ett okänt ord och somliga telegrafister under sex år ej haft mer än två söndagar lediga.

Vagninredningen var hållen i billigt grått. Grått var äfven vädret, landskapet och humöret.

Ett ständigt plaskregn, med vinden från nordvest, kastade sneda, våta strimmor öfver de smala fönstren, hvarigenom man mest skyntade en öfverallt lika enformig skogstrakt, här och der lemnande rum för några gula stubbåkrar med ljusgrå lervälling i dikena, under det tåget, med de långrandiga 20 minuterna pr mil maxi-

num, långsamt pustade sig fram uppför de starka lutningarna.

Rudolf gick ej af vid stationerna för att helsa på sina mer och mindre viktiga uniforms-bemössade kamrater, utan satt i ett hörn orörlig, endast då och då bitande in mustacherna mellan sina små täta framtänder.

Det jäste och arbetade inom honom mer än någonsin. Hagelin och han voro just nu i det tjockaste af en ny fara, hvilken befriarne inte heller tänkt sig, mycket mindre räknat med, men som visade sig vara fruktansvärdare än alla andra olyckstillbud. Den kunde föra dem långt, längre, mycket längre än de någonsin drömt om.

Malms sjukdom blef ej öfvergående. Blekheten hade lemnat rum för en onaturligt röd färg. Pulsen var hög, feber hade infunnit sig.

Hagelin såg allt mulnare ut. Han var tillräckligt erfaren för att inse, hurusom "beskar" inte utgjorde något lämpligt remedium för sjukdomen, men ej doktorsaktig nog att våga sig på en diagnos. Som gammal farmaceut afskydde han ingenting så djupt som qvacksalveri och därför befann han sig i den ängsligaste förlägenhet.

Också hade den gode pillertrillaren förlorat hvarje spår af sitt goda lynne, ty nu hotade situationen att bli ytterst kritisk för honom personligen.

Till följe af sina ingrodda provisorsåsigter

om det fördömliga i att "qvacka", ansåg han sig hvarken kunna eller böra ensam öfvertaga Malms behandling under sjukdomens nuvarande stadium. Han förekom orubblig dervidlag.

Men man kunde ju ej vända sig till läkare, åtminstone inte till någon af doktorerna der. De voro gamla, lojala karlar bägge två, som skulle ansett sig ovilkorligt skyldiga att anmäla patienten, kanske innan de undersökt hans tillstånd.

Så räsönerade Rudolf. Hagelin gaf honom nästan rätt, men sade sig ändå ej kunna stå till svars med att sköta honom på egen hand. Derigenom kunde sjukdomen förvärras just till följe af hans möjliga misstag om verkliga naturen af det onda. Och om till slut Malm genom oriktig behandling råkade i en farlig kris, der det vägde mellan lif och död, huru skulle de då göra?

Borde de äfven då af fruktan för upptäckt kallblodigt undanhålla honom den möjliga, kanske vissa hjälpen och hellre låta honom gå under än våga det enda verksamma steget till hans räddning?

Detta var, som sagdt, en allvarsam fråga, så mycket mer som den ej tålde något uppskof.

Hagelin, som ej likt Elander drog sig för en öppen diskussion eller skyggade tillbaka för att se rakt mot de yttersta konsekvenserna, påyrkade bestämdt, att en läkare skulle tillkallas. Han hoppades visserligen, att det onda skulle visa sig blott vara en stark magkatarr, men det

kunde också vara något, som hotade med den fruktansvärdaste af allä katastrofer.

Och om det värsta skulle hända, om Malm doge, då uppstode en situation så förfärlig, så pinsam, att ej ens Elander bland sina svartaste nattspöken sett skymten af något liknande.

I sista stunden hade de bägge vännerna afhandlat allt detta, och när de kommit till denna olycksbådande klimax, förklarade Hagelin, att *han* nu icke längre ville vara hyresvärd, om ej läkare tillkallades. Han hade ej tänkt sig, att svårigheter af denna dystra art skulle uppstå, och vägrade att medverka till hvad han rent af måste anse blifva ett *mord*, begånget af honom och hos honom. Äfven vänskapen har gränser, och detta sträckte sig för långt.

Rudolf insåg nog detta och mera dertill. Men han var lika bestämdt emot att taga ett steg, som han trodde skulle leda till ovilkorlig upptäckt. Dels brast honom modet. Han bäfvade för följderna. Dels fans hos honom genom härledning, stärkt af faderns maxim, ett envist begär att försöka gå i land med den sak han lagt sig ombord med, att inte ge sig — som det så drastiskt heter — "förrän tarmarna släpa."

För första gången hade de nu kommit sig ihop på allvar. Rudolf tog snart eld och sade Hagelin, att han nog märkt, huru denne hela tiden betraktat saken som ett blott äfventyr med lustiga tillbehör. Men nu, när äfventyret började antaga hotande dimensioner, ville han ej

vara med längre. Hagelin hade också tolkat sitt hjertas mening och förklarat, att han väl på fullaste allvar velat stå bi vid att rädda Den Gode, men dock inte ända derhän att hellre låta honom rent af dö än återlemna honom åt rättvisan.

Rudolf ville i hettan påtaga sig hela ansvaret för uraktlåtenheten att hemta läkare, en accept hvilken Hagelin naturligtvis ej kunde godkänna, isynnerhet som den hvarken tjenade eller verkade till något.

Slutet på torsdagsnattens ängsliga öfverläggningar blef emellertid, att Hagelin lofvade icke tillkalla någon läkare, förrän han tydligt kunde märka, att den sjukes tillstånd ytterligare förvärrades. Men då borde främmande hjälp genast anlitas, det måtte i öfrigt uppstå hvilka följder som helst för Malm och dem sjelfva.

Detta var, hvad han hade bakom sig. En horisont, der moln timrade sig på moln ända upp mot zenith, tills himlen blef en enda orörlig, kompakt massa af mörkblått, rufvande elektricitetshot, under hvilket lifsvågorna skälfde i dallrande reflexer, liksom dragande ihop sig för hvad som komma skulle.

Han vände sig framåt utan att dock ett ögonblick kunna stiga ut ur denna jättemolnbanks hemska, lurande skugga.

Framåt. — Hvad hade han då der? Fuktig, långsläpande dimma, bugtande sig till ett orm-

likt, halt, kallt vidunder, mot hvilket han snart måste strida, han visste ännu icke huru.

\* \* \*

Rudolf var ensam i den lilla kupén, som utgjorde en tredjedel af vagnen, hvars öfriga två tredjedelar bildade en 1:sta klass kupé med röd- och hvitrandigt bolstervarsöfverdrag efter denna lukrativa jernvägs ekonomiska principer.

Han hade tillsagt konduktören att inte öppna dörren vid stationerna och släppa in någon passagerare annat än i yttersta nödfall. Han tålde ej belåtna ansigten och trodde alla vara nöjda, glada och beskäftiga utom sig sjelf.

Vädret och landskapet harmonierade mera med hans egen sinnesförfattning. Den duskiga skogen med barren öfverfulla af regn, som ständigt droppade från qvisttopparna, de svällda mossorna, döda blommor här och der efter den unga blomstringen längs banbankarne, alla dessa sommarens dödsryckningar stötte honom icke genom någon brutal akt af glädje och obesvärad förnöjsamhet. En plötslig solstråle, som kastat sitt gnistrande löje öfver denna verld i resignerad gråt, skulle ha pinat hvarje hans fiber. Det våtaste näst vattnet sjelft är en genomregnad nordisk skog, och denna däfna, sura höststämning förekom honom som ett ofantligt bad, der ängslan vaggades in i ett slags dof försöffning och nervositeten fann relativ lindring.

Tåget hade stannat vid en större station, i



hvars närhet lågo flera jernbruk. Många passagerare stego på der, och medan lokomotivet vexlade in ett par kolossala trækolsvagnar, hördes glädtigt prat mellan afresande och bekanta, i synnerhet utanför närmaste 1:sta klassens kupé. Tydligen gäster, som skulle återvända till staden och skjutsats ned i åtskilliga täckta vagnar, hvilka syntes på planen utanför stationshuset.

Det hade börjat bli ondt om platser, ju mera man nalkades G., men konduktören hade dock ej öppnat dörren till Rudolfs kupé, emedan jemförelsevis få här åkte på 2:dra klass.

Tåget var klart till afgang, åskådarne hade stigit från vagnarna, och inspektoren stod redan med pipan för munnen, då en qvinlig figur syntes springa från biljettluckan, viftande med en hvit biljett, 1:sta klass. Den artige inspektoren hvisslade ej, utan gick att sjelf öppna en vagnsdörr. Men den sena passageraren skakade på hufvudet. Hon ville helst vara ensam. Om det finnes någon tom 2:dra klass? Inspektoren öppnade Rudolfs kupé, såg ingen der, emedan denne satt bakom dörren, hjälpte fruntimret in, läste vredet och blåste afgang.

Allt det der var gjordt på ett par sekunder. Rudolf kunde knappast fatta, huru hon slungats in i vrån midt emot honom, den der lilla våta varelsen, bokstafligen från hjässan till tåspetsen insvept i en drypande guttaperkakappa, emedan äfven hufvudet inneslöt af kapuschongen, hvil-

ken slutade i en lustig liten strut, som käckt stod rakt upp i ända.

Ingendera sade naturligtvis ett ord. Rudolf smög genast öfver åt kupéns andra sida så långt till fönstret han kunde. Han var förlägnast.

Sedan första ofrivilliga häpenheten gått öfver, började nya passageraren den qvinliga instinktens verksamhet genom att minska toppriggen med en hastig knyck i struten, hvilken bragte öfverseglet ned på ryggen och nu först blottade ett ansigte, som med ens spred liksom ett piggt sken öfver det lilla grådaskiga båset.

Rudolf ville inte se det och såg det ändå. Han sökte spika fast ögonen i den fernissade ekväggen midt emot sig. Han stirrade skenbart ut öfver en trist myr, som började till höger bortom den slamrande bropassagen, och tordes ej kasta blicken öfver åt de vackra björkha- gar han visste ligga på andra sidan banan.

Han hade blott en sekund mött hennes ögon, stora, diskreta glober, såg som genom några öfver hvarandra glidande dukar af luftig gas skymta mörka, täta fransar, ett par bågiga penseldrag, en ovanligt liten, men kraftig oval. Näsa, mun, haka? Om man frågat, skulle han ej för sitt lif kunnat upplysa, huruvida de erinrade om Athen, Rom eller Norrköping.

Han såg blott denna enda blick, då hennes ögon mötte hans, såg rodnaden, som flammade till likt en bengalisk eld. Detta mörka och detta röda smögo in under hans ögonlock och spunno

ständiga rosende färger, medan hans näthinnor mekaniskt återspeglade de sankna små kullarna, hvilka höjde sig ur träskan.

\* \* \*

Huru kärleken dör, veta så tämligen alla de, som älskat, svärmat, lidit, ledsnat, vämjts och kanske slutat med att hata. De, som ha tid och fallenhet, skola nästan i de flesta fall kunna följa detta förlopp så att säga med klockan i hand och tämligen bestämdt påvisa, när färgerna i illusionernas såpbubbla antaga denna brungrå ton, som föregår ögonblicket innan hon brister.

Men huru kärleken födes, derom sväfva vi ännu i dunkel. Kärleken, denna starkaste af sympatier, hvilken man en gång kallade helig och ideal. Kärleken, sådan den vid tjugu år i ett gifvet ögonblick springer fram fullskapad, likt den glödande gnistan ur friktionen mellan två motsatta poler.

Är kärleken i sin äkta, friska form endast lifvets varmaste, mäktigaste fantasi, medan tillvaron ännu närmast blott utgör en samling vårdrömmar, oberörda af verkligheten? Är den innerst dock sammansatt blott af bräckliga illusioner, väfda af den starka, jäsande ynglinganaturen, som råkar i ett slags delirium, när pilen träffar *just då och från den?*

Huru har man ej i oräkneliga exemplar skådat kärlekens eviga planta utan att komma underfund med fröets mystiska grodd!

Man kallar den instinkt, men träffar blott en sida deraf. Och denna själarnas harmoni, hvarom man skrivit så vackra saker, lemnar den dunkla gåtan lika skön och ofattlig som hon alltid varit. Allt gäcker oss, liksom beträffande ursprunget till lifvet sjelft. Synvilla, sinnesvilla, trolleri! Ty kärleken är proteusartad. Den glider undan vårt grepp, vexlar oupphörligt form inför våra ögon. Kärleken, i synnerhet den första, som gror af ett ögonkast, är en af menniskolifvets djupaste mysterier, en af dessa mäktiga verkningar, hvilkas gömda orsak hålles dold för äfven de skarpaste blickar.

Ack, först när åren lossat passionens bindel från våra ögon och erfarenheten lärt oss, huru mycket vi skattat åt naiv okunnighet och okritisk tro, då först mäktade vi måhända varsna en glimt af denna underbara hemlighet, ehuru vi ej någonsin få se den i sin rätta gestalt.

Vi tala ej om vrångbilderna i det konventionela, det afpassade, det gudliga; räsonnemangs- och finanspartien, hvilka icke alls växa från denna hemlighetsfulla rot. Ännu mindre om de gemena travesteringar, då efter en mansålder af punschpumpning och kloaksinlighet man sniglat sig upp till en fet tjenstemannalön, ledsnat på punsch och debaucher och gifter sig med en "söt" flicka, hvars hufvuduppgift är att få vara med i viften och kläda sig efter sista modet och som utan en suck säljer sin ungdom mot denna vattvälling åt en däst svamp, som förgäfves

använder alla möjliga vatten att laka ur sina spritdränkta porer och som ingen yttre anständighet mera mäktar höja en millimeter öfver prostitutionsnivån.

\* \* \*

Men Rudolf Elander var ett lämpligt mål för den antika pilen. Ännu blott tjugutvå år, hade han en fullsträngad lyrikers fint erotiska själ och tillhörde ej en generation, hvars adertonåringar med torr, verserad tvärsäkerhet söka öfvertyga mognade variétédivor, att de inte mer ha något att lära i Paris.

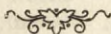
Han kände denna underbara grodd slå rot i sitt hjerta, en jordmån så lucker, så ljum, så växtkraftig som nordens jäsande mark efter första vårregnet. Och så starkt vidgade sig denna nya växt, att allt annat jagades ur vägen. Den hotande molnväggen i A. nådde honom ej längre med sin skugga, och han hade ej vidare egnat en tanke åt hvad som skulle göras i G., förrän tåget med sakta fart gled in på dess långa bangård.

Rudolf spratt till, när han såg den väderbitne vexlaren. Han hade varit under intrycket af en förtrollning, hvori tid och rum blifvit borteskamoterade.

Nu var allt trivial verklighet igen, då tåget stannat inom banhallen. Paketexpeditören, som stod gloende innanför sin ruta, den fjantige inspektoren, som rände på sned med väskan, kon-

trollören i sin tjuguariga skärmmössa, trafikchefens sura anlete — —

Dörren öppnades. Rudolf drog sig vördnadsfullt tillbaka, stelt med nästan frånvänd blick. Hon böjde smått på hufvudet, hoppade lätt ur och skyndade in i 1:sta klassens väntsal. Han ansåg som ett helgerån att se efter henne, att spionera ut, hvem hon kunde vara. Och som i en dröm gick han in till telegrafchefen att pligt-skyldigt tacka för sin permission.





### Femtende kapitlet.

Varmt blod och kallt. — Jason nyper gyllne skinnet,  
tack vare Medea. — Genom bakvänd kikare.

Enkefru Elander hade ej fått någon under-  
rättelse om sonens resa. Rudolf ville ej ängsla  
sin mor med ett jota af rymningshistorien, hvil-  
ken han väl visste blott skulle förskräcka och  
öfverlemna henne åt den pinsammaste oro.

Han hade redan hunnit så långt på lifvets  
krokiga vägar, att han fann sin mors åskådning  
för trång och begränsad. Lik studenten, som  
lefvat blott i idéverlden bland kamrater och  
plötsligt kastas ut midt i den vanliga mennisko-  
hopen, för hvilken praktiken betyder allt, kände  
han en starkt reagerande ringaktning för van-  
makten i den stilla verld, hvarifrån han utgått.  
Modern skulle endast pina och hindra honom  
med sin skrupulösa samvetsgrannhet utan att  
vara i stånd att befordra saken det ringaste.

Men hans innerliga, öppna väsen led ändå djupt af denna förtegenhet. Modern var honom helig och hans enda förtrogna. De brefvexlade flitigt som ett par älskande, och ännu hade han för henne ej burit på någon hemlighet utom denna.

Och nu — detta nya, som alltjemt sjöd inom honom, ehuru regnet stridt forsade ned i strömmar, der han gick längs den dåligt sandade strandskoningen vid hamnen. Der satt "moster Svan" med sitt svullna bullansigte vid Tullbryggan. Huru gerna hade han ej velat fara med hennes båt öfver ån för att ur sin mors rena minnen smekande lista fram något af hvad som rör sig inom den sjuttonåriga, då hon undergår sin stora metamorfos genom denna blick, som säger mer än millioner ord, tolkar otaliga gånger ljufvare känslor än den mest rörande violinelegi!

Han törstade efter kärleksfulla ord, efter smekningar, efter att betraktas med älskande, beundrande blickar af en qvinna, för hvilken han visste sig vara den mest dyrkade af alla. Hans hjerta rann öfver och behöfde utgjuta sig, och han skulle ha velat tala om *hennes* i dämpade antydningar; huru kunde han dock icke säga.

Men allt detta känslobrus gömde sig försigtigt under den våta, prosaiska paraplyn, emedan han ville låta så få som möjligt veta, att han var i staden. Ty hvad skulle en sådan mor tänka, om man berättade henne, att sonen varit der och inte kommit hem till henne?



Så gick han då utan att ens äta frukost direkt till det ärevördiga köpmanspalatset, som genom vänners vännar räddats åt den återupprättade konsul Nymalm.

\* \* \*

Rudolf hade skickat in sitt kort med påskrifven begäran om ett samtal och blifvit ombedd att sitta ned och vänta i en stor sal med två rader breda gångmattor längs det gamla, bonade golfvet. Vädret tillät nu ej ett möte i stadsparken, och konsuln behöfde därför antagligen en stund att förbereda sig på den nya attacken.

Vår telegrafist skulle därför haft god tid att studera den målade handelsflotta, hvilken i präktigt förgyllda ramar nästan täckte väggarna. Samtliga fartygen — representerande alla våra typer från den tjockbukiga hukaren till den sista skarpa klippen — buro på förtoppen firmans initialer och utgjorde de enda synliga lemnin-garna från det stora rederiets mer än hundra-åriga uppträdande på världshafven.

Men Rudolf egnade knapt en blick åt dessa stereotypa gjorda mariner, så upptagen var han med att läsa öfver hvad han skulle säga. Detta hade han haft alldeles klart för sig, när han reste, och sedan ej brytt sig om att tänka derpå. Han ansåg emellertid denna del som det lättaste af sin uppgift.

Rudolf tillhörde visserligen dessa menniskor, för hvilka ingenting är mera motbjudande än att begära något, då det gäller dem sjelfva. Deremot hyste han ej ringaste hänsyn att hos främlingar utverka hjälp åt andra. Han tyckte sig då komma på jemlik fot med hjälparen och det t. o. m. smickrade hans stolthet att få agera beskyddare — en ganska vanlig företeelse för öfrigt.

Men när han nu satt i denna högtidliga, gammaldags sal, der allt talade om kall ordentlighet, der till och med husans ansigte antagit prägeln af något regelrätt, kände han både sig sjelf och sitt ärende pinsamt svära mot denna omgifning. Den "rättvisa saken" krympte till något omotiveradt. Han tyckte sig sjelf stöta på väl mycket äfventyr gent emot det der korrekta.

Så att då husan på sitt storgårdsdresserade sätt bad honom stiga in till konsuln, kände Rudolf Elander sig nästan lika enkel som om han gått dit för att höra efter en anställning.

Nymalmska släkten härstammade från hvad man kallade "fiskaradeln." Den kärftva ihärdigheten hos dessa sträfsamma strömmingskungar hade hos skeppsredarne efterträds af detta dryga högmod, hvilket hos kraftiga, sträfva naturer följer lång besittning och medgång.

I konsul Robert Nymalms person hade urformen betydligt förtunnats till förbindlig tvärsäkerhet, särskildt genom ett längre vistande i

London, der kantigheterna afslipats, och från hvilken tid han äfven fortfarande bibehöll city-typen i sitt yttre och sätt att vara. Han var nu en väl bibehållen sjuttiåring med vårdade polisonger, hvitt, glänsande hår och ännu mörka ögonbryn. Munnen var särdeles välformad med grekiskt kort öfverläpp. Han hade också till sin disposition ett synnerligen angenämt leende, från hvars magnetiska välde det för mången nog varit svårt att frigöra sig i vare sig kärlek eller affärer.

Konsuln steg genast upp från skrifstolen, så fort Rudolf kommit in, räckte honom hjertligt sin hand och tog honom med sig till en liten soffa, der han med en artig gest bjöd honom taga plats.

"Välkommen herr Elander!" började konsuln fryntligt, efter att ha öfverfarit den unge mannens nobla ansigte och strama hållning med en blick som af glad öfverraskning. "Fägnar mig att se herrn. Jag får tacka för brevet och hjälpen åt den der — hva är det han heter nu igen — —?"

"Malm."

"Malm, ja. Något oblygt att ta sig så nära in på namnet, inte sant?"

Rudolf teg, men böjde på hufvudet, ehuru han kände, att det bar emot.

"Herrarne voro ju kamrater?" fortsatte konsuln.

"Ja, i tre år."

"Ändå inte längre? I så fall är väl den der Malm en särdeles utmärkt karl, efter herr Elander velat stå risken i en så vansklig sak?"

Den gamle, fine mannen sade detta på ett så faderligt sätt, att Rudolf nästan trodde frågan förestafvad af idel omtanke för honom. Men han ansåg sig ändå ej böra svara, utan föredrog att åter tyst böja på hufvudet.

"Nå, jag känner honom inte, men hela rymningen synes mig vara en ovanligt korkad affär, som måste förutsätta, att karlen antingen är mycket dum eller rent af fånig. Jag kunde till och med ha något skäl att tro det senare. Har herr Elander inte märkt spår till sådant hos honom, någon sorts tokeri eller ditåt?"

Rudolf kände, att han rodnade. Huru skulle han svara? Och hvart ville den der välvilligt småleende gamle herrn komma?

"Kanske", anmärkte han så diplomatiskt och torrt som möjligt. "Malm var nog litet excentrisk ibland och möjligen gjorde han det der under ett dylikt ryck — —"

"Jaså, ja, jag kunde nästan tro det", suckade konsuln. "Påbrå efter min stackars bror Richard. Det är för olyckligt, att detta elände går igen. Hva ska man ta sig till med en sådan?"

Rudolf hade hela tiden känt liksom om han haft ett snöre kring sin hals, hvilket den vänlige gubben midtemot blott lent dragit i och

ändå dermed fört honom dit han egentligen inte alls ville gå.

Nu föresatte han sig att hålla emot och få konsuln på *sin* väg. Han svarade blott med en axelryckning, som äfven artigt folk kan göra på en allmän fråga, men kastade genast om samtallet. "Jag hoppas", började han vördnadsfullt, "herr konsuln nu kommit fullt på det klara med att provisor Hagelin och jag inte farit med falskhet. Konsuln vet väl, att den häktade personen, som tagits för Malm, är en helt annan?"

"Jaha, jag har just hört det. Löjligt nog tycks de ha kommit samtidigt — —"

"Tror då konsuln, att jag är stadd i rätta ärender, när jag nu måst skaffa mig permission för att fara hit och hemta de penningar, som min vän Hagelin i går inte kunde få, därför att det der misstaget kom emellan?"

"Visst tror jag herrn. Hvarför skulle jag tvifla på riktigheten af det der? Och jag säger ännu en gång, att jag tackar för hjälpen. Det är mycket snällt af herr Elander att vara så der ifrig för en bekant, som råkat illa ut och troligen aldrig kan stå till återtjenst."

"Derom skola vi nu inte tala, om jag får be", inföll Rudolf mera kärft än blygsamt. "Mitt ärende är att mottaga de penningar Malm skulle få af konsuln."

Den gamle mannen steg tvärt upp och gick och satte sig i skrifstolen. "Penningar — jaha, jasanya. Pengar, väl använda pengar min-

sann! — Huru mycket tror herrn den der gynnaren redan kostat mig? Tusen kronor har jag nyss lagt ut, herre, tusen kronor, och sådana snyter man gunås inte ur näsan i dessa tider. — Huru mycket vill han ha nu igen då?”

”Vi vilja — —”

”Det är inte frågan om herrarna, utan om Malm. Jag hörde tillräckligt i går af den der kostliga provisorn eller hva han är för godt, hur herrarna vilja ha saken. Herrarna tänka visst göra honom till plantageegare, hva? Men det går inte. Jag tyckte jag hörde herrn sjelf medge, att Malm ej alldeles har sina fulla fem, och hur kan herrn då begära, att man ska lemna honom några summor?”

Konsuln hade inte ändrat rösten till ett enda tonsteg högre, men hans ögon borrhade sig skarpt in i Rudolfs, öfverlägsna, ehuru ännu blott mildt förebrående.

Förtrollningen var dock redan bruten. Konsulns föraktfulla yttrande om Hagelin och minnet af allt, hvad denne sagt om mannen der vid skrifbordet, sopade bort den qväfvande makten af hans personlighet.

”Huru mycket ämnar då konsuln egentligen lemna?” frågade Rudolf, åter mycket artigt. Men det klang ändå något fiendtligt i rösten.

Konsuln tog fram ett ark papper, som han vek midt itu och långsamt strök öfver med en elegant silfverknif. ”Huru mycket? Ja, hva kostar resan? Förmodar ni tänkt låta honom

gå öfver Köpenhamn eller Hamburg på Hull eller London och derifrån till Liverpool och Newyork? Ha ni kalkylerat den routen?"

"Nej, vi ha inte räknat ut den eller den passagen i detalj. Det blir Malms egen sak. Han måste resa efter omständigheterna, naturligtvis på de minst trafikerade vägarna. Och nog kan han räkna och betala sjelf. Här är väl inte fråga om bara nätt och jemnt respengar, utan om den summa han ska ha efter ett testamente, hvars exekutor konsuln lär vara."

Rudolf hade stigit upp och kommit fram nästan till skrifbordet, der konsuln fortfarande strök det fina blå postpapperet.

"Jaså", anmärkte konsuln högdraget, i det han såg upp med förvånad och afvisande min, "gäller min herres resa *den* affären, så beklagar jag, att ej några underhandlingar derom inledts förut. Sådant gör man inte upp mellan ett morgon- och ett aftontåg, såvida ej allt är klappadt och klart på förhand. Har herrn att börja med fullmakt från den der Malm att vara hans ombud angående arvet efter min bror?"

"Nej", svarade den unge mannen, som nu fattade eld så att det sprakade. "Nej, det vet konsuln lika bra som jag, att jag inte har. Jag hade nog varit i stånd att få ett sådant papper; men man vet ej, i hvilka händer det kunnat komma, och kanske hade det en dag råkat bli lika komprometterande för konsuln som för mig. — Konsuln vet för resten mycket väl, att Malm nu

inte är i den ställning, att han *kan* kräfvat ut sitt arf, hvarken sjelf eller genom andra. Men konsuln vet också, att han just nu mer än någonsin behöfver det. — Jag har ej kommit hit", bröt han ut med ljungande röst, "för att afvisas med hala invändningar, utan för att få hjelp af den, hvars skyldighet det varit att hjelpa i första rummet. Sjelf har jag gjort, hvad jag förmått, och vågat allt för att bistå en olycklig, ehuru jag ej haft ringaste skyldighet dertill. Men jag saknar ju de nödiga medlen för att hjelpa honom tillräckligt. Och nu, när jag kommer till konsuln, som jag vet inneha pengar, hvilka äro Malms och som han aldrig i sitt lif bättre behöfver än just nu, så svarar konsuln *mig, mig* som sätter kanske hela min välfärd på spel, att de der lumpna pengarna inte kunna lemnas på grund af bristande formaliteter och så'nt — —. "Åh, det är — —"

"Herre, var god och sänk tonen!" afbröt den gamle mannen, häftigt resande sig ur stolen. "Det här är mitt hus och ej något teaterhus."

"Jag har inte heller kommit hit för att ställa till några scener, hvilka jag för resten ej skulle kunna spela så bra som vissa andra", svarade Rudolf, djerft mötande den äldres dryga min.

"Inga näsvisheter, om jag får be", snäste konsuln, som börjat gå fram och tillbaka i rummet. "Hvem har jag råkat ut för? Tror herr Elander sig kunna uppträda här som en vett-



villing, så bedrar herrn sig ansenligt. Jag har inflytande nog för att peta herrn från jernvägen hvilken stund jag vill, kom detta ihåg!"

Rudolfs upphetsning svalnade i samma mån som konsuln gaf vika för och blottade sitt naturliga skaplynne. Det senaste simpla inpasset gjorde honom nästan kall.

"Jag tror", anmärkte han, "att vi kommit bort från mitt egentliga ärende och ber därför få återvända dit igen. Det är för Malms räkning jag infunnit mig här för att lyfta så mycket penningar konsuln möjligen kan lemna af legatet efter hans far."

"Och jag frågar då herrn ännu en gång, med hvad rätt herrn uppträder här så förbaskadt framt som hans ombud?"

"Jag anser mig ha tillräckligt förklarat den saken. Min fullmakt, liksom provisor Hagelins, finnes blott i vårt oegennyttiga uppsåt att hjälpa en kamrat och vän, som råkat illa ut."

"Såå. Ja, det låter bra det der. Men affär är affär och dermed jemnt. Och detta är inte affärsmässigt, inte ett tecken. Här kommer två herrar, hvaraf jag aldrig förr sett skymten och vill partout, att jag ska lemna pengar åt en tredje herre, som jag heller inte känner, om jag så stupade på honom. Tycker herrn det är räsön, hva?"

"Jag vet ej, om det är räsön, men nog anser jag det rättare gjordt af oss främlingar att försöka rädda konsulns slägting än af konsuln

att försöka omöjliggöra detta genom att undanhålla honom hans rättmätiga arf."

"Hva behagas? Har *jag* undanhållit — —"

"Hur konsuln tänkt sig den der arfsangelägenheten, får väl anses vara konsulns ensak ännu så länge. Men faktum är åtminstone, att Malm ej sjelf hade en aning om arfvet, förrän jag underrättade honom om tillvaron af ett testamente — —

"Ursäkta", afbröt konsuln hvasst, "hvem har egentligen skrivit min herre på näsan om det?"

"Det säger jag inte. Men saken står öfver allt tvifvel, och konsuln har sjelf accepterat sin döende brors disposition åt Malm."

"Visst det ja. Ja ha ja. Men den var lemnad under vissa vilkor, och det är helt och hållet beroende på mitt godtfinnande, när och huru mycket af dessa medel få röras."

Rudolf stod alltjemt vid skrifbordet med nedböjdt hufvud och försökte bibehålla sitt jemmod. Konsuln hade stannat i sin promenad och vändt sig mot honom med upplyft pekfinger, liksom för att skärpa in betydelsen af sina ord. I ett ögonblick var Rudolf framme och grep om hans arm med kraft.

"Skäms, skäms", dundrade han, "att stå här och bara krångla med mig! Åh, konsuln borde blygas, i stället för att slå mig i halsen med ert fördömda 'affär är affär!' Ni fick en stor förmögenhet därför att Malms stackars far blef galen öfver sin fars hårdhet, och nu vill ni till och

med hålla undan den lilla smula sonen ska ha af Richard Nymalms rikedomar, hvilka ni nog aldrig kommit åt, derest inte släktens hårdhet krossat er brors förstånd. Jag kan fatta det der mycket bättre nu, sedan jag lärt känna herr konsuln personligen."

Rudolf hade höjt rösten allt mera. Han klämde till den gamle mannens magra öfverarm och hade kallat honom "Ni", något den tiden ännu i landsorten tydande på höjden af förakt.

Också hade konsuln blifvit alldeles askgrå i ansigtet och ruskade sig lös med fullt ursinne.

"Ta hit, säger man åt hästtjufvar, men inte till en konsul Nymalm", flämtade han, färdig att qväfvas. "Jag låter inga spolingar läsa lagen för mig, jag. Gå herrn sin väg! Knalla er af genast, hör ni! Der är dörrn!"

\* \* \*

Hvarje bloddroppe kokade vildt inom Rudolf och han stod färdig att störta ut, då den dörr, hvarpå konsulns skälfvande hand pekade, hastigt slogs upp och in skyndade en ung qvinna, som med ett anskri sökte fatta konsulns utsträckta arm.

"Pappa, pappa — åh, söta pappa, var nu min egen rara pappa som pappa alltid är!" ropade hon smilrande. "Jag har hört alltihop — herrarna ha goda röster — — och — — och — —"

Hon hade bugande vändt sig mot Rudolf.

Åter möttes två elektriskt fyllda ögonpar.

Hennes röst stockade sig. Ansigtet stod i röda flammor. De nedfälda ögonlocken skälvde.

Det var *hon*, den lilla från jernvägskupén, nu klädd i en silfvergrå, välsittande dräkt, som lät hennes smärta figur framstå mycket högre än i regnkappan.

Rudolf hade ögonblickligen känt igen henne, ehuru han i sjelfva verket mer anat än sett detta bestämda unga ansigte med de djupa, mörka ögonen.

En stråle derur och genast blef rummet som förvandladt. Konsuln vardt en annan, han sjelf någon annan.

De gamla trodde på hemliga trollmedel i kärlek. Hvad veta *vi*?

Den unga damens förstumning räckte dock blott ett ögonblick, ehuru kinderna alltjemt stodo i brand. Hon hade åter vändt sig till konsuln.

"Ja, jag har verkligen inte kunnat låta bli att höra herrarna och för öfrigt känner jag till åtskilligt om min — — om den stackars Malm deruppe. — Pappa vet nog inte sjelf, huru mycket man pratar här i stan, — ja till och med der ute vid Pålsbo, der jag var — om det der arfvet och hela historien; mer och mindre sant förmodligen. Vore jag som pappa, skulle jag klarera den saken så fort som möjligt. Och när — — herrn här — — hans vän — — är så god — —"

*Schappad.*

"Det der förstår du inte, Clara lilla", muttrade konsuln tvunget och generadt. "Lägg dig ej i mina affärer, barn. Dem sköter jag helst sjelf."

"Affär är affär, säger pappa alltjemt. Affärer, ja, dessa mysteriösa saker förstår jag mig verkligen ej på och vill ej förstå dem heller och hoppas slippa någonsin befatta mig med dem. Hu, hvad de måtte vara rysliga! — Men allting i verlden är väl ändå inte bara affärer. Och saken, hvarom här tvistats, är nog ingen riktig 'affär'" — hon uttalade ordet med en viss satirisk bredd — "det hörde jag herrn här också säga."

"Mitt namn är Elander, Rudolf Elander, telegrafist i A.", insköt denne, djupt bugande och nästan litet stammande. Åh, hvad han tyckte sin stämman låta klumpig, och huru tafatt var ej den der bocken!

"Ah, förlåt! Så när hade jag glömt presentera", anmärkte konsuln med fjeskande, raljant försmädlig het, hvarunder låg inte så ringa beräkning. "Min dotter, fröken Clara — herr Elander, telegrafist vid jernvägen. — Det skulle inte förvåna mig, om herrskapet sympatiserade och sökte bilda en kompakt majoritet mot mig, gamle stackare, som bara är en sådan der tråkig affärsmenniska, bevars väl — en simpel matter-of-fact man, som man säger i England."

Oaktadt Rudolf trädte inom kretsen af en trolleirke l, der intresset för hans mission betänk-

ligt paralyserades, hade han nog vakenhet qvar för att inse, att dotterns makt öfver fadern — minen hade mist betydligt i säkerhet efter hennes uppträdande — skulle förlamas, om denne finge andrum att åter börja slingra sig.

Deremot hade han ej den aflägsnaste tanke på, att dottern uppträdt för hans personliga skull. Han var proppfull af den första obe-sudlade kärleksdrömmens naivt heroiska sjelfförnekelse.

Men otvifvelaktigt hade han fått en varm bundsförvandt för Malms sak i fröken Clara Nymalm. Och på denna neutrala grund kunde de mötas och stå vid hvarandras sida. Derför beslöt han att genast åter kasta sig in i den egentliga striden.

Men var det också icke för att samtidigt få paradera litet som romanhjelte, som grann karaktär? Beräkning? Nej. Instinkt? Det der magiska, som kommer eldflugan att skimra som en stjärna, purprar spiggen, doftar i blomman? Kanske.

"Affärsmännen äro visst inga stackare", sade han stelt och deklamatoriskt. "Tvärtom. De ha makten, den reela makten. För dem böjer sig en hvar, så länge de betala sina vaxlar och fakturor på förfallodagen. Allt annat i världen utom pengar, valutor och varor anse de som bara leksaker, passande för oss barn, oss andra, som inte drifva handel och ej ha pengar. Det der vet jag mycket väl och har fått känna af det

allt sedan jag kom ut i verlden. Födgeniet är det minst svårfattliga bland genier, liksom fattigdomen den hårdaste af domar. Men beträffande Malmska saken, så är den säkerligen mindre baserad på debet och kredit än på rätt och orätt eller billighet och obillighet, man kan ju kalla det hvad man vill. Den döende nämde ingenting om förfallodag, men talade om en tid, då sonen bäst behöfde sitt arf. Och nu är han i större behof deraf än han någonsin annars kunnat bli, antagligen i hela sitt lif. Derom kan väl ej vara tu tal eller hur?"

Konsuln sänkte sin blick vid Rudolfs direkta vädjan till honom, ehuru han svarade ganska stadigt: "Jag tror ej, att min brors sista vilja afsåg ett sådant fall. Han nämde giftermål eller bosättning, en riktigt verksam hjälp till att komma på fötter i framtiden, så vidt jag förstod."

"Ja, det kan *jag* också tro", inföll Rudolf med oåterhållen bitterhet. "En far tänker väl inte i dödsminuten på, att sonen skall komma på balans och rymma. Men ännu mindre hade väl stackars patron Nymalm drömt om det fall, då sonen under den mest hotande fara förgäfves skulle behöfva tigga sig till hjälp, ehuru han ej begär något annat än sin rätt."

"Herre! Vet till hvem herrn talar!" darrade konsuln fram med klippande ögonlock och bistert utskjuten underläpp. "Jag — jag har aldrig nekat hjälpa honom eller ge honom sin 'rätt', som herrn skriker om så öfverljudd. Men herrn tycktes

ju sjelf ha funnit, att den der Malm inte är alldeles så klar i knoppen och därför torde han heller inte vara riktigt lämplig att sköta pengar, om han skulle få hand om mer än han just behöfver för resan."

"Det blir väl hans sak. För öfrigt har han ju vetat sköta större kassor än så i hela åtta år vid jernvägen. Så inte behöfver han därför sättas under förmyndare. Malm är ej särskildt extravagant i fråga om att handskas med pengar."

"Nåväl, låt oss komma till ett slut. Vi hade nog redan varit på det klara, om herrn bara behagat hålla sig inom marginalen och ej kommit med en hop — jag må rent ut säga — impertinent nonsens."

"Nonsens — fy pappa!" inföll dottern med ett fint lagom mellan backfischknyck och indignation.

"Så, så. Hon borde veta, gullet mitt, att det inte passar unga fruntimmer att rusa in som yrväder och lägga sig i sådant här — —"

"Jag kunde ej sitta med händerna i kors och vara vittne till att pappa begår en orättvisa eller åtminstone inte handlar som jag ville, att *min* far skulle handla."

"Ä vi nu der igen? Jag vet hva jag gör; lita på det. Lemna oss nu och fortsätt i romanen. Der är man alltid högsint, därför att det kostar precis lika mycket."

Vid dessa vräkigt utslungade ord for öfver dotterns ansigte ett uttryck af orygglig bestämd-



het, som förlänade de späda dragen något nästan hemskt, så skarpt framträdde det midt bland liniernas barnsliga mjukhet.

"Jag går ej ur detta rum, förrän pappa lofvar mig att göra allt hvad pappa *kan* för att hjälpa Malm", utbrast hon med låg, vibrerande stämma, hvilken verkade så mycket mer gripande efter den förra, lätta flicktonen. "Jag tror, ja, jag är säker på, att herr Elander har rätt i allt hvad här sagts, och att *han* uppfört sig ädelt och högsint mot sin kamrat. Lofva mig, att pappa äfven gör sitt bästa, ty" — här sjönk röststen till en snyftning af undertryckt gråt — "jag skulle *aldrig, aldrig* mer kunna akta min far sedan, om han af simpla bevekelsegrunder ej handlade som en gentleman."

Hon hade tillagt detta med så skakande, pinsamt allvar, att fadern tyckte sig skymta år af naggande förebräelser ur dessa rörande, tår-simmande ögon, om han nu ej gaf efter.

"Jag ska göra hvad jag kan", mumlade han, seende stelt i golfvet, medan denna samvets-skälfning riste hans trähjerta, mot hvars torra slag han ändå sökte freda sitt af bittra erfarenheter stelnade grepp om pungen. "Det lofvar jag dig. Men jag ber att få slippa scener."

Hon fattade hans båda händer och såg honom innerligt i ögonen.

"Tack, pappa! Åh, pappa, pappa kan rakt inte tro, hur glad jag är!"

Och ännu i den ställningen vände hon sig mot Rudolf. "Tusen tack för allt hvad herr Elander vågat och gjort för en vilsegången kamrat! Jag såg strax, att jag hade en ovanlig människa framför mig — — jag — — jag visste nog — —"

Hon stod tillbakalutad, med fingerspetsarna elastiskt böjda in i yttersta leden af faderns händer, låtande sin smärta, spänstiga gestalt lekfullt vagga utåt och tungan fritt dansa i väg. Kanske visste hon knappt hvad hon sade.

"Åh", flödade det öfver läpparna, "huru underligt det ändå känns, att en gång få vara inne i hvad man annars bara läser om och så gerna vill tro på, fast allt verkligt är så helt annorlunda! Puh, så tarfligt! — Lycka till, herr Elander. Ack, den som vore karl ändå, så fore jag bestämdt med och hjälpte honom rymma. — Men nu ska herrarna slippa mig. Glöm inte löftet, pappa! God morgon!"

Och med en liflig knix på sin fint formade elfnacke, släpte hon faderns händer och var försvunnen.

\* \* \*

Regnet piskade ned ännu stridare, när Rudolf återvände med aftontåget. Men han röntet intet inflytande af något yttre och brydde sig ej ens om att kasta en blick på stationerna. Han kunde lika så gerna ha färdats genom en tunnel.

Tvåhundra kronor i nya privatbanksedlar och en primavoxel på trehundra pund, hvilka han ej utan ytterligare besvär lyckats pina ut af den ännu sege konsuln, voro visserligen i och för sig nog att värma ett vanligt hjerta, der de snyggt lågo i bröstfickan till venster. Med denna nervus rerum skulle han bända ifrån sig den tyngd, som så länge tryckt honom, och det var ju förträffligt.

Men att åter få andas fritt var också hvad som egentligen gladde honom. Ty sjelfva hufvudsaken, Malms flykt, hade längesedan för honom blifvit jembörelsevis ljum. Om han vändt och vridit på sitt jag som han annars plägade göra, skulle han ha funnit, att han länge i botten hänfört allt till sig sjelf för att bli qvitt Malm så fort och med så stor heder som möjligt.

Men på slika sjelfbetraktelser inlät han sig icke nu. Hela hans varelse var upptagen af det nya, starka fluidum, som oemotståndligt tvingade tankarna tillbaka mot det gamla köpmanspalatset.

Vår platoniske hjelte hade nog väntat, att kärlekens timme en gång skulle slå också för honom. Inspärrningen på telegrafstationen, särdeles om söndagarna, då korrespondensen var mindre liflig, lemnade honom god tid till drömmier "in's blaue hinein."

Naturligtvis voro de af subtilaste sorten. Någon "flirtation" kunde inte komma i fråga. Nej, *hans* skulle bli en KÄRLEK med kapitaler.

Stor, stark, stolt, hög, med ett ord sublim och räcka — var det fråga det? — för hela lifvet.

För hans syn visade sig också öfverdådiga feminina väsen, blandningar af ståtliga furstinor, hemlighetsfulla pythior och ljufva englar, bland klärobskyr strålande fram ur någon slags mystisk himmel.

Liksom misserna under Byronsepidemien gapade på ett konglomerat af Childe Harold, Giaourn, Konrad, Lara, Manfred m. m., en mörk, ironisk, svårmodig herre i fantastisk kappa, med dystra hemligheter gömda mellan sina korslagda armar, der han verldsföraktande ser ned från spetsen af en melankolisk öfverlägsenhet, så hade också Rudolf sitt uppskrufvade qvinnoideal, hvaråt han en gång skulle le, likt de byroniserade fjollorna, som sedan, "bedragna på drömmen om lifvet", medan tid var, gift sig med beskedliga kattunsfabrikanter eller ifriga räffjägare på sin höjd.

Men Rudolf hörde ej alldeles till de uppblåsta idioterna. En fattig man, som händelsevis råkade vara född med poetens hjerta och artistens öga, hade han alltid gjort sig förtrogen med en melankolisk lott i älskogsvägen.

Han led visserligen i så fall af ett slags storhetsvansinne, en sjuklig uppfattning af förhållandena. Men denna "megalomani" är inte så ovanlig bland skönhetsträngtans martyrer, särdeles hos en karl, som hade så fina, smala fingrar med välformade naglar, liknande mandlar. Det

låg till och med något onaturligt i att tänka sig dessa hvita, aristokratiska händer smekande en gång lagda om halsen på en bred fru med hopknorrade förklädesband hängande nedåt ryggen.

För honom var också den "bättre" qvinnan, sådan hon förekommer lifslevvande i verkligheten, ännu helt och hållet okänd, ett alldeles ostuderadt stycke menniska. Modern hade dragit sig från umgänget med "verlden", och någon syster eller ung qvinlig släkting hade han ej. Längre fram, när han kom till A., var han redan för tillbakadragen att skaffa sig umgänge bland familjerna. På baler blef han omöjlig, emedan af hänsyn för sin mors stränga åsigter han icke lärt sig dansa och sedan som fullvuxen skämdes att taga lektioner.

Men det är mycket betänkligt för män af Elanders skaplynne att ej få studera de unga qvinnorna på närhåll. Låt vara, att en hop eteriska illusioner, behagliga och stundom nyttiga nog, dervid förvandlas till dunst. Men bättre så än att på afstånd i konstlad belysning tro sig se höga, sfinxlika gestalter, hvilkas gåtor dock till slut visa sig så fatalt enkla, att de sjelfva krympa ihop till mycket små, platta, simpla krukmakarearbeten, hvilka egentligen borde ha hamnat på dragkistan i ett kök — —

Ty han var af den sortens (lyckligtvis allt sällsyntare) hyperestetiska kurrar, som stundom tvina bort och dö på vindskamrar, kramande urblekta fotografier i magra händer, medan de svälta

originalen till dessa väna, sylfidiska ungmör kanske just samtidigt stå på torget och peta i ett oxlår för att få ut en läcker bit åt sina gluffar till män, som hade "gål och grunn" och nöpo deras oförgätliga "henne" nästan lika ledigt som man tar en pris snus.

\* \* \*

Allt detta ihåliga drömmeri, dessa överkliga Auroradimmor hade nu emellertid bortblåsts af ett litet ansigte, hvars enda höghet och sfinxeri möjligen kunde finnas gömda i de egendomliga ögonen.

Men det var en dröm i alla fall, äfven det med henne.

Huru kunde han, den fattige telegrafisten, någonsin hoppas på den beräknande konsul Nymalms dotter, den enda ännu ogifta, tydligen hans älsklingsbarn?

Ginge det som bäst, avancerade han väl med tiden till inspektor på någon mellanstation. Högre upp kunde han ej gerna klifva, helst han inte just hade någon "rutsch" i sig för yttre göromål. Ty till chef efter d:r Beckman, när denne en gång afgick, skulle vederbörande alltid taga någon från statstelegrafen, en verklig "tjensteman" med akademisk examen, ehuru Rudolf besatt mer än tillräckliga kunskaper för denna post. Han hade längesedan insett, hvilket hela

framtiden afskärande misshugg han begick genom att i detta byråkatiens förlofvade land icke följa med till studentgästgifvaregården, medan han ändå knogade så långt i de uppnötta spåren på elementarismens gamla landsväg. Men nu var det för sent och han visste sig slagen till småslant i den sociala kursen.

Han visste också, att han fattat tycke för Clara Nymalm utan afseende på egandet. Hans kärlekssaga skulle blifva blott en lifslång, pietetfull resignation.

Gentemot detta vemodiga framtidsperspektiv försvunno stationer, regn, kupé och passagerare. Det kännes gruffligen marterande att vara riktigt sann mot sig sjelf; isynnerhet vid två och tjuo.

Hvilken grön sjelfpinare!

Åhja, nog var han, beträffande qvinnor, en sällsynt enkel narr äfven för sina år. Och detta så mycket märkligare som han i många andra afseenden just ej hade så låga tankar om sig. Men inbilskheten upphörde inför damer af kött och blod.

Också fans i hans själ ingen skrymsla, gömmande på den fjäderlättaste aning om att ha tjuvat till Clara Nymalm. Han begick den vackra dumheten att hysa de blygsammaste tvifvel om makten af sina personliga egenskaper. Att den mest smäktande fru kan rymma från sin Apollo till man med kusken, som ser ut likt en bulldogg med laxfärgade tassar, skulle ingen då förmått honom att tro.

Äfven tänkt utan stånd och förmögenhet, blef den der lilla fröken honom för hög, oakadt betydligt krympt från de gamla föreställningarnas poserande donnor. Hon var honom så *främmande*. Det hjälpte ej, att hon hemma visat sig mycket liflig; om man så vill till och med framfusig. Också lade hon ju rätt naivt i dagen en viss beundran för honom. Hade hon ej sjelfmant gått ned från sin piedestal och mött honom på halfva vägen?

Så skulle en vanlig "fruntimmerskarl" ha räknat ut, kråmande sin inbilska tuppkam. Men för denne drumlige rekryt bland Eros brokiga bataljoner var detta ingenting annat än smulor, som föllo från bordet utan att man märkte det.

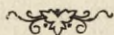
Han såg och hörde henne, men alltid i fjärran, som man på hafvet under violettfärgade dok skådar kustens dallrande förtoningar eller då man ur bländande solljus lyssnar till lärkans drill utan att upptäcka de grå, flaxande propellervingarna.

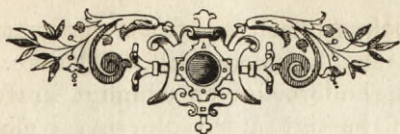
Den lekfulle Eros hade vändt kikaren bakfram, så att bilden stöttes tillbaka bort på ett ofantligt afstånd, dit han aldrig trodde sig nå.

Men oakadt Rudolf Elander icke inrymde en tanke på att åter närma sig Clara Nymalm, lyste dock hennes ögon emot honom hvart han såg i kupén eller ut i det enformigt disande



regnet, och ljudet af hennes låga, underligt energiska röst hörde han alltjemt, likt vissa melodiosa bitar ur en nyss hörd opera, dem hjärnan envist och ofrivilligt återupprepar, oaktadt icke en enda ton tränger öfver läpparna.





### Sextonde kapitlet.

Den Gode är sig åter lik, men rakas, pomaderas och målas upp till en vildt främmande människa, som lyckligt och väl drager bort ur sina fäders land igen.

Hagelin hade denna kulna höstqväll alldeles återfått sitt goda humör och brygt en väldig toddy, hvilken Den Gode betraktade med stilla vemod, der han låg i den inflyttade sängen. Ty teglet öfver skrubben var otätt, så att takdrop-pet gjorde vistelsen der omöjlig.

Lotta fick afsked på grått papper, hvartill spökhistorien gifvit en mycket giltig anledning, och platsen efter henne hölls försigtigtvis vakant tillsvidare.

Pillertrillaren hade till slut kommit underfund med sjukdomens rätta art, ehuru den upp-trädt nog våldsamt för en magkatarr. I stället för beskar gaf han patienten kräkvin, och ehuru denne tyckte sämre om den nya medicinen, in-

trädde dock, synnerligen efter senaste nattens goda sömn, en snabb ändring till det bättre.

Malm hade också en ovanligt kraftig fysik, som sjelf hastigt återställde sina i olag komna funktioner. Aptiten var frampå dagen nästan retsamt pigg. Och när han redan nu hade styrka att se åt toddyn med illa dold längtan, ansåg Hagelin detta vara större kriterium på ohelsans aflägsnande än någon doktor kunnat önska.

"Jag skulle nästan vara belåten med din usla krankhet", anmärkte han godlynt, efter att ha uppfångat innebörden af konvalescentens blick, "om den tagit något på dig."

"Hvarför de då?" suckade denne förvånad.

"Du är till och med nästan lika brun i synen. Det hör till det mirakulösa, huru somliga kunna stå bocken. Posito Elander skulle ha sugit på lingon och vatten och sen smält i sig en festmåltid och ofvanpå den en hel skinka, hade man nu kunnat läsa diamantstil tvärs igenom hans näsa. Men du är dig lik du, precis som en sköldpadda."

"Inte ska du väl vara ledsen på mig för de, bror."

"Jo, hva jag är. Jag hade velat ha dig en smula skeletterad. Nu få vi i stället ett förbaskade besvär med att göra om dig. Kan du raka dig sjelf, min gubbe?"

"Jag lät skägget växa med samma och har aldrig haft knif på hakan."

"Nå, så mycket bättre. Då kommer ingen

att känna dig, när du blir slät i synen. Jag ska försöka skrapa dig så godt jag kan. Men håret låta vi sitta. Du har väl aldrig haft bena uppe i det der taglet, hva?"

"Och inte kan man göra någon der heller."

"Vi ska smörja dig med glädjenes oljo, så du luktar långa vägar. Rakad, benad och med nedkammad peruk. Ingenting förställer folk mera. Tänk, så snygg du ska bli. Man kommer att ta dig för profryttare. — Men, apropos det, hvilken gubbe har du egentligen tänkt agera?"

"Vet jag de, jag?"

"Om man skulle sätta på dig blå glasögon? Nej, nej, sådana gökar titta alltid folk mest på. Studentmössa? Inte det heller. Nej, du skulle aldrig kunna reda dig, om man började gå djupare i skriften. Tyst, för tusan! Hvit halsduk, slickadt hår och guitarrlåda. Det var inte så dumt. Kolportör, som reser ikring och gudas, hva?"

"Jag tycker det här är ingenting att gyckla med", afbröt Malm, stucken öfver att den gamle provisorn, som förut visst aldrig tillåtit sig att drifva med honom, nu tog sig en sådan ton.

"Får jag bort skägget och kammar håret på annat sätt, känner nog ingen igen mig ändå. Bäst att vara som folket är mest", fortsatte Malm, då Hagelin smått mulnade till vid snäsningen och teg.

"Nå, nå", började denne efter en duktig klunk och en nytänd pipa, "det kan nog så vara. Ingen vet hvar skon klämmer annan än den som

har den. Allt blir väl bra, bara Elander kommer med schabern. Kors, han borde ha varit här redan. Tåget kom för halfannan timma sen, ser jag", tillade han något oroligt, dragande upp sin silfverrofva.

"Han har mycket att göra, innan han kan komma ifrån. Först måste han inventera åt sig kassan och hela biljettskåpet från den som vikarierat. Och så telegrafmedlen. Det der tar minnsann tid."

"Jo jo, ni få nog ligga i donen vid jernvägen ock. Han är allt en duktig pojke, Elander. Sköter sig visst som en karl eller hur?"

"Åh,—jaa bevars", svarade Malm med någon motvillighet i rösten. "Men han står inte väl till boks på högre ort."

"Hå hå? Hvarför de då?" Han härmade Den Godes stående replik alldeles ypperligt.

"Trafikchefen har ett horn i sidan till honom. Det hörde jag mångfaldiga gånger. Och kan han komma åt på någe vis, så klämmer han allt till honom, hö."

"Då skulle det bara fattas, att han finge nys om, att Elander sökt hjälpa dig ur klämman", skratade pillertrillaren. Men så betraktade han Malm på det skenbart sorglösa sätt, som han gjorde så bra och som alldeles förklädde hans inre mening, och kastade fram: "Har du aldrig tänkt dig det, Goden?"

"Jo, nog har jag funderat på, hur han tordes det. Men aldrig var det min mening från bör-

jan. Aldrig begärde jag, att han skulle utsätta sig för det här besväret och risken. Det gjorde jag verkligen aldrig, vet du."

"Nej, så tror jag med. Men han ville väl vara så storstyf gubevars, eller hur?"

"Ja, han är allt lite kaxig i somt, hö."

"Som inte nyttar till något, ja. Han är inte vidare omtyckt i stan heller, tänker jag?"

"Nej, dom kan inte riktigt med honom."

"Jag tycker mig ha märkt det, bara det lilla jag varit ute. Somliga få fullt af fiender utan att veta det. Jag kan slå mig i backen på, att ingen skulle gråta, om det ginge åt fanders för honom. Han förstår inte — — Men tyst — — här ha vi honom nog ändå — —. Jo, det är Elander", försäkrade han, efter att ha lagt örat till dörren, då den gamla trappan hörbart knarade, till och med under de varsamt dröjande, lätta fjät, som nu smögo uppför.

\* \* \*

Men i sjelfva verket var det tunga steg, så pinsamt tunga, att säkerligen aldrig dessa slitna furubräder bågmat under tyngre, mer motvilliga.

Ack, intet kan uppvisa brokigare, förvridnare bilder än lifvet sjelft, om vi blott kunde som i ett kaleidoskop åskåda människobarnens själs-gymnastiska produktioner, fixerade i tydliga figurer. De psykiska rörelserna vexla oändligen.

Fysiskt stå vi, gå, springa, hoppa och t. o. m. göra konster mer och mindre väl, men alltid

likformigt. Och trots den höjd, hvartill "köttets rehabilitation" på senare tiden svingat upp sport och akrobatik, skall der alltid finnas en gräns och en mycket snäf, öfver hvilken den vigaste apmenniska aldrig kan komma.

Själsverksamheten har visserligen också sina gränser. Men innan vi hinna dit — och huru ytterligt få kunna anses snudda vid någon af dem! — är arean så omätlig, att den erbjuder vidt utrymme för alltjemt nya och åter nya kombinationer, alltid olika, alltid vexlande för individen, ehuru skenbart mensklighetens stora fårskoockar långsamt drifvas från den ena betesplatsen till den andra af de herdar, som kallas idéer och som osynliga bestämma massornas gemensamma kurs.

Hvilka vridningar, lemlästningar af så att säga från barndomen sönderkrossade kotor göres ej i själarna för att aptera dem till den variété, som nu kallas lifvet! Och gymnastiken blir fulare, rörelserna mer groteska och underliga, ju större trycket är, hvilket tvingar de stackars för dres-syr mindre lämpliga menniskorna att icke vara sig sjelfva, att göra om sina personligheter. Ack, bilderna skulle nog visa sig icke mindre lifliga, men betydligt vackrare, präktigare och framför allt mindre plågsamma, om individualismen, denna lockande artistdröm, en gång komme till heders på den här planeten, hvarest de mångas lidande ännu blott tyckes löpa i jembredd med de mångas vetande — —

\* \* \*

Rudolf skulle under detta skaldernas tusen-åra rike — om han också ej undgått att vara fantasiens slaf — åtminstone sluppet det mördande räknandet efter en så stämmingsdiger dag.

Men nu måste han deran och öfverhalade hela biljettskåpet med alla dess tre klasser till hvarje station. Hvem kunde veta, om ej den der herrn, så spak han än såg ut, ändå haft nog födgeni att knycka någon första klassare längre upp i raden? Ty konduktörn såg nog ej på biljetternas nummer, blott de buro dagens stämpel.

Jo jo, arbetet, det tvungna, till hvilket magens degraderande tyranni tvingar män, de der nu måste syssla med saker, som ej i ringaste mån intressera dem, är nog långtifrån så tröstande och sinnesstyrkande som gamla långkatekesen så faderligt försäkrade de mensklige lastdjuren. Men knoget har den förtjensten att jaga bort de individuela tankarna, och sådant verkar ibland som en svalkande vind genom att göra oss glömska af oss sjelfva.

Rudolf kände också först när han kom ut på den dyiga gatan rymningshistorien åter gripa sig med skoningslösa klor, uppfriskande den af kärleksbedåringen försvagade bilden af det gamla huset med hvad dertill hörde på ett sätt, som föga smakade de redan förut sjukligt öfverretade nerverna.

Åter stod molnväggen der, mörkare, slutnare, mera laddad än någonsin. Kanske fans der bakom just nu en förfärlig hemlighet, ett något, som,



när tanken rysande blott snuddade dervid, isade hela hans varelse och kom honom att upprepade gånger stanna villrådlig och som förlamad midt bland de svarta pölarna i gränden, utan att akta på regnet, som alltjemt duggade ner.

Om några minuter skulle han kanske få veta det värsta. Malms tillstånd hade varit ytterst kritiskt qvällen innan han reste. Och de kraftfulla stupa fortast. En katastrof var sannolikare än något annat. Hagelin skulle ej ha uppträdt så djupt allvarlig och bestämd annars, och han hade fått en allt större respekt för dennes ömdöme.

Hade pillertrillaren vänt sig till någon doktor som han hotat? I så fall vore väl sjelfva rymningssaken skämd, men situationen icke fullt så förtviflad, så spetsad ända upp till det ohyggliga.

Men om Hagelin af en eller annan anledning ej skyndat till doktorn, utan döden varit snabbare, då skulle han nu om några minuter stå vid Malms lik.

Denna rysliga eventualitet var icke blott ett frampinadt hugskott af hans egen fantasi, utan hade stöd också i Hagelins bestämda farhåga. Han hade tillslutit ögonen därför af rädsla om sitt eget skinn. Fult, men sant. Han erkände och förbannade nu denna sin fega sjelfviskhet.

Men hvartill tjenade ångern, hvartill pengarna och allt, om Malm vore död? Till och med

de kläder han knogade på armen och sökte skydda mot regnet, tycktes håna honom.

Det blef allt svartare, hemskare, ju mer han skådade ned i denna afgrund. Han började hissna.

Om Malm nu låge der kall och stel, hvart skulle de göra af liket?

Borde de anmäla dödsfallet och få läkarebesigtning för att åtminstone konstatera, att Malm inte egentligen ljutit döden direkt genom mord?

Eller vore det ej klokare att söka på något vis skaffa undan liket, sänka det i sjön eller gräfvä ned det någonstädes långt borta i skogen?

Ohyggliga alternativ, hvilka kommo kallsvetten att lacka, trots det flitiga regnandet.

Allt hvad som händt under dessa pinsamma dagar ilade åter som dofva frossbrytningar genom hans medvetande. Och, underligt nog, fäste han sig särskildt och envist vid skinkan, hvilken han med så mycken diplomati vetat lista af mamsell Lena. Det var nog den, som gifvit Malm dödsknäppen. Ett för läckert corpus delicti, Gud hjelpe honom!

Äfven sände han några högst obestämda irrande tankar ända upp åt häktet: huruvida det vore möjligt att smugla ut den der Äppelbobyggaren, ifall Lotta eller någon annan händelsevis fått se skynten af Malm, för att låta denne föreställa den döde, sedan lemna honom pengarne och skicka honom till Amerika, så att ingen skulle märka, att Den Gode försvunnit från jordens yta.

En sådan idé! Han hölle väl icke på att bli vansinnig — —?!

Passagen genom den nu folktomma, mörka gränden blef för honom som en vandring till af-rättsplatsen, och stegen på de knarrande trap-porna kändes så tunga, som om de burit upp till en schavott.

\* \* \*

Derför kom Rudolf också in med ett ansigte ofantligt mer erinrande om ett liks än Malms eget rundhufvud, som helsade honom med sitt gamla, trygga utseende.

Öfverväldigad af glädje rusade han fram. omfamnande Den Gode och skrikande: "Tack, tack!" Mera förmådde han ej säga, men ut måste det, måste *något*. Han hade så mycken sans och stöttades så fort af verkligheten framför sig, att han ej sjöng ut: "Tack för att du inte är död!" Ehuru detta nog var hans mening.

De bägge innevarande vordo högeligen för-vånade, men sade ingenting, utan helsade Rudolf välkommen och kände sig nöjda och glada, när denne tog fram penningarne och vexeln, hvarå Malm lemnade ett af konsul Nymalm formule-radt qvitto.

Konsuln hade äfven begärt, att Rudolf och Hagelin skulle bevittna handlingen, och Rudolf nämde detta för pillertrillaren.

"Åhnej, det tror jag vi dröjer med", svarade denne. "Den der gamle räfven såg mig ut att

kunna både ett och annat. Det är bäst att inte lemna honom mer svart på hvitt än han egentligen behöfver. Malms qvitto är alldeles nog för deras affärer sins emellan.”

Och dervid blef det. Malm fick genast skrifva ett bref, hvori han utan många ord öfversände detta qvitto, hvilket bref Rudolf kastade i breflådan vid morgontågets afgang, så att det icke bar A:s poststämpel.

De öfverenskommo derefter, att Malm skulle försvinna så fort som möjligt, hvartill denne förklarade sig i stånd, åtminstone om ett par dagar, då krafterna nog hade återvändt.

Förberedelserna började genast. Den ena af kostymerna passade nästan bättre än om den varit bestäld, och dermed var en stor svårighet undanstökad. De andra sakerna skulle Rudolf smuggla dit qvällen derpå.

Pillertrillaren ville genast raka bort det täta skägget, men Malm bad om nåd tills det blefve dagsljus. Rudolf kände sig nästan skojfrisk, när det ålades honom att till middagen derpå skaffa för 25 öre hårolja; och våra tre äfventyrare skildes denna nattkrök med ömsesidig belåtenhet och någorlunda lugna känslor för första gången efter sitt sammanträffande vid Marnäsvägen.

\* \* \*

Men när Rudolf dagen derpå råkade Hagelin vid middagen hos mamsell Lena, såg denne allt annat än belåten ut. Rudolf, som i bakfic-

kan hade en flaska hårolja, lagom att tina upp peruken på ett halft dussin dalkarlar, intogs naturligtvis genast af onda aningar. Så fort de rimligen kunde komma från sällskapet, sporde han därför genast ifrigt:

"Nå, hva är det nu för fnurra på tråden? Han är väl aldrig död?"

"Äsch, nej."

"Sjuk igen?"

"Inte. Men han är förstörd ändå."

"Förstörd? Jag förstår ej — —"

"Nej, det kunde också inte hin förstå. Hvem kunde tro, att den der rhinocerosen skulle ha hy som en aderton års fullblodsfröken? Jag rakade honom så godt jag kunde — det var ett perlstickeriarbete, ska du tro — och hva ger du för, att när han tvättat af tvålen, så var huden hvit som porslin öfverallt der skägget suttit. Han blir omöjlig att exportera som han är. Brun en del som ett gammalt inrökt sjöskummunstycke, och resten som en ny kritpipa. Fins inte maken till kulör i ett ansigte. Det ser ut som om det hörde till någon brokig kalf, utstyrd i färdigjorda kläder."

Rudolf, betydligt lättad, föll i ett oemotståndligt gapskratt. Det var inte godt att hålla sig allvarsam, när pillertrillaren lät sina drastiska bredsidor gå löst.

"Det här är väl ingenting att flina åt," fortsatte denne buttert, ehuru ytterst trakterad af klangen i Rudolfs friska skratt. "Jag har haft

honom att stryka på svagdricka för att låta solskenet verka, men jag törs inte sätta honom ute i fönstret och solen dröjer ej så länge öfver takgluggen, att det tar något. Annars skulle ingen kunna dra ringaste känsla på honom nu sedan skägget kommit bort. Han har inåtslutande käkar som räfven, fast han upptill är skapad med en genuin fårskalle. Aldrig trodde jag skägg skulle ändra en fysiognomeja så orimligt. I stället för klotrund ser han nu trekantig ut i synen. Men färgen är skämd."

"Hvarför inte måla honom?" inföll Rudolf, som nu ansåg detta hinder för en småsak, då man öfvervunnit så mycket.

"Unge Columbus — — det var fräckt. Men försöka duger. Skaffa en färglåda, vanliga vattenfärger, sådana der för barn och skolgungdom. Blir han skaplig, så må han löpa. Han ska i alla fall fara på nattåget och ligga inne om dagen som läderlapparna, tills han kommer på sjön."

Rudolf gick till bokhandeln och valde ut den färglåda, hvari funnos de flesta nyanser af brunt. Kommen dermed in i "Kattgluggen", såg han Den Gode på knä i en stol, som stälts på det rankiga bordet. Han höll ansigtet bakåtlutadt i öppningen efter teglet, i linie med det sluttande taket för att uppfånga så mycket som möjligt af eftersommarsolens strålar.

Trots så mycken ansträngning hade dock hvarken svagdricka eller sol mäktat bronsera de hvithylta partierna. Så mycket gladare blef

Rudolf, när han fann en af färgbitarna passa alldeles in på det bruna i Malms ansigte. Ensemblen blef illusorisk. Grimeringskonsten bestod också blott i slätmålning, hvilken gjordes på försök och utföll alldeles ypperligt. Malm fick färgbiten, penseln jemte en liten fickspegel att öfva sig med, och efter några försök blef man tämligen lugn för att han skulle hålla färgen tills han blef i tillfälle att låta mer naturligt bryna sig ute på Atlanten.

De bägge vännerna försökte i öfrigt allt hvad den småaktigaste försigtighet kunde utfundera för att göra flykten säker. Sedlarna stoppades i en gammal respektabel plånbok med klämmare och vexeln syddes inom fodret på västen. De till och med skrefvo bref till Malm under namnet Sjöholm, ett par från en imaginär fader, som drack brunn i Tyskland, hade ledsamt och skickade respengar för att han skulle fara dit och muntra upp sin tjocka pappa, och ett annat, ännu ömmare, från en viss kärleksdrucken "Klarry", som andades tioöreshäftesroman bak schweizeridisk i hvarje rad och hade pillertrillaren till författare.

\* \* \*

Så kom aftonen för flykten. Hagelin hade tingat häst och trilla hos en åkare, som brukade köra kol åt honom, under uppgift, att han och en bekant skulle fara ut till landet på ett parti vira. Åkaren hade blifvit hemskickad,

emedan Hagelin förklarade sig sjelf ämna köra och vid återkomsten aflemna hästen, som redan stod och halfsof nere vid de bofälliga uthusen, då Rudolf andfädd kom in på gården.

Han hade också skyndat dit med stormsteg så fort han hunnit sätta afstängningsproppen i sin metallplatta. Han flög nu på glädjens vingar. Ty han kände hela sin varelse riktigt svälla öfver af den jublande tillfredsställelse, som fyller mer kontemplativa naturer, då de någon gång lyckas fullborda en yttre handling, för hvilken deras inåtvända väsen icke passar. Sådant är för dem hvad ren bergsluft med furudoft är för storstädernas klena bröst. Han kände sig för ögonblicket som en riktigt duktig karl, pigg och "praktisk." Om några dagar vore Malm på oceanen och så stopp med slikt. Ty ingen skulle narra honom att kasta sig in på äfventyr för andra resan.

Också vardt afskedet helt annorlunda än Rudolf många gånger tänkt sig en sådan stund.

Det blef ingen scen alls. De bägge kamraterna skildes utan ringaste patos.

Den Gode, som satt färdig för starten, stel af färg kring sin nymålade mun, upphof några ljud, hvori han bad Rudolf "stå på sig" och skrifva ibland; sjelf lofvade han meddela, när han kom på utländsk botten. Rudolf erfor blott en innerlig åstundan att se Malm klifva upp i trillan och köras bort, och yttrade just ingenting för att inte vämjas öfver sig sjelf som hyck-



lare. Hvad Hagelin beträffar, så sade han aldrig ett ord, men nickade god mening åt Rudolf, när han ändtligen drog på tömmarne i åkarkampens hårda mun för att köra ut i gränden. Malm och Rudolf helsade hvarandra på jernvägsman-nasätt, militäriskt med fingrarne åt hatten. Så hven tagelhurran och trillan rasslade i väg.





### Sjuttonde kapitlet.

"Ou est la femme?" — Vår hjelte får afsked på grått  
papper. — Ingen balans — otroligt, men sant!  
— Sex månader högst. — Omöjligheter äfven  
för en jernvägskung.

Allt gick åter sin vanliga lunk i A. och ingen spilde der vidare hvarken tanke eller ord på Malm. I synnerhet sedan vederbörande fått alldeles fastslaget, att den anhållne, som man tagit för Den Gode, passade alldeles in på en efterspanad vagabond, den der med sin dalska lyckats pudra åtskilliga för den traditionela ärligheten svärmande personer i ett sydligare län.

Rudolf hade genom Hagelin, till hvilken de adresserades, ordentligt mottagit tre korta bref på att Malm passerat Hamburg, Hull och nu vore klar att afgå från Liverpool till Newyork med en af Cunardliniens båtar. Allt hade gått bra och ingen hade frågat honom, om han vore fågel eller fisk. Vexeln var realiserad i goda dollars och helsan förträfflig.

Hagelin förklarade bestämdt, att de ej borde underrätta konsul Nymalm härom, ehuru Den Gode i ett postskriptum bedt Rudolf delgifva denne, att han befunne sig på Atlanten. Den gamle provisorern hade fått ett så lifligt intryck af misstroende mot konsuln, att han ansåg, att ju mindre man hade att göra med honom, ju bättre. Malm borde sjelf skrifva till honom från Amerika. Det vore inte mer än tillbörligt slägingar emellan. Man kunde ej så noga veta, hvilket bruk konsuln kunde göra af brefven från Rudolf, men ett från Malm skulle han nog akta sig att visa.

Allt detta var mycket riktigt och klokt ur hvarje synpunkt. Räddarne hade ingenting vidare att skaffa vare sig med onkeln eller brorsonen, hvilkas mellanvarande affärer dessa hädanefter finge uppgöra bäst de gitte.

\* \* \*

Och ändå skref Rudolf ett bref till konsul Nymalm, och hvad mera var, lade in det i ett af stationens telegramkuvert.

Hvarför? Fråga malen, hvarför han flyger mot lågan. Utnött bild, men passande just här.

Rudolf hade jublat öfver att åter kunna känna sig lugn. Han skulle vända tillbaka till sina böcker, hvilkas bokstäfver den pinande ångsten förvandlat till vissna streck i ett mumieansigte, som grinade emot honom med vän-

mäktig hjälplöshet. Nu skulle de bli lefvande, friska, visa vänner igen.

Men han bedrog sig. De ingåfvo honom visserligen icke leda, men de intresserade honom ej mer. Han satte dem åter i hyllan, ty de hade ingen gemenskap med *henne*.

Nej, Rudolfs starkt poetiskt-erotiska natur hade ändtligen tagit ut sin rätt och sköt de intellektuella krafven i skuggan. Den hade nu i verkligheten fått ett bestämdt mål, omkring hvilket hans öfverflödande känslorikedom böljade i tygellösa, fragdande vågor.

Sedan spänningen öfver flykten var borta, vände sig därför hans själs alla rörelser kring bilden af Clara Nymalm med samma naturnödvändighet som magnetnålen drages nedåt öfver ett malmstreck.

Han hade fullt allvarligt trott på sin förmåga att afstå från hvarje hopp — en skrinläggning af detta ögonblickstycke som ett heligt minne. Men han kände då ännu hvarken kärleken eller sig sjelf. Man har icke tjugotvåårigt friskt fullblod i ådrorna och ställer upp föremålet i en otillgänglig nisch. Och den fantasi, som icke någonsin slår igen sina vingar, ens under sömnen, sväfvar ej öfver en stagnerande resignation.

Icke som om hans åtrå sänkte sig till kärlekens så att säga substantiellare domäner. En älskare af Rudolf Elanders kaliber är ännu lika blygsam som den unga flickans första "tyckes"

dröm, hvilken för öfrigt endast mycket sällan kan i poetisk skärhet höja sig till en mans. Nej, hans brinnande längtan nöjde sig ännu med hoppet, att hon blott någon gång skulle minnas honom, tänka på honom.

Åh, hvad skulle han ej gifvit för att få möta henne, helsa på henne, om de också alltjemt seglat förbi hvarandra, likt två isblock i hafvet. Han skulle spionerat ut, på hvilken soffa hon suttit i Stadsparken, slagit sig ned der och haft ett himmelrike i timtal.

Men sådana skatter voro oåtkomliga för honom och därför lyste de så mycket mer skimrande. De hade kanske verkat lugnande. Nu, isolerad som han var på telegrafrummet, gåfvo ensamheten och tystnaden en för frodig näring åt hans starka trånad.

Clara Nymalms gestalt trädde ohindrad af hvarje yttre inflytelse fram under tjenstgöringens långa enformiga timmar. Han såg hennes ögon tränga in på apparatens pappersremsa midt bland de mest prosaiska telegram om sill och rödfärg, hon stal sig in i hvarje bok han öppnade, han såg hennes regnkappa sväfva fram bland höstdunklet derute i den allt ödsligare promenaden — — —.

Till slut blefvo dessa drömmerier honom för öfvermäktiga. Något *måste* han göra för att närma sig henne, att få henne att tänka på sig, äfven blott för ett ögonblick. Någon bro,

om än aldrig så bräcklig, måste byggas mellan henne och honom.

Derför skref han brefvet till hennes far och lade in det i kuvertet, med pilen klumpigt stucken genom "X. Y. jernväg" och omgifven af elektriska viggår i blått.

Kanske skulle hon få se kuvertet bland konsulns post. Hon skulle taga i det. Hon skulle minnas honom. En rodnad skulle flyga öfver ansigtet — — —

Ah, hans hjerta svälde af en sällhet, otänkbar, ofattlig för alla dem, som icke hafva älskat utan banala qvinnoerfarenheters ärr i en atmosfär af rosendoftande, luftig poesi som om trånen gält en fjärran stjerna.

Och han kysste brefvet och lade det på posten, så att lokalstämpeln icke skulle fattas.

Men inte ett ljud lät han undfalla sig derom till Hagelin, lika litet som han nämnt något rörande konsulns dotter och sitt sammanträffande med henne.

\* \* \*

Några dagar förflöto i ständigt vexlande stämningar, hvarunder Rudolf ena stunden ångrade sitt tilltag, den andra öfverlemnade sig åt ljufva drömmar. Hans sunda omdöme sade honom tydligt och skarpt, att brefvet var en enda genomgående dumhet, huru saken än skärskådades. Oaktadt han stiliserat innehållet mycket försigtigt, måste det dock blifva kompromette-

rande i illvilliga händer. Betraktadt som kommunikationsmedel till hans hjertas dam, kunde man våga hundra mot ett, att hon aldrig skulle få se kuvertet och likaledes, att konsuln icke nämnde ett ord till dottern om hela saken mera. Men ungdomens fantastiska hopp grep stundom konvulsiviskt om halmstrået och lät honom se henne studsa, purpras och förvirras vid åsynen af kuvertet med A:s poststämpel.

Då kom en middag telegramgossen från kontoret in med ett bref, som anländt med tåget. Rudolf behöfde ej se det inpressade bältet med jernvägens namnstämpel för att veta, att det var från trafikchefen. Han kände allt för väl ändå dennes fula, hafsiga kråkfötter.

Det var sällan herr Yckerberg nedlät sig att skrifva till någon så underordnad som en telegrafist vid sin egen jernväg, och man visste, att han då inte hade något behagligt att meddela. Rudolf visste det bättre än någon, och kände en darrning genomfara sig vid åsynen af denna förhatliga stil.

Han kunde, sin sensibla naturel likmätigt, icke genast se faran i hvitögat och stoppade brefvet oöppnadt i fickan. Telegraftiden var snart förbi och han ville gå ut för att låta höststormen svalka sin febrila oro.

Men i vestibulen mötte han inspektör Högstedt, som bad honom komma in på kontoret. Inspektoren såg högtidligare ut än någonsin.

Det låg också en viss beklämdhet i hans min, föga vanlig annars.

"Herr Elander har väl läst brevet från trafikchefen jag skickade in för en stund sedan?" frågade han. "Jag har också fått ett bref, som rör herr Elander, så jag vet ungefär hvarom frågan är. Se här, läs det. Jag är mycket ledsen, *riktigt* ledsen. Men jag försäkrar, att jag ingenting gjort för att ställa till något sådant. Tvärtom har jag alltid tagit herrns parti, när gubben sökt nedsätta herrn."

Rudolf tog brevet med skälfvande hand och for igenom raderna i nervös hast. Det lydde ordagrant sålunda:

H. Herr Inspektör F. Högstedt.

A. Station.

Som till mig kommit underrättelser, hvilka göra det omöjligt att längre bibehålla telegrafisten Elander i jernvägens tjänst, får jag härmed underrätta, att med aftontåget i dag uppsändes herr H. Tärnlund, e. o. assistent vid Statstelegrafan, som jag utsett till Elanders efterträdare. Så fort denne anländt, eger herr Inspektören att jemte honom företaga inventering af kassorna, hvarefter Elander afstänges från all vidare tjänstgöring. Elander skall äfven genast afflytta från sin innehavande lägenhet och efterträdaren inflytta dit. Var god vidtala stadsfiskalen att låta hålla någon slags uppsigt öfver Elander, så att äfven icke han får tillfälle att schappa sin kos som de andra sköna herrarne deruppe. Ni har haft tillräckligt med rymmare förut. Jag kommer sjelf upp i morgon för att vidtaga nödiga åtgärder vid eder station beträffande Elander.

Högaktningsfullt

V. Yckerberg.



Rudolf hade blifvit likblek. Det började svartna för ögonen. Han släpte brefvet mekaniskt på pulpeten och fattade om hörnet. Hela rummet tycktes honom gå i vågor.

Inspektoren kunde inte undgå att röras af denna så synbara verkan af slaget. Han skyndade att räcka honom ett glas vatten.

"Drick och försök vara lugn", tröstade han. "Det här måtte bero på något misstag. Sqvaller kan jag tro. Skulle det vara någe litet mankemang med styfvern, så ska jag hjälpa till att plugga igen hålet, om det inte är allt för stort. Det var kanske så godt det här kom, för nu ha vi då tid på oss."

Rudolf lyssnade knapt till dessa tröstegrunder. Han hade genast insett hvad brefvet egentligen gälde. Han krängde till vid första pressningen af byn. Men nu lofvade han upp i vinden, delvis stöttad af sin stolthet.

"Jag tackar", svarade han sakta, dragande djupt efter andan, "men så vidt jag vet, är jag ej på balans. Nej, någon tjuf är jag inte, *det* kan trafikchefen ändå aldrig få mig till."

"Det kunde jag också tro", anmärkte inspektoren, betydligt lättad, emedan för honom icke existerade något annat så graverande, att det kunde leda till afsked. Dessutom hade under hans tid stationen blifvit så illa beryktad för underslef med påföljande afsked eller rymning, att han började frukta för sitt eget makliga skinn. "Åh, det här blir nog bra igen, bara in-

venteringen är öfver. Det var mig en hastig herre att vara i ordning med efterträdare. Men han har inte klifvit in med stöflar och galoscher ännu och jag ska försöka mota Olle i grind. Jag är inte fullt så mjuka tjenare jag som herrarne längre nedåt linien."

"Jag är mycket tacksam äfven därför, men jag tror, att trafikchefen nog sätter igenom sin vilja ändå — —"

"Då måtte det vara något annat, som ligger under. Kanske den arga bulldoggen Bergman, kinkblåsan der?"

"Nej bevars, honom tar jag alldeles fri. Åh nej, det är nog trafikchefen sjelf, som vill få bort mig. Han har för öfrigt aldrig tålt mig."

"Nå, nå, nog vet jag, att han styr och ställer som han behagar, isynnerhet nu sedan han också blifvit verkställande direktör. Men det här tycks ändå gå väl långt. Och fiskalen sen! Gubben måtte inte drömma om annat än balanser och rymningar. Hvad säger han i herr Elanders bref?"

Rudolf blef blodröd. Skulle han bekänna, att han ej läst det? Ljuga? Han tog en medelväg. "Det innehåller mitt afsked från jernvägen", svarade han lågt, och han visste, att han ej misstog sig.

"Ja, ja, han vurmar nog på balans. Men jag har väl också något att säga och jag vill inte släppa en kamrat och tjänsteman, som jag vet, att jag kan lita på i den här spelhålan", försäk-

rade inspektoren. "Så god middag — åh, se då lika spansk ut som vanligt! För tusan, det är väl inte hela världen, om herrn också mister den här platsen. De bygga ju jernvägar lite hvarstans."

Rudolf kunde emellertid inte känna sig "spansk" ett tecken. Han visste, att nu var han såld. Lidandets kalk, hvarur han ständigt nödgats läppja sedan barndomen, stod nu bräddfull och det återstod blott att tömma den.

Men denna visshet gaf honom åtminstone för tillfället ett slags galgbeslutsamhet.

Han gick åter in på telegrafrummet och öppnade genast trafikchefens bref. Det var kort och innehöll endast följande:

Telegrafisten R. Elander vid A. station underrättas härmed, att han från och med i morgon är afskedad ur jernvägens tjänst och därför eger att till dertill befullmäktigad person aflemna såväl befintlig biljettkassa som biljettförråd äfvensom influtna medel för den enskilda telegrafkorrespondensen.

G. d. 5 Oktober 1868.

V. Yckerberg,

Trafikchef vid X.—Y. jernväg.

Såå, äfven der intet rörande det egentliga skälet. Men han gjorde sig ingen illusion om, att ej rymningshistorien låg lurande på botten och skulle dyka upp så fort han kastats ur tjänsten. Det ena först, det andra sedan.

Nu sköt han dock med all makt bort hvarje tanke ditåt genom att göra klart på stationen för en vacker sortie. Han införde de under må-

naden inkomna och afgangna telegrammen, inventerade hela biljettskåpet och bägge kassorna, ja till och med putsade apparaterna upprepade gånger. Han satt öfver middagen.

Men tiden gick fort under ifrigt arbete och då aftontåget anländt, lemnade han ifrån sig allt i tillfredsställande skick. Inspektor Högström och kanske ännu mer den nye telegrafisten kände sig nästan hemska till mods öfver det stela lugn, som låg utbreddt öfver Rudolfs klassiska drag, nu bleka som skurna i marmor, då han åsåg inventeringen och svarade kallt och kort på hvarje fråga.

Inspektoren var långt ifrån romantiskt anlagd och hade goda skäl att känna sig belåten, då allt befans i så utmärkt ordning. Men hans hvardagssjäl råkade en smula ur jernvigten genom Rudolfs stålhårda hållning. Han började ana, att något ännu värre än blotta smärtan öfver att ha blifvit afskedad låg bakom denna sammanbitna sorg. De der "underrättelserna" trafikchefen sade sig ha fått och som påkallade stadsfiskalen voro kanske af en förfärlig innebörd. Men hvilket gruffligt brott hade då en så pedantiskt ordentlig ung man kunnat begå?

Detta var honom omöjligt att förklara, isynnerhet som alls ingenting ovanligt händt i trakten sedan Malmska katastrofen. Men när han såg in i Rudolfs dystra ögon, tyckte han sig der möta en så djup förtviflan, att han började fundera på stadsfiskalen. För öfrigt var inspek-

tor Högstedt inte så sjelfständig som han ibland ville låta påskina. Alla vid jernvägen voro rädda för trafikchefens despotism. Yckerberg var den tiden ännu i ordets gamla bemärkelse absolut enväldig vid X. Y. banan.

När därför Rudolf följde inspektoren till kontoret och frågade, huruvida hans privata effekter kunde få stå qvar i hans f. d. rum till morgondagen, svarade denne välvilligt: "Kors, tag då inte saken så rysligt allvarligt. Ingen tänker köra ut herrn från rummet. Jag ska nog logera in den der statsassistenten uppe hos mig så länge."

"Nej, tack", svarade Rudolf bestämdt. "Trafikchefen har befalt så och jag vill ej förorsaka något obehag. För öfrigt skulle jag inte *kunna* sofva der i natt. Jag går väl upp i stan och kinesar hos en bekant. Godnatt!"

"Nå, god natt då. Men morska för all del upp sig! Det blir väl inte hela världen att byta om plats."

Men inspektoren gick dock efter honom på afstånd, såg huru han tog af i gränden, som ledde till Hagelin, och begaf sig derefter att söka upp stadsfiskalen, hvars vanliga adress den tiden på dagen var Stadskällaren.

\* \* \*

"Nej, se på den! Hvadan är det, att du kommer?" ropade Hagelin i sin gamla ton af sorglös

fryntlighet, som skar till likt en ojemn glasbit i Rudolfs sårade själ.

"Jag kommer för att kinesa här i natt, om jag får lof", sade Rudolf ovanligt lugnt, och det var väl därför dessa enkla ord imponerade så starkt på Hagelin, att han ryckte till.

"Hur är det, min gosse? Någe riktigt på tok, ser jag."

"Åhja, jag har fått afsked från jernvägen i dag."

"Hva säger du? *Afsked* — — det var starkt, min stackars gosse, närmst det värsta. *Du* — — afsked på grått papper! Då måtte det inte vara för långa fingrar åtminstone, vill jag lofva."

"Åhnej, ingenting deråt. *Det* kan man då inte säga. Jag har nyss redovist för hvarje öre."

"De ha väl aldrig snokat upp Malmska historien?"

"Jo, jag tror det."

Hagelin sprang upp och drog liksom instinktmässigt gardinerna bättre till åt sidan.

"Säg som det är", sade han kort.

"Trafikchefen har skrivvit ett bref till inspektör Högstedt, hvori bland annat stod, att han skulle ge stadsfiskalen en vink att bevaka mig. Afskedet och det der kommer nog af ett bref jag för några dar sedan skref till konsul Nymalm."

"Aha? Jaså — — ja så, nu börjar jag förstå. Var du — galen — —? Men det tjenar ingenting till att bråka — —. Nå, hur pass mycket skref du den räfven på näsan?"

"Bara att Malms flykt lyckats och att han farit från Liverpool till Amerika."

"Det räcker och blir öfver. Vill du nu vara god och säga mig, hvarför du begick den der kolossala dumheten? Jag behöfver väl inte påminna dig, att vi öfverenskom att låta Malmen skrifva om sin underbara räddning sjelf, såvida han hade lust."

"Jag vet, att jag gått bakom din rygg och burit mig både skamligt och tanklöst åt. Men jag ska försöka låta följderna drabba mig ensam. Det kan vara nog, att jag får mitt fullt ut."

Hagelin betraktade tigande detta bleka, nedböjda ansigte, hvarpå förtviflad resignation, kränkt stolthet och uppriktig ånger kunde läsas som i en bok. Han var inom sig rörd och måste göra våld på sin sympati och grannligheten för att fortsätta. Men breffhistorien var honom en gåta, som inte löstes af att förklaras blott som en tanklöshet.

"Hvarför skref du det der brefvet?" frågade han åter efter en stunds pinsam tystnad.

Rudolf ryckte till. "Jag ska be att få slippa säga det", mumlade han lågt.

"Vore det här din ensak, skulle jag inte forska vidare. Men nu har jag rätt att få veta orsaken, hvarför du med berådt mod kastade

oss midt i räflyan. Du är visserligen en idealistisk fantast, men inte en käring, som förr dör än hon kan hålla tätt med hvad hon har på hjertat. Det här måtte vara annat än sqvaller-sjuka."

"Jag kan ej säga mer än att jag skickade brevet under förutsättning, att det inte skulle missbrukas."

"Nej, försök inte med mig. Det är något annat, fastän jag omöjligen kan gissa mig till det. Nej, omöjligt, hvart jag än försöker vädra. Det der tilltaget går öfver *min* horisont."

Rudolf hade sedan Malms flykt umgåtts allt intimare med Hagelin och ju närmare han lärde känna honom, ju mer hade han äfven stött på en finkänslig kärna, hvilken satt långt inne bakom hans jovialiska hvardagsskal, men som skymtade fram ibland och, fastän något torkad efter länge sedan uppgifvet användande, dock visade sig vara frisk ännu.

Den gamle pillertrillaren hade under de långa höstqvällarna sökt visa honom genom exempel ur eget och bekanta samtidas utvecklingar, huru det verkliga lifvet, kampen om brödbiten tager sig ut — en strid, hvare de ideal, som rotfästa sig i skaldesjälen, alls inte få tagas med i räkningen. Ju fortare denna del af lifvet kan utplånas, desto bättre. Ju mindre spår man upptäcker af palmens barkringar, ju starkare och tillförlitligare synes stammen. Sjelf hade Hagelin hört till detta ömtåligare slag, stammats



för sent eller rättare icke utplånat sina årsringar nog tidigt. Han hade varnat Rudolf för att begå samma fel.

Hufvudsaken i lifsstriden för ädlare naturer vore att låtsas vara hvad de icke äro. En menniska gäller för hvad hon synes. Qvinnan, menade Hagelin, visar det bäst. Det är därför finare anlagda män sällan riktigt förstå sig på fruntimren, som nästan instinktmässigt veta gömma sin grofva ved under ett putsadt fanér. De ta sig glänsande ut på ytan, men — akta lackeringen!

Hagelin var, så vidt Rudolf kunde fatta, icke en qvinnohatare egentligen. Men han föraktade henne. Det lät stundom som om hans lifs snedvridning kommit från det hållet. Ingen historia, men han skymtade ditåt. Något gammalt minne grodde i honom. Han klatschade åt henne, när han kunde.

Derför hade Rudolf, ehuru han eljest blotade sitt inre för Hagelin, aldrig rört på strängen om Clara Nymalm. Han hade icke släpt någon in i sitt psykiska paradiset. Skulle han nu bikta för Hagelin och utsätta henne, som lefde dold längst in i hans ljufva drömland — detta Eden för blott två — ah, *henne!* för pillertrillarens måhända cyniska sarkasmer? Nej, dertill kunde han icke förmå sig.

"Du må gissa på hvad du vill", svarade han derför, "och anse mig för hur stor åsna som helst, så är nu en gång brefvet skickadt. Jag hoppas man blott kommer att hålla sig till mig

och i alla händelser ska *jag* nog inte släppa någon på ditt spår."

Pillertrillaren såg inte mycket tröstad ut.

"Tackar ödmjukast, fast det vore allt intressantare att få nys om, hur du kunde vara en sådan Jönsissimus pyramidalis. Men när du nu har grävt den der gropen åt oss, är det kanske inte för mycket, att vi börja tänka på, hur djup grafven egentligen kan bli eller hur?"

"Jag förstår inte — —"

"Hur stor straffpåföljden är, när man varit nog generös att hjälpa häktade på schappen. Det der har du visst aldrig tänkt på, eh?"

"Om jag tänkt på det? Det var nu också en fråga! Liksom inte just *det* jagat mig dag och natt — —"

"Åh ja, i dimmor — — förskräckliga, otydliga. Men det exakta, det som står i lagen? Jag undrar, om du nånsin varit nog realistisk att studera *den* boken?"

Nej, det hade Rudolf inte. Sådan litteratur låg ej för hans röst.

"Nej, nej, gökar som du sluka alltid skuggan för köttstycket. Jag har inte brytt mig om att väcka dig, förrän det skulle börja osa katt. Men samma afton schapperingen nånsin kom på tal oss emellan, tittade jag i den här boken" — Hagelin hade nedtagit Sveriges Rikes Lag från sin lilla bokhylla — "och här står i Strafflagen, 10 kap. § 17:

'Befriar man häktad person eller fänge genom list

eller annorledes, utan våld, dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år.'

Och så säges i afseende på tillämpningen af straffet, att

'i fall som i § 17 sagdt är, skall synnerligt afseende fästas å beskaffenheten af brott, därför den häktade eller fängne insatt eller dömd var.'

Efter den betan var jag inte så hare. Det kunde aldrig bli mer än sex månaders fängelse på sin höjd. Först då han vardt krank, kände jag mig kuslig. Att ta döden på honom, hade nog tusicken blifvit efter ett helt annat kapitel."

Pillertrillarens trygga ton, i förening med minnet af den hemska vandringen från stationen, verkade som en dusch på Rudolfs öfverretade sinnen. Han blef nu jemförelsevis lugn och drog t. o. m. Hagelin ut att supera, hvilket denne annars vanligen pattlade med hemma. De togo ett enskildt rum, och den gamle provisor'n var nog barmhertig att sedan af räsonnemanger och toddar laga till en dekokt, hvilken bibringade Rudolf Elander den öfvertygelsen, 1:o, att jernvägslifvet i sjelfva verket vore blott ett hvitt slafveri, hvartill en så begåfvad ung man som han skulle i längden bli alldeles för god och, 2:o, att ett halft års fängelse, om det blefve så mycket, egentligen vore ett lappri, betraktadt som straff — man finge ju läsa och äta egen mat — och att, hvad hedern beträffade, ingenting häri kunde skämma den — tvärtom borde

fängelset sprida ett romantiskt skimmer öfver honom, i synnerhet bland damerna.

Den sista tröstegrunden, åtföljd af en då nyligen uppfunnen "sängfösare", verkade så lyckligt på den affockade telegrafisten, att han sedan sof så godt som om hvarken en småsint trafikchef eller lömsk konsul någonsin funnits i grannstaden.

\* \* \*

Men då Rudolf — ottefågel som han blifvit af vana — tidigt slog upp ögonen och lät dem öfverfara pillertrillarens röda näsa och snarkande mun, började den af spritångorna tyngda hjärnan åter arbeta fram hans ställning pinsammare än någonsin. Och den vämjeliga bilden af hvad han såg: en halfutdrucken butelj, tuggade citronskifvor, cigarrstumpar, spott, Hagelins mindre aptitliga underkläder och strumpor m. m. uppkallade som kontrastverkan en annan — bilden af hans moder.

Åh, så eländig, så ytterligt usel han kände sig på sofflocket der, midt i all denna äfja, med värkande hufvud och fadd smak i munnen. Huru gammal och förstörd! Det var som om många och långa år förgått sedan han hvarje morgon väcktes af modern i sin nätta hvita battistnegligé, som bjöd honom kaffe på sängen och önskade honom god morgon. Ah, huru ofta brukade han ej ligga med slutna ögon bara för att i smyg få bespeja de nästan afgudande blickarna

ur hennes fina ansigte. Hvilken renhet, hvilket tryggt, behagligt lugn var icke bofast i hans lilla rum derhemma. Hvem kunde ens ana verldens buller och ondska i denna atmosfer af stilla frid.

Och nu, — ah, hvad skulle hans mamma säga? Säga? Huru skulle hon *kunna* tänka sig, att *hennes* gosse nu låge med kopparslagare på ett sofflock hos en gammal suput som nästan en flykting, bortstött från sin plats och med fängelse i perspektiv? Hennes ende son, hennes stolthet, hopp, stöd och ålderdomströst, som hon satte så högt.

Huru skulle han kunna visa sig för hennes ansigte och säga henne allt? Hagelin hade tröstat med, att ett halft års fängelse inte vore hela verlden. Ja, för honom möjligen, som kunde rasonnera, men huru skulle det väl visa sig för henne?

Och de kalla, ceremoniösa mostrarna och läsarföljet och kramhandlaren med gäddmun, tänk hvad de alla skulle få vatten på sina sqvaltqvarnar! Han, som varit så nackstyf. *De* hade naturligtvis alltid vetat, att det skulle gå på det viset.

Men bort med de skenande svarta förbudshästarna — — brr! Han sprang upp, doppade sitt heta hufvud i tvättfatet, väckte Hagelin och omnämde för denne sin afsigt att redan samma dag fara hem till G. Detta ansåg också Hagelin vara det klokaste, emedan man naturligtvis skulle börja prata öfverallt i staden om hans plötsliga

afskedande, och det var ju klart, att inte uttydde man denna händelse till hans förmån.

Annars talades de ej mycket vid. Hagelin försökte skämta om en afskedssexxa, något som man var mycket frikostig med att arrangera deruppe för hvilken liten bodknodd som helst. Men ironien miste all udd inför situationens allvar. De frukosterade hos mamsell Lena, hvilken feta personlighet Rudolf skonade för afskedets smärta, som antagligen skulle mildras af det halfva månadsförskott han icke komme att äta af.

De bägge vännerna togo farväl af hvarandra vid slutet af samma backe, der de börjat sin samsamsvärjning. Rudolf lofvade skrifva så fort han fick klarhet, om man ämnade hota med Malmska saken. Han försäkrade åter kraftigt att, hände hvad som helst, skulle han aldrig deri inblanda Hagelin, hvartill denne filosof genmälde, att han hade "tillräckligt mycket att äcklas åt ändå, så att han alls inte behöfde ha honom på sitt samvete. — Och lägg det andra inte heller mycket på sinnet", slutade vännen med ett styft handtag. "Allt har en öfvergång. Du är ung med bästa delen af lifvet ännu oförbrukad. Tro mig, det kommer den dag, då vi ska skratta riktigt friskt åt, när vi folade af den Gode så uppmålad och snygg, att han blef flat, när han inte kände igen sig sjelf i spegeln."

Med feberaktig ifver kastade sig Rudolf genast öfver packningen. En melankolisk syssel-sättning huru som helst, men dubbelt pinsam

under omständigheter, sådana som hans. Här var dock ett litet lugnt näste, der han lefvat efter sitt tycke i studier och drömmar. Här hade han känt frihetens luft, som han saknade i tjensten och utelivvet, omströmma sig under de få timmar han kunde kalla sina egna. Men nu var det för alltid slut med friden och därför betraktade han hvarje af de anspråkslösa möblerna likt förtrogna kära vänner, som han aldrig mer skulle få återse.

Ändtligen voro kofferten och boklåren färdiga och utsläpade i korridoren. Han sände en sista melankolisk blick öfver rummet, såg ut åt den fula Tysken, som han nu tyckte vara ett vackert vatten, och tog genom andra fönstret farväl af "promenadens" förkrympta små träd, nu mer än någonsin döda förhoppningar, lika honom sjelf.

Han tryckte hop käkarna för att se manlig ut och gick in till inspektoren, rapporterande sig ämna resa med aftontåget. Herr Högstedt såg besvärad ut och menade, att de först skulle tala vid trafikchefen, som var med uppgående tåget. Rudolf sade sig icke ha vidare att skaffa med denne annat än möjligen beträffande ett betyg. Men som han förmodade, att ett sådant papper, utgåendet från *honom*, ej kunde bli mycket rekommenderande, hade han inte tänkt besvära herr Yckerberg i den vägen. Deremot vore han tacksam för ett betyg från inspektoren.

Denne blef tydligen ännu mer bekymmersam

och tog sig en längre funderare. Rudolfs begäran smickrade honom och han tyckte på sitt sätt om Elander såsom duglig och redbar, men gubben Munters tassande steg spökade redan derute. Och så det der andra, hvarom han talat med stadsfiskalen, ehuru ingen af dem ännu var klok på det. — Han förklarade sig inte berättigad att lemna något betyg, men chefen för telegrafren skulle nog skriva ett utmärkt och Elander vore ju egentligen telegrafist. — Herr Högstedt kunde gerna ha tillagt, att den vresige Bergman var den ende vid hela X. Y. banan, som ej bäfvade för herr Yckerbergs blotta namn; men ett slikt medgifvande hade gått hans värdighet för nära.

\* \* \*

Rudolf vände sig just för att gå ut, då dörren öppnades af stadsfiskal Skyberg, en äldre man med rödfnasigt ansigte, glest helskägg och en käpp, hvars stora krycka alltid satt hängd öfver venstra armen. Han såg för öfrigt mäktiga godmodig ut och var bror med hälften af stadens manliga medelklass inclusive både inspektoren och telegrafisten.

Också helsade han bägge lika fryntligt och bjöd dem på snus ur sin kvarterslånga silfverdosa. Trots den hedersknyffliga vänlighet, som tindrade ur fiskalens små bruna ögon, kände Rudolf blodet isas ända ut i fingerspetsarna, då han tog prisen. Men han tappade ej kontenansen, utan tackade med en nick, helsade och ville gå.



"Det är så godt herrarne ta afsked af hvarandra ordentligt", sade inspektoren, snusande tappert för att dölja sin förlägenhet. "Telegrafisten ämnar lemna oss redan i eftermiddag."

"Må de? Inte för allo goa \*), vet jag?" frågade fiskalen i vänligt intresserad ton.

"Jo, det stämmer", svarade Rudolf stadigt. "Jag reser hem till G. med aftontåget. Jag har slutat min tienstgöring här."

"Nej, så bror säger." — Han såg åt inspektoren, som i sin ordning tittade ut genom fönstret. "Nå nå, 'den ene kastas hit och den andre dit här i verlden', sa pojken åt presten, skulle profva. Det gick hastigt det, nästan lika oväntadt som Malmen. Men bror far nog inte den vägen", anmärkte fiskalen skrattande.

Rudolf blef röd ut i örsnibbarna.

"Nå, nå, inte så illa ment, som det var sagdt. Det ta vi oss en frisk hoppssann på. Inte? — Nå, lycka till i alla fall! Förmodar det blir en pinne högre opp. Lite göra och mycke att få, eh? Helsa fiskusen nere i G., om han är bekant."

"Känner honom blott till utseendet. Tack och adjö!" De skakade hand och Rudolf gick ut, mekaniskt framåt vägen till staden.

Det surrade i hans hufvud. Kunde det vara möjligt, att man ville häkta honom redan nu? Hade inspektoren delgifvit fiskalen antydningarne

---

\*) Provinsialism = För alltid.

i Yckerbergs bref? Eller var denne blott påstött för att möta trafikchefen? Säkert någotdera, ty fiskalen var eljes en mycket sällsynt passagerare vid stationen.

Men småningom lade sig oron för en bestämd tanke, sund och kraftig. Om ovädet riktigt bröte löst, vore det bättre, att första ilen träffade honom i A. Hemma hos modern — hu! Nej, stöt till, barbar! Att lida ensam blefve ju en småsak — — visst, en riktig lisa mot att bevittna hennes fasa. — — Nej, lass basen!

Han riktigt klämde till hjertslagen som om han fastare gripit om en käpp och återvändande med beslutsam hållning, när lokomotivets gälla hvissling annonserade, att trafikchefens smygande skugga snart skulle förmörka hela stationen.

\* \* \*

Herr Yckerberg hade hasat in i sitt rum, åtföljd af stadsfiskalen. De sutto midt emot hvarandra vid skrifbordet. Trafikchefen såg ovanligt lifvad ut, hvilket dock blott förlänade hans mag-syrefrätta drag en lömskare lutning åt mefistotypen.

"Jo, det är hyggliga saker man får i sig härifrån", började han, som vanligt strykande nedre delen af vessleansigtet med venstra handen. "Stadsfiskalen känner väl händelsevis inte till, hvart godsbokhållar Malm tog vägen?"

"Nej, jag vet bara, att han rymde från fångförarn nånstans. Konungens Befallningshafvande

fick sen i sig en dalkarl för att supplera honom", svarade fiskalen skrattande.

"Jo, här finns polis här, som är dråplig, ska jag säga. Jaså, stadsfiskaln har inte reda på hvart Malm tog vägen? Nej, var det likt det? Men det vet händelsevis jag. Han har varit här i allsköns frid och välmåga."

Gubben Skybergs gladlynta mun glappade upp och stod vidöppen längre än som egentligen passade en stadsfiskal med närmare trettio tienstear.

"Har Malmen varit här — här? Det var konstbesynnerligt, det måtte jag säga. De bruka annars inte godvilligt sticka hufvudet i ulfva-gapet — —"

"Kallar stadsfiskalen *sitt* distrikt för ett ulfva-gap? Nå, det beror på tycke och smak. Men nog måtte *det* gapet vara bra tandlöst. Emellertid har Malm varit här och kommit helskinnad härifrån också. Han är vid det här laget i Amerika. — Så att stadsfiskalen har alls ingen aning om den saken?"

"Nej, och rent ut sagdt, *det* var det sista jag kunde ana. Skulle man kunna få veta, hur herr trafikchefen fått hum om den historien?"

"Det säger jag inte, åtminstone inte ännu. För öfrigt är här egentligen mindre fråga om Malm. Den kanaljen ha vi väl svårt att komma åt nu. Nej, men vi ha en annan gynnare här, som jag vill stadsfiskalen ska lägga vantarna på. En kavat herre, som heter Elander."

Gubben Skyberg öfvergaf förvåningen och började se intresserad ut. Nu skulle han få förklaringen på hvad han och inspektoren förgäfvades alltsedan gårdagsqvällen slagit sina intelligenser ihop om.

"Jaså, telegrafisten. Ja, jag hörde inspektor Högstedt nämde något om honom. Han lär ska ha fått afsked hastigt, om just ej så lustigt. Men han var inte på balans. Allt befans i rätt skick. Inspektoren trodde, att något annat låg inunder, kom i aftse till mig och ville jag skulle hålla ett öga på honom. Men jag är lika slug som han och, uppriktigt sagdt, kan jag rakt inte fatta, hvilket brott den der unge mannen skulle ha begått, som kunde påkalla någon åtgärd från min sida."

"Nå, då kan jag upplysa herrar blindstyrar om, hvarför jag kört den der gunstig junkern från jernvägen och hvarför jag nu ålägger stadsfiskalen att häkta och åtala honom. Det är helt simpelt därför, att det just är *han*, som hjälpt Malm på schappen för andra gången midt för herrarnes näsor."

Trafikchefen höll de gula fingerspetsarna stilla på hakan och betraktade stadsfiskalen med ett af sina fränaste grin.

"Jaså, ingenting annat", svarade denne, helt lugnt tagande sig en pris. Han hade inom sig blifvit retad af Yckerbergs öfverlägsna ton, men förstod att dölja det väl under sin vanliga rutin-flegma. "Sådant kan man ej häkta någon för, allraminst en bofast person."

"Hva för sla? Ska nu också *den* djefveln få barka i väg utan att någon tar honom i vingbenet? Det är, som jag alltid sagt, ett helvetes samhälle det här. Han *ska* i finkan. Jag tar häktningen på mitt ansvar. Det fins bevis. Han kan inte komma ifrån att straffas, det ska jag bli man för."

"Möjligt. Men det blir en cura posterior. Jag kan emellertid inte häkta honom nu. Vår instruktion är mycket sträng i det fallet och jag kunde riskera tjensten för ett sådant missgrepp."

Trafikchefen hade stigit upp och börjat hasa upp och ned öfver golfvet. Han var ej van att stöta på hinder inom de områden han egnat sin patriarkaliska verksamhet.

"Men", fortfor fiskalen, "så vidt jag förstår mig på folk, så rymmer nog inte Elander. Han far ju bara till G. och der kan han stämmas hvilken dag som helst. — Vet han af, att herr trafikchefen kommit under fund med det här?"

"Visst fan vet han det. Den illa gör, är alltid rädd. Åh, *han* förstod nog, må herrarna tro, hvarför han fick sparken. Och därför ville jag ha honom fast med samma."

"Gerna skulle jag stå till tjänst", slutade stadsfiskalen bugande, "men det går inte."

Herr Yckerberg — som offrat sin dyrbara tid för att tillfredsställa en förföljelselusta, hvars intensitet numera torde bli allt sällsyntare i verkliga lifvet — skickade af stadsfiskalen i fullt raseri. Så att Elander fick resa sin väg med

attontåget ostörd, men äfven oviss. Ty inspektor Högstedt, som fick en hop starkt hundsnius blandad i den häpnadsväckande underrättelsen om egentliga motivet till Elanders afskedande, blef strängt förbjuden att yttra en stafvelse mer åt sin f. d. telegrafist; den ende biljettförsäljare i öfrigt, som under många år — ty äfven ett par efterträdare gjorde kassafuffens — skilts från honom med fläckfri heder.





### Adertonde kapitlet.

En mor af gamla stammen. — Noli me tangere. — Shelley och "Två gubbar med käppar". — Bomben kreverar. — Återseendet hos doktorn. — Ett bref i svartkrita.

Enkefru Elander satt vid den gamla "moderätörlampan" och stoppade strumpor. Hon hade inte velat så alldeles fjärma sig från sonen, att hon ej skulle ombesörja hans tvätt, isynnerhet som den fick gå fraktfritt på jernvägen. Hon tyckte det var ett slags kommunikation dem emellan utom brefven. Dessa hade dock på sista tiden plötsligt afstannat; sedan fjorton dagar var han alldeles tyst.

Hon var en ytterst sensibel qvinna, som dvaldes ensam med tankarna delade mellan sin frälsare och sin son. Och sedan Rudolf flyttat till A., flögo de oftare till sonen än som kanske var fullt radikalt kristligt. Hon "gjorde sig samvete" deraf ibland. Men hennes gosses drag trädde ändå fram midt under bönerna för hennes egen själ.

Hon hade blifvit allt mer orolig, ju längre tystnaden räckte och gjorde sig alla möjliga föreställningar. Hon sökte trösta sig med det naturliga i att han icke kunde sysselsätta sig så mycket med henne som förr. Lifvet lekte ju friskt för honom i nya former. Han hade fått bekanta och med dem förströelser, hvilka blekte minnet af henne. Allt det der insåg hon. Så fanatisk var hon ej, att hon missunnade honom umgänget med "verlden". Men nog kunde han ändå göra henne den glädjen att skrifva, när han visste, att kring honom kretsade alla hennes jordiska önsknningar.

Eller hade något händt — en olycka? Så grubblade hon alltmer under de långa höstqvällarna, då hon satt ensam och lyddes till dånet af stormen, som doft röt från fjärden derute.

Rudolf hade ärft sin ständigt arbetande fantasi af modern. Hennes själ var bara fantasi och känsla, rörlig, orolig, vek. Hon hade alltid hört till de isolerade. I föräldrahemmet, anlagdt på flackt sällskapslif, drog hon sig tillbaka, drömmande om en riddare. Som gift lefde hon i ständig oro öfver den frånvarande mannen. Och likasom hon i gamla dagar, då höstvindarna tjöto, vändades af ängslan för sin man — alltid fantiserande fram det värsta — tänkte hon nu på sonen, inbillande sig allt möjligt, ehuru han var på landbacken.

Tårar, ofrivilliga, gledo ibland långsamt öfver de endast varligt fårade kinderna. Man hade



sedan några dagar ingifvit henne en grym misstanke. Systrarna kommo rantande ned och sqvallrade om, att den sagt till den, att den sett Rudolf stiga på tåget en dag veckan förut.

Sådant prat! Hon kände sin gosse bättre och visste, att något ditåt var omöjligt. Skulle Rudolf ha varit der utan att besöka henne? Otänkbart helt enkelt. Hon upprepade detta för sig sjelf tusende gånger fast och säkert. Och likväl naggades hon af tvifvel, efter qvinnors sätt — äfven de bästas — att ständigt föda små baktankar. Skulle han verkligen ändå ha varit i staden och ej ens brytt sig om att gå hem? Hvad kunde detta betyda?

Hennes isynnerhet mot qvällarna upphetsade inbillning framkallade lifliga drömmar. Förleden natt hade hon sett Rudolf smyga förbi huset med uppslagen rockkrage, sneglande åt fönstret med reflexionsspegeln, der hon brukade sitta. Han såg så blek, så rädd och förtviflad ut, att det skar henne i hjertat. Hon kunde inte röra sig för att springa ut och föra in honom. Gestalten tycktes höra, huru hon ropade. Men han skakade sorgset på hufvudet och försvann till slut som i ett moln. Hon var som fastlåst vid fönstret, alltjemt ropande honom tillbaka, och vaknade vid ljudet af sin ångestfyllda röst.

Hon tänkte så starkt på denna dröm, att hon ej hört bullret af ett åkdon, som stannade utanför, och spratt till först då någon knackade

på fönstret. Så hörde hon "Mamma, god afton, kära mamma!"

Hon flög upp, elastiskt som en tjuguarig, öppnade den redan stängda porten, slöt sonen i sina armar och kysste honom under kuttrande, smekande ljud, sådana der ömhetstoner, hvilka bara se fjolliga ut, återgifna med tryckta typer.

"Kom då in! — Du riktigt skrämde gamla mamma, din stygging, så sent och så oväntadt. Men stå då inte der i draget! — Du måste genast byta om på fötterna. Trösta mig, att sitta hela eftermiddagen på tåget. — Se här, ta genast på dig de här sköna strumporna, medan jag går ut och lagar något riktigt varmt åt dig — —." Rudolf hade med mildt våld dragits öfver gårdsplanen och genom förstugan ända in i moderns rum, utan att ha mod att yttra något. Men nu kom det:

"Tack, mamma lilla. Men först får jag lof att ha in mina saker. — — Åkaren står der ute och väntar — —."

Det kom så platt — burdust. Och ändå hade Rudolf under vägen omsorgsfullt läst öfver, huru han skonsammast skulle meddela modern hvad som händt.

Hon betraktade sonen närmare med sina svaga ögon. Samma undvikande, förtviflade min som i drömmen. Han hade åldrats, fått något främmande i utseendet, tyckte hon.

"Sakerna — —?" mumlade hon ett par gånger. "Jaså, du har med dig *sakerna* nu",

tillade hon långsamt med stadig, om än hörbart tårpressad röst och vinkade afvärjande, när han ville leda henne till stolen. "Nu förstår jag. Du kommer *hem* igen. Åh, jag svimmar inte för det. — — Ske Guds vilje! Välkommen hem då i hans namn, min gosse!"

Hon omfattade hans hufvud, kysste honom och lade sin magra hand öfver sonens mun. "Nej, nej, inte nu, inte nu. Tänk inte på det. Laga bara, att sakerna komma in, medan jag går och sätter på the."

Och hon såg med en så varm blick af hän-gifven, djup medkänsla in i sonens dystra ögon, att tårar, länge ogråtna, med ens våldsamt störtade fram, upplösande det dofva, stela qualcentret i deladt vemod.

\* \* \*

Liksom i de undangömda trakterna vid Röda hafvet fjärran från samfärdselns bullersamma vägar den kostliga "balsamen från Gilead" tillreder sin underbara läkekraft, så mognar under lång längtans glödande sol i stillhet moders-hjertats ömhet, ren och oförfalskad.

Förgäfves skall man söka denna ädla ört på fin-de-sièclemarken längs asfalttrottoarerna och i kaféernas spegelsalonger. Ty äfven den djupaste bland känslor tvinar bort bland flärdens sand.

Men hos gumman Elander växte moderskärleken starkare och finare, ju mera den hållits isolerad från främmande, störande inflytelser.

Hon hade öfvernog deraf för att hela det sönderslitna i sonens inre. Om balsamen dock ej läkte fullständigt, låg felet åtminstone icke hos henne.

Rudolf omtalade i korthet, hurusom han blifvit helt plötsligt afskedad utan ett ord till påstötning eller uppsägning. Trafikchefen, hvars hätska afvoghet var henne väl bekant, hade synbarligen sökt öfverrumpla honom. Men anfallet misslyckades. Allt var i bästa ordning.

Åh, det visste nog modern. Hon hade aldrig varit orolig öfver *detta*. Hon såg upp mot Rudolfs nobla, regelbundna drag med smickersam stolthet, smekte hans vågiga pannhår, plockade åt honom de bästa bitarna vid tesupén, medan hon försäkrade, att han bråddes i allt på fadern, hvars rättskänsla hade varit dennes mest utpräglade karaktärsdrag.

Detta oblidkeliga fasthållande vid det rätta hade gått så långt, att det en gång för alltid skilt honom från hans ende bror. Hon berättade, att denne — han hette Janne och var tio år yngre än kapten Elander — seglat med fadern som andre styrman och under sitt sysslande med provianteringen blifvit af en rik skeppshandlare i Brasilien erbjuden att smuggla ett parti platina öfver till Europa. Förtjensten skulle bli enorm och risken liten. Janne smusslade också den dyra metallen ombord och gömde den nere i brödlåren. Men innan skeppet skulle segla, anförtrodde han sin bror hemligheten. Han vågade

inte annat, ehuru han först tänkt omtala saken, sedan "affären" väl var lyckligt genomförd. Men han hade från barndomen en respekt för sin äldre bror, som satt i. Det blef dock ett förskräckligt upptråde. Frun måste gå emellan. Hon talade ännu derom med rysning. Slutet blef emellertid, att platinan återlemnades till skeppshandlaren med en skarp varning och brodern måste lemna fartyget redan samma dag. Han sades sedan ha stannat i Brasilien, men hade sjelf aldrig låtit höra af sig. Det skar väl för djupt att bli behandlad som en skolpojke. Kapten Elander var nog bra svår, när sinnet rann upp, Gud låte bara inte sonen för mycket ha slägtats på honom i det fallet!

Farbror Janne ansågs för öfrigt vara en mycket duglig, energisk man och Rudolfs far, som dragit försorg om honom efter föräldrarnes död, sörjde mycket när humöret lagt sig. Som bägge bröderna dock voro ett par högdragna "stel nackar", hade ingen förbindelse sedermera förekommit dem emellan, ehuru minnet af brodern efterlemnade en tagg i kapten Elanders lika känsliga som stolta själ, det hade hon kunnat märka många gånger.

Rudolf var, menade modern, fadern upp i dagen. Ärlig och granntyckt. Hon bad honom dock att inte ta sakerna fullt så tungt. Afskedet vore visserligen sårande för rättskänslan och stoltheten, hans ledmotiv; men Gud sände pröfningar just till sådana starka själar liksom

för att visa dem, att allt här är förgängligt, och intet jordiskt att bygga på, om ej Herren är med om bygnaden.

Men oron och nedslagenheten veko ej bort för sådana tröstegrunder. Förgäfves kom hon äfven med, att Herren nog en gång skulle låta uppdaga, hvar orätten låge. Hon såg honom skygga till. Och han tilltalades heller icke synnerligen af hennes mera praktiska försäkran, att de ännu kunde draga sig fram utan allt för stora bekymmer, tills han finge en annan plats.

Han rufvade alltjemt öfver hvad som komma skulle. Hvarför var han icke *fullt* uppriktig? Nej, han mäktade ej komma fram med hela sanningen.

Enkefru Elander misstog sig betydligt, då hon trott sig hos sonen återfinna spår af sin mans något brutala kraft. Den hade spädts ut med hennes egen nervositet. Rudolf visste redan då sjelf bättre, att hans ståtliga yttre och en viss hård stelhet i ansigtet ljögo fram ett sken af moralisk styrka, till hvilken icke fans motstycke i själen.

Han kunde ej förmå sig att i ett nu kasta af masken och öppna sitt hjerta, äfven gent emot en sådan mor. Han kom i stället med fagra svepskäl. Han ville icke ytterligare oroa henne. På hennes frågor, om han kunde tänka sig något annat motiv till det brådstörtade afskedet än trafikchefens personliga ovilja, svarade han nekande. Formelt kunde han ju på sitt sätt

göra så, emedan egentliga skälet ännu icke fullt tydligt framlagts. Kanske också, när allt kom omkring, herr Yckerberg ansåg sig ha stukat honom tillräckligt och afstått från att anklaga honom för rymningen. Hvertill skulle det då tjena att onödigtvis skrämman modern, som han visste vara så svag?

Men han var ej ärlig dervidlag. Han tänkte i grunden mera på sitt eget jag än sin mor. Och ändå hade han bättre tillgodosett bägge genom att lägga allt i moderns kärleksfulla sköte. Ty delad sorg är minskad sorg. Han visste det och hade bekännelsen på tungan. Men det bar så emot. Den farliga benägenheten att "dra sig" inför allt obehagligt satt ännu kvar lika instinktstark som i mimosornas blad det nervösa "Noli me tangere".

De starka gåpårandarna kalla sådant moralisk feighet helt enkelt därför att de sjelfva sakna dessa starkt verkande känslonerver och ej alls förstå deras motståndskraft. På det fysiska området se vi i grunden samma företeelse tydligare, påtagligare. Huru kommer det sig, att af två landspojkar, som aldrig varit ombord på ett fartyg, den ene utan spår till tvekan eller rädsla genast tager till väders och lägger sig på sjelfva stortoppen af en fregatt, medan deremot den andre icke kan gå ens upp till märsen med lock eller pock, ja heldre skulle låta skjuta på sig? Oaktadt han nog önskar sig kunna gå upp i toppen lika ifrigt som den andre, ja om än

hans vilja i och för sig är mycket starkare. Man kallar detta feghet och det förra mod. De äro för öfrigt lika starka, lika friska, lika uppfostrade, lika kunniga eller okunniga om faran. Hvarifrån då denna skriande skilnad?

Så och i ännu högre grad förefinnas de skarpa motsatserna på det psykiska området, oaktadt de der drifva sitt spel mera hemligt och svårbegripligt. Naturanlaget är hos vissa naturer och vid särskilda utvecklingsskeden mäktigare än allt annat.

\* \* \*

När Rudolf vaknade morgonen efter hemkomsten, rusade han genast upp för att kasta på sig kläderna och sälja biljetter. Men allt var nu tyst. Ingen väntade på honom. Han var sin egen herre. Friheten kändes dock ängslande, att börja med. Det var liksom något hotande skulle komma efteråt, kräfvande räakenskap öfver en gränslös försummelse. Så blir man omstöpt af vana och disciplin.

Men att äntligen få rå om sig sjelf kändes utomordentligt behagligt, när han väl kunde frigöra sig från de der slafreminiscenserna. Det bästa af den "ädla friheten" bestod i att få dra sig om morgnarna, långt efter sedan mamma varit inne med kaffebrickan. Utom att det låg en viss lättjefull egoism i medvetandet af att kamraterna denna tid gnodde af alla krafter, var just ett sinne sådant som hans egnadt att njuta



af morgnarnes dolce far niente. Då, när kroppen var uthvilad och svälde af styrka, trängde själen bättre in i andan af hvad han läste och fantasien blef fastare på samma gång som mera lefvande. Han hade i A. studerat engelska tillräckligt för att nu utan ansträngning kunna läsa äfven skalderna, af hvilka fadern hade haft de förnämsta — "standard works" — i vackra upplagor. Och dessa morgnar med af ytterverlden endast moderns lätta fjät och regnets stänk mot rutorna voro för honom verkliga högtidsstunder.

Så låg han den fjerde morgonen läsande Shelley. Annars var han ingen egentlig beundrare af detta underliga literära fenomen. Han fann aldrig någon botten under den rimmade ordfloden. Men nu smakade det att lulla ängslan till sömns vid squalpet från detta monotona strömmande af ändlösa melodier, som förde honom — hvart? — det visste han ej och ville ej veta. Glidande genom de klangsköna verserna i "Epipsychidion" kom en förnimmelse öfver honom som om han legat i en långsamt drifvande båt, seende himlahvalfvets stjernor gnistra på vågspetsarna, dessa vaggande vågor, så lika, så vackra, men så tomma. Idel skönhet, idel musik. Men blott ständigt glidande från melodiöst ingenting till melodiöst ingenting — ett estetiskt nirvana.

Ur denna bedöfnings af så att säga rytmisk rökelse väcktes han plötsligt genom ljudet af tunga stampningar vid köksdörren och en skroflig karlröst, som frågade efter telegrafisten Rudolf

Elander. Han hörde modern svara, att han låg, och bedja dem vänta, så skulle hon säga till honom att stiga upp. Detta "dem" och moderns uppskrämde röst — —

"Inte ha vi tid att vänta på det inte", dundrade en annan röst. "Vi går väl in. Det här är snart expigeradt, må frun tro."

"Kan ni inte säga ert ärende till mig?" hörde han modern klagande flämta, i det hon höll till dörren, hvarigenom männen ville tränga.

"Åh, det får frun tids nog höra åf. Si så, låt oss komma in nu bara!"

Dörren slogs våldsamt upp och in stöflade två "stadstjenare", rödbrusiga, myndiga, klädda i den tidens traditionela spanska rör med höga doppskor.

Den mest rödnäste, gamle Björklund, tog fram ett papper.

"Är herrn telegrafisten Elander?"

Rudolf hade kastat på sig nattrocken och gick ett par steg emot dem, till utseendet lugn, till och med myndig.

"Jo, det är jag. Men hvad är detta för ett sätt? — Mamma, var god och gå in i salen, så ska jag tala ett ord vid de här herrarna."

Han såg modern krithvit i ansigtet och darande nedsjunken på en stol, skyndade dit, tog varligt hennes arm och ledde henne in i salen.

"Kära mamma", hviskade han ömt, "lugna sig för Guds skull. Jag kommer strax in igen."

Han läste salsdörren och vände sig åter till

stadsbetjenterna med en stolthet i minen så utprägladt naturlig, att den till och med impone-  
rade på så pass slitna respektsinnen som deras.

"Man tränger ej in till hyggligt folk så brutalt, ska jag säga er — ni ha nästan skrämt slag på min mor", hviskade han för att få dem att vara mindre högljudda. "Säg mig nu tyst och beskedligt ert ärende."

"Vi ä här med en stämning till rådsturätten i A.", skrockade Björklund så lågmäldt han kunde stämna ned sin bränvinsbas. "Det är bara att lemna den. Målet är utsatt till den 15 Oktober."

Rudolf mottog papperet och gubbarna gingo sina färde, betydligt höfligare än de kommit.

Men så fort de vändt ryggen till, försvann Rudolfs konstlade fattning. Hans första impuls var att sticka undan handlingen. Den brände mellan fingrarna. Han kunde inte se namnet, *sitt* namn, i en stämning — — —

Men han måste och tvang sig att ögna genom de korrekta, hotande renskrifvareraderna med ett oläsligt namn inunder.

Det gälde rymningen. Han var åtalad för att ha hjälpt häktade f. godsbokhållaren Malm på flykten och skulle infinna sig i A. vid hemtningssäfventyr.

Så nu hade bomben fallit ned i hans moders hus. Om några ögonblick skulle den krevera och krossa hennes och hans lycka i spillror.

*Huru* skulle han meddela modern denna jobspost?

Han hade sett hennes stela blick, full af fasa, fäst på de bägge stadstjenarne, för hvilka stillsamma gammaldagsmenniskor som hon hyste en förskräckelse, ofattlig för den rörliga, praktiska mängden ute i verldsvimlet. Aldrig hade hon drömt om att se rättvisans handtlångare beträda *sin* tröskel, hvad än måtte hända. Hennes blick, hennes tystnad, hennes skakning, då han mera bar än ledde henne in i salen — — —

Hvad skulle han säga henne? Allmänhet, domare, åklagare kunde han nog med konst härda sig emot. Men att nu så der flux tala om för sin blida, alldeles oförberedda mor, att han hjälpt en fånge rymma, visste han skulle krossa hennes hjerta. *Fånge* — *rymma* voro ord, säkerligen mer fruktansvärda för henne än djefvul och helvete.

Sin natur likmätigt, gjorde han ett litet uppskof af toaletten. Han klädde sig dock fort. Och nu måste han deran — — —

Sakta öppnade han salsdörren. Men när hans skygga blick ångestfullt sökte utfråga moderns ögon, stelnade plötsligt hvarje blodsdroppe i honom vid åsynen af hennes kropp, som låg der på golfvet, nedsjunken från stolen dit han fört henne.

Han sprang fram med ett skri. Ansigtet var blekt som en döds, ögonlocken slutna. Han lyfte henne upp på soffan. Kroppen hade ingen styrsel. Han kysste ögon och läppar, öfverhopande henne med ömma, ångestfulla frågor. Fåfångt.

Ej en ryckning, intet lifstecken. Han ville dock tro, att det blott var en svimning.

Rudolf hade väl läst om, men aldrig sett någon afsvimnad. Han skyndade in i moderns sängkammare. På toalettbordet voro två öppnade flaconer, hvilka stått der som prydnad så länge han kunde minnas. Fadern hade haft hem dem från Smyrna. Han tog den ena, skar med ett raskt snitt bort det gamla ormskinnet, som mångdubbelt satt om proppen, öfvergöt moderns tinningar och ögonlock med den österländska essencen och satte flaskan under hennes näsa. Den starka parfymen slog honom själf åt hufvudet och till sin glädje märkte han äfven, huru moderns ögonlock småningom började rycka på sig. De öppnades, först till hälften, sedan en sekund alldeles. Så drog hon en tung suck och rörde något på ena handens fingrar.

Men när han lade armen om hennes hals, kysste henne och såg in i ögonen, ryggade han tillbaka. Hon kände honom icke och mumlade blott några hemska ljud med den onaturligt snedvidna munnen.

Utom sig sprang han öfver gården till madam Hansson, som bodde i brygghuset och hjälpte modern med de gröfre sysslorna. Han bad denna genast följa sig, få modern i säng och se om henne, medan han skyndade efter en läkare.

Sedan många år ansågs doktor L. som ett slags husläkare i familjen. Denne hade också jernvägslinien på ackord. Men Rudolf hörde der så mycken misstro uttalas mot den gamle herrns skicklighet, att han nu ej vågade vända sig till "Doktor Hjelpös" — som han kallades allmänt nog — i ett så svårt fall.

Han begaf sig därför till licentiaten Persén, en nyligen ditkommen ung läkare, hvilken vunnit ett utomordentligt hastigt förtroende — något som färska, ogifta Eskulapsöner den tiden med tämlig säkerhet kunde påräkna i landsortsstäderna, synnerligen hos fruntimren.

När Rudolf andfådd inträdde i mottagningsrummet, fann han också den rätt ansenliga salen nästan full af till största delen fruntimmer, grupperade i stolar, emmor, soffor; läsande, hviskande, ja till och med i färd med handarbeten.

Rudolf kände sig förtviflad gentemot denna samling. Skulle väl alla dessa in till doktorn före honom? Vid en hastig mönstring kunde han inte upptäcka någon enda, som egentligen såg sjuk ut, medan hans mor nu kanske låg för döden.

Nöd bryter lag. Här gälde att kasta sed och artighet öfver bord.

De flesta hade satt ögonen inte riktigt snällt på den unge mannen, som rusat in väl bullersamt och nu stod der midt i salen, torkande svetten från pannan efter det häftiga springandet.

Oaktadt han annars var ytterst blyg gent-

emot fruntimmer, synnerligast en bloc, hade nu all skygghet försvunnit.

"Jag skulle be", sade han med en hastig bugning åt alla sidor, "att få komma in till doktorn nu genast och om möjligt få ta honom med mig med samma. Min mor har hastigt blifvit så sjuk, att jag fruktar hon dör, om hon ej strax får läkarhjälp."

Damerna gapade på hans upprörda ansigte, men ingen svarade något. Full af förtviflan som han var, såg han utmanande ut, tyckte väl somliga. Ingen "kom sig för" emellertid.

Den obehagliga tystnaden bröts af en liten fröken, som hastigt steg upp från stolen, der hon suttit i skymundan bakom Stjernsundsklockans stora fodral försjunken i läsningen af en bok. Hon såg först nu upp och skyndade fram till Rudolf, som blef blossande röd, gjorde en ytterligt tafatt bugning, men inte kunde framstamma ett begripligt ord, när han fann sig stå framför Clara Nymalm.

"God morgon, herr Elander!" helsade hon med dämpad, deltagande röst. "Det var ett sorgligt återseende. Men låt oss nu inte förspilla tiden. Jag ska försöka hjälpa herr Elander."

Hon afvaktade ej något svar, utan vände sig omedelbart till de innevarande "patienterna".

"Mitt herrskap! Denne herre är son till enkefru Elander, som herrskapet troligen mer eller mindre känner. Efter hvad vi hörde, sväfvade hon mellan lif och död och jag hemställer,

om vi ej kunna bära våra små egna krämpor en stund längre och nu låta vår hyggelige doktor genast skynda till den stackars frun."

Det låg något så kraftigt och öfvertygande också i det låga tonfallet, att några af damerna genast började stiga upp och pelsa på sig.

"Fru Elander, stackare — hon såg klen ut sist jag såg henne. Ja ja, vi ska alla den vägen vandra", suckade en fet matrona. "Vi sitter väl en stund, går an vi sitter inte i sjön", anmärkte en annan, som rott upp sig ur fiskaradeln. Men de yngre skyndade fram till fröken Nymalm och hviskade med henne, kastande sidoblickar på Rudolf, öfver hvars uttrycksfulla ansigte for den ena rodnaden efter den andra.

Nu öppnades dörren till doktors rum för att insläppa en ny patient. Fröken skyndade genast dit in, vinkande Rudolf att följa.

Doktor Persén, en man på fem och trettio med stadigvarande leende så fort någon såg honom, blef ännu mer skinande vid anblicken af Clara Nymalm, som han i tysthet börjat fundera på för egen räkning. Men när Rudolf klef in i samma vefva, vexlade uttrycket till en nästan våldsam förvåning. Skulle han redan vara slagen ur brädet af denne okände?

"God morgon, herr doktor", började fröken Clara ifrigt. "Jag har tagit mig friheten göra en formlig revolution derute och skickat bort patienterna. Jag får här presentera herr Elander, telegrafist i A., som rest hit därför att hans



mor är dödssjuk. Goda, snälla doktorn, följ med honom genast! Det gäller lif och död — Är det långt till herrskapet?" frågade hon, vänd till Rudolf.

"Ja, vi bo längst på öster."

"Låt genast sätta för!" kommenderade den lilla, öfversällande doktorn med hela batteriet bevekande blickar ur sina stora ögon.

Denne ringde och gaf order om förspänning.

"Har frun varit sjuk länge?" frågade han Rudolf.

"Nej, hon svimmade för en stund sedan och när hon öppnade ögonen, kände hon ej igen mig. Hon har visst mist sansen."

"Jag kommer strax. Adressen?"

Han fick den, hvarpå bägge gingo ut, fröken under lifliga tacksägelser. Nedkomna på gården, hvilken för tillfället var tom, tog Rudolf vördnadsfullt af hatten som för en drottning. Hans hållning hade också något af gammaldags riderlighet, då de sorgsna ögonen skyggt beundrande riktades mot hennes säkra ansigte.

"Hur ska jag nog kunna tacka fröken Ny-malm?" stammade han.

"Åh, ingenting att tala om. Här gälde bara att komma sig för, ju fortare, ju bättre. Sådant förstå vi oss på, vi fruntimmer. Beslut och handling ä ett — —"

"Ja, jag märker det." Han smålog. Rudolf hade ett mycket vackert leende, kanske därför att det var så sällsynt.

"Nå, hur gick det med det der andra?" frågade hon hviskande.

Hon visste ingenting. Hon hade aldrig sett kuvertet. Fantastiske dåre!

"Malm? Jo, han är väl nu i Amerika", svarade han högt.

"Det var *bra* gjordt. Jag ska tala om det der för pappa."

"Han vet af det redan."

"Huru? Så obeskedlig han är, som inte nämnt något. Jag, som varit *så* orolig — —"

"Öfver Malm?"

Han kunde inte tillbakahålla detta vulgära inpass, men kände huru hela ansigtet brände som om det piskats med nässlor.

Äfven upp till den unga flickans kinder flög blodet i starkare fart.

"Ja — — också öfver herr Elander förstås. Det var ju ett vågspel, som lätt kunnat misslyckas."

"Det *har* också misslyckats för *mig*. — Man har fått reda på, att jag hjälpt honom fly och derfor har jag mist min plats och är stämd som en förbrytare. Det var mer än min stackars mor kunde bära. Hon vet ingenting, men hon anade väl det värsta, när stämningen kom i morgse. Ack, fröken Nymalm, om fröken kunde ana hvad jag lidit! — Men jag har inte tid att tala derom nu. Jag måste hem. Men innan vi skiljs åt, vill jag be fröken inte tänka illa om mig, hvad

som än måtte hända. Lofva mig det! Vi träffas väl ändå aldrig mera.”

Den unga flickan hade under denna hastigt framförda berättelse stirrat upp till honom med ögon, vidöppna af förskräckelse. Sedan bröto tårarna fram.

”Gud, så rysligt, så olyckligt!” snyftade hon. ”Låt oss gå. Jag följer med ett stycke. Jag måste höra mer — —”

”Nej, fröken Nymalm, vi ha redan talts vid för länge. Man får inte se fröken tillsammans med mig. Det der hos doktorn och — — nej, nej. Det var vackert, men jag är mer än ledsen, att fröken uppträdde så der. — Ack, fröken kunde ju inte veta, i hvilka sorgliga omständigheter jag råkat. Det hade varit min skyldighet att afböja det — — men jag var ju så utom mig. Förlåt, förlåt och farväl!”

Rudolf hade nog besinning att icke fatta hennes hand, utan lyfte blott på hatten, främmande, stelt och skyndade hemåt i ilmarsch.

\* \* \*

Doktorn var redan der före honom i full färd med att ge madam Hansson en hop föreskrifter, hvilka den stackars skrämde gumman hvarken tycktes förstå eller ha förtroende till. Här skulle vara vattenkompresser, kalla omslag, gnidningar, senapsdegar och så skulle patienten bäddas och läggas på ett särskildt sätt. Madamen

mente, att doktorn borde "låtitt henne åder". Det hade något kunnat vara.

Doktorn såg vresig och otålig ut, madamen misstänksam och bortkommen och hans stackars bleka mor låg der med ena handen plockande på täcket, synbarligen utan medvetande.

Ack, tysta undangömda gamla hem, till hvilket jemrens bo var du ej förvandladt på den korta tiden af litet mer än en timma! Bomben hade kreverat och helgedomen låg i grus.

Doktor Persén föll icke Rudolf i smaken. Hans ansigte, fult och omiskänligt plebejskt, fick något extra tarfligt genom hans sätt att se sig omkring. Det var som om han inom sig taxerat möblemanget och undrat, huruvida det kunde räcka till arvodet. Och så hade doktorn ett sätt att sne gla åt Rudolf, som var nästan förolämpande.

Han frågade, om den sjuka fått någon stöt, fallit och slagit sig? Någon lifligare sinnesrörelse? Troligen. Hon hade antagligen uppskats af en obehaglig underrättelse denna morgon, svimmat af och kanske slagit sig i fallet.

Doktorn skakade hufvudet. På Rudolfs ängsliga frågor om sjukdomen vore lifsfarlig, svarade han undvikande, ehuru han lät förstå, att patientens ålder och svaga konstitution i öfrigt erbjödo liten motståndskraft. Angående behandlingen vore hufvudsaken en van sjuksköterska, som han skulle instruera och skicka ned. Så gick han och lofvade återkomma längre fram på dagen.

Ett par timmar derefter anlände sköterskan, en medelålders qvinna med sjelfbelåtet "frälst" uppsyn, svartklädd från topp till tå, pompös i tal och fasoner, som genast tog ledningen och kastade en ännu dystrare skugga öfver den sorgliga interiören i huset vid åstranden.

\* \* \*

På qvällen skref Rudolf till Hagelin följande synbarligen hastigt nedkastade bref:

"Gamle vän!

Jag lofvade meddela dig, när något skulle inträffa angående det du vet. I morgse fick jag stämning till d. 15 dennes.

Som jag nu ser saken, skulle jag för egen del kunna bära allt med jemnmod, så pass som jag blifvit kantstött och afslipad, stode jag blott ensam. Men min arma mamma! Om du kände henne, skulle du inse, huru obeskrifligt grymt detta skulle träffa en sådan mor. Jag visste det. Äfven den tanklösaste, okänsligaste borde ha vetat, hurusom blotta åsynen af ett par byglar sökande hennes son skulle slå ned henne som blixtrålen. Men jag förberedde henne icke med ett ord. Utan aning om något ondt, mottog hon första chocen af de råa, hänsynslösa stadsbetjenterna, som ville tränga in till mig -- hon, som aldrig sett sådana i sitt hus annat än vid brandsyner!

Hon blef också ödelagd med ens, min stac-

kars mor. Hon fick antagligen hjärnslag och nu ligger hon här alldeles paralyserad.

Om hon dör, så är det jag, som dödat henne genom min olycksaliga brist på öppenhet, genom detta infernaliska dröjande, som du så mycket klandrade och med rätta. Nu, nu ja, när det är för sent, inser jag mycket väl, att om jag sagt henne *hela* sanningen, skulle hon nu ha stått vid min sida som den tröstens engel hon alltid var. Men i stället ligger hon förlamad, slagen af just den hand, som borde ha stött henne.

Ack, min vän, min ende vän, hvad jag önskade du vore här! Jag har i hela denna kalla verld ingen, åt hvilken jag kan anförtro mig och mina ohyggliga tankar. Ohyggliga är just ordet. De ha sedan några timmar börjat mynna ut i något mörkt, hemskt — —. Allt tydligare peka de mot ett håll, hvarpå jag aldrig grubblat förut.

Jag har gått till doms med mig sjelf och funnit mig undermålig. I grund och botten är nog jag väl också en egoist, jag som de flesta. Men min egoism är opraktisk i kampen för tillvaron. Den har sin riktning inåt. Den bekämpar mig sjelf och strider ej utåt mot andra. Derför har min stam blifvit ihålig och står sig ej i lifvets stormar. Den är borrad med egenkärlek, tom fantasi och orediga griller. Jag har varit en slaf af mitt temperament, ett vassrör för nedärfda naturanlag, som ingen från början lärt mig bekämpa.

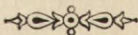
Men så finnes också något annat, som heter *öde*. Jag vet nog, att de flesta icke längre tro på de gamles *Fatum*. Man tycker sig kunna förklara allt genom orsak och verkan. Och ändå finnes det något äfven utom oss, som lägger sig i våra handlingar till lycka eller olycka. De största handlingens män ha trott på ödets *vexlingar*. Det är inte vidskepelse hos så skeptiska naturer som en Napoleon. Det är erfarenhet. Se på spelet, der äfven den skickligaste kommer till korta genom ständigt dåliga kort. Hvarför får han ena qvällen idel lankor och den andra bara honnörer?

Somliga äro födda med segerhufva, andra med en *vexelbok* på nederlag, der *parcerna* klippa idel svarta kuponger.

Jag har känt ödets hand falla tung på mig under senaste tiden. Händelser ha inträffat, lägen ha skapats, hvilka blott en mycket sardonisk *gycklare* kunnat kasta öfver min väg. Jag sitter nu som på ett öde skär i *Olyckans* bittra haf och ser huru floden stiger upp allt högre. Och så mörker, mörker, hvart jag skådar vid alla *horisonter*.

Vågen börjar locka mig. Dernere finnes dock lugn — *lugnet*, det fulla, eviga. Jag har alltid älskat lugn, att få draga mig undan — —

Vänner  
R. E."





### Nittonde kapitlet.

Fröken Clara och hennes pappa. — Don Quijote och Sancho Panza. — En pepprad man med socker i botten. — En ransakning, hvarunder den anklagade petar ned angifvaren i hans egen grop.

Konsul Nymalm hade blifvit enkling strax efter den stora handelskrisen 1857. Clara, tio år yngre än sin närmaste gifta syster, var vid moderns död blott ett sex års barn, som uppfostrades af tant Karin, en ogift gammal släkting på mödernesidan, fattig, beroende, rädd för konsuln och svag i öfrigt.

Clara fick också redan tidigt följa sin egen vilja mest i allt. Så mycket fadern kunde åstadkomma i känslöväg, egnades det enda kvarvarande barnet. Henne nekades ingenting. Clara Nymalm hade aldrig vetat hvad det vill säga att vilja och inte kunna.

Detta alstrade ett egendomligt lugnt och säkert sätt att uppträda. Ingenting vacklande och sökt fans hos denna unga flicka. Men från-



varon af emancipationsvurmeri och högmod råddade henne från att synas oqvinlig och allt för fri. Man såg henne aldrig vilja göra sig märkvärdig eller lysa. Men när hon sade något med sin låga, bestämda röst och såg på en med de der stora, egendomliga ögonen, kände man sig stå inför en personlighet, som var bestämd i hvad hon ville och ej hyste tvifvel om att lyckas.

Man får en sådan der tillförsigt genom att växa upp ensam, omkelad, i välståndets sköte. Somliga komma från detta slags plantskola odrägliga, andra ohjelpigt naiva. Clara Nymalm blef blott säker och resolut.

Hon hade nog också läst tjocka böcker med mycket kärlek. Men de ryckte känslorna egentligen aldrig ur verklighetsspåret. Likväl låg latent hos henne, kanske i kraft af motsatsernas lag, en viss längtan efter det ovanliga.

G., likt de flesta sjö- och fabriksstäder, var jemnstruket med medelmåttans borste. Att lefva der var som att sitta i fondlogen och stirra ned på en parkett af idel flintskallar. Wieder dieselbe dumme Geschichte.

Derför slog Rudolf Elander genast an på Clara Nymalm. Hans förnäma, intelligent ansigte, så skarpt kontrasterande mot hans synbara förvirring i jernvägskupén, frapperade henne. Intresset växte starkt, när hon sedermera återsåg honom hos fadern och då hörde hans manliga uppträdande i Malmska affären.

Men nu, när han full af förtviflan med sanningens enkelhet anförtrodde henne sina olyckor och skyndade bort med en min som om han gått att kasta sig utför en afgrund, var det slut med hennes hvardagstillvaro. Då han försvunnit, kände hon hjertat flöda öfver för hans olycksöde. Från detta ögonblick var han henne dyrbarare än någon annan man. Hennes lif hade tagit sitt första stora språng.

Men Clara Nymalm var af helt annan mall än Rudolf Elander. I henne fans ingen tryckande obeslutsamhet. Viljan hade icke blifvit sjuklig hvarken ut- eller inifrån.

När tårarna började sina, var hon redan slagfärdig och skyndade direkt till sin far.

De hade redan träffats vid frukostbordet. Konsuln såg upp ur sin tidning. "Expedierad fråndoktorn allaredan? Patienterna börja krympa, hva?"

"Ingendera delen. — Doktorn fick annat att göra. Herr Elander, pappa vet, kom uppspringande och hemtade honom till modern, som ligger för döden. Han var alldeles utom sig. Hon lär ha fått slag i förskräckelsen öfver att han kommit hem, afskedad från sin plats och anklagad för att ha hjälpt Malm rymma. Är det inte för rysligt, pappa."

Konsuln skrufvade på sig. "Inte så högt, min flicka. Det här är farliga saker. Du vet, jag har en trasa med på bycket, jag med. Kanaljetyg en skulle råka ut för. Jaså, ha de fått

korn på smusslandet deruppe i A.? Kunde nog tro man till sist skulle lukta upp historien. Det är inte godt hålla något hemligt i en småstadshåla."

"Men *pappa* tycks kunna den konsten, då *pappa* inte ens nämnt för mig, att Malm kommit undan, fast *pappa* vetat det, och jag ju frågat så många gånger."

"Hvem har sagt, att *jag* visste det?"

"Herr Elander."

"Slidder sladder — — Hvad ha *ni* haft för prat er emellan? Det passar visst inte, att du har den ringaste beröring med den gynnaren. Clara, Clara, hvad tänker du på?! Jo, det här är sköna historier."

Konsuln hade stigit upp med rynkade ögonbryn och gått fram till henne. — "Är du då alldeles splitterbefängd? Stod du öppet och talade vid den slyngeln hos doktorn bland alla stans rännkäringar?"

Clara Nymalm kände ingen fruktan för sin far, utan omtalade i korthet sitt sammanträffande med Elander. Konsuln mulnade allt mer.

"Ja, så är det att skicka barn till byn och gå sjelf efter. Det skulle inte alls förvåna mig, om du en vacker dag fick komma opp och vittna! Förbanne mig, jag begriper, hur en bildad flicka kan bära sig så simpelt åt — —"

"*Simpelt?*" upprepade dottern långsamt, sende fadern rakt upp i ansigtet med gnistrande ögon. "Ja, det är just fråga om, *hvem* som bär sig simpelt åt. Här står *pappa* och yttrar sig

nedsättande om herr Elander som om han vore en riktig usling. Men han är bara olycklig, djupt olycklig. Och om någon borde beklaga och hjälpa honom, så vore det just pappa. Är det ej för Malms skull han råkat ut för sina missöden? Och var det inte pappas skyldighet att hjälpa Malm? Herr Elander handlade oegenyttigt, ädelt, storartadt som ingen annan kanske gjort. Men hur gjorde pappa och hur gör pappa *nu*? — Åh pappa, låt oss inte tala om, hvem som bär sig simpelt åt!”

”Tyst!” ropade konsuln, hvars blod också blifvit glödhett.

”Pappa, gör inte hvad pappa ångrar!” hviskade hon med detta naturligt tragiska i röstens timbre, som verkade så gripande. ”Om ej pappa gör allt för att hjälpa honom, som lider oskyldigt för oss, så får pappa aldrig — hör pappa *aldrig* — se mig glad mer!”

Och med denna sin vanliga, verkningsfulla utmaning mer än någonsin energiskt betonad, lemnade hon sin baksluge herr pappa tämligen ångerköpt. Ty om hon finge veta *hela* sanningen — —?

\* \* \*

Enkefru Elanders tillstånd syntes oförändradt. Hon var fortfarande mållös och, så vidt man kunde se, äfven utan egentligt medvetande. Doktorn gaf sjuksköterskan vid sina besök några föreskrifter, men på sonens ängsliga frågor svarade han alltjemt undvikande.

De blefvo pinsamma dessa dygn för Rudolf i mer än ett hänseende. Till sorgerna samlade sig äfven trängande ekonomiska bekymmer. Han hade nämligen icke kunnat göra några besparingar på lönen, som måst delas mellan modern, mat, kläder och böcker. Det lilla han haft öfver strök åt till Malms utstyrsel, så att, när afskedet kom, egde han blott 25 kronor, hvilka han kunde kalla sina. Modern hade väl något, eftersom hon särskildt velat lugna honom i den delen. Men nu var hon urståndsatt att lemna några upplysningar och han ville ej gå i hennes gömmor. Han hade i sin fädernestad icke en enda bekant eller vän att vända sig till, så att äfven på det hållet var ställningen mörk och hotande.

Om ett par dagar kom svar från Hagelin, piggt och egnadt att krya upp honom. "Du borde blygas", skref denne, "att betunga postverket med sådana litanior. Tag in magnesia och bicarbonat lasstals, min gosse, förty din magsyra är fast skräckelig. Sätt på dig sens-communglasögon, så ser du nog dager i ditt lilla mörker, som du nu tycker vara så stort och tjockt. Det enda tråkiga är din mors slaganfall, men tag det då menskligt. 'Lifvet ske jen gång gau', sa tierpen. Beträffande målet, så tror jag vi bägge tagit schappningen för mycket om bakfoten och 'tant de bruit pour une omelette!' Detta nya uppslag har jag fått mig af en gammal slipad lagvrängare, som skrattade ut oss och menade, att maken till galen historia aldrig förekommit

i hans praktik. Han erbjöd sig att gratis bli ditt rättegångsbiträde, bara för att få se de illiterata rådmansljusen här gnugga stickorna i sina träskallar. Han *är* en skarp jurist och ger sig 500,000 Täufeln på, att du ska gå fri med glans, om han får sköta justitian. Hvad som mest tilltalar mig dervidlag är, att du kan få tillfälle ge din värde chef för gammal ost. Förty jag är heller inte så dum och efter de vinkar den der filuren gaf mig, tror jag hela rättegången går upp i ett duktigt fiasko för somliga.

Så var vid bon courage, din ohjelpige Don Quijote, riddare af den Sorgliga Skepnaden, ehuru nära nog klok utom i hvad angår den abderitiska rymningshistorien. Tänk inga stygga tankar, min gosse. Dig är nog på så många vidrigheter någon sorts salighetsdessert bevarad. Efter att en qväll 26 resor ha fått bara malthackor, nöp jag sedan trumfesset 3 gånger å rad.

Välkommen hit och en hel dag i förskott, så att vi få konsultera. Du bor hos mig, huru enkelt lokuset än är. Men du vet, att ingen menar så väl med dig ändå som

din trogne gamle  
*Sancho Panza.*"

\* \* \*

Tisdagen d. 13 Oktober for Rudolf upp till A. med aftontåget, från hvilket han passerade tämligen obesedd och möttes af pillertrillaren i

"promenaden" enligt uppgörelse i ett svar på dennes trösterika bref.

Dagen derefter träffade de försvararen, v. häradshöfding Hellqvist, hvarom Rudolf visserligen hört mycket ondt, men ej personligen kände.

Få kände för öfrigt den mannen, ehuru han låg i hvars mans mun. Gubben Hellqvist hade tillbringat sin kraftigaste tid i Stockholm som sakförare och för några år sedan ärftt en egen- dom utanför staden. Kroppsligen ruinerad, hade dock sinnet icke mist något af sin liflighet, den han också gaf fritt lopp i stadens ena tidning, hvars hemlige egare han påstods vara. Beläst, ypperlig stilist, född satiriker, excentrisk i åsigt- ter, bevisföring och uttryckssätt, fyndig, med skarpt öga för småborgerlighetens puttefnaske- rier, klatschade han i "Veckokrönikan" A:s veder- börande riktigt con amore med sin (naturligtvis) giftiga penna. Men man svänger också inte ironi- ens piska i en småstad utan att bli Varg i Veum. Ehuru han mist förmågan att synda an- nat än andligen, hade den uslare människona- turen ingen last, för hvilken det tisslande pra- tet ej anklagade honom.

Lyckligtvis för honom hörde häradshöfding Hellqvist till de starka andar, som kunna mumla "Oderint, dum metuant" och ej låta sig be- komma.

Han verkade icke angenämt heller personli- gen. Rudolf såg framför sig en gubbe, hvars af

inflammerade tårflistlar ständigt gråtande ögon  
examinerade honom nyfiket och spefullt som om  
han hört till ett menageri.

Äfven konversationen var i början retsamt  
utmanande, full af hånande anmärkningar. Tyd-  
ligen var det han, som lagt Don Quijote i mun-  
nen på Pillertrillaren och *hans* synpunkt på hela  
rymningens karaktär ledde honom också till upp-  
fattningen af Rudolf såsom en ny upplaga af  
"El Caballero de la trista figura".

Men Rudolf, på förhand stålad af Hage-  
lin, svarade ej på hans sarkasmer. Och när så  
den hetsige ironikern gaddat ur sig en stund  
utan annan verkan än att ett ännu djupare svår-  
mod aftecknade sig på Rudolfs melankoliska  
drag, slog han hastigt om. Det fans ett hjerta  
och ett ganska blödsint ändå i den gubben, fastän  
ingen just trodde det.

Med skarpsinne och lugn började han nu  
göra frågor om sjelfva saken, i synnerhet be-  
träffande Malms balans, första rymning, häkt-  
ning och trafikchefens åtgöranden hos Länsstyrel-  
sen. Han hade hört hufvudsaken af Hagelin,  
men lät nu Rudolf noggrant redogöra för hvarje  
omständighet.

När ändtligen hela förloppet var genomgån-  
get, strålade gubbens fula mun af en bred be-  
låtenhet, som gjorde den mest groteska effekt  
gentemot de rikligt nedsipprande tårarna.

Och derpå utvecklade han lifligt och klart  
en juridisk uppfattning af Malmska saken, som



vände ut och in på hela historien, och totalt förändrade karaktären af vännernas delaktighet i rymningen.

Sedan åtalet ur denna synpunkt skärskådats från alla sidor, preparerades Rudolf för sjelfva rättegången. Häradshöfdingen lät honom flera gånger repetera de frågor han borde framställa och svaren på de invändningar, hvilka kunde förutsättas från motparten. För öfrigt uppmanade han honom att vara lugn och yttra sig endast i sak. Till slut tröstade han med, att ransakningen ej skulle bli så kinkig. Stadsfiskalen vore tämligen loj och inte något ljus. Trafikchefen, som nog komme dit för att njuta, skulle i stället få stå der och schavottera, om Rudolf visste ansätta honom efter den uppgjorda planen.

\* \* \*

Underrättelsen att den så hastigt afskedade "tilligrafisten ve stasion" blifvit stämd för att ha smusslat Malm på flykten, hade i A. framkallat en formlig uppståndelse från landshöfdingen till grofarbetarne. Synnerligen när det sports, att Malm länge hållits gömd i sjelfva staden. Hvar och huru? Man väntade märkvärdiga afslöjanden.

Också var på torsdagsförmiddagen gamla rådstusalen invid de stora fönstren åt torget packad med åhörare, som lemnat diskar, verkstäder och det ännu kärare förmiddags-svagdrickat med konjak för att "höra på god lust".

Äfven syntes här och der några representanter ur öfverklassen, hvaribland man såg trafikchefen Yckerberg, som slagit sig ned på bänken vid väggen bakom åklagaren som ett slags målsegare. Till vis-à-vis hade han händelsevis fått den afskydde Hellqvist, åt hvars tårade ansigte rådmännen ibland sände förtrytsamma sneglingar.

Rudolf hade jemte Hagelin, som inte ville svika, tagit plats ute i rättens förmak, medan några mindre mål förekommo. Han såg högdragnare och kallare ut än någonsin. Äfven mycket skarpa fysiognomister skulle ha haft svårt att upptäcka spåren af den sällsamma strid, som just nu utkämpades inom honom.

Ändtligen påropades målet. Han rök till vid ljudet af sitt namn och gick genom dörren fram till dombordet som hade han trampat i moln. Pillertrillaren försökte att komma inom synhåll så mycket som möjligt för att han åtminstone skulle ha ett deltagande ansigte att titta på. De tvänne illiterata rådmännen, små kärngubbar af den sega, fula bergsmansracen med nötta peruker och rödspritiga näsvinklar, betraktade Rudolf med tämligen brutala tecken till nyfikenhet. För öfrigt utgjordes rätten af en mycket välfödd, fin rådman och notarien. Borgmästaren, en medelålders herre med distingueradt, något sjukligt yttre, visade Rudolf med en vänlig åtbörd att gå till höger. Stadsfiskalen stod redan på venstra sidan, trygg och snusig som vanligt.

Efter att ha ögnat i papperen, vände sig borgmästaren till stadsfiskalen, hvilken närmare utvecklade käromålet och som allmän åklagare yrkade ansvar å svaranden enligt 10 kap. 17 § Strafflagen, emedan han varit afvikne f. gods-bokhållaren Malm behjelpig vid dennes sista rymning från A., hvilken skett efter sedan denne som häktad rymt från en fångförare norrut.

Derpå frågade borgmästaren allvarligt: "Nå, hvad säger nu herr Elander om det här? Har ni hjälpt f. godsbokhållar Malm att afvika ånyo härifrån?"

"Nej", svarade Rudolf kort. Det såg ut som om han velat tillägga något, men hejdat sig.

"Det tjenar ingenting till att neka", försökte stadsfiskalen snäsa till. "Har inte Elander att börja med hållit Malm undangömd här i staden flera dagar?"

"Innan jag inlåter mig på besvarande af denna och liknande frågor, ber jag få fästa domstolens uppmärksamhet på, hvad jag anser vara detta åtals egentliga kärnpunkter, nämligen först spörsmålet: Huruvida Malm egentligen kunde betraktas som fånge, då han rymde från fångföraren? Jag anhåller, att detta först tages i betraktande och får därför be, att herr trafikchefen Yckerberg, som jag ser här närvarande, måtte få höras upplysningsvis."

Allas ögon vände sig nu mot Yckerberg, som såg öfverraskad ut; en syn, ovanlig nog på hans sjelftillräckliga ansigte.

"Ja, kanske herr trafikchefen ville lemna oss några upplysningar då?" hemstälde borgmästaren artigt, adresserande sig till denne. "Var god stig hit till öfre ändan af bordet."

Trafikchefen steg upp och tassade fram, synbarligen motvilligt. Men han kunde inte gerna neka.

"Jag får då be", återtog Rudolf, "att borgmästaren framställer den frågan till trafikchefen: Om han verkligen hade sig bekant, att Malm var på någon balans vid det tillfälle, när han infann sig för att hos Länsstyrelsen utverka häktningsordres å Malm?"

Öfver Yckerbergs sura ansigte hade flugit ett moln, som ej skingrades vid borgmästarens repeterande af frågan.

"Någon balans hade jag visserligen inte reda på", svarade han efter en stunds andlös tystnad. "Men då Malm ej instälde sig till tienstgöring och andra omständigheter tydde på att han afvikit, så ansåg jag mig i jernvägsbolagets intresse böra göra allt för hans gripande. Derför vände jag mig till Länsstyrelsen för att få Malm arresterad."

"Jag ber att få fästa rättens uppmärksamhet på att herr trafikchefen erkänt sig icke alls ha vetat, om Malm tillgripit något af jernvägens medel eller icke, när häktningsordern erhöles och sedan telegraferades åt flera håll. Då torde den sidan af saken vara klar, i synnerhet som jag kan tillägga, att Malm icke *rymde*, utan färd-

des som en vanlig resande efter hvad som kan styrkas af gästgifvargårdarnes dagböcker längs efter landsvägen. Häraf torde äfven kunna framgå, att Malm sjelf inte måtte ha ansett sig som flykting. — Nu en annan fråga: Huru kom det till, att, sedan telegram ankommit om Malms häktande i Trondhjem, trafikchefen då genast skyndade hit, återkallade sin angivelse hos Länsstyrelsen och förklarade, att allt berodde på ett misstag och att Malm icke tillgripit något af honom anförtrodda medel? — Eller var det inte så, herr trafikchef?"

Allas ögon spändes nu i denne; till och med de illiterate vände sig på skinnstolarna. Borgmästaren såg obehagligt öfverraskad ut. "Är hvad svaranden nu sagt öfverensstämmande med sanna förhållandet?" frågade han långsamt.

Herr Yckerberg hade haft en pinsam pers, hvarunder hans gula hy skiftat alltmera i grönt. "Ja", mumlade han lågmäldt, "jag kan inte neka till att så är. Men — —"

"Förlåt, att jag afbryter", inföll Rudolf. "Jag får anhålla, att denna bekännelse tages till protokollet."

"Var god fortsätt", återtog borgmästaren, vänd till trafikchefen.

"Jo", sade denne med ett försök att falla in i sin vanliga ton, "jag ville blott säga, att jag inte inser, hvad det här ska tjena till. Detta har väl ingenting att göra med sjelfva målet, som ju

rör Elanders tilltag att hjälpa Malm rymma, sedan han ånyo smugit sig hit."

"Det får domstolen afgöra", utlät sig borgmästaren tämligen kärft. "Är det någon vidare fråga till trafikchefen?"

"Nej, jag tror ej någon vidare bevisning i den punkten är behöflig", svarade Rudolf, bugande lätt för herr Yckerberg, som tämligen flat åter satte sig. "Men jag ska nu be att få öfvergå till den andra punkten. När sålunda Malm ej begått något brott, utan olagligt häktats, men undandragit sig denna obehagliga belägenhet genom rymning, kunde något straff drabba honom härför? Kan äfven den värste förbrytare straffas, därför att han rymmer? Så vidt jag vet, finnes icke ett enda ord i hela svenska lagen om straff för fånge eller häktad, som rymt. Det måtte ha varit lagstiftarnes mening, att frihetskänslan är så starkt rotfäst i menniskonaturen, att lagen ingenting har att säga derom. Huru dermed än må vara, så finnes intet straff utsatt i lagen för fånge, som rymmer. Men lagen stadgar straff för den, som hjälper fånge eller häktad att rymma. Jag vill ej yttra mig härom, ehuru det synes mig vara en inkonsequens, som kunde föranleda, att skurken går fri, medan den, som kanske af ädla bevelsegrunder hjälpt honom på flykten, blir straffad som förbrytare. — Hvad nu min egen sak beträffar, så bestrider jag detta åtal till alla delar. Enligt min förmodade angifvares, trafikche-

fen Yckerbergs egen uppgift var all talan mot Malm nedlagd, emedan angifvelsen berott på ett misstag, såsom det uppgifvits. Således hade Malm icke begått något brott. Att han rymde från fångföraren medförde heller ingen straffpåföljd för honom. I bägge fallen var han sålunda strafflös. Om detta är riktigt, vågar jag påstå, att *ingen* nu kan åtalas därför att han skulle ha bistått Malm att komma ur landet. Jag erkänner öppet, att Malm, stadd i yttersta nöd, vände sig till mig, och att jag hjälpt honom *resa*. Jag gjorde detta af ren mensklighet som kamrat och i medvetande af, att åtalet mot honom var nedlagdt. Vid tillämpning af straff för den, som hjälpt fånge eller häktad på flykten, skall, säges det i 10 kap. 18 § strafflagen, 'synnerligt afseende göras å beskaffenheten af det brott, därför den häktade insatt eller dömd var'. Nu finnes till stöd för den gjorda anklagelsen intet brott alls begånget af Malm, och han var hvarken insatt eller dömd. På dessa grunder, hvilka ju äro fullkomligt styrkta, anhåller jag, att åtalet mot mig måtte ogillas till alla delar och rättegångskostnaderna ersättas af motparten. För öfrigt öfverlemnar jag målet till afgörande i befintligt skick."

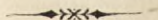
Stadsfiskalen, sin pligt likmätigt, hade sedan ett tämligen lamt anförande, deri han fasthöll sitt yrkande och äfven öfverlemnade målet, hvarpå borgmästaren efter en kort öfverläggning resolverade, att utslag skulle afkunnas om 14 dagar.

Häradshöfding Hellqvist hade bjudit Rudolf och Hagelin på middag, vid hvilken de bägge äldre sökte öfvervinna Rudolfs svarta humör med slösande beröm öfver hans för en nybörjare så lyckade försvar. Målet skulle vinnas med glans. Han hade ju visat sig som en riktig huggare. Men ingen kittling af egenkärleken hjälpte och middagen blef inte glad. Rudolf var mer än någonsin den ohjelpige "caballero de la trista figura". Emellertid visade han sig mycket tacksam mot gubben Hellqvist, som heligt lofvade steka Yckerberg långsamt öfver ett extra halster, när han hade honom så bra på gaffeln. Under vägen till stationen, dit Hagelin följde sin nu ordkarge vän, trodde han sig dock börja ana grunden till dennes allt djupare svärmod. Åtminstone insåg han, att det icke härrörde blott af moderns sjukdom och afskedandet från jernvägen.

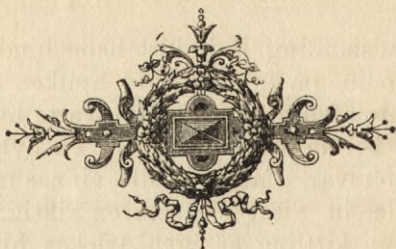
När Rudolf redan var inne i kupén, utbrast han helt tvärt: "Tycker du inte vi ändå varit ena bra stora tokar, Sancho?"

"Det är inte så utan det, Ers Nåd", svarade Hagelin skrattande. "Dock hoppas jag, ädle rid-dare, att äfven ni återfår förståndet långt innan ni behöfver göra ert testamente."

Men gamle Pillertrillaren greps också af en ovan beklämdhet vid Rudolfs afskedsblick, hvilken hade mycket tycke af ett sista farväl.







### Tjugonde kapitlet.

Inför döden. — Nattens röster. — En engel. — Clara Nymalm blir rädd. — Vid grafven. — "Försoning".

Redan under middagen hade snön börjat falla tjock och sedan tåget kommit ut på den stora stigningen bortom K. station, öfvergick gloppet till en allt häftigare snöstorm, hvilken vållade ständiga dröjsmål och ändringar i mötesplatserna. Ingen uppvärmning af passagerarevagnar fans ännu den tiden och så usla voro 3:dje klassens kupéer, att yrvädet blåste igenom märmg och ben på dem som, likt Rudolf, icke hade råd till dyrare plats.

Ändtligen framemot midnatt kom tåget in till G., genom hvars igenyrda gator Rudolf stelfrusen skyndade hemåt. Snön hade drifvit upp halfvägs öfver plank och port och intet ljussken syntes i något fönster. Han pulsade fram till porten, som stängdes blott med en rigel och

bankade på. Om en stund kom madam Hansson på andra sidan med en gammal lykta och öppnade vid Rudolfs tillrop.

"Jespestaligen", pustade gumman, sedan de hjälpts åt att få upp porten, "inte trodde vi herr Rudolt skull komma i tocke väder inte. Han är välan alldeles utfrysen nu, så de ä bäst te komma in te mej i bryggghuse och tina opp sej så länge."

Rudolf kände inte kölden, kände ingenting annat än sorg, sorgen sådan den suger sig in i hvarje nerv. Han pekade åt den mörka mangårdsbyggnaden. "Död? — — Är mamma död?"

"Ja, frun har fått sluta i qväll, Gu signe na."

Madam Hansson torkade sig i ögonen med förklädessnibben. "Dom va här mamsellerna i ettermiddags och komministern. Men hon drog int känsla på nån, de en kunde si. Hon slockna som en veka. Dom gick sin väg systrarna och sköterskan så fort dom lagt igen ögena. Hon ligger i sängen än", fortsatte madamen saktare och lik-som lyssnande åt huset till, "så jag tycker, de herr Rudolt kund håll te goa ini bryggghuse öfver natten."

"Tack, tack madam. Men jag går nog in. Fins det ved i låren?"

"Ja, men — — Ja, se hånne ä färstunyckeln. Men de ä fälle nog kusligt ändå te vara mol-ensammen me ett lik trast brems."\*)

"Skulle jag vara rädd för min mor?" Tå-

\*) Tätt invid.

rarna bröto våldsamt fram. "Godnatt, madam Hansson. — Åh, jag eldar nog sjelf."

"Han gör väl allri de som värre ä", mumlade gumman, sedan hon lyst honom in genom förstugan och gick öfver till sitt. "De ä då synn om gössungen må vetta, men en ska fäll int ta åt sej mer än en tål. Frun har de nog bra der hon är, de ä ingen bräcken me de, nej."

\* \* \*

Hvad tänkte den bleke nattvandrarn på derinne i de tysta rummen, hvad drömde han, eftersom han tände vaxljusen, hvilka stått orörda i många år som prydnad på salsskänken? Skulle han posera derinne hos modern vid ett slags lit de parade? Eller kände han sig rädd att betrakta henne blott i det halfskumma skenet från sin skriflampa? Var det till och med nu kanske ett rent ofrivilligt skönhetskraf, som trängde fram? Troligen. Man söker ej göra effekt inför ensamheten och förintelsen. Men döden har något majestätiskt med sig.

Han gick raskt in i sängkammaren, stälde de höga malmstakarna på nattduksbordet och satte sig i en stol bredvid sängen.

Moderns ansigte var nu sig tämligen likt. Döden hade för någon tid återskänkt dragen deras forna blida skönhet. Om ej en bok legat under hakan och ögonlocken varit så insjunkna, skulle man ha trott henne sofva.

Men modern sof ej. Ehuru, sedan han var-

samt borttagit boken, han tyckte sig skönja t. o. m. liksom ett leende sväfva öfver de blekblå läpparna, så visste han nog, att hon icke någonsin igen skulle röra denna mun till kärlek och tröst, aldrig slå upp sina fromma ögon mer. Hon hade försvunnit oåterkalleligt, den enda varelse, hvars hjerta klappat helt för honom — far, mor, syster och bror i en person.

Sorg — — hvad är sorg? Missmod, alstradt af ständig motgång, hoppets bortdöende, tvinande i skugga för den som behöfver sol, förfeladt lif, nöd, sjukdom, allt detta och mycket annat framkallar sorg; men stilla, kronisk. Den akuta sorgen, häftig, våldsamt, genomborrar hela varelsen som ett glödande spjut. För djupt känsliga, likt Rudolf, är sorgen en mycket farlig affekt.

Han satt vid moderns lik utan att röra sig. Egentligen tänkte han ingenting, utan gaf sig blott smärtan i våld som en tandvärkslidande den vojande pinan. Gret och snyftade likt den enklaste barnunge. Det måtte ha varit länge han vändats så, ty när han ändtligen vaknade ur denna intelligensens domning och med ena ljustet gick in till sig, hade brasan redan kolnat svart. Han slog sig ned vid bordet, der "Byron's Works", den ståtliga boken af 1844 års upplaga, låg som han lemnat den vid afresan.

Kärleken till det andligt sköna, hvilken välgörande afledare är du ej för själar, der du tändts ända från lifvets första vårkänningar! När allt annat faller i upplösning omkring oss,

sedan lifvets kalla intighet plockat bort hvarje illusion stycke för stycke, då kommer det sköna, evigt ungt, rosigt, varmt, lägger sin smekande arm kring vår hals och sjunger i vårt öra underbara melodier.

Rudolf sökte mildra (eller kanske förljufva?) sin sorg likt de millioner andra, hvilka fly till bibeln eller psalmboken. Han tog med Byron och satte sig åter vid moderns hufvudgård att läsa de härliga raderna i "Giaourn", som besjunga "döden i sin första bild":

"He who hath bent him o'er the dead  
 Ere the first day of death is fled,  
 The first dark day of nothingness,  
 The last of danger and distress,  
 (Before Decay's effacing fingers  
 Have swept the lines where beauty lingers,  
 And mark'd the mild angelic air,  
 The rapture of repose that's there,  
 The fix'd yet tender traits that streak  
 The languor of the placid cheek,  
 And — but for that sad shrouded eye,  
 That fires not, wins not, weeps not, now,  
 And but for that chill, changeless brow,  
 Where cold Obstruction's apathy  
 Appals the gazing mourner's heart,  
 As if to him it could impart  
 The doom he dreads, yet dwells upon;  
 Yes, but for these and these alone,  
 Some moments, ay, one treacherous hour,  
 He still might doubt the tyrant's power;  
 So fair, so calm, so softly seal'd,  
 The first, last look by death reveal'd!"

De stämmingsdiga verserna borttogo hvarje

rest af den fasa åsynen af döden framkallat hos honom, liksom hos alla, hvilka icke blifvit doktorer och liksveperskor. Rudolf kunde nu betrakta ansigtet med mera lugn.

Ack, aldrig hade modern syntts honom så ljuf som nu! - Det ena minnet efter det andra radade sig fram, perlor af godhet, fromhet, tålmod, uppoffring, och midt på bandet strålade diamanten Kärlek, i hvars facetter öfverallt glänste "Att icke söka sitt."

Och henne hade han dödat. För hvad? Ett intet. Eller en villa, så löjlig, att man finge gå ända till Don Quijotes lansränning mot väderqvarnarna för att finna något liknande. Han kunde inte ens skyla den under slöjan af en vaccher sträfvan. Ty visste han ej bättre än någon, att Malm redan aftonen vid Marnäsvägen mist hvarje skynt af deltagandets nimbus? Alla hans farhågor och bekymmer hade varit lika många tomma hugg i vädret. Ångesten, den långa, nervösa oron voro spilda på ingenting, mindre än intet — ett enda långt fåneri.

Rudolf hade visserligen försökt trösta sin dödligt sårade själfkänsla med att ingen utan juridisk bildning kunnat ana, hurusom lagen ej hade något att säga i fråga om en häktad, som rymmer, medan den lyft sin arm emot en, som äfven af de ädlaste bevekelsegrunder hjälper honom att fly. Hagelin hade ju heller ej haft en halfdragen aning ditåt. Men de borde ha gjort sig underrättade om hufvudpunkterna, innan de

förvandlat en så enkel sak till ett ödesdigert äfventyr.

Ty denna förryckta donquijotiad hade kostat modern lifvet. Om den åtminstone gäلت en god gerning, en pligtuppfyllelse, en trängande nödvändighet! Men Malm — o sancta simplicitas! — hade ju blott helt lugnt behöft promenera från Marnäsvägen upp till Tjufgömmaren, logerat der öfver natten för att sedan gå upp på kansliet, från hvilket han derefter kunnat begifva sig hvarth han ville, utan att de behöft lägga två strån i kors för honom vidare.

Hvilket offer och hvilken förödmjukelse!

Sorg och motgångar hade länge hållit honom i sitt hårda grepp. Nu sved också smäleken. Rudolf Elander hade ej beskärts hvarken humoristens måttfulla öga för ljus och skugga eller en kritikers objektivitet. Men han var i hög grad satiriskt anlagd. Om idealisten i honom afskydde de lumpna, föraktade satirikern ännu djupare de dumma. Från barnsben hade han hånat dem i sitt inre. Och här var nu en dumhet, så bred och tjock, så genomgående kostlig, att han skulle jublat åt den som öfver en sällsynt läckerbit, såvida han icke råkat begå den sjelf.

En beskedlig, glad s. k. humorist hade snart gapskrattat åt hela historien och åt sin egen galna hjeltefigur mest. Men Rudolfs djupt rotade stolthet omöjliggjorde all sjelfironi. I hans dystra, ömtåliga sinne jäste blott en bitter grä-

melse. Han hade hela historien igenom konsekvent förblifvit en blind jubelnarr. Att beklaga sig, smakar nog; att ej längre kunna respektera sig sjelf, är outhärdligt.

Men han var framför allt romantiker. Att fantasien alltid så platt kom till korta, sårade honom djupast. När han drömt sig anklagad, hade det alltid skett som en högsint syndabock inför en areopag af prosaiska, mer eller mindre moraliskt dåliga brackor, gentemot hvilka han tänkt sig skola förvandla hela rättegången till en vidrig parodi på menskelig rättvisa. Han skulle bli det ädla, intressanta offret för en handling af renaste humanitet. Men i stället för denna vackra scen kom Hellqvists kloka, torra uttolkning, sopande bort hvarje spår till "upphöjdhet". Denna listiga fint — baserad på den genomgående lögnen, att han hela tiden handlat under full vetenskap om att en häktad icke vore straffbar på grund af rymning och att han bara hjälpt Malm "resa" — hade ställt allt till rätta. "Till rätta", ja — lögn och list hade segrat, der sanning och ädelmod skulle ha dukat under! Naturligtvis.

Men han hade varit med om att fuska bort romantiken och vränga sanningen för sin mors skull. Han hoppades då ännu, att hon skulle räddas. Men äfven detta offer hade varit förgäfvat.

Allt det der jemte den tröstlösa saknaden brusade åter i virrvarr genom honom, der han satt med handen hårdt pressad öfver panna och ögon,



då och då skakad af frossliknande snyftningar. Till slut kom ett slags doft lugn. De hviskningar han hört sedan slaganfallet blefvo allt högre. "Fly, schappa undan också du!" susade det i hans öron. "Du ser ju, du ej passar här. Du är född till olycka, hvad du än gör och hvart du än vänder. Du har också ingenting att lefva för i en verld, der allt svär emot din personlighet och dina ideal. Kapa landfästet — låt gå! Ett raskt hugg och du är fri!"

Utom sig sprang han upp och skyndade till faderns stora chiffonier, som stod i salen, upplåten åt honom efter hemkomsten från A. Vid det han satte ljusstaken på skifvan och skälfvande fumlade efter nyckelknippan, kommo ögonen tillfälligtvis att se uppåt och träffade taflan deröfver, en litografi, mycket vanlig i de andligt sinnades hem den tiden. Den förestälde Kristus i Getsemane, då "han vardt betagen af en mäktig stor ångest, och syntes honom en engel af himmelen och styrkte honom."

Rudolf blef stående stirrande på taflan, hvilkas bägge figurer nu syntes honom helt annorlunda än de tusentals gånger han förr sett dem.

En bitter suck trängde fram öfver den olyckliges ryckande läppar. "Han hade en engel vid sidan och han var ändå en gud — —"

Men han öppnade icke chiffonierens klaff, innanför hvilken faderns nyputsade, damascerade pistoler lågo i mittrummet. De upphetsade känslorna hade kastats i en annan riktning.

Den förtviflans dimma, af hvars däfna, tornande massor han kände sig omslutas tätare från alla sidor, hade hittills icke ens Clara Nymalms gestalt förmått genomtränga. Öfverhängande bekymmer och sorger döfva till och med kärlekens makt liksom pinsamma, outhärdliga fysiska smärtor komma oss att glömma allt utom plågan.

Men vid anblicken af engeln med kalken var det som hade mörkret genomskurits af en ljungeld, i hvars sken han såg hennes kära ansigte. Och genast kände han ett oemotståndligt begär att låta henne höra ett eko af sina ångestrop, att få bränna in sin bleka hamn i hennes minne.

Han tog med en kyss på pannan godnatt af modern, släckte ljusen och gick in i sitt rum, der han tände skriflampan och reste in några vedträn till i kakelugnen. Efter några slag kring rummet för att jaga bort de svartaste föreställningarna, satte han sig ned och skref följande verser:

*Se, öfver sjö och skog de flyga hem. — —  
Hvar fågel, än så arm, har dock ett bo,  
der man ej frågar, hvad han är och hvem.  
Stormjagad våg från hafvets djupa rum  
till sist mot klippan smyger sig i skum.  
Men jag har intet hem mer, ingen ro,  
fastän lik fågeln arm, som vågen stum.*

*En främling, jag till mörkret återgår — —  
 Fast längtan sjöd hos mig till sommarns fröjd,  
 liksom hvar skapadt efter solljus trår —  
 jag här i lifvet ingen glädje vann.  
 För tvänne rosor dock mitt hjerta brann:  
 en ligger bruten här i dödssömn böjd,  
 den andra, dig, mitt hjertas rop ej hann.*

Det spökade sannolikt reminiscenser i denna klagande utgjutelse och ingen må tro, att den flög ned direkt så der på papperet. Men nog var poemet sprunget ur ett verkligt behof att säga några afskedsord åt en, till hvilken han, trots ytterligheten af sitt läge, var för blyg att adressera sig på prosa. Också skref han icke under hela namnet utan lång tvekan.

För öfrigt tycktes det ha verkat lugnande detta arbete, ty sedan verserna blifvit omsorgsfullt renskrifna flyttade sig Rudolf till den falnade brasan der den barmhertige John Blund omsider smög sig öfver hans förgråtna ögon.

\* \* \*

Fröken Clara Nymalm hade nu någon tid fått försöka, huru det kännes att vilja och inte kunna. Omgifningen märkte, att något var i olag. En hjerteangelägenhet, tänkte tanten, som ej vågade sondera.

Det var väl så, men ingalunda i den sentimentala romangenren. Hon satt ej och himlade sig med "såradt hjerta", utan brann af verk-

samhetslust. Hon längtade att få hjälpa honom, som hon visste stå ensam midt bland idel olyckor.

Men hon kunde ju ej skynda dit ned "öster i stan" för att trösta honom under dessa sorgens dagar, hvarken med eller utan förkläde. Föga van att se någon sin önskan ouppfyld, gjorde denna fåfänga längtan henne allt mera tyst och sluten; en förändring, hvilken fadern, som icke alls hos sin dotter förutsatte några kärleksgriller, skref på sitt syndaregister.

Det var väl därför konsul Nymalm under onsdagsmiddagen — samma dag enkefru Elander skulle begravas och då dottern såg mer än vanligt nedstämd ut — försökte göra sig så älskvärd som möjligt.

"Håller vad, att jag kunde få bort den der truttigheten, om du bara finge veta hvad jag vet, liten Clary min." Han hade spart sin trumf till desserten. "En nyhet som en sannsaga jag fick nyss uppe i banken, du, och som rör den der utmärkte ynglingen Elander vi grälat om."

Clara blef röd, men såg fadern käckt i ögat. "Ä—är det nu någon ny förargelse igen?" stamade hon.

"Ser man på, nu blef det lif i fröken! Åhnej, någon förargelse är det inte. Men en öfverraskning, komplett öfverraskning. Ett stort londonerhus har beordrat oss att lemna blankokredit för 500 pounds sterling åt enkefru Elander. Brefvet är tydligen skrifvet i största hast, men nog är det äkta. Jag har sett firmans namnteckning

i öfver 30 år — ett af de förnämsta bankhusen i City. — 9000 kronor — kan någon begripa det? Precis som kreditivet för en resande lord. Men då enkefru Elander nu är död, så kom den lyckträffen något post festum. Det ska bli eget att se, om pengarna gälla bara henne särskildt eller sonen kommer åt dem. Troligen är det något större belopp i akterhand, ty annars hade nog inte Greenwood & C:i varit med om affären, de befatta sig inte med småsmulor. Du ska få se, att vinden nu vändt sig för *den* herrn. Jojo, största — — aj, ursäkta!"

Fröken Clara steg tyst och morsk upp från bordet och skyndade in i sitt rum. Faderns nonchalanta sätt gentemot Rudolf fick gälla som förevändning, men egentliga skälet var, att hon skulle förbereda sig till en mission, då ännu föga vanlig i landsorten. Hon hade i hemlighet skaffat cypress, murgröna och ett par präktiga hvita callor till en krans, som hon ämnade binda och sjelf lägga ned på fru Elanders kista. Men det var hög tid, emedan begrafningen skulle försiggå kl. 5. Konsuln och tant Karin togo sig en lur framåt 6. Hon skulle åka ut till kyrkogården, och kusken, gamle Mattsson, kunde hon linda kring fingret. Aldrig en bokstaf komme ur hans sträfvva mun.

Hennes flinka fingrar hade nästan den stora kransen färdig, när det ringde och så åter riktigt ilsket. Ingen af jungfrurna passade naturligtvis på. Hon måste till slut sjelf ut och öppna.

Brefbäraren, ingen annan ringer så. Det var mörkt i salen. Hon tog brefven in till sig. Ett till henne — en vacker, obekant karlstil. Och se der ett till "Mrs Justine Elander. Care of The Brazilian Consulate. G. Sweden." (Fadern var v. konsul för Brasilien). Åter Rudolfs mor. Det var bestämdt något viktigt. Hon stoppade detta bref i fickan. Kusken skulle sedan få köra ned till begravningsgården och lemna det. Kanske innehållet komme att glädja sonen; han behöfde tröst, någon uppräckning, ju fortare, ju bättre. Men från hvem kunde brevet till henne vara? Aldrig hade någon herre skrivit till henne förr. Skulle — — nej, *han* hade nog annat att tänka på, stackare.

Hon var dock qvinna, d. v. s. nyfiken och öppnade det. Verser. Ah! — från honom ändå! Öfver ansigtet dansade mörkröda skyar, men så blef kinden nästan lika hvit som callan i kransen. Gud i himlen — detta var ju ett dödsstri!

Hon ilade ut, skickade ned befallning till kusken att spanna för, snörpte ihop kransen med ett par trådvarf och satt tio minuter derefter i släden, jagande ned till Elanderska gården så fort hästen orkade trafva.

\* \* \*

Aftonen var vacker. En äkta norrländsk vinterhimmel med silfverskyar, liknande passadmöln, stundom glidande öfver den i kanten något skurna månen. Nästan lugnt och lagom

kallt för en rask promenad, var det ett sådant der "nolanväder", hvori man känner lifslust och kraft svälla lika friskt som någonsin om våren.

"Storklockan" dånade afmätt från tornet.

En långdragen, mörk grupp rörde sig med sakta takt genom Stadsparkens stora allé, der snön låg plogad jemnt upp på sidorna längs de snörräta trädraderna. Oaktadt månskenet gaf full belysning, skymtade lanternor här och der bland de svarta leden. De voro särskildt konstruerade att bäras högt på skaft och förlänade under mörka qvällar sådana tåg en synnerligen dyster, högtidlig prägel.

Det var enkefru Elanders likprocession. Rudolf gick i "sorgstället" mellan en gammal sjökapten och presten. Likvagnen höll sig ungefär parallelt på landsvägen. Från tullen följdes den af en släde, som mött processionen, vändt hastigt och nu kommit sakta bakefter från en annan gata.

Rudolf gick afmätt, rak och ståtlig med den helflorstäckta hatten dragen djupt ned i pannan. Både presten och kaptenen hade försökt några tröstande ord, men afstodo snart då de ej fingo några svar. De pratade i stället med hvarandra om ditt och datt som lugna gamla män anstår. Äfven bakom sig hörde han i närmaste leden halfhöga samtal rörande vädret, årsväxten, huru skeppen hotade frysa in, att surströmmingen blifvit för lös i ryggen och annat lokalnytt. Han kände för öfrigt ingen af de manliga begravningsgästerna utom ett par grannar, hvilka bjudits

efter gammal vacker sed, men såsom simpla strandfiskare sjelfmant placerat sig i sista ledet.

De gingo alla i en säflig, gravitetisk tågordning och försökte se högtidliga ut. Men Rudolf visste sig vara lika ensam med sin sorg som om han gått bland en skara målade indianer. Blott de högtidsklädda fiskarne erforo kanske något öfver det hvardagliga, när de nu följde sin mångåriga grannfru till hennes sista hvilorum.

Denna allmänna likgiltighet gjorde dock icke Rudolf särdeles ondt. Tvärtom passade den mycket bra för den gerning han ämnade sätta i verket. Han ville ej se himlen heller, detta klara hvalf, under hvilket skyarna simmade rastlöst fram likt lössläppta isflak bort mot okända trakter för aning och hopp. Nej, han drog ned hatten ändå djupare och stirrade rakt fram.

\* \* \*

De hade burit in kistan från landsvägen och långsamt gått till grafven, ledda af dödgräfvaren, vår sista cicerone. Kistan var nedsänkt; den list Rudolf burit med föll doft på kistlocket. Han stod nu bredvid den gamle komministern, hvilken plötsligt blifvit som förvandlad, när han släppt ned kappan och tagit fram handboken.

Männen med lanternorna hade dragit sig uppåt till den granrisade upphöjningen, så att Rudolfs ansigte kom alldeles i full belysning. Men ingen betraktade honom särskildt. Annars skulle de kanske märkt, huru våldsamt käkarna pres-



sades till, när presten läste: "Vänd nu Ditt faderliga ansigte till oss, Dina barn, och gif oss nåd, att vi, hvar för sig, måtte så begå denna begrafning, att vi alltid besinne, huru ock vi, när Dig behagar oss hädankalla, skola åter varda jord, och märke det granneligen i vårt hjerta, att vi uti denna verlden ej hafva någon varaktig stad."

Men han stod för öfrigt orörlig som en marmorstaty med blottadt hufvud till jordfästningens slut och gick då raskt ut på bräderna öfver graföppningen, blickande med tårlösa ögon ned på den oprydd, mullbetäckta kistan. Han kunde synbarligen inte gråta. Äfven några andra kommo dit, bland dem fiskargubbarne i sina blå qvartsekelsyruter.

De flesta jemte presten hade dock redan börjat vandra tillbaka nedåt Stadsparken och så gingo också de öfriga från grafven.

Äfven Rudolf följde med ett stycke öfver den obanade snön framåt vägen. Men så drog han plötsligt en liten bukett ur knapphålet på öfverrocken. "Kors, den glömde jag ju. Ursäkta, mina herrar, men jag måste tillbaka och lemna blommorna."

De funno ingenting underligt häri och fortsatte långsamt ned till de andra, som stodo i en klunga för att sedan åter ordna sig till procession.

Rudolf skyndade tillbaka och sprang raskt upp på granriset vid graföppningen. I detsamma sken månen klart fram. Han såg ännu en gång ned i grafven, kastade buketten på kistan och

drog hastigt fram en större pistol, hvars finpolerade pipa glänste skarpt i månskenet.

"Gud i himlen, låt bli! Rudolf, låt bli för min skull!" ljöd ett ångestskri tätt bredvid honom. Han stod som träffad af blixten. *Denna* röst — —! Men innan han hann göra en rörelse, stod Clara Nymalm framför honom på den andra brädan.

"Jag hade kommit hit för att lägga en krans på kistan", flämtade hon. Bröstet gick i vågor, men själfva rösten kom nu låg och innerlig. "Om jag kan, ska jag försöka ersätta henne härnere. Lef, lef nu för *mig*. Tyst, — här är ett bref. Tag det, jag tror det innehåller goda nyheter. Lofva mig att ej göra om detta och jag lofvar — — Ja, godnatt! Hu, jag kan aldrig glömma den synen. Men skynda nu tillbaka till processionen. Det ringer redan igen. Godnatt!"

\* \* \*

Ingen af liktågets ledamöter hade fäst sig vid sonens dröjsmål. Men mostrarna och de, som kände honom något närmare, kunde ej undgå att förvånas öfver den totala omskapning hela hans väsen undergått efter hemkomsten från grafven. I stället för den onaturligt stele, kallt förtviflade unge man som gått, återvände en visserligen sorgsen, men uppmärksam, artig värd. Man tolkade denna påfallande förändring så, att nu vore det värsta öfverståndet. Äfven den djupaste

sorg har gräns och hans hade nu kommit öfver sin. Han var ju så ung och då är man så häftig.

När Rudolf ändtligen blef ensam, tänkte han strax på brevet. Han hade ännu ej haft tillfälle att se det ens utanpå, men hela qvällen drömt derom såsom det första ljufva meddelandet från *henne*. Ett svar på hans förtviflade verser, hvilka troligen fört henne till kyrkogården för att rädda honom. — Han såg hastigt på kuvertet som ett skyddsmedel mot detta hemska minne. Men — — hvad var detta? Ett bref till hans mor med en hop suddiga poststämplar, tydligen utrikes ifrån. Han kände sig besviken.

Samvetsgrann som alltid undrade Rudolf, om det vore rätt att öppna brevet. Men hvem var väl närmare dertill?

Så skar han då upp kuvertet och läste under allt mer stigande sinnesrörelse följande skrifvelse:

Rio Janeiro d. 20 Sept. 1868.

Mrs Justine Elander, G.

Vi få härmed äran underrätta, att brodern till Eder aflidne man, mr. John Elander vid Boa Vista, afled stilla på sin fazenda d. 15 Sept. detta år af bronkitis. Genom testamente, dateradt d. 12 Juli samma år, har han testamenterat Er hela sin förmögenhet, efter betalandet af vissa legat. Han har insatt vår mr. Leash, sin mångårige vän och bankir, till testamentets exekutor. Mr. Leash skall i öfverenstämmelse härmed bevaka testamentet i laga tid och vidtaga öfriga anstalter,

nödvändiga under dessa omständigheter. Men emedan han tror sig behöfva Edra instruktioner så fort som möjligt i afseende på vissa realisationer af qvarlåtenskapen, anser han det nödvändigt, att Ni så fort som möjligt reser öfver hit. Då Ni likväl troligen skulle afskräckas för en så lång färd, vill mr. Leash föreslå, att Ni hitsänder Eder son, hvarom den afidne hade skaffat sig vetskap och som antagligen, försedd med Eder fullmakt och såsom eventuel arfvinge till förmögenheten, torde vara rätte mannen att handlägga härvarande affärer. Vi bedja få tillägga, att, för den händelse Ni skulle vara i saknad af nödiga medel, vi uppdragit våra bankirer i London att genast auktorisera en bank i G. att honorera Edra vexas till ett belopp af Femhundra (£ 500) pounds.

Vi skrifva detta i hast med första post. Vår mr. Leash skall fortast möjligt ha äran lemna fullständigare upplysningar, och vi kunna här endast meddela, att Eder afl. svågers förmögenhet består förnämligast af en större kaffeplantage i utmärkt, tidsenligt skick, slafvar, jernvägsaktier, statsobligationer och andra goda papper, hvilkas värde nu är svårt att riktigt bestämma, men som med en klok realisation väl torde uppgå till ett sammanlagdt belopp af öfver Ett hundra tusen (£ 100,000) pounds sterling.

Vi framhärda & cet.

*Nichols, Leash & C.o.*

\* \* \*

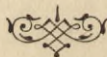
Djupt upprörd gick Rudolf fram och tillbaka i salen, genast låtande inbillningen sträcka ut rastlösare, vidare än någonsin. Ibland nickade han småleende åt engeln på taflan under de nu så ljuskimrande drömmarnas ilande galopp.

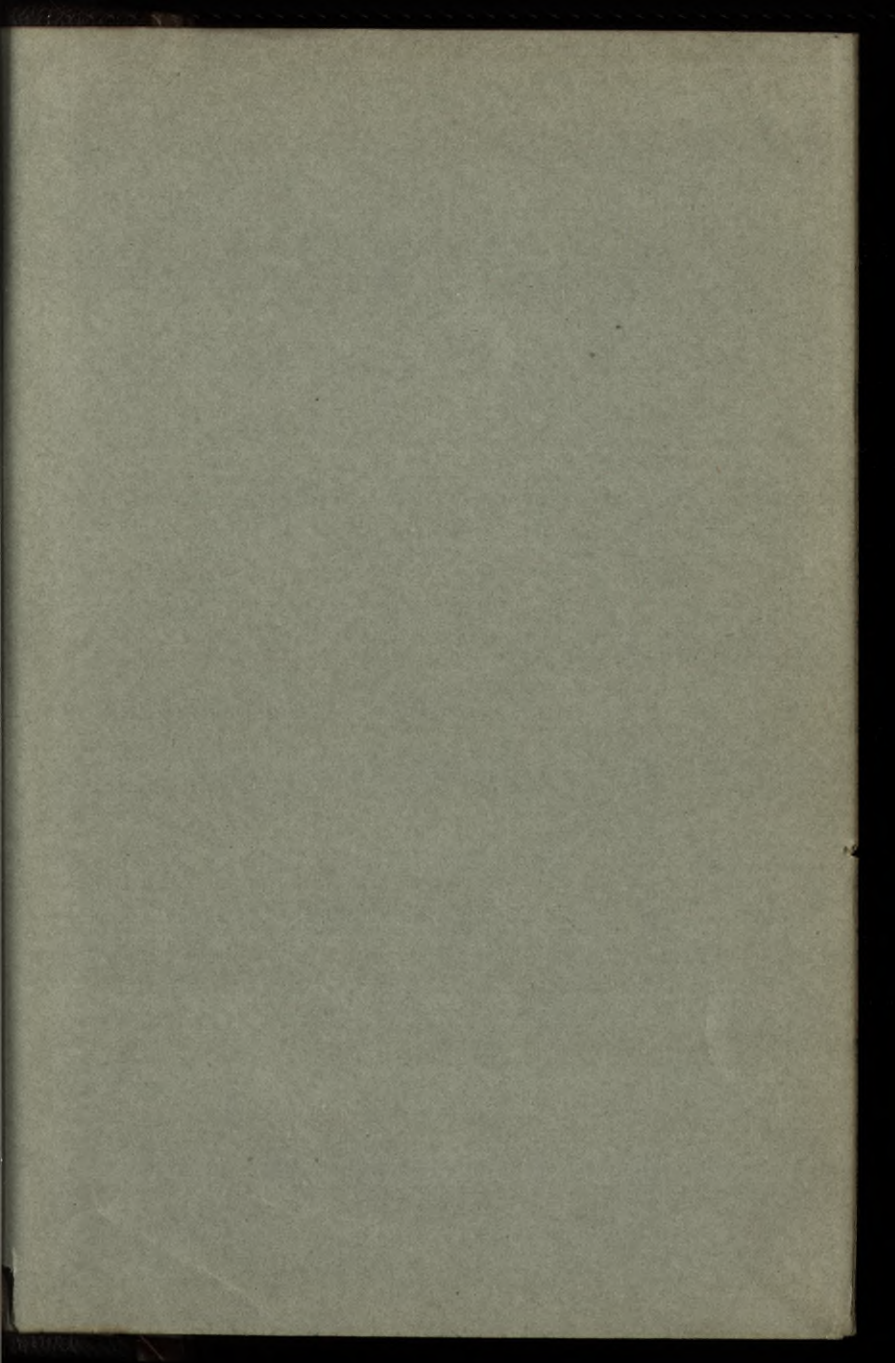
Men plötsligt stannade de stora stegen och han gick sakta in i moderns rum, der ljusen hade släckts. Månen sken dock så klart, att han kunde väl se nästan allt derinne. Han hade åter tagit plats vid sängen och satt der flera timmar, alltmer försänkt i tankar, underliga vid hans år och hos en, som nyss blifvit herre öfver närmare två millioner.

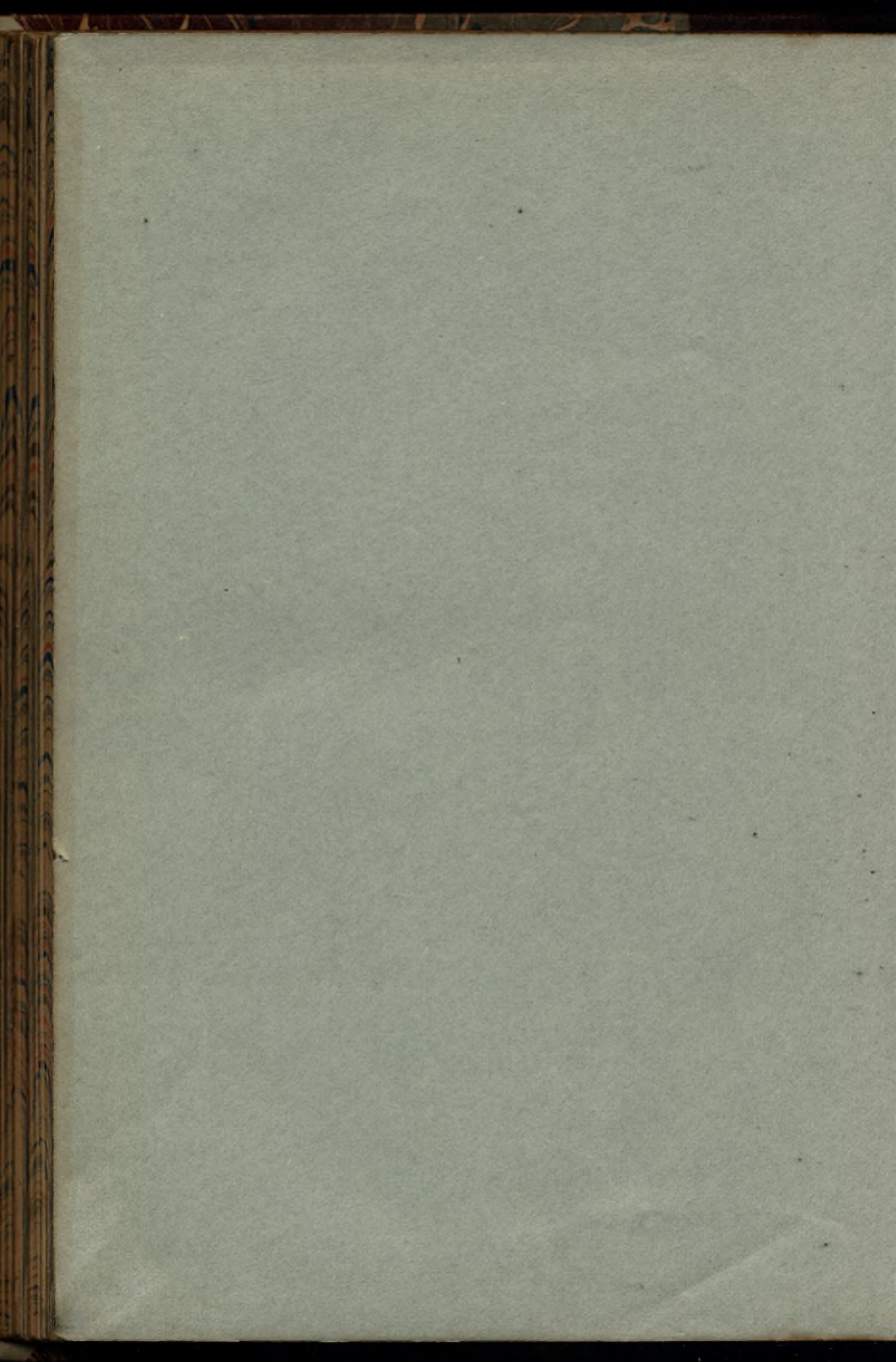
Grubblrier; vacklande, tvifvelsfulla, grumliga, kanske därför att de sökte tränga så djupt.

En gång, då månstrålen flöt in öfver den bekanta kopian af Guido Renis "Ecce Homo", stirrade han länge på det smärtfyllda Kristushufvudet med sin Laokoonshållning, omslutet af den taggiga törnekronan. Men så blickade han ut öfver den glänsande snöskaren och när själen åter flög till henne, som nu låg derute i sin kalla graf, hviskade han skyggt:

"Skall då hvad vi kalla lycka nödvändigt vinnas genom offer?"







6000251122



Göteborgs universitetsbibliotek



